

तमसो मा ज्योतिर्गमय

SANTINIKETAN
VISWA BHARATI
LIBRARY

251.4

J181

96596

THE
PĀCITTĪYA
BHIKKHU-VIBHAṄGA- PART II
&
BHIKKHUNĪ-VIBHṄGA

General Editor
BHIKKHU J. KASHYAP

Vinaya

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *tr̥ṣṇā* or *taṇhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : “I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver.” The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramam sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: “Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself.” Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha’s parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tīpiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—“It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them.” Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:—“Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve.” These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—“Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya...” The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached.¹

The commentary, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakhandhas³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

---

1. *Cullavagga*, Chapter XI.   2. *Sumaṅgalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, Chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma¹.

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Siḥaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭakā with all religious zeal².

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B.C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council³.

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipiṭaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op. cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35.

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature:—

TIPITAKA

VINAYA PIṬAKA

1. Mahāvagga
2. Cullavagga
3. Pārājika
4. Pācittiya
5. Parivāra

SUTTA PIṬAKA

1. Dīghanikāya
2. Majjhimanikāya
3. Saṃyuttanikāya
4. Aṅguttaranikāya
5. Khuddakanikāya,
which contains the
following fifteen
books:—

- i. Khuddakapāṭha
- ii. Dhammapada
- iii. Udāna
- iv. Itivuttaka
- v. Suttanipāṭa
- vi. Vimānavatthu
- vii. Petavatthu
- viii. Theragāthā
- ix. Therīgāthā
- x. Jātaka
- xi. Niddesa

ABHIDHAMMA PIṬAKA

1. Dhammasaṅgaṇi
2. Vibhaṅga
3. Dhātukathā
4. Puggalapaññatti
5. Kathāvatthu
6. Yamaka
7. Paṭṭhāna

- xii. Paṭisambhidāmagga
- xiii. Apadāna
- xiv. Buddhavaṃsa &
- xv. Cariyāpiṭaka

2. The Present Volume : Its Place in the Tipiṭaka

The usual classification of the books of the Vinaya Piṭaka is as follows —

1. KHANDHAKA - Mahāvagga, Cullavagga,
2. VIBHAṄGA - Pārājikā, Pācittiya and
3. Parivāra

The Mahāvagga and the Cullavagga present a history of the formation and development of the Saṅgha, divided in chapters, called *Khandhakas*. And, the Pārājika and the Pācittiya give an analytic explanation, called *Vibhaṅga*, of the Laws laid down by the Buddha for the ethical discipline of the Saṅgha, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunīs. The following table will show how the subject matter has been distributed in these two books —

BHIKKHU - VIBHAṄGA

Pārājika   *Pārājika, Saṅghādisesa,
Aniyata and Nissaggiya.*

Pācittiya, Pāṭidesaniya, Sekhiya, Adhikaraṇasamatha,

BHIKKHUNĪ - VIBHAṄGA

Pācittiya   *Pārājika, Saṅghādisesa,
Nissaggiya, Pācittiya
Pāṭidesaniya, Sekhiya and Adhikaraṇasamatha.*

Ordinarily, the name 'Pārājika' suggests to a beginner that it deals with the offences of this group, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunīs. But, this is not so. Instead of dealing with the Bhikkhunī Pārājika, it takes up the Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya offences of the Bhikkhus themselves. Thus, this name suffers from both the logical defects of being too wide and too narrow. Similarly, the name Pācittiya too is not expressive of the contents of the book; for, at the same time, it deals with offences brought under heads different from it. It would have been better if the contents were distributed clearly in two books — The Bhikkhu Vibhaṅga and the Bhikkhunī Vibhaṅga. Then, no doubt, another difficulty would have arisen. One book would have become too big and the other too small. Perhaps, it was in view of this that the tradition did not decide in favour of accepting this distribution. However,

to make it clear what the extents of the books are, we have mentioned within brackets '*Bhikkhu-vibhaṅge Paṭhamo Bhāgo*' under the name of Pārājika, and '*Bhikkhu-vibhaṅge Dutiyo Bhāgo Bhikkhunī-vibhaṅgo ca*' under the name of Pācittiya.

3. The Present Volume : A Summary

We have seen that the Pārājika Pāli, the third book of the Vinaya Piṭaka, is the First Part of the Bhikkhu Vibhaṅga, which deals with the first four of the seven groups of the offences of the Bhikkhus. The remaining three groups have been dealt with in the first half of the present volume; and the entire Bhikkhunī Vibhaṅga has been comprised in the second half of it. The last chapter of both the Vibhaṅgaṣ is 'Adhikaraṇasamatha', that lays down the seven ways of settling disputes in the Saṅgha

(A) Bhikkhu Vibhaṅga

The first chapter of Bhikkhu Vibhaṅga in this volume deals with the ninety two Pācittiya offences of the Bhikkhus, such as—telling a deliberate lie, using abusive language, speaking ill of others, sleeping with a non-Bhikkhu in the same room, digging the ground, backbiting, leaving the articles of the Order outside carelessly, drinking water without straining it with a piece of cloth, going to give sermons to the Bhikkhunis without the permission of the Order, going out on a journey with a Bhikkhunī with previous consultation, to witness an entertaining show, drinking wine, making sports in the water, cutting jokes, killing a creature, beating and threatening other Bhikkhus.

The second chapter deals with the following four Pāṭidesaniya offences—accepting eatable from the hands of a Bhikkhunī, not related, allowing the Bhikkhunis to wait on the Bhikkhus while they are taking meals, begging alms at the door of a very poor lay disciple, and taking an eatable kept in an abode situated in a wild solitary place.

The third chapter, the Sekhiya Kaṇḍa, gives the seventy five rules laid down by the Buddha for disciplining the manners of the Bhikkhus, such as—to wear the robe properly covering the body all around, to behave decently in the village, not to laugh loudly, not to sway the limbs, not to put the hands on the hips while going, not to keep the head covered in the public, to receive the alms mindfully, not to bury the vegetable in the rice with the intention of taking more, not to make a hissing sound while eating, not to give a sermon to one who is holding an umbrella, not to preach the Dhamma sitting on a

lower seat to one who is sitting on a higher seat, not to ease himself while standing etc.

(B) **Bhikkhunī Vibhaṅga** .

The Bhikkhunī Vibhaṅga deals with the groups of offences same as above, laid down by the Buddha in consideration of the life and limitations of the fair sex.

The total number of Pārājika offences for the Bhikkhunis is eight. Taking the four meant for the Bhikkhus, the following four have been added—to take pleasure, out of passion, in being pressed by a man above the knee; to enter a lonely place, with desire, with a man; to follow a Bhikkhu turned out from the Order; and to keep hidden the Pārājika offence of another Bhikkhunī.

There are altogether seventeen Saṅghādisesa offences for the Bhikkhunis, namely — to go about with a man, to give ordination to one who has been convicted for theft or murder, to go about all alone, to give support to a Bhikkhunī who has been turned out from the Order, to accept an eatable lovingly from the hand of a man with bad desire, to encourage another Bhikkhunī to accept it in the similar manner, to act as a go-between, to bring a baseless charge of Pārājika on a Bhikkhunī, to magnify the minor offence of a Bhikkhunī and bring the charge of Pārājika on her, to announce disloyalty to the Buddha, Dhamma and Saṅgha, to talk ill of the Order, to live in an undesirable company, to encourage another Bhikkhunī to live in such a company, not to pay heed to the advice of others, and to corrupt the family of the laity.

The number of Nissaggiya offences for them is thirty. They are such as — to make a collection of begging bowls, to get the 'untimely obtained' robe distributed as if it is a 'timely obtained one', to go back on her words after having promised once to exchange her robe with another Bhikkhunī, to demand some thing else after having once made a different demand, to ask for a warm wrapper worth more than four *kansas*, to ask for a light wrapper worth more than two and half *kansas*, to keep an extra robe for more than ten days, to ask a person for a robe who is not related to her, to keep robes more than the number allowed, to express her suggestion in the preparation of the robes even before it has been actually offered, to accept gold or silver or coins, to sell or purchase a thing, to discard a bowl before there are less than five repairs in it, to snatch away a robe from a Bhikkhunī after having once made an offer of it to her etc.

The total number of Pācittiya offences for the Bhikkhunis is 166, such as — to take garlic, to get the private parts shaved, to wait on the Bhikkhus while they are taking their meals, to get raw grains and to cook or fry it for herself, to throw dirt or rubbish on the other side of the wall, to go in the dark at night with a man, to warm herself with fire, to spin, to use harsh words, to get her wound of the private parts dressed by a man, to dig the ground, to take water without straining it with a piece of cloth, to take wine, to tickle others, etc.

(C) Style

The style of '*Vatthu-pannatti-vibhaṅga*' adopted in this book to explain these offences is the same as that of the previous book, the *Pārājika*. The '*vatthu*' narrates the particular story that presented an occasion for the Buddha to lay down a rule. The '*paññatti*' enunciates the rule, legally worded. And, if there was a fresh occasion in the light of which it was necessary to amend the rule, the story of the same was narrated, as a '*vatthu*'; and the final form of the rule was laid down as an '*anupaññatti*'. At the end, the '*Vibhaṅga*' gives an explanation of each word of it in a legally technical manner.

4. The Present Volume : Its Importance

The importance of the present volume consists in the fulfilment of its purpose of providing a code for the discipline of the monastic life. In addition to this, the stories and the explanatory portions of it contribute valuable materials for the reconstruction of the cultural history of the period. With this end in view, the following facts may be presented for consideration —

(A) Social

Caste-differences — The structure of the society was based on strong feelings of caste-difference. Cāṇḍāl, Vena, Nesāda, Rathakāra, and Pukkusa were considered as low castes (*Hīna Jāti*). The high castes (*Ukkatṭha Jāti*) were Khattiya and Brāhmaṇa.¹

Occupations — Sweeping and hard labour were regarded as occupations of low order. Cultivation, trade, cattle rearing etc were looked upon as respectful. Even then, it seems, the status of an occupation was not the same in all the provinces; for, it says — “an occupation should be regarded

1. p. 10, 11, 12.

as low or high according to the attitude of the people towards it in a particular area.”

Arts and crafts — There were feelings of low and high also in the different arts and crafts. Preparing articles with bamboo, pottery, weaving and shoe-making were considered as dishonoured crafts. Accountancy, scribing, appraising, recordkeeping were looked upon as respectful.¹

Names — Names such as Avakaṇṇaka, Javakaṇṇaka, Dhaniṭṭhaka, Saviṭṭhaka were considered as bad. Good names were those that were associated with the names of the Buddha, Dhamma or Saṅgha, such as — Buddharakkhita, Buddhappiya, Sugataḍḍasa, Dhammarakkhita, Saṅgharakkhita.

Gottas — Similarly, as regards the Gottas (family), Kosiya and Bhāradvāja were regarded as low. The high Gottas were — Gotama, Moggallāna, Kaccāyana and Vāsetṭha.²

Diseases — So much so that such feelings prevailed even in consideration of the diseases. Leprosy, abscess, consumption, and epilepsy were regarded as disrespectful. Diabetes was considered as a respectful disease.³

Poverty — There is a reference of a pious devoted poor labourer. He borrowed some money from his master and invited the assembly of the Bhikkhus for a meal. The Bhikkhus happened to take some thing in the morning, and when they went to the house of the labourer, they took very little. The poor man was pained at it. The Buddha admonished the Bhikkhus not to take any thing before going to receive alms at the house of a devotee.⁴

There was a poor man very much devoted to the Buddha. Even at the point of starvation of his family, he did not hesitate in offering alms to the Bhikkhus. The Buddha advised the Bhikkhus to give a recognition of ‘Sekkha Kula’ to the poor family, proclaiming a ban on going for alms to their house.

Public management — There were public rest-houses called Āvasathāgāra, giving free accommodation and food to the travellers. Some Bhikkhus were staying at one of these and were receiving the food offered at it. The Buddha disallowed a Bhikkhu to stay and take food at an Āvasathāgāra for more than one night, unless he is ill.⁵

---

1. p. 11. 2-3. p. 11. 4. p. 108. 5. p. 101.

There were government out-posts at the main approaches of the city to collect octroi duties from the businessmen leading caravans on the road. There were also cases of wrongful smuggling of the commodities; and the police (Kammika) remained very vigilant about it. Once a Bhikkhu happened to be caught by the police going in the company of such a batch of smugglers.¹

Customes and beliefs — There existed a custom to prepare sweets and cakes to be sent with the girl going to her husband's house. The mother of the girl 'Kāṇā' prepared cakes for this purpose; but, distributed them all to the Bhikkhus arrived at the door for alms. This caused a postponement in the departure of Kāṇā. After some days, the lady made the same preparation to give a send-off to her daughter; and in the similar manner gave away all the cakes to the Bhikkhus, causing another postponement in the girl's departure. Being annoyed at it, the husband of Kāṇā decided to marry a second wife.²

The woman generally used to spin and get cloth prepared with it. A certain woman did not leave this practice even after becoming a Bhikkhunī. As it is not suitable to a monastic life, the Bhikkhunis were disallowed to spin.³

A lump of dirt dropped by a Bhikkhunī from the other side of the wall happened to fall on the head of a Brāhmaṇa returning after his bath. This enraged him furiously. He was, however, passified when he was reminded that it was a very good omen, which indicated that it would bring a good luck on him. And, it so happened that he was successful the very next day in receiving a rich grant from the government.⁴

A tree, commonly believed to be the abode of this or that spirit, was held in high veneration by the people. Some one happened to wound a spirit dwelling on a tree by mistake. He was, however, passified when another tree was allotted to him for his abode.⁵

Furniture — There were four kinds of cots and chairs, namely — Masāraka, Bundikābadha, Kulirapādaka and Āhaccapādaka.⁶

There were five kinds of pillows, namely — stuffed with wool, with rags, with bark, with straw, and with leaves.⁷

There were four kinds of mats, namely — made of bark, of Khasa roots, of grass, and of reeds.⁸

---

1. p. 176. 2. p. 112. 3. p. 409. 4. p. 360 — 61. 5. p. 54. 6-7. p. 62.
8. p. 63.

Eatables — The following things were considered as dainty — Ghee, butter, oil, honey, molasses, rice, flour, meat, fish, milk, curd.¹

(B) Religious

Sectarian rivalry — Side by side with the organisation of the Buddhist Saṅgha, there existed a number of similar religious institutions founded and run by homeless monks of different sects. Though the mutual relation between them was ordinarily quite normal, there did persist an undercurrent of rivalry and antagonism. They entered frequently in controversial discussion, only with the purpose of establishing one's own superiority over the other. Bhikkhu Hatthaka Sākyaputta took keen interest in it, trying to defeat others by fair or foul means.²

There is a reference of Venerable Ānanda falling a prey to such strained feelings. While distributing cakes to a multitude, one to each, he happened to drop two in the hands of a nun of a different sect, out of sheer mistake. This gave them a chance to bring a charge on him of showing partiality to her, with bad intention.³

On a different occasion, a certain Bhikkhu gave some rice mixed with butter to an Ājīvaka Sādhū. When he was enquired by other Ājīvakas as to where did he receive it, instead of showing gratitude to the Bhikkhu, he used insulting words for him.⁴

Groups in the Saṅgha — In the Saṅgha itself several groups had come to exist of Bhikkhus having their own peculiar temperament and inclination. They lived and moved in companies engaged in common efforts with close cooperation. The group of six Bhikkhus, called '*Chabbaggiya*' was the most prominent of all. They were clever in breaking the rule, without violating the words. They were rough, quarrelsome and devoid of a sense of proportion. They took delight in putting others to trouble and dishonour. Most of the Vinaya rules that the Buddha had to frame were necessitated by the situations created by them.⁵

The group of seventeen Bhikkhus, called the *Sattarasavaggiya*, was weak and timid in nature. Being vexed by the Chabbaggiya Bhikkhus, they began to weep like a child.

Mettiya-Bhummajaka Bhikkhus formed an unlucky group. The

---

1. p. 117, 121, 124 etc. 2. p. 3. 3. p. 127. 4. p. 128. 5. p. 194.

offers that they received from the laity was always scanty and distasteful. Even at the house of the most charitable rich merchant they got but disrespectful treatment.

Honour to the Saṅgha — The kings, out of their devotion to the Buddha, treated the Bhikkhus with great regards. Once, the Magadhan King Seniya Bimbisāra stood waiting for a long time while the Chabbaggiya Bhikkhus were taking their bath in the hot spring at Rājagaha. The king entered the spring only when the Bhikkhus had finished and come out.

The king of Kosala, Pasenadi, was a devotee of the Buddha. He used to go to listen to the sermons delivered by the Bhikkhunī Thullanandā; and was so much impressed that he made a present to her of his personal costly shawl.

Once the king was annoyed to see some Bhikkhus sporting in a childish way while taking their bath in the river Aciravati, not far from his palace. But instead of saying any thing to them himself, he arranged in a very humble way to bring it to the notice of the Buddha.

The Queen of Kosal, Mallikā Devī, was also a pious devoted lady. She used to arrange religious discourses in the palace for the benefit of the royal family. There is a reference of Venerable Ānand being invited for the same.

The Bhikkhus dwelt in magnificent monasteries, equipped with all amenities of the day, donated by kings and merchants. But for the rigour and restraint of the discipline of the Order, they had nothing else to worry about. This attracted the attention of the parents of Boy Upālī, while they considered—“How can Upālī live happily and have no trouble after we have passed away” ? They found that each of the occupations, even including scribing and accountancy, was fraught with this or that trouble. They thought—“These Bhikkhus lead an easy and carefree life. They take good food and sleep in closed chambers. Our son would certainly live happily and have no trouble after we have passed away, if he were to get ordained amongst them.”

5. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the fourth book of the Vinaya Piṭaka, the Pācittiya, based on the following versions of the text :—Burmese-Chatṭhasaṅgāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Telwatte Shri Ariyaratne Swami, 1928; Siamese - Mahāmakūṭa Government publication, 1926; Roman - edited by Hermann Oldenberg, 1882.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement; but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

(a) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like ... *niṭṭhitam*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt. Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt. Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters, and have been printed in 14pt. Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt. Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pali, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as

the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।); comma (,); colon (:); semicolon (;); note of interrogation (?); note of interjection (!); hyphen (-); dash (—); double inverted commas (“”); and single inverted commas (‘’).

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not; the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas; and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Fre h paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas; and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, සිං for the Sinhalese edition, स्या० for the Siamese edition and မ for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation ‘R’ stands for the Roman, and ‘B’ for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pali English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pali in which references are made to the books of the Roman edition.

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, the

principal heading and the paragraph occurring at the end of the page; and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

(f) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli.

The Parasavarṇa combination^r has essentially been made when occurring in the same word, as—*Saṅgha*, *Kiñci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as - *evaṃ pi*, *kammaṃ ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling; but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akāḥ savarṇe dīrghaḥ*; and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words; as, *desesīti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately as - *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīrgharassā* (Moggalāna 1.33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant; as in - *muni+care=munī care*; *Khanti+paramaṃ=Khantī paramaṃ* *Gotama+ti=Gotamā ti*, *Hoti+ti=Hotī ti*.

* *

* *

* *

The printing of the book was taken up, at its initial stage by Sri L. N. Tiwari, Editor; but he had to leave for another centre very shortly, entrusting the responsibility of completing the work to our able and vigilant Assistant Editor, Sri Birbal Sharma, M. A. with his batch of collaborators, Bhikkhu K. Kassapa, Swami Dwarika Das Shastri and Sri Jai Kumar Ram.

—Bhikkhu J. Kashyap.

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तुयें अनित्य हैं और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है”। उस परिषद् में 'सुभद्' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दुःखी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—“भिक्षुओ, दुःखी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। अतः आप लोग दुःखी न हों”। 'सुभद्' के इन शब्दों से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक संग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियों में उसकी परम्परा अबाध-गति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“आवुसो, हम लोग धम्म और विनय का सङ्ग्राहण करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया; क्योंकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। अतः अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सकें।

तत्कालीन मगध-सम्राट् अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपणी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यानमग्न हो चक्रक्रमण करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अर्हत्-पद को प्राप्त कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानों वे पृथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हों।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नों का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म दोनों का संग्रह किया गया'। पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्ठकथा-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिवम्मपिटक' का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था।

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रान्तों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है।

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अतः उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलतः भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आशुषमान् 'मोगालिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आशुषमान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्यु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बुद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतों को भेजा।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमित्रा' ने गृहत्याग कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लङ्का द्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है।

ईसा पूर्व २६ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया। फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवीं सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का संशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमर्पर की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया:-

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छट्टु-सङ्गायन' में इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रंगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पापाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। संसार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओं ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वहीं अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीससौवीं बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है:- 'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन

१. महावंस, पाँचवा अध्याय। २. महावंस, वहीं। ३. महावंस, अध्याय १०-२३। ४. बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५.

विभाग' को सौंपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-संस्करण उपस्थित करना है।

‘तिपिटक’ के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा:—

तिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१. महावग्ग	१. दीघनिकाय	१. धम्मसङ्गणि
२. चुल्लवग्ग	२. मज्झिमनिकाय	२. विभङ्ग
३. पाराजिक	३. संयुत्तनिकाय	३. धातुकथा
४. पाचित्तिय	४. अङ्कुत्तरनिकाय	४. पुग्गलपञ्चात्ति
५. परिवार	५. खुद्दकनिकाय	५. कथावत्थु
	(१) खुद्दकपाठ	६. यमक
	(२) धम्मपद	७. पट्टान
	(३) उदान	
	(४) इतिवुत्तक	
	(५) सुत्तनिपात	
	(६) विमानवत्थु	
	(७) पेतवत्थु	
	(८) थेरगाथा	
	(९) थेरीगाथा	
	(१०) जातक	
	(११) निद्देस	
	(१२) पटिसम्भिदामग्ग	
	(१३) अपदान	
	(१४) बुद्धवंस	
	(१५) चरियापिटक	

२. प्रस्तुत ग्रन्थ : तिपिटक में इसका स्थान

सामान्यतः विनयपिटक के ग्रन्थों का वर्गीकरण इस प्रकार है:—

१. खन्धक — महावग्ग, चुल्लवग्ग,
२. विभङ्ग — पाराजिक, पाचित्तिय और
३. परिवार

‘महावग्ग’ और ‘चुल्लवग्ग’ सङ्घ के निर्माण और विकास का इतिहास प्रस्तुत करते हैं, जो ‘खन्धक’ नामक अध्यायों में विभक्त हैं। ‘पाराजिक’ और ‘पाचित्तिय’ भिक्षु और भिक्षुणियों के सङ्घ के सम्बन्ध में बुद्ध द्वारा स्थापित नैतिक अनुशासन के नियमों की विश्लेषणात्मक व्याख्या करते हैं, जो ‘विभङ्ग’ कहलाती है। निम्नाङ्कित तालिका से यह ज्ञात होगा कि इन दोनों ग्रन्थों में विषय का विभाजन किस प्रकार हुआ है—

	भिक्षुविभङ्ग
पाराजिक	पाराजिक, सङ्घादिसेस, अनियत तथा निस्सगिय ।
	पाचित्तिय, पाटिदेसनिय, सेखिय, अधिकरणसमथ, भिक्षुनीविभङ्ग
पाचित्तिय	पाराजिक, सङ्घादिसेस, निस्सगिय, पाचित्तिय, पाटिदेसनिय, सेखिय तथा अधिकरणसमथ ।

सामान्यतः 'पाराजिक' नाम से प्रारम्भिक अध्येता यह समझेगा है कि यह ग्रन्थ भिक्षु और भिक्षुणियों के इसी वर्ग के अपराधों से सम्बन्धित है। परन्तु ऐसा नहीं है। यह ग्रन्थ भिक्षुणियों के 'पाराजिक' अपराधों के विवेचन करने के स्थान पर मात्र भिक्षुओं के 'सङ्घादिसेस', 'अनियत' तथा 'निस्सगिय' अपराधों की व्याख्या करता है। इस प्रकार यह नामकरण अव्याप्ति और अतिव्याप्ति के दोषों से युक्त है। 'पाचित्तिय' नामकरण भी ऐसा ही है। इससे भी इस ग्रन्थ विशेष के विषय-वस्तु की व्यञ्जना नहीं होती; क्योंकि इसमें इससे भिन्न शीर्षकों के अन्तर्गत आने वाले अपराधों की भी व्याख्या है। यदि यह 'भिक्षुविभङ्ग' और 'भिक्षुनीविभङ्ग' नामक दो ग्रन्थों में स्पष्ट रूप से विभाजित कर दिया गया होता तो कदाचित् अच्छा ही होता। पर ऐसा करने से निस्सन्देह ही एक ग्रन्थ अधिक बड़ा और दूसरा अत्यन्त छोटा हो जाता। सम्भवतः इसी भय से परम्परा ने इस विभाजन को स्वीकार करना अच्छा न समझा। जो हो, हमने विषय को स्पष्ट करने के लिये 'पाराजिक' के नीचे कोष्ठकों में 'भिक्षु-विभङ्गे पठमो भागो' तथा 'पाचित्तिय' के नीचे 'भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च' का उल्लेख कर दिया है।

३. प्रस्तुत ग्रन्थ : एक रूपरेखा

हम देख चुके हैं कि विनयपिटक का तीसरा ग्रन्थ पाराजिक पालि भिक्षुविभङ्ग का पहला भाग है, जिसमें सात आपत्ति-स्कन्धों के प्रथम चार की व्याख्या की गई है। उनके शेष तीन स्कन्धों की व्याख्या प्रस्तुत ग्रन्थ पाचित्तिय पालि के प्रथमार्ध में की गई है; और, उत्तरार्ध में भिक्षुनीविभङ्ग पूरा सम्मिलित कर लिया गया है। दोनों विभङ्गों के अन्तिम काण्ड 'अधिकरणसमथ' में इसका निर्देश किया गया है कि सङ्घ में उत्पन्न झगड़ों का निपटारा कैसे हो।

(क) भिक्षुविभङ्ग

ग्रन्थ का पहला काण्ड भिक्षु के बानबे पाचित्तिय अपराधों की व्याख्या करता है। इन अपराधों के उदाहरण हैं—जानबूझ कर झूठ बोलना, दूसरे को बिढ़ाना, चुगली करना, किसी अभिक्षु के साथ एक ही कमरे में सोना, जमीन खोदना, वृक्ष काटना, दूसरे की निन्दा करना, सङ्घ की चीजें बेपरवाही से बाहर छोड़ देना, विना छाने पानी पीना, सङ्घ की सम्मति के बिना भिक्षुणियों को उपदेश करने के लिये जाना, पहले से तय कर भिक्षुणी के साथ यात्रा करना, तमाशा देखना, शराब पीना, पानी में खेल करना, मज़ाक करना, जीव मारना, दूसरे भिक्षु को पीटना और धमकाना इत्यादि।

दूसरे काण्ड में चार 'पाटिदेसनिय' अपराधों पर विचार किया गया है, जिनके दोषी के लिये यह आवश्यक है कि वह दूसरे भिक्षुओं के सामने अपना अपराध स्वीकार कर ले और भविष्य में ऐसा न करने का वचन दे। ये चार अपराध हैं—असम्बन्धी भिक्षुणी के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, भिक्षुओं के भोजन करते समय परोसने में भिक्षुणी को हाथ बँटाने देना, सङ्घ के द्वारा स्वीकृत निर्धन श्रद्धालु कुल में भिक्षा के लिये जाना, और भयावह निर्जन स्थान में रहते आश्रम में रखी खाने पीने की चीज ग्रहण करना।

इसका तीसरा काण्ड है 'सेखिय काण्ड'। इसमें भिक्षु के लिये शिष्ट-व्यवहार-विषयक पचहत्तर नियमों का विधान किया गया है। इनके कुछ उदाहरण हैं—अच्छी तरह ओढ़कर कपड़ा पहनना, गाँव में ढँग के साथ उठना बैठना,

कहकहा न लगाना, हाथ-पैर नहीं नचाना, कमर पर हाथ रख मार्ग में नहीं जाना, सिर ढके मार्ग में न जाना, भिक्षा सत्कारपूर्वक ग्रहण करना, अधिक लेने के अभिप्राय से तरकारी भाजी को भात से न ढँकना, गाल फुलाफुलाकर न खाना, चपचप कर न खाना, हाथ झाड़झाड़ कर न खाना, छाता लगाए पुरुष को धर्मोपदेश न करना, नीचे आसन पर बैठ ऊँचे आसन पर बैठे व्यक्ति को धर्मोपदेश न करना, खड़े खड़े मल-मूत्र त्याग न करना इत्यादि ।

(ख) भिक्षुनी-विभङ्ग

‘भिक्षुनी-विभङ्ग’ में भिक्षुणी के जीवन और मर्यादा की दृष्टि से इन्हीं आपत्ति-स्कन्धों का संकलन है । चूँकि दो ‘अनियत अपराध’ के अपराधी भिक्षु ही हो सकते हैं, भिक्षुनी-विभङ्ग में इसका काण्ड है ही नहीं । शेष काण्डों में द्रष्टव्य बातें निम्न प्रकार हैं :—

भिक्षुणी के लिये पाराजिक अपराधों की कुल संख्या आठ है । भिक्षु के चार अपराध सम्मिलित कर, भिक्षुणी के लिये चार और नये अपराध ग्रहण कर लिये गये हैं, जो इस प्रकार हैं—कामासक्त हो घुटने के ऊपर पुरुष के संपीड़न में आस्वाद लेना, कामासक्त हो पुरुष के साथ एकान्त में प्रवेश करना और उसका स्पर्श ग्रहण करना, सङ्घ से निष्कासित भिक्षु का अनुगमन करना, और किसी अन्य भिक्षुणी के पाराजिक अपराध को छिपा रखना ।

भिक्षुणी के लिये सङ्घावसेस अपराधों की कुल संख्या सत्रह है, जो निम्न प्रकार हैं—पुरुष के साथ घूमना, चोरनी को दीक्षा देना, अकेले घूमना, सङ्घ से निकाली भिक्षुणी का साथ देना, आसक्त हो आसक्त पुरुष के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, अन्य आसक्त भिक्षुणी को वैसी चीज लेने के लिये उत्साहित करना, स्त्री-पुरुष के बीच कुटनी का काम करना, किसी भिक्षुणी पर निर्मूल पाराजिक अपराध का आरोप करना, किसी छोटी बात को ले किसी भिक्षुणी के ऊपर पाराजिक अपराध का आरोप करना, बुद्ध-धर्म-सङ्घ का प्रत्याख्यान करना, सङ्घ की निन्दा करना, बुरे संसर्ग में रहना, बुरे संसर्ग में रहने के लिये दूसरी भिक्षुणी को प्रेरित करना, दूसरे की सीख ग्रहण न करना, और कुलों को बिगाड़ना ।

भिक्षुणी के लिये निस्सगिय अपराधों की कुल संख्या तीस है । उनके विशेष उदाहरण हैं :—पात्रों का संचय करना, ‘अकाल-चीवर’ को ‘काल-चीवर’ मान बैठवा देना, दूसरी भिक्षुणी के साथ चीवर बदल कर मुकर जाना, एक चीज के लिये कह दूसरी के लिये कहने लगना, . . . चार कंस से अधिक मूल्य की गरम चादर की माँग करना, ढाई कंस से अधिक मूल्य की हल्की चादर की माँग करना, अतिरिक्त चीवर को दस दिन से अधिक रखना, भिक्षुओं की सम्मति के बिना चीवरों से रहित रहना, . . . असम्बन्धी गृहस्थ से चीवर माँगना, अधिक चीवर रख लेना, दान मिलने के पहले ही चीवर की तैयारी में अपनी रुचि प्रकट करना, सोना-चाँदी ग्रहण करना, रुपया पैसा रखना, क्रय-विक्रय करना, पाँच टाँके से कम के पात्र को छोड़ नया पात्र ले लेना, एक सप्ताह से अधिक पथ्य को रख लेना, किसी दूसरी भिक्षुणी को एक बार चीवर दान कर छीन लेना, स्वयं सूत माँग कर कपड़ा बुनवाना, दान मिलने के पहले ही चीवर की सिलाई में हेर-फेर कराना, सङ्घ के लाभ में भाँजी मारना ।

भिक्षुणी के लिये पाचित्तिय अपराधों की कुल संख्या १६६ है । इनके उदाहरण इस प्रकार हैं—लहसुन खाना, गुह्य स्थान का लोम बनवाना, भोजन करते समय जल या पंखे से भिक्षुओं की टहल करना, कच्चा अन्न माँग कर लाना और खाने के लिये तैयार करना, कूड़े-कचरे को दीवार के बाहर फेंकना, नाच-गाना में जाना, रात के अंधकार में पुरुष के साथ जाना, दूसरे को सरापना, सूत कातना, दुर्वचन कहना, गुह्य स्थान का घाव पुरुष से फोड़वाना, जमीन खोदना, बिना छाने पानी पीना, शराब पीना, दूसरे को गुदगुदाना, आग तापना, भिक्षुणी को धमकाना, तंग करना इत्यादि ।

(ग) शैली

‘पाराजिक’ ग्रन्थ की तरह, ‘पाचित्तिय’ ग्रंथ में भी अपराधों की व्याख्या ‘वत्थु-पञ्जात्ति-विभङ्ग’ की शैली से की गई है । ‘... वत्थु’ शीर्षक से उस कथा का वर्णन किया गया है जिस परिस्थिति में बुद्ध को अमुक नियम का विधान करना पड़ा । फिर, ‘पञ्जात्ति’ शीर्षक से उसी नियम का स्वरूप अपने पारिभाषिक शब्दों में उपस्थित किया गया है । यदि कोई और नई परिस्थिति उत्पन्न हुई जिसके प्रकाश में बुद्ध ने नियम के शब्दों में उलट-फेर करना आवश्यक समझा

तो उसका भी उल्लेख '... वत्सु' शीर्षक से कर दिया है; और, 'अनुपञ्जाति' शीर्षक से नियम का संशोधित रूप उपस्थित किया है। फिर, अन्त में 'विभङ्ग' शीर्षक से नियम के एक-एक शब्द की पारिभाषिक व्याख्या की गई है, जिससे अभीष्ट अर्थ समझने में कोई भ्रम न रह जाय।

४. प्रस्तुत ग्रन्थ : इसका महत्त्व

ग्रन्थ का महत्त्व इसके अपने इस उद्देश्य की पूर्ति में है कि भिक्षुणी-सङ्घ के आचार-व्यवहार का नियमन किस प्रकार हो। साथ ही यह तत्कालीन भारत की सामाजिक तथा धार्मिक स्थिति का महत्त्वपूर्ण प्रामाणिक परिचायक है। इस आशय से ग्रन्थ में प्राप्त सामग्रियों का संचय इस प्रकार कर सकते हैं :—

(क) सामाजिक

(१) ऊँच-नीच के भेदभाव :—उस समय समाज की भित्ति ऊँच-नीच के भेद-भाव वाली जाति-व्यवस्था पर खड़ी थी। चाण्डाल, वेन, नेसाद, रथकार और पुक्कुस अत्यन्त हीन जातियाँ थीं। क्षत्रिय और ब्राह्मण उत्कृष्ट जातियाँ थीं। इस प्रकरण में वैश्य, कुषक, गोप, आदि अन्य जातियों के नाम नहीं लिये गये हैं। इससे अनुमान होता है कि समाज में इनका स्थान मध्यम कोटि का था।

जाति ही की तरह, कर्मों में भी इस प्रकार के भेद-भाव थे। सफाई का काम करना तथा पीसना-कूटना हीन कर्म समझे जाते थे। कृषि, वाणिज्य, गोरक्षा जैसे काम उत्कृष्ट माने जाते थे। तो भी, कर्मों के ऊँच-नीच होने के भाव सभी क्षेत्रों में एक जैसे न थे। जो कर्म एक प्रान्त में ऊँची दृष्टि से देखा जाता था वही दूसरी जगह असम्मानित समझा जाता था। हीन कर्म क्या है इसकी व्याख्या करते हुए कहा गया है :—“तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं हीळितं परिभूतं अचिक्कीकतं, एतं हीनं नाम कम्मं”। उत्कृष्ट कर्म के विषय में भी ऐसी ही बात कही गई है।^१

इसी प्रकार, शिल्प (हुनर) के विषय में भी हीन-उत्कृष्ट के भेद-भाव उपस्थित थे। बाँस से चीजें तैयार करना, बरतन बनाना, कपड़ा बुनना, जूता बनाना, बाल बनाना, जैसे शिल्प हीन समझे जाते थे। और, उत्कृष्ट समझे जाने वाले शिल्प थे—लिखना-पढ़ना, हिसाब रखना, राज-दरबार में वस्तुओं का मूल्यांकन करना इत्यादि। कर्म की तरह, शिल्प के भी ऊँच-नीच होने के भेद-भाव सभी जगह एक जैसे न थे।^२

व्यक्तियों के नाम में भी हीन और उत्कृष्ट होने की भावना थी। अवकण्णक, जबकण्णक, धनिट्टक, सविट्टक जैसे नाम हीन समझे जाते थे; और बुद्धरक्षित, बुद्धप्रिय, सुगतदास, धर्मरक्षित, सङ्खरक्षित जैसे नाम उत्कृष्ट समझे जाते थे।^३

गोत्रों में भी ऊँच-नीच होने की मान्यता थी। कोसिय और भारद्वाज गोत्र सम्मान की दृष्टि से नहीं देखे जाते थे। इसके विपरीत, गोतम, मोगल्लान, कच्चान और वासेट्ट गोत्र उत्कृष्ट समझे जाते थे। गोत्र के विषय में भी ऊँच-नीच की भावना भिन्न-भिन्न क्षेत्रों में भिन्न-भिन्न प्रकार की थी।^४

यहाँ तक कि रोगों में भी सम्मानित और असम्मानित होने की भावना उपस्थित थी। कोढ़, अपस्मार, क्षय जैसे रोग हीन समझे जाते थे। उत्कृष्ट रोग समझा जानेवाला मधुमेह का रोग था।^५

(२) दरिद्रता :—

तैत्तिरीय पांचित्तिय की कथा में एक श्रद्धालु निर्धन मज्झदूर का उल्लेख मिलता है। उसने अपने मालिक से पैसे माँग कर भिक्षु-सङ्घ के साथ बुद्ध को भोजन के लिये आमन्त्रित किया। भिक्षुओं ने कदाचित् इस विचार से कि 'यह दरिद्र क्या भोजन देगा' पहले ही कुछ खा पी लिया, और उसके यहाँ तैयार किया हुआ बहुत सामान बच गया। बेचारे मज्झदूर को इससे बड़ा कष्ट पहुँचा। बुद्ध ने शिक्षा दी कि निमंत्रण में आने के पहले ही कुछ खा लेना अनुचित है।^६

तीसरे पाटिदेसनीय की कथा में एक दरिद्र श्रद्धालु उपासक का उल्लेख आता है जो स्वयं कठिन परिस्थितियों में रहकर भी भिक्षुओं को दान देने में बड़ा उत्साह रखता था। बुद्ध ने आज्ञा दी कि ऐसे कुल को 'सेक्ख कुल' की सम्मति दे दी जानी चाहिये और सङ्घ को इसका निषेध कर देना चाहिये कि कोई भिक्षु भिक्षार्थ उस कुल में न जाय ।^१

(३) सामान्य प्रबंध :—यात्रा में निकले सर्वसाधारण की सुविधा के लिये जगह-जगह धर्मशालाएँ बनी रहती थीं, जहाँ उन्हें निवासस्थान के साथ ही निर्मूल्य भोजन भी दिये जाने का प्रबंध रहता था। इन्हें 'आवसथागार' कहते थे। कुछ भिक्षु किसी आवसथागार में रह अनेक दिनों तक भोजन करते रहे। बुद्ध ने इसे अनुचित बताया, और शिक्षा दी कि रूग्णावस्था को छोड़ इस प्रकार आवसथागार का भोजन एक दिन से अधिक ग्रहण न करना चाहिये ।^२

राज्य की ओर से आवागमन के मुख्य नाकों पर चुँगी वसूल करने की चौकियाँ तैनात रहती थीं, जो यात्रियों की तलाशी बड़ी सावधानी से लेती थीं। छिपाकर कोई कुछ सामान पार न कर दे इसके लिये पुलिस (कम्मिक) सचेत रहती थी। एक बार कोई भिक्षु कुछ यात्रियों के साथ पकड़ा गया जो चोरी से कुछ चीजें ले जा रहे थे। इस कारण उसे भी कष्ट सहना पड़ा ।^३

(४) प्रथा—लड़की को ससुराल भेजते समय उसके साथ पक्वान भेजना आवश्यक समझा जाता था। 'काणा' की माँ ने उसे ससुराल भेजने के लिये पूरे पक्वाये। भिक्षुओं के आने पर उसने सभी पूरे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पतिगृह जाना रुक गया। कुछ दिनों बाद फिर उस स्त्री ने वैसी ही तैयारी की। और इस बार उसने सभी पूरे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पति बड़ा दुःखी हुआ और उसने दूसरा विवाह कर लिया। बुद्ध ने शिक्षा दी कि भिक्षा ग्रहण करने में मात्रा का स्मरण रहे ।^४

स्त्रियाँ प्रायः स्वयं सूत कातकर कपड़े बुनवाती थीं। कोई स्त्री भिक्षुणी हो जाने के बाद भी सूत कातती रही। भिक्षुणी-जीवन के लिये सार्थक न होने के कारण यह भिक्षुणियों के लिये निषिद्ध कर दिया गया ।^५

आजकल की तरह उस समय भी शकुन और अपशकुन मानने की प्रथा थी। किसी भिक्षुणी ने मैला कचरा दीवाल के बाहर फेंक दिया, जो स्नान से लौटते किसी ब्राह्मण के सिर पर जा गिरा। जब ब्राह्मण ने उसके लिये क्रुद्ध हो जगड़ा करना प्रारम्भ किया तो किसी ने उसे यह कहकर शान्त किया कि यह बहुत बड़ा शकुन है, जो सूचित करता है कि निकट भविष्य में उसे कोई बड़ा लाभ होने वाला है। दूसरे दिन राजदरबार में ब्राह्मण को सचमुच बड़ी सिद्धि मिली ।^६

यह मानकर कि अमृक वृक्ष पर देवता निवास करता है उसकी बड़ी पूजा की जाती थी। ग्यारहवें पाचित्तिय की कथा में इसका उल्लेख मिलता है कि किसी ने वृक्ष की शाखा काटते समय उस पर निवास करने वाले देवता के बच्चे का हाथ काट दिया। देवता बड़ा रुष्ट हुआ। उसे समझा-बुझाकर निवास के लिये दूसरा वृक्ष दे दिया गया, जिससे उसका क्रोध शान्त हुआ ।^७

(५) सामग्रियाँ :—घर में व्यवहार की जानेवाली कुछ सामग्रियों का भी उल्लेख प्राप्त होता है। जैसे—खाट और कुसियाँ चार प्रकार की होती थीं—मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक और आहच्छपादक ।^८

तकिये (भिसि) पाँच प्रकार के होते थे—ऊन भरा, गुदड़ी भरा, छाल भरा, घास भरा, और पत्ता भरा ।

चटाई चार प्रकार की होती थी—छाल की बनी, खस की बनी, मूँज की बनी, और बब्बज की बनी ।

(६) भोजन :—घी, मक्खन, तेल, मधु, गुड़, भात, सत्तू, मछली, माँस, दध, दही के श्रेष्ठ भोजन माने जाने का उल्लेख मिलता है ।^९

१. देखिये पृ० २३७। २. पृ० १००-१। ३. पृ० १७६। ४. पृ० ११२। ५. पृ० ४०६। ६. पृ० ३६०-६२। ७. पृ०-५४। ८. पृ०-६२। ९. पृ० ११७, १२१, १२४ आदि।

(ख) धार्मिक

(१) सम्प्रदायः—भिन्न-भिन्न सम्प्रदाय के साधुओं में परस्पर खण्डन-मण्डन होते रहते थे । कोई-कोई भिक्षु भी इसमें बड़ा रस लेता था । भिक्षु हृत्थक शाक्यपुत्र तो इस सिलसिले में झूठ ही कुछ का कुछ कह डालता था । बुद्ध ने उसे इसके लिए बड़ा फटकारा, और किसी भी अवस्था में सत्य न छोड़ने का उपदेश दिया ।^१

साम्प्रदायिक कशमकश में एक वर्ग दूसरे से सदा सशङ्क रहता था । आयुष्मान् आनन्द कुछ बचे पूरे लोगों को बाँट रहे थे । लेने वालों में दूसरे सम्प्रदाय के कुछ साधु और साधुनियाँ भी थीं । संयोग से किसी साधुनी को एक के बदले दो पूरे मिल गये । बस, इसी को लेकर वे हल्ला करने लगे कि आयुष्मान् आनन्द का उस साधुनी के साथ अनुचित सम्बन्ध है । फिर, किसी दूसरे भिक्षु के साथ ऐसी ही घटना हो गई ।^२ उसने बचा हुआ भात घी में अच्छी तरह सान किसी आजीवक साधु को दे दिया । जब उससे दूसरे आजीकों ने पूछा कि उसे वह भात कहाँ मिला तब उसने कृतज्ञता प्रकट करने के बदले भिक्षु के लिये अपमान के ही शब्दों का प्रयोग किया । इन बातों की दृष्टि से यह नियम बनाना पड़ा कि कोई भिक्षु अपने हाथ से किसी अन्य सम्प्रदाय के साधु को खाने-पीने की चीज न दे ।^३

(२) भिक्षुसङ्घ का सम्मानः—बुद्ध के महान् व्यक्तित्व के कारण समाज में भिक्षु-सङ्घ का सबसे बड़ा चढ़कर सम्मान होता था । उनके लिये बड़े-बड़े मठ बन गये थे, और उन्हें अच्छा से अच्छा भोजन प्राप्त होता था । उनके सुख और शान्ति को देख 'उपालि' बालूक के माँ-बाप ने विचार किया कि यदि हमारा पुत्र और कोई काम न कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रजित हो जाय तो उसे किसी प्रकार का दुःख न हो । उसने निश्चय किया—“ये शाक्यपुत्र श्रमण आराम से रहते हैं; अच्छे भोजन खा कमरे के भीतर सोते हैं । यदि 'उपालि' इन्हीं के साथ प्रव्रजित हो जाय तो हम लोगों के मरने के बाद वह सुख से रहे और उसे किसी प्रकार का कष्ट न हो ।”^४

बुद्ध के प्रभाव से उस समय के बड़े-बड़े राजा भी भिक्षुओं का सम्मान और गौरव करते थे । एक बार मगधराज सेनिय बिम्बिसार राजगृह के गरम कुण्ड में स्नान करने आये । उस समय छब्बगिय भिक्षु उसके भीतर नहा रहे थे । राजा नम्रता-पूर्वक बाहर खड़े रहे । कुछ देर भी हो गई । जब भिक्षु बाहर निकले तब उन्होंने स्नान किया ।^५

एक बार कुछ भिक्षु अचिरवती नदी में नहाते समय जलक्रीड़ा कर रहे थे । कोशलराज उन्हें ऐसा करते देख अप्रसन्न हुए । किंतु, उन्हें स्वयं कुछ न कह चतुराई से यह बात बुद्ध तक पहुँचा दी । बुद्ध ने उन्हें बुलवा कर फटकारा और शिक्षा दी कि नहाते समय क्रीड़ा करना उचित नहीं है ।^६

कोशलराज प्रसेनजित् धर्मात्मा स्वभाव के व्यक्ति थे । वे स्वयं भिक्षुणी थुल्लनन्दा के धर्मोपदेश सुनने जाया करते थे । उपदेश से इतने प्रसन्न हुए कि एक बार उन्होंने अपनी निजी बहुमूल्य चादर भी भिक्षुणी को अर्पित कर दी ।^७

कोशल की पटरानी मल्लिका देवी भी बुद्ध की भक्त थी । उनकी प्रेरणा से अन्तःपुर में धर्मोपदेश करने के लिये कोई न कोई भिक्षु बुलाये जाते थे । एक बार जब आयुष्मान् आनन्द धर्मोपदेश करने भीतर आकर खड़े हुए तब रानी असावधानी की अवस्था में लेटी पड़ी थी । वस्त्र सम्हालती हुई वह उठ खड़ी हुई । आनन्द ने यह बात बुद्ध से कही । बुद्ध ने अन्तःपुर में प्रवेश करने के दोष बताये, और शिक्षा दी कि बिना पूर्व-सूचना के भीतर नहीं जाना चाहिये ।^८

(२) भिक्षुओं के कुछ गुटः—सङ्घ में एक एक स्वभाववाले भिक्षुओं के कई गुट बन गये थे । वे प्रायः साथ रहते थे । परस्पर सहयोग से समान प्रयत्न में लगे रहना उनकी विशेषता थी ।

छ भिक्षुओं का एक गुट 'छब्बगिय' सबसे अधिक प्रसिद्ध था । वे बड़े उग्र स्वभाव के व्यक्ति थे । दूसरों को तंग और अपमानित करने में उन्हें आनन्द मिलता था । भिक्षुओं के अनेक नियम उन्हीं के दुर्व्यवहार के कारण बनाये

१. देखिए — पृ० ३ । २. पृ० १२७-२८ । ३. पृ० १७४ । ४. पृ० १५६ । ५. पृ० १५३ । ६. पृ० ३४६ । ७. पृ० २१०-२१२ ।

गये । शब्दों की पूरी रक्षा करते हुए भी वे नियम तोड़ने का रास्ता निकाल लेते थे । इससे नई परिस्थिति उत्पन्न होती थी, और उसके ख्याल से नियम के रूप में संशोधन करना आवश्यक हो जाता था^१ ।

सत्रह भिक्षुओं का एक दूसरा गुट था, जो 'सत्तरसवग्गिय' के नाम से प्रसिद्ध था । वे बड़े दबू और भीरु स्वभाव के व्यक्ति थे । छब्बग्गिय भिक्षुओं के द्वारा तंग किये जाने पर वे बच्चों की तरह रोने लगते थे^२ ।

मेत्थिय-भुम्मज्जक भिक्षुओं का गुट बड़ा अभागा था । उन्हें अच्छी चीज पाने की नसीब नहीं होती थी । अच्छे भोजन के लिये वे तरसते रहते थे । दानी श्रद्धालु उपासकों के घर में भी उन्हें तिरस्कार और उपेक्षा ही प्राप्त होती थी^३ ।

(ग) निष्कर्ष

पाठक को यह भूलना न चाहिये कि 'भिक्षु-भिक्षुनी-विभङ्ग' सङ्घ की 'अपराध-पुस्तक' (Penal code) है । भिक्षु-शासन के संवादन के लिये सभी संभाव्य परिस्थितियों के अपराधों का संकलन कर देना इसका मुख्य उद्देश्य है । इस सिलसिले में जितनी कथाओं का उल्लेख किया गया है सभी की दृष्टि यही रही कि अमुक अपराध का एक निदर्शन उपस्थित किया जा सके, जिससे तत्सम्बन्धी नियम का अभीष्ट अभिप्राय स्पष्ट समझा जा सके । यह न समझने के कारण कुछ विद्वानों ने लिखा है कि ये कथाएँ भिक्षु-समाज के नैतिक पतन की द्योतक हैं । यह तो वैसा ही हुआ कि कोई किसी देश की 'अपराध-पुस्तक' को देख वहाँ के लोगों के नैतिक स्तर की परीक्षा करना चाहे । बुद्ध के जीवन काल में ही सङ्घ बड़ा व्यापक और विशाल हो गया था । देश के सभी प्रान्तों से, सभी जाति और समाज से, तथा सभी दृष्टियों से सभी वर्गों से व्यक्तियों ने आकर दीक्षा ग्रहण की । तब, उनमें सभी प्रकार के लोगों का होना स्वाभाविक ही था, और उस समाज के नैतिक-नियमन के लिए विभङ्ग जैसी 'अपराध-पुस्तक' की बड़ी आवश्यकता थी ।

५. प्रस्तुत संस्करण

यह विनयपिटक की चौथी पुस्तक 'पाचित्तिय' का नया देवनागरी-संस्करण है । यह संस्करण इन पुस्तकों के आधार पर तैयार किया गया है—बर्मी-संस्करण, छट्ट-सङ्गायन प्रकाशन (१९५६), सिंहली-संस्करण, भिक्षु तेलवट्टे श्री आर्यवंश स्वामी द्वारा सम्पादित (१९२८), स्यामी-संस्करण, महामकुट राजकीय प्रकाशन (१९२६) तथा रोमन-संस्करण, श्री हरमन ओल्डैनबर्ग द्वारा सम्पादित (१८८२) ।

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के स्रोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ट-सङ्गायन' संस्करण को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है । उसके पाठ और धर्मस्कन्ध-नियोजन से साधारणतः हम सहमत रहे हैं । किन्तु, आधुनिक दृष्टि से अपने संस्करण को अधिक उपयोगी बनाने के लिये हमने दो नये प्रयत्न किये हैं:—(१) सम्पूर्ण ग्रन्थ में एक व्यवस्थित क्रम से विराम-चिह्नों का प्रयोग करना और (२) शीर्षक एवं अनुशीर्षक से सुसज्जित कर पाठ का एक साङ्गोपाङ्ग स्वरूप उपस्थित करना ।

(क) शीर्षक

पुरानी पद्धति के पालि-ग्रन्थों में किसी प्रकरण के प्रारम्भ में शीर्षक देने की प्रथा नहीं थी । इसके स्थान पर प्रकरण के अन्त में 'निद्रुति' जैसे शब्द दे दिया करते थे । किन्तु इससे आधुनिक पाठक को सारे प्रकरण का सार-तत्त्व ग्रहण कर अपने समक्ष वर्ण्य-विषय का एक सम्पूर्ण चित्र उपस्थित करने में जटिलता का अनुभव करना पड़ता है । अतः उपयोगिता की दृष्टि से हमने यह आवश्यक समझा कि शीर्षक एवं अनुशीर्षक के क्रम से सुसज्जित करके ही पाठ को उपस्थित करना उत्तम होगा । इन शीर्षकों के निर्माण करने में हमने

यथासम्भव ग्रन्थ के ही शब्दों का उपयोग किया है । स्मरण रहे कि ये शीर्षक हमारे अपने दिये हुये हैं जो मूल-पाठ में प्राप्त नहीं होते ।

प्रधान शीर्षक १६ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में प्रकरण-चिह्न (§) और क्रम-संख्या के साथ छापे गये हैं । उनके अन्तर्गत आने वाले द्रष्टव्य शीर्षक बिना क्रम-संख्या के उसी टाइप में छापे गये हैं । अनु-शीर्षक क्रम संख्या के साथ १४ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में, और उसके अन्तर्गत आनेवाले छोटे शीर्षक क्रम-संख्या के साथ १२ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में मुद्रित किये गये हैं । पृष्ठ के ऊपर प्रधान शीर्षकों का ही उल्लेख किया गया है ।

(ख) पाठभेद-निर्धारण

पाठभेद-निर्धारण में शब्द की निरुक्ति तथा व्युत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा गया है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा । दोनों दृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हैं तो हमने एक को मूल-पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ की अधः टिप्पणी में दे दिया है । यहाँ एक के ग्रहण करने का यह अर्थ नहीं है कि हमने दूसरे रूप का बहिष्कार किया है ।

(ग) विराम-चिह्न

पालि की पुरानी पद्धति में पूर्ण विराम के अतिरिक्त अन्य विराम-चिह्नों के प्रयोग करने की प्रथा नहीं थी । स्यामी-संस्करण ने इसी प्राचीन पद्धति का अनुसरण किया है । लेकिन कहीं कहीं पालि की वाक्य-योजना इतनी उलझी हुई मिलती है कि उसके अंशों के पारस्परिक सम्बन्ध को विराम-चिह्नों के अभाव में समझना अत्यन्त कठिन हो जाता है । अतः प्रस्तुत संस्करण में हमने अन्य आवश्यक विराम-चिह्नों का निस्सङ्कोच प्रयोग किया है । इन विराम-चिह्नों का प्रयोग करने में हमारा यही उद्देश्य रहा है कि वाक्य का अर्थ अधिक से अधिक स्पष्ट हो जाय । जहाँ विराम-चिह्नों के प्रयोग की अनिवार्यता नहीं समझी गई, वहाँ पर हमने उनका प्रयोग उचित नहीं समझा । फिर भी हमने इस बात का ध्यान रखा है कि विराम-चिह्नों के प्रयोग में यथासम्भव एकरूपता और सङ्गति बनी रहे ।

इस संस्करण में निम्नलिखित विराम-चिह्न व्यवहृत हुए हैं :—पूर्णविराम (।), अर्धविराम (,), उपविराम (:), स्वल्प-विराम (;), प्रश्नवाचक (?), विस्मयादि-बोधक (!), युग्मेका (-), रेखिका (—), मुख्य-उद्धरण (" "), उद्धरण (' ')

प्रधान उद्धरणों का बोध मुख्य-उद्धरण-चिह्न और उसके अन्तर्गत आनेवाले उद्धरणों का बोध उद्धरण-चिह्नों से कराया गया है । यदि कहीं उसके भी अन्तर्गत कोई उद्धरण आ गया है तो उसका बोध क्रिया के आगे रेखिका चिह्न के प्रयोग से ही कराया गया है ।

मुख्य उद्धरण के भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' तद्बोधक चिह्नों से प्रारम्भ किये गये हैं । और, उसके भी भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' उसी भाँति केवल उद्धरण बोधक चिह्नों से प्रारम्भ होते हैं ।

(घ) साङ्केतिक

अधःटिप्पणी में रो०, सी०, स्या० तथा म० सङ्केत क्रमशः रोमन, सिंहली, स्यामी तथा मरम्म (बर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं ।

पृष्ठ के बगल में प्रयुक्त R और B सङ्केत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं । इन सङ्केतों के साथ दी हुई संख्या से यह सूचित होता है कि उन संस्करणों के उस पृष्ठ का प्रारम्भ उसी पङ्क्ति से होता है ।

रोमन ग्रन्थ की पृष्ठसंख्या से आधुनिक पाठक को कई सुविधाय प्राप्त होंगी। पालि टेक्स्ट सोसाइटी के महत्वपूर्ण कोषों तथा अन्य ग्रन्थों में रोमन की ही पृष्ठ-संख्या का हवाला दिया गया है; इससे हमारे पाठक उन स्थलों को सरलता से खोज लेंगे। और, चूँकि बर्मीज छट्ट सङ्ग्राह्यन के संस्करण का एक अपना महत्त्व है, अतः उसकी पृष्ठ-संख्या का भी उल्लेख कर देना आवश्यक समझा।

(च) पृष्ठोपरि-कोण में प्रयुक्त सङ्केत

ऊपर कोने में दी गई संख्यायें युग्मपृष्ठ में प्रारम्भ के तथा अयुग्म पृष्ठ में अन्तके काण्ड प्रकरण और पैराग्राफ की छोटक हैं।

(छ) वर्तिनी

पालि में एव, अपि और इति इन अव्ययों के आदि अक्षर का प्रायः लोप हो जाया करता है और उनके रूप व, पि, तथा ति रह जाते हैं। कुछ विद्वानों के मतानुसार इन लघु रूपों को स्वतन्त्र शब्द मान लेना अधिक सङ्गत है। हमने भी प्रस्तुत संस्करण में ऐसा ही माना है।

हमने एक ही शब्द के अन्तर्गत आने वाली परसवर्ण सन्धि का प्रयोग अनिवार्य रूप से किया है, जैसे—सङ्ख, किञ्चि इत्यादि; किन्तु जहाँ यह सन्धि दो पृथक् शब्दों में हुई है, हमने प्रायः उसका प्रयोग अनावश्यक समझा है, जैसे—एवं पि, कम्मं ति इत्यादि।

कुछ पाश्चात्य सम्पादकों ने वर्तिनी की इसी पद्धति को स्वीकार कर के भी 'इ' तथा 'अ' से परे 'ति' तथा 'पि' की सन्धि अनिवार्यरूप से की है। उन्होंने कदाचित् इन स्थलों में संस्कृत व्याकरण के 'अकः सवर्णे दीर्घः' नियम का प्रयोग करना अनिवार्य समझा, जैसे—देसेसि + इति = देसेसीति; तस्स + अपि = तस्सापि। किन्तु हमने उन्हें अलग ही रखा है, जैसे—देसेसीति; तस्सा पि। यहाँ 'ति' तथा 'पि' के पूर्व आने वाले स्वरों का दीर्घ होना पालि मोग्गल्लान व्याकरण के 'व्यञ्जने दीघरस्सा' (१।३३) सूत्र से सिद्ध हो जाता है। व्याकरण में इसके दूसरे उदाहरण भी दिये गये हैं, जैसे—खन्ति + परमं = खन्ती परमं; गोतम + ति = गोतमा ति; होति + ति = होतीति इत्यादि।

* *

* *

* *

छपाई का काम प्रारम्भ करने के बाद ही हमारे सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी अन्य केन्द्र का काम सम्हालने चले गये। इसका भार सहायक सम्पादक श्री बीरबल शर्मा, एम० ए० ने उठाया, जिन्होंने अपने सहयोगी भिक्षु कुमार कश्यप, स्वामी द्वारिकादास शास्त्री तथा श्री जयकुमार राम के साथ सफलतापूर्वक पूर्ण किया।

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN . DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a   आ ā   इ i   ई ī   उ u   ऊ ū   ए e   ओ o

.

- - . .

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṇa
च ca	छ cha	ज ja	झ, ञ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	अं an

.

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	घ्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	घ्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त hta	म्य mya
क्ल kla	टट, ट्ट ṭṭa	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	टठ, ट्ठ ṭṭha	न्थ nthā	य्य yya
क्य khya	ड्ड, ड्ढ ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
क्व khva	ड्ढ, ड्ढ ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट ṇṭa	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ gggha	ण्ठ ṇṭha	न्न nna	ल्ल lha
ग्य gya	ण्ड ṇḍa	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण ṇṇa	न्ह nha	स्त sta
ङ्क ṅka	ण्ह ṇha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख ṅkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, ङ्ग ṅga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ṅgha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्व bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्य hma
ज्झ, ञ्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ज ñña	द्य dya	म्य mpa	ह्ह lha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

१ = ā;   २ = i;   ३ = ī;   ४ = u;   ५ = ū;   ६ = e;   ७ = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

पाचित्तियपालि

(भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च)

सूची

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
५. पाचित्तियकण्डं		(२) पञ्जात्ति	२८
§ १. पठमपाचित्तियं	३	(३) वच्चकुटियं राहुलस्स	
(मुसावादे)	•	सेय्य कप्पनवत्थु	२९
(१) हत्थकसक्यपुत्तवत्थु	३	(४) अनुपञ्जात्ति	३०
(२) पञ्जात्ति	४	(५) विभङ्गो	३०
(३) विभङ्गो	५	§ ६. छट्ठपाचित्तियं	३१
§ २. दुतियपाचित्तियं	६	(सहसेय्ये)	
(ओमसवादे)		(१) कोसलित्थि-आवसथागार-	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	६	वत्थु	३१
(२) नन्दिविसालबलिवद्दकथा	६	(२) पञ्जात्ति	३३
(३) पञ्जात्ति	१०	(३) विभङ्गो	३३
(४) विभङ्गो	१०	§ ७. सत्तमपाचित्तियं	३४
§ ३. ततियपाचित्तियं	२१	(मातुभामस्स धम्मदेसने)	
(पेसुञ्जे)		(१) उदायीभिक्षुवत्थु	३४
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२१	(२) पठमपञ्जात्ति	३५
(२) पञ्जात्ति	२२	(३) उपासिकानं धम्मदेसना-	
(३) विभङ्गो	२२	याचनावत्थु	३५
४. चतुत्थपाचित्तियं	२६	(४) पठमानुपञ्जात्ति	३६
(पदसो धम्मवाचने)		(५) छब्बगियभिक्षुवत्थु	३६
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२६	(६) दुतियानुपञ्जात्ति	३६
(२) पञ्जात्ति	२७	(७) विभङ्गो	३७
(३) विभङ्गो	२७	§ ८. अट्ठमपाचित्तियं	३८
§ ५. पञ्चमपाचित्तियं	२८	(अनुपसम्पन्नस्स भूतुतरिमुत्तधम्मालपने)	
(सहसेय्ये)		(१) वग्गुमुदातीरियभिक्षुवत्थु	३८
(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थु	२८		

	पिटृङ्का
(२) पञ्जाति	४०
(३) विभङ्गो	४०
§ ९. नवमपाचित्तियं	५०
(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)	
(१) उपनन्द-छब्बगियभण्डन- वत्थु	५०
(२) पञ्जाति	५०
(३) विभङ्गो	५०
§ १०. दसमपाचित्तियं	५२
(पथवीखणने)	
(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	५२
(२) पञ्जाति	५३
(३) विभङ्गो	५३
तस्सुद्धानं	५४
§ ११. एकादसमपाचित्तियं	५४
(भूतगामपातव्ये)	
(१) रुक्खदेवतावत्थु	५४
(२) पञ्जाति	५५
(३) विभङ्गो	५५
§ १२. बारसमपाचित्तियं	५६
(अञ्जेनञ्जं पटिचरणे)	
(१) अञ्जावादकछन्नभिक्षुवत्थु	५६
(२) पठमपञ्जाति	५७
(३) सङ्खमज्झगततुण्हीभूत- छन्नभिक्षुवत्थु	५७
(४) अनुपञ्जाति	५८
(५) विभङ्गो	५८
§ १३. तेरसमपाचित्तियं	५९
(भिक्षू उज्जापने)	
(१) मेत्तियभुम्मजकभिक्षुवत्थु	५९
(२) पठमपञ्जाति	६०

	पिटृङ्का
(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्षु- खिय्यनवत्थु	६०
(४) अनुपञ्जाति	६०
(५) विभङ्गो	६१
§ १४. चोद्दसमपाचित्तियं	६१
(सेनासननुद्धरणे)	
(१) अज्झोकासनीहटसेनासन- वत्थु	६१
(२) पञ्जाति	६२
(३) अट्ट मासे अवस्सिकसङ्केते अनुजानना	६२
(४) विभङ्गो	६२
§ १५. पन्नरसमपाचित्तियं	६४
(सन्थरित्वा सेय्ये अनुद्धरिते)	
(१) उपचिकाखायितसेनासन- वत्थु	६४
(२) पञ्जाति	६४
(३) विभङ्गो	६४
§ १६. सोळसमपाचित्तियं	६६
(अनुपखज्जसेय्यकप्पने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	६६
(२) पञ्जाति	६६
(३) विभङ्गो	६६
§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं	६७
(भिक्षू निक्कड्डने)	
(१) सत्तरसवगिय-छब्बगिय- भिक्षुकलहवत्थु	६७
(२) पञ्जाति	६८
(३) विभङ्गो	६८
§ १८. अट्ठारसमपाचित्तियं	७०
(आहच्चपादके मञ्चे अभिनिदीने)	
(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु	७०

	पिठुङ्का
(२) पञ्जाति	७०
(३) विभङ्गो	७०
§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं	७१
(महल्लकं विहारं कारयमाने)	
(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु	७१
(२) पञ्जाति	७२
(३) विभङ्गो	७२
§ २०. वीसतिमपाचित्तियं	७३
(सप्पाणकउदकसिञ्चने)	
(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	७३
(२) पञ्जाति	७३
(३) विभङ्गो	७४
तस्सुदानं	७४
§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं	७५
(भिक्षुतोवादकसम्मन्ने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	७५
(२) पञ्जाति	७६
(३) अट्ठसमन्नागतो सम्म-	
न्नितब्बो	७६
(४) विभङ्गो	७८
§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं	८१
(अत्थङ्गते सुरिये ओवाददाने)	
(१) चूळपन्थकइद्विपाटिहारिय-	
वत्थु	८१
(२) पञ्जाति	८२
(३) विभङ्गो	८२
§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं	८३
(भिक्षुनुपस्सयुपसङ्कमने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	८३
(२) पठमपञ्जाति	८३
(३) गिलानामहापजापति-	
गोतमीवत्थु	८४

पाचित्तियं

	पिठुङ्का
(४) अनुपञ्जाति	८४
(५) विभङ्गो	८४
§ २४. चतुवीसतिमपाचित्तियं	८५
(भिक्षुतोवादकथेरानुधंसने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	८५
(२) पञ्जाति	८५
(३) विभङ्गो	८६
§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं	८७
(अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरदाने)	
(१) पिण्डचारी-पिण्डचारिणी-	
वत्थु	८७
(२) पठमपञ्जाति	८७
(३) पारिवत्तिकचीवरवत्थु	८८
(४) अनुपञ्जाति	८८
(५) विभङ्गो	८८
§ २६. छवीसतिमपाचित्तियं	८९
(भिक्षुनिया चीवरसिब्बने)	
(१) उदायिभिक्षुवत्थु	८९
(२) पञ्जाति	९०
(३) विभङ्गो	९०
§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं	९१
(भिक्षुनीहि एकतो अद्धानमगपटिपत्ते)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	९१
(२) पठमपञ्जाति	९१
(३) अन्तरामगचोरपीळित-	
भिक्षुनीवत्थु	९२
(४) अनुपञ्जाति	९२
(५) विभङ्गो	९३
§ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं	९४
(भिक्षुनिया एकतो नावाभिरुहने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	९४

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
(२) पठमपञ्जाति	६४	(३) अनुपञ्जाति-गिलाने	१०३
(३) पञ्चाउत्तरन्तीभिक्षुनी- वत्थु	६४	(४) अनुपञ्जाति-चीवरदाने	१०४
(४) अनुपञ्जाति	६५	(५) अनुपञ्जाति-चीवर- कारे	१०४
(५) विभङ्गो	६५	(६) अनुपञ्जाति - अद्धान- गमने	१०४
§ २६. ऊनतिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिपरिपाचितभोजने)	६६	(७) अनुपञ्जाति - नावाभि- रुहने	१०५
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	६६	(८) अनुपञ्जाति - महा- समये	१०५
(२) पठमपञ्जाति	६७	(९) अनुपञ्जाति - समण- भत्ते	१०६
(३) जातिकुलागतभिक्षुवत्थु	६७	(१०) विभङ्गो	१०६
(४) अनुपञ्जाति	६७		
(५) विभङ्गो	६८		
§ ३०. तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिया रहो निसज्जने)	६९	§ ३३. तेतिसतिमपाचित्तियं (परम्परभोजने)	१०७
(१) उदायीपुराणदुतियिका- वत्थु	६९	(१) दलिद्वकम्मकारवत्थु	१०८
(२) पञ्जाति	६९	(२) पठमपञ्जाति	१०९
(३) विभङ्गो	६९	(३) अनुपञ्जाति - गिलाने	१०९
तस्सुद्धानं	१००	(४) अनुपञ्जाति - चीवर- दाने	११०
§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं (आवसथपिण्डभोजने)	१००	(५) अनुपञ्जाति - चीवर- कारे	११०
(१) छव्वग्गियभिक्षुवत्थु	१००	(६) भत्तपच्चासाय अनु- जानना	११०
(२) पठमपञ्जाति	१०१	(७) विभङ्गो	१११
(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्त- वत्थु	१०१		
(४) अनुपञ्जाति	१०२		
(५) विभङ्गो	१०२		
§ ३२. वारिसतिमपाचित्तियं (गणभोजने)	१०३	§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं (पूव-मन्थपटिगहणे)	११२
(१) देवदत्तवत्थु	१०३	(१) काणदारिकावत्थु	११२
(२) पठमपञ्जाति	१०३	(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
		(३) पञ्जाति	११३

	पिटुङ्का
(४) विभङ्गो	११४
§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तियं	११५
(पवारिते पुन खादने)	
(१) भुत्तावीपवारितभिक्षु-	
वत्थु	११५
(२) पठमपञ्जात्ति	११५
(३) गिलानातिरित्तभोजन-	
वत्थु	११६
(४) अनुपञ्जात्ति	११६
(५) विभङ्गो	११६
§ ३६. छत्तिसतिमपाचित्तियं	११७
(भुत्तावि पुन पवारणे)	
(१) अद्धानमग्गप्पटिपन्न-	
भिक्षुद्वयवत्थु	११७
(२) पञ्जात्ति	११८
(३) विभङ्गो	११८
§ ३७. सत्तिसतिमपाचित्तियं	१२०
(विकालभोजने)	
(१) सत्तरसवगियभिक्षु-	
वत्थु	१२०
(२) पञ्जात्ति	१२०
(३) विभङ्गो	१२१
§ ३८. अट्ठतिसतिमपाचित्तियं	१२१
(सन्निधिकारे)	
(१) वेलट्ठसीसथेरवत्थु	१२१
(२) पञ्जात्ति	१२२
(३) विभङ्गो	१२२
§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२३
(पणीतभोजनविञ्जापने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१२३
(२) पठमपञ्जात्ति	१२३
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१२४
(४) अनुपञ्जात्ति	१२४

	पिटुङ्का
(५) विभङ्गो	१२४
§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२५
(दन्तपोनखादने)	
(१) पंसुक्कलिकभिक्षुवत्थु	१२५
(२) पठमपञ्जात्ति	१२६
(३) अनुपञ्जात्ति	१२६
(४) विभङ्गो	१२६
तस्सुद्धानं	१२७
§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२७
(अञ्जात्तित्थियानं भोजनदाने)	
(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं	
पूवदानवत्थु	१२७
(२) आजीवकस्स सप्पि-	
ओदनदानवत्थु	१२८
(३) पञ्जात्ति	१२८
(४) विभङ्गो	१२८
§ ४२. वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२९
(भिक्षू उय्योजने)	
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२९
(२) पञ्जात्ति	१३०
(३) विभङ्गो	१३०
§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३१
(कुले अनुपखज्ज निसज्जने)	
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३१
(२) पञ्जात्ति	१३२
(३) विभङ्गो	१३२
§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३३
(मातुगामेन रहो निसज्जने)	
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३३
(२) पञ्जात्ति	१३३
(३) विभङ्गो	१३४
§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३५
(एको एकाय रहो निसज्जने)	
उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३५

	पिटृङ्का
(२) पञ्जाति	१३५
(३) विभङ्गो	१३५
§ ४६. छत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३६
(कुलानि पयिरुपासने)	
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३६
(२) पठमपञ्जाति	१३७
(३) उपनन्दवत्थु	१३७
(४) अनुपञ्जाति	१३८
(५) अनुपञ्जाति-चीवर- दाने	१३८
(६) अनुपञ्जाति-चीवर- कारे	१३८
(७) अनुपञ्जाति - गिलाने	१३९
(८) विभङ्गो	१३९
§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१४०
(पञ्चयपावारणासादियने)	
(१) महानामभेसज्जपवारण- वत्थु	१४०
चतुमासं	१४०
अपरं पि चतुमासं	१४१
यावजीवं	१४१
(२) छब्बगिय-महानाम- वत्थु	१४१
(३) पञ्जाति	१४२
(४) विभङ्गो	१४२
§ ४८. अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१४४
(उय्युत्तसेनादस्सने)	
(१) पसेनदिकोसलअम्भु- य्यानवत्थु	१४४
(२) पठमपञ्जाति	१४४
(३) सेनाय गिलानमातुल- वत्थु	१४५

	पिटृङ्का
(४) अनुपञ्जाति	१४५
(५) विभङ्गो	१४५
§ ४९. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं	१४६
(सेनाय वासे)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१४६
(२) पञ्जाति	१४६
(३) विभङ्गो	१४७
§ ५०. पञ्जासमपाचित्तियं	१४७
(उय्योधिकागमने)	
(१) उय्योधिकाकण्डविद्ध- भिक्षुवत्थु	१४७
(२) पञ्जाति	१४८
(३) विभङ्गो	१४८
तस्सुदानं	१४९
§ ५१. एकपञ्जासमपाचित्तियं	१४९
(सुरापाने)	
(१) सागतभिक्षु - नाग- सङ्गामवत्थु	१४९
(२) सागतभिक्षु - कापोतिक- पानवत्थु	१५०
(३) पञ्जाति	१५१
(४) विभङ्गो	१५१
§ ५२. द्वापञ्जासमपाचित्तियं	१५२
(अङ्गुलिपतोदके)	
(१) छब्बगिय - सत्तरस- वगियभिक्षुवत्थु	१५२
(२) पञ्जाति	१५२
(३) विभङ्गो	१५२
§ ५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं	१५३
(उदके हसधम्मो)	
(१) पसेनदिकोसल-सत्तरस- वगियभिक्षुवत्थु	१५३

	पिठुङ्गा
(२) पञ्जाति	१५३
(३) विभङ्गो	१५४
§ ५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं	१५४
(अनादरिये)	
(१) छन्नभिक्षुवत्थु	१५४
(२) पञ्जाति	१५५
(३) विभङ्गो	१५५
§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं	१५६
(भिसापने)	
(१) छब्बगिय - सत्तरस-	
वगियभिक्षुवत्थु	१५६
(२) पञ्जाति	१५६
(३) विभङ्गो	१५६
§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं	१५७
(जोतिविसिब्बने)	
(१) सुसिरकट्टजोतिवत्थु	१५७
(२) पठमपञ्जाति	१५७
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१५७
(४) अनुपञ्जाति	१५८
(५) अनुपञ्जाति-तथारूप-	
प्पच्चये	१५८
(६) विभङ्गो	१५८
§ ५७. सत्तपञ्जासमपाचित्तियं	१५९
(नहाने)	
(१) विम्बिसारतपोदानहान-	
वत्थु	१५९
(२) पठमपञ्जाति	१६०
(३) अनुपञ्जाति - उअह-	
समये	१६०
(४) अनुपञ्जाति-गिलाने	१६०
(५) अनुपञ्जाति-नवकम्मे	१६१

	पिठुङ्गा
(६) अनुपञ्जाति - अद्धान-	
गमने	१६१
(७) अनुपञ्जाति-वातवुट्ठियं	१६२
(८) विभङ्गो	१६२
§ ५८. अट्टपञ्जासमपाचित्तियं	१६३
(दुब्बण्णकरणे)	
(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजक-	
भिक्षुवत्थु	१६३
(२) पञ्जाति	१६३
(३) विभङ्गो	१६४
§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं	१६४
(चीवरपिकप्पने)	
(१) उपनन्दसकयपुत्तवत्थु	१६४
(२) पञ्जाति	१६५
(३) विभङ्गो	१६५
§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं	१६६
(चीवरअपनिधाने)	
(१) सत्तरसवगियछब्बगिय-	
भिक्षुवत्थु	१६६
(२) पञ्जाति	१६७
(३) विभङ्गो	१६७
तस्सुद्धानं	१६८
§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं	१६८
(सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरपने)	
(१) उदायिकाकविज्झनवत्थु	१६८
(२) पञ्जाति	१६८
(३) विभङ्गो	१६९
§ ६२. द्वासट्ठिमपाचित्तियं	१६९
(सप्पाणकउदकपाने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१६९
(२) पञ्जाति	१७०
(३) विभङ्गो	१७०

	पिटृङ्गा
§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं (अधिकरणउक्कोटने)	१७०
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	१७०
(२) पञ्जात्ति	१७१
(३) विभङ्गो	१७१
§ ६४. चतुसट्टिमपाचित्तियं (दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने)	१७२
(१) उपनन्द-भातुसद्धि- विहारिकवत्थु	१७२
(२) पञ्जात्ति	१७३
(३) विभङ्गो	१७३
§ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तियं (ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने)	१७४
(१) उपालिदारकवत्थु	१७४
(२) पञ्जात्ति	१७५
(३) विभङ्गो	१७६
§ ६६. छसट्टिमपाचित्तियं (थेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने)	१७६
(१) अञ्जातरभिक्षुवत्थु	१७६
(२) पञ्जात्ति	१७७
(३) विभङ्गो	१७७
§ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्तियं (मातुगायेन मग्गपटिपज्जने)	१७८
(१) भिक्षु-गामनिकखन्त- इत्थिवत्थु	१७८
(२) पञ्जात्ति	१७९
(३) विभङ्गो	१७९
§ ६८. अट्ठसट्टिमपाचित्तियं (मिच्छादिट्ठियं)	१८०
(१) अरिट्ठभिक्षुवत्थु	१८०
(२) पञ्जात्ति	१८२
(३) विभङ्गो	१८२

	पिटृङ्गा
§ ६९. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं (उक्खित्तसम्भोगे)	१८४
(१) छब्बग्गिय - अरिट्ठ- भिक्षुसंवासवत्थु	१८४
(२) पञ्जात्ति	१८४
(३) विभङ्गो	१८५
§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं (नासित्तकसामेणरसम्भोगे)	१८६
(१) कण्टकसमणुद्देसवत्थु	१८६
(२) पञ्जात्ति	१८८
(३) विभङ्गो	१८८
तस्सुद्दानं	१९०
§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं (दुब्बचभूते)	१९०
(१) छन्नभिक्षुवत्थु	१९०
(२) पञ्जात्ति	१९१
(३) विभङ्गो	१९१
§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं (सिक्खापदविवण्णके)	१९२
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	१९२
(२) पञ्जात्ति	१९३
(३) विभङ्गो	१९३
§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं (मोहनके)	१९४
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	१९४
(२) पञ्जात्ति	१९४
(३) विभङ्गो	१९५
§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं (पहारदाने)	१९६
(१) छब्बग्गिय - सत्तरस- वग्गियभिक्षुवत्थु	१९६
(२) पञ्जात्ति	१९६

	पिटङ्का
(३) विभङ्गो	१६७
§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं	१६७
(तलसत्तिकउगिरणे)	
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-	
भिकखुवत्थु	१६७
(२) पञ्जात्ति	१६८
(३) विभङ्गो	१६८
§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं	१६९
(अमूलकानुदंसने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१६९
(२) पञ्जात्ति	१६९
(३) विभङ्गो	१६९
§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं	२००
(कुक्कुच्चउपदहने)	
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-	
भिकखुवत्थु	२००
(२) पञ्जात्ति	२००
(३) विभङ्गो	२००
§ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं	२०१
(उपस्सुत्तिट्ठाने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२०२
(२) पञ्जात्ति	२०२
(३) विभङ्गो	२०२
§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं	२०३
(कम्मपटिवाहने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२०३
(२) पञ्जात्ति	२०३
(३) विभङ्गो	२०४
§ ८०. असीतिमपाचित्तियं	२०४
(छन्दं अदत्त्वा गते)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२०४
(२) पञ्जात्ति	२०५
(३) विभङ्गो	२०५

	पिटङ्का
§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं	२०६
(चीवरं दिन्ने खिय्यने)	
(१) दब्बमल्लपुत्त-छब्बगिय-	
भिकखुवत्थु	२०६
(२) पञ्जात्ति	२०६
(३) विभङ्गो	२०६
§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं	२०८
(सङ्घिकलाभपरिणामने)	
(१) सावत्थिपूगस्स सचीवर-	
भत्तपटिपादनवत्थु	२०८
(२) पञ्जात्ति	२०८
(३) विभङ्गो	२०९
तस्सुद्धानं	२०९
§ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं	२१०
(राजन्तेपुरप्पवेसने)	
(१) आनन्द-मल्लिकादेवी-	
वत्थु	२१०
(२) पञ्जात्ति	२१३
(३) विभङ्गो	२१३
§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं	२१४
(रतनउग्गहणने)	
(१) भिकखुब्राह्मणथविकवत्थु	२१४
(२) पठमपञ्जात्ति	२१५
(३) विसाखा आभरण-	
भण्डिकवत्थु	२१५
(४) अनुपञ्जात्ति	२१५
(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु	२१६
(६) अनुपञ्जात्ति	२१६
(७) विभङ्गो	२१७
§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं	२१८
(विकालगामप्पविसने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२१८

	पिटङ्का
(२) पठमपञ्जात्ति	२१६
(३) सावत्थिगच्छन्त- भिक्षुवत्थु	२१६
(४) अनुपञ्जात्ति	२१६
(५) अनुपञ्जात्ति - अना- पुच्छाय	२१६
(६) अनुपञ्जात्ति - सन्तं भिक्षुं अनापुच्छाय	२२०
(७) अहिदट्ठभिक्षुवत्थु	२२०
(८) अनुपञ्जात्ति	२२०
(९) विभङ्गो	२२०
३ ८६. छासीतिमपाचित्तियं (सूचिघरकारापने)	२२१
(१) दन्तकारपवारणावत्थु	२२१
(२) पञ्जात्ति	२२२
(३) विभङ्गो	२२२
३ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं (मञ्चपीठकारापने)	२२३
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	२२३
(२) पञ्जात्ति	२२३
(३) विभङ्गो	२२३
३ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं (तूलोनद्धमञ्चपीठकारापने)	२२४
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२४
(२) पञ्जात्ति	२२४
(३) विभङ्गो	२२५
३ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं (निसीदनकारापने)	२२५
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२५
(२) पठमपञ्जात्ति	२२६
(३) महाकायउदायिभिक्षु- वत्थु	२२६

	पिटङ्का
(४) अनुपञ्जात्ति	२२६
(५) विभङ्गो	२२७
§ ९०. नवुतिमपाचित्तियं (कण्डुप्पटिच्छादिकारापने)	२२७
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२७
(२) पञ्जात्ति	२२८
(३) विभङ्गो	२२८
§ ९१. एकनवुतिमपाचित्तियं (वस्सिकसाटिकारापने)	२२९
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२९
(२) पञ्जात्ति	२२९
(३) विभङ्गो	२२९
§ ९२. द्वेनवुतिमपाचित्तियं (सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)	२३०
(१) नन्दभिक्षुवत्थु	२३०
(२) पञ्जात्ति	२३०
(३) विभङ्गो	२३१
तस्सुद्धानं	२३१
६. पाटिदेसनीयकण्डं	
§ १. पठमपाटिदेसनीयं (भिक्षुनिहत्यतो खादनीयगहणे)	२३३
(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्थु	२३३
(२) पञ्जात्ति	२३४
(३) विभङ्गो	२३४
§ २. दुतियपाटिदेसनीयं (भिक्षुनी-वोसासने)	२३५
(१) छब्बगियभिक्षुनीवत्थु	२३५
(२) पञ्जात्ति	२३६
(३) विभङ्गो	२३६
§ ३. ततियपाटिदेसनीयं (सहत्थाखादनीयपटिगहणे)	२३७
(१) सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु	२३७

	पिटृच्छा		पिटृच्छा
(२) पठमपञ्जात्ति	२३७	§ १६. सोळसमसेखियं	२५१
(३) सावत्थिजस्सववत्थु	२३८	§ १७. सत्तरसमसेखियं	२५२
(४) अनुपञ्जात्ति	२३८	§ १८. अट्टारसमसेखियं	२५२
(५) गिलानभिक्षुवत्थु	२३९	§ १९. ऊनवीसतिमसेखियं	२५२
(६) अनुपञ्जात्ति	२३९	§ २०. वीसतिमसेखियं	२५३
(७) विभङ्गो	२३९	§ २१. एकवीसतिमसेखियं	२५३
§ ४. चतुत्थपाटिदेसनीयं	२४१	§ २२. बावीसतिमसेखियं	२५४
(अप्पटिसंविदितत्तादनीयपटिगहणे)		§ २३. तेवीसतिमसेखियं	२५४
(१) साकियदासकवत्थु	२४१	§ २४. चतुवीसतिमसेखियं	२५४
(२) पठमपञ्जात्ति	२४१	§ २५. पञ्चवीसतिमसेखियं	२५५
(३) आरज्जिकगिलान-		§ २६. छब्बीसतिमसेखियं	२५५
भिक्षुवत्थु	२४२	§ २७. सत्तवीसतिमसेखियं	२५५
(४) अनुपञ्जात्ति	२४२	§ २८. अट्टवीसतिमसेखियं	२५६
(५) विभङ्गो	२४२	§ २९. ऊनतिसतिमसेखियं	२५६
§ ७. सेखियकण्डं		§ ३०. तिसतिमसेखियं	२५७
§ १. पठमसेखियं	२४५	§ ३१. एकतिसतिमसेखियं	२५७
§ २. दुतियसेखियं	२४६	§ ३२. द्वितिसतिमसेखियं	२५७
§ ३. ततियसेखियं	२४६	§ ३३. तेतिसतिमसेखियं	२५८
§ ४. चतुत्थसेखियं	२४६	§ ३४. चतुत्तिसतिमसेखियं	२५८
§ ५. पञ्चमसेखियं	२४७	§ ३५. पञ्चतिसतिमसेखियं	२५९
§ ६. छट्ठमसेखियं	२४७	§ ३६. छत्तिसतिमसेखियं	२५९
§ ७. सत्तमसेखियं	२४७	§ ३७. सत्ततिसतिमसेखियं	२६०
§ ८. अट्ठमसेखियं	२४८	§ ३८. अट्ठतिसतिमसेखियं	२६१
§ ९. नवमसेखियं	२४८	§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं	२६१
§ १०. दसमसेखियं	२४९	§ ४०. चत्तारीसतिमसेखियं	२६२
§ ११. एकादसमसेखियं	२४९	§ ४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं	२६२
§ १२. बारसमसेखियं	२५०	§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं	२६२
§ १३. तेरसमसेखियं	२५०	§ ४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं	२६३
§ १४. चुट्टसमसेखियं	२५०	§ ४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं	२६३
§ १५. पन्नरसमसेखियं	२५१	§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमसेखियं	२६३
		§ ४६. छचत्तारीसतिमसेखियं	२६४

पिट्ठक

पिट्ठक

भिक्षुनीविभङ्गो

§ ४७. सत्तचत्तारीसत्तिमसेखियं	२६४
§ ४८. अट्ठचत्तारीसत्तिमसेखियं	२६५
§ ४९. ऊनपञ्जासमसेखियं	२६५
§ ५०. पञ्जासमसेखियं	२६५
§ ५१. एकपञ्जासमसेखियं	२६६
§ ५२. द्वेपञ्जासमसेखियं	२६६
§ ५३. तेपञ्जासमसेखियं	२६७
§ ५४. चतुपञ्जासमसेखियं	२६७
§ ५५. पञ्चपञ्जासमसेखियं	२६७
§ ५६. छपञ्जासमसेखियं	२६८
§ ५७. सत्तपञ्जासमसेखियं	२६९
§ ५८. अट्ठपञ्जासमसेखियं	२७०
§ ५९. ऊनसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६०. सट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६१. एकसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६२. द्वासट्ठिमसेखियं	२७२
§ ६३. तेसट्ठिमसेखियं	२७२
§ ६४. चतुसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६५. पञ्चसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६६. छसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६७. सत्तसट्ठिमसेखियं	२७४
§ ६८. अट्ठसट्ठिमसेखियं	२७४
§ ६९. ऊनसत्तत्तिमसेखियं	२७५
§ ७०. सत्तत्तिमसेखियं	२७६
§ ७१. एकसत्तत्तिमसेखियं	२७७
§ ७२. द्वासत्तत्तिमसेखियं	२७७
§ ७३. तेसत्तत्तिमसेखियं	२७८
§ ७४. चतुसत्तत्तिमसेखियं	२७८
§ ७५. पञ्चसत्तत्तिमसेखियं	२७८

८. अधिकरणसमथा धम्मा

२८१

१. पाराजिककण्डं

§ १. पठमपाराजिकं (परामसनसादिते)	२८३
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३
(२) पञ्जात्ति	२८५
(३) विभङ्गो	२८६
§ २. दुतियपाराजिकं (पाराजिकापत्तिपटिच्छादने)	२८९
(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु	२८९
(२) पञ्जात्ति	२९०
(३) विभङ्गो	२९०
§ ३. ततियपाराजिकं (उक्खित्तकभिक्षु - अनुवत्तने)	२९२
(१) थुल्लनन्दा - अरिट्ठ- भिक्षुवत्थु	२९२
(२) पञ्जात्ति	२९२
(३) विभङ्गो	२९२
§ ४. चतुत्थपाराजिकं (हत्थग्गहणसादियने)	२९५
(१) छव्वग्गियाभिक्षुनीवत्थु	२९५
(२) पञ्जात्ति	२९५
(३) विभङ्गो	२९६

२. सङ्घादिसेसकण्डं

§ १. पठमसङ्घादिसेसो (उस्सयवादे)	२९८
(१) उदोसितभाजनवत्थु	२९८
(२) पञ्जात्ति	२९९
(३) विभङ्गो	३००
§ २. दुतियसङ्घादिसेसो (चोरि पव्वाजने)	३०१
(१) चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु	३०१

	पिटृङ्का
(२) पञ्जाति	३०२
(३) विभङ्गो	३०२
३. ततियसङ्घादिसेसो (एका गामन्तरगमने)	३०३
(१) भद्दाकापिलानियग्रन्ते- वासिनीवत्थु	३०३
(२) पञ्जाति	३०४
(३) नदीतरणवत्थु	३०४
(४) अनुपञ्जाति	३०४
(५) मग्गप्पटिपन्नाभिक्खुनी- वत्थु	३०५
(६) अनुपञ्जाति	३०५
(७) वच्चपीळिताभिक्खुनी- वत्थु	३०६
(८) अनुपञ्जाति	३०६
(९) विभङ्गो	३०६
§ ४. चतुत्थसङ्घादिसेसो (गणस्स छन्दं ओसारणे)	३०७
(१) चण्डकाळीभिक्खुनीवत्थु	३०७
(२) पञ्जाति	३०८
(३) विभङ्गो	३०९
§ ५. पञ्चमसङ्घादिसेसो (पुरिसहत्यतो खादनीयगहणे)	३१०
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	३१०
(२) पञ्जाति	३१०
(३) विभङ्गो	३११
§ ६. छट्ठसङ्घादिसेसो (भिक्खुनी-उय्योजने)	३१२
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	३१२
(२) पञ्जाति	३१३
(३) विभङ्गो	३१३

	पिटृङ्का
§ ७. सत्तमसङ्घादिसेसो (कुपितवाचायं)	३१४
(१) कुपिताचण्डकाळीवत्थु	३१४
(२) पञ्जाति	३१५
(३) विभङ्गो	३१५
§ ८. अट्ठमसङ्घादिसेसो (कुपितवाचायं)	३१७
(१) पञ्चाकताचण्डकाळी- वत्थु	३१७
(२) पञ्जाति	३१८
(३) विभङ्गो	३१९
§ ९. नवमसङ्घादिसेसो (तथेव पग्गण्हिते)	३२१
(१) थुल्लनन्दाग्रन्तेवासिका- वत्थु	३२१
(२) पञ्जाति	३२१
(३) विभङ्गो	३२२
§ १०. दसमसङ्घादिसेसो (तथेव पग्गण्हिते)	३२४
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३२४
(२) पञ्जाति	३२५
(३) विभङ्गो	३२५
३. निस्सग्गियकण्डं	
§ १. पटमनिस्सग्गियं (पत्तसन्निचये)	३३०
(१) छट्ठवग्गियाभिक्खुनी- वत्थु	३३०
(२) पञ्जाति	३३०
(३) विभङ्गो	३३०
§ २. दुतियनिस्सग्गियं (चीवरभाजापने)	३३२
(१) अकालचीवरवत्थु	३३२

	पिटृङ्का
(२) पञ्जाति	३३३
(३) विभङ्गो	३३३
§ ३. ततियनिस्सगियं	३३४
(चीवरपरिवत्तने)	
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	३३४
(२) पञ्जाति	३३५
(३) विभङ्गो	३३५
§ ४. चतुत्थनिस्सगियं	३३६
(अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जापने)	
(१) थुल्लनन्दासप्पितेल-	
विञ्जापनवत्थु	३३६
(२) पञ्जाति	३३७
(३) विभङ्गो	३३७
§ ५. पञ्चमनिस्सगियं	३३८
(अञ्जं चेतापने)	
(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेता-	
पनवत्थु	३३८
(२) पञ्जाति	३३९
(३) विभङ्गो	३३९
§ ६. छट्ठनिस्सगियं	३३९
(अञ्जं चेतापने)	
(१) परिकखारनिक्खिपन-	
वत्थु	३३९
(२) पञ्जाति	३४०
(३) विभङ्गो	३४०
§ ७. सत्तमनिस्सगियं	३४१
(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)	
(१) परिकखारनिक्खिपन-	
वत्थु	३४१
(२) पञ्जाति	३४१
(३) विभङ्गो	३४२

	पिटृङ्का
§ ८. अट्ठमनिस्सगियं	३४२
(अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जं चेतापने)	
(१) यागुया परिकखारनिक्खि-	
पनवत्थु	३४२
(२) पञ्जाति	३४३
(३) विभङ्गो	३४३
§ ९. नवमनिस्सगियं	३४४
(अञ्जं चेतापने)	
(१) पूगपरिकखारनिक्खिपन-	
वत्थु	३४४
(२) पञ्जाति	३४४
(३) विभङ्गो	३४५
§ १०. दसमनिस्सगियं	३४६
(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)	
(१) धम्मकथिकाथुल्लनन्दा-	
वत्थु	३४६
(२) पञ्जाति	३४६
(३) विभङ्गो	३४६
§ ११. एकादसमनिस्सगियं	३४७
(गरुपावुरणचेतापने)	
(१) पसेनदिकम्बलवत्थु	३४७
(२) पञ्जाति	३४८
(३) विभङ्गो	३४८
§ १२. बारसमनिस्सगियं	३४९
(लट्ठपावुरणचेतापने)	
(१) पसेनदिखोमवत्थु	३४९
(२) पञ्जाति	३५०
(३) विभङ्गो	३५०
४. पाचित्तियकण्डं	
§ १. पठमपाचित्तियं	३५२
(लसुणखादने)	
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	३५२

	पिटृङ्का
(२) सोवणहंसराजवत्थु	३५३
(३) पञ्जति	३५३
(४) विभङ्गो	३५३
§ २. दुतियपाचित्तियं	३५४
(लोमसंहारपने)	
(१) अचिरवतीनहानवत्थु	३५४
(२) पञ्जति	३५४
(३) विभङ्गो	३५४
§ ३. ततियपाचित्तियं	३५५
(तलघातके)	
(१) अनभिरताभिकखुनीवत्थु	३५५
(२) पञ्जति	३५५
(३) विभङ्गो	३५५
४. चतुत्थपाचित्तियं	३५५
(जतुमट्टके)	
(१) पुराणराजोरोधावत्थु	३५५
(२) पञ्जति	३५६
(३) विभङ्गो	३५६
§ ५. पञ्चमपाचित्तियं	३५६
(उदकसुद्धिकमादियने)	
(१) महापजापतिगोतमीवत्थु	३५६
(२) पञ्जति	३५७
(३) विभङ्गो	३५७
§ ६. छट्ठपाचित्तियं	३५८
(भोजनुपट्टाने)	
(१) महामत्तपुराणदुतियिका-	
वत्थु	३५८
(२) पञ्जति	३५८
(३) विभङ्गो	३५९
§ ७. सत्तमपाचित्तियं	३५९
(आमकधञ्जविञ्जापने)	
(१) द्वारट्टभिकखूनीवत्थु	३५९

	पिटृङ्का
(२) पञ्जति	३६०
(३) विभङ्गो	३६०
§ ८. अट्ठमपाचित्तियं	३६०
(तिरोकुड्डुछट्टने)	
(१) गूथकटाहछट्टुनवत्थु	३६०
(२) पञ्जति	३६१
(३) विभङ्गो	३६१
§ ९. नवमपाचित्तियं	३६२
(हरिते उच्चारछट्टने)	
(१) यवखेत्तसामीब्राह्मणवत्थु	३६२
(२) पञ्जति	३६२
(३) विभङ्गो	३६३
§ १०. दसमपाचित्तियं	३६३
(नच्चगीतवादितगमने)	
(१) राजगहसमज्जावत्थु	३६३
(२) पञ्जति	३६४
(३) विभङ्गो	३६४
§ ११. एकादसमपाचित्तियं	३६५
(रत्तन्धकारे सन्तिट्टिते)	
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६५
(२) पञ्जति	३६५
(३) विभङ्गो	३६५
§ १२. बारसमपाचित्तियं	३६६
(पटिच्छन्ने सन्तिट्टिते)	
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६६
(२) पञ्जति	३६६
(३) विभङ्गो	३६७
§ १३. तेरसमपाचित्तियं	३६७
(अज्झोकासे सन्तिट्टिते)	
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६७
(२) पञ्जति	३६८
(३) विभङ्गो	३६८

	पिठङ्का
§ १४. चतुर्दशमपाचित्तियं (रथिकादिषु सन्तिष्ठिते)	३६६
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३६६
(२) पञ्जत्ति	३६६
(३) विभङ्गो	३७०
§ १५. पञ्चदशमपाचित्तियं (पुरेभत्तं कुलूपसङ्क्रमणे)	३७०
(१) दासिया आसन्नपक्खि- पन्नवत्थु	३७०
(२) पञ्जत्ति	३७१
(३) विभङ्गो	३७१
§ १६. सोळसमपाचित्तियं (पच्छाभत्तं कुलूपसङ्क्रमणे)	३७२
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३७२
(२) पञ्जत्ति	३७३
(३) विभङ्गो	३७३
§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं (विकाले कुलूपसङ्क्रमणे)	३७४
(१) ब्राह्मणकुले ओकास- गहणवत्थु	३७४
(२) पञ्जत्ति	३७४
(३) विभङ्गो	३७५
§ १८. अट्ठारसमपाचित्तियं (परं उज्झापने)	३७५
(१) भद्दाग्रन्तेवासिनीवत्थु	३७५
(२) पञ्जत्ति	३७६
(३) विभङ्गो	३७६
§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं (अत्तानं परं वा अभिसपने)	३७७
(१) चण्डकाळिया भण्ड- पुच्छन्नवत्थु	३७७
(२) पञ्जत्ति	३७७
(३) विभङ्गो	३७७

	पिठङ्का
§ २०. वीसतिमपाचित्तियं (अत्तानं वधित्वा रोदने)	३७८
(१) चण्डकाळीरोदनवत्थु	३७८
(२) पञ्जत्ति	३७८
(३) विभङ्गो	३७९
§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं (नग्नहाने)	३७९
(१) वेसिया उप्पण्डनवत्थु	३७९
(२) पञ्जत्ति	३७९
(३) विभङ्गो	३८०
§ २२. वावीसतिमपाचित्तियं (उदकसाटिककारापाने)	३८०
(१) छव्वग्गियानं उदक- साटिकावत्थु	३८०
(२) पञ्जत्ति	३८०
(३) विभङ्गो	३८१
§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं (चीवरविसिब्बने)	३८१
(१) दुसिब्बितचीवरवत्थु	३८१
(२) पञ्जत्ति	३८२
(३) विभङ्गो	३८२
§ २४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं (सङ्घाटिवारनिक्कमने)	३८३
(१) चीवरनिक्खिपन्नवत्थु	३८३
(२) पञ्जत्ति	३८४
(३) विभङ्गो	३८४
§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं (चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)	३८५
(१) अल्लचीवरवत्थु	३८५
(२) पञ्जत्ति	३८५
(३) विभङ्गो	३८५

	पिटङ्का
§ २६. छब्बीसतिमपाचित्तियं (गणलाभन्तरायकरणे)	३८६
(१) चीवरदेय्यधम्मग्रन्त- रायवत्थु	३८६
(२) पञ्जत्ति	३८६
(३) विभङ्गो	३८७
§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं (चीवरविभङ्गपटिबाहने)	३८७
(१) चीवरभाजनवत्थु	३८७
(२) पञ्जत्ति	३८८
(३) विभङ्गो	३८८
§ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं (समणचीवरदाने)	३८८
(१) थुल्लनन्दाय नटानं चीवरदानवत्थु	३८८
(२) पञ्जत्ति	३८९
(३) विभङ्गो	३८९
§ २९. ऊनत्तिसतिमपाचित्तियं (चीवरकालातिक्रामने)	३९०
(१) चीवरपञ्चासावत्थु	३९०
(२) पञ्जत्ति	३९०
(३) विभङ्गो	३९०
§ ३०. तिसतिमपाचित्तियं (कठिनुद्वारपटिबाहने)	३९१
(१) कठिनुद्वारवत्थु	३९१
(२) पञ्जत्ति	३९२
(३) विभङ्गो	३९२
§ ३१. एकत्तिसतिमपाचित्तियं (एकमञ्चे तुवट्टने)	३९३
(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु	३९३
(२) पञ्जत्ति	३९३
(३) विभङ्गो	३९४

	पिटङ्का
§ ३२. द्वत्तिसतिमपाचित्तियं (एकत्थरणपावुरणतुवट्टने)	३९४
(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु	३९४
(२) पञ्जत्ति	३९४
(३) विभङ्गो	३९५
§ ३३. तेत्तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिया अफासुकरणे)	३९५
(१) थुल्लनन्दा-भट्टाकापि- लानीवत्थु	३९५
(२) पञ्जत्ति	३९६
(३) विभङ्गो	३९६
§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं (सहजीविनीअनुपट्टाने)	३९७
(१) दुक्खितासहजीविनी- वत्थु	३९७
(२) पञ्जत्ति	३९७
(३) विभङ्गो	३९७
§ ३५. पञ्चत्तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनीनिक्कट्टने)	३९८
(१) भट्टाथुल्लनन्दावत्थु	३९८
(२) पञ्जत्ति	३९९
(३) विभङ्गो	३९९
§ ३६. छत्तिसतिमपाचित्तियं (संसट्टविहारे)	४००
(१) संसट्टाचण्डकाळीवत्थु	४००
(२) पञ्जत्ति	४००
(३) विभङ्गो	४०१
§ ३७. सत्तत्तिसतिमपाचित्तियं (असत्थिकाचारिकायं)	४०२
(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०२
(२) पञ्जत्ति	४०३
(३) विभङ्गो	४०३

	पिटृङ्का
§ ३८. अट्टतिसतिमपाचित्तियं (असत्थिकाचारिकायं)	४०३
(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०३
(२) पञ्जात्ति	४०४
(३) विभङ्गो	४०४
§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं (अन्तोवस्सचारिकायं)	४०५
(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु	४०५
(२) पञ्जात्ति	४०५
(३) विभङ्गो	४०५
§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं (वस्सानन्तरं अप्पक्कमने)	४०६
(१) आहुन्दरिकावत्थु	४०६
(२) पञ्जात्ति	४०६
(३) विभङ्गो	४०६
§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं (चित्तागारदस्सने)	४०७
(१) कोसलराजचित्तागार- वत्थु	४०७
(२) पञ्जात्ति	४०७
(३) विभङ्गो	४०७
§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आसन्दिपरिभोगे)	४०८
(१) आसन्दिपल्लङ्कभोगवत्थु	४०८
(२) पञ्जात्ति	४०८
(३) विभङ्गो	४०८
§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं (सुत्तकन्तने)	४०९
(१) छब्बगियाभिक्षुनी- वत्थु	४०९
(२) पञ्जात्ति	४०९
(३) विभङ्गो	४१०

	पिटृङ्का
§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं (गिहिवेय्यावच्चकरणे)	४१०
(१) गिहिवेय्यावच्चवत्थु	४१०
(२) पञ्जात्ति	४१०
(३) विभङ्गो	४१०
§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिम- पाचित्तियं (अधिकरणवूपसमने)	४११
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४११
(२) पञ्जात्ति	४११
(३) विभङ्गो	४१२
§ ४६. छचत्तारीसतिमपाचित्तियं (नटादीनं खादनीयदाने)	४१२
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१२
(२) पञ्जात्ति	४१३
(३) विभङ्गो	४१३
§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आवसथचीवरपरिभोगे)	४१४
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१४
(२) पञ्जात्ति	४१४
(३) विभङ्गो	४१४
§ ४८. अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तियं (चारिकपक्कमने)	४१५
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१५
(२) पञ्जात्ति	४१६
(३) विभङ्गो	४१६
§ ४९. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जापरियापुणने)	४१६
(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु	४१६
(२) पञ्जात्ति	४१७
(३) विभङ्गो	४१७

	पिटृङ्गा
§ ५०. पञ्जासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जावाचने)	४१७
(१) छव्वगियाभिक्षुनीवत्थु	४१७
(२) पञ्जात्ति	४१८
(३) विभङ्गो	४१८
§ ५१. एकपञ्जासमपाचित्तियं (अनापुच्छा आरामपवेसने)	४१८
(१) भिक्षुनीवत्थु	४१८
(२) पठमपञ्जात्ति	४१९
(३) पठमानुपञ्जात्ति	४१९
(४) दुतियानुपञ्जात्ति	४१९
(५) विभङ्गो	४२०
§ ५२. बापञ्जासमपाचित्तियं (भिक्षुं अक्कोसने)	४२१
(१) कप्पितक-छव्वगिया- कलहवत्थु	४२१
(२) पञ्जात्ति	४२२
(३) विभङ्गो	४२२
§ ५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं (गणपरिभासने)	४२३
(१) भण्डनकारिकाचण्ड- काळीवत्थु	४२३
(२) पञ्जात्ति	४२३
(३) विभङ्गो	४२४
§ ५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं (निमन्तितखादने)	४२४
(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु	४२४
(२) पञ्जात्ति	४२५
(३) विभङ्गो	४२५
§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं (कुलमच्छेरे)	४२६
(१) कुलमच्छरिनीवत्थु	४२६

	पिटृङ्गा
(२) पञ्जात्ति	४२७
(३) विभङ्गो	४२७
§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं (अभिक्षुकावासे वस्सूपगमने)	४२७
(१) सम्बहुलाभिक्षुनीवत्थु	४२७
(२) पञ्जात्ति	४२८
(३) विभङ्गो	४२८
§ ५७. सत्तपञ्जासमपाचित्तियं (न पवारणे)	४२८
(१) वस्संवुत्थाभिक्षुनीवत्थु	४२८
(२) पञ्जात्ति	४२९
(३) विभङ्गो	४२९
§ ५८. अट्ठपञ्जासमपाचित्तियं (न ओवादगमने)	४२९
(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	४२९
(२) पञ्जात्ति	४३०
(३) विभङ्गो	४३०
§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं (उपोसथपुच्छने)	४३०
(१) भिक्षुनीवत्थु	४३०
(२) पञ्जात्ति	४३०
(३) विभङ्गो	४३१
§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं (पसाखगण्डभेदापने)	४३१
(१) पसाखगण्डवत्थु	४३१
(२) पञ्जात्ति	४३१
(३) विभङ्गो	४३२
§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं (गम्भिनीवट्ठापने)	४३३
(१) गम्भिनीभिक्षुनीवत्थु	४३३
(२) पञ्जात्ति	४३३
(३) विभङ्गो	४३३

	पिटृकुल		पिटृकुल
§ ६२. बासट्टिमपाचित्तियं (पायन्तीवुट्टापने)	४३४	(२) पञ्जति	४४६
(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु	४३४	(३) विभङ्गो	४४७
(२) पञ्जति	४३४	§ ६६. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं (वुट्टापितपवत्तिनीअननुबन्धने)	४४७
(३) विभङ्गो	४३५	(१) वुट्टापितपवत्तिनीवत्थु	४४७
§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं (असिक्खितसिक्खावुट्टापने)	४३५	(२) पञ्जति	४४७
(१) छथम्मसिक्खावत्थु	४३५	(३) विभङ्गो	४४८
(२) पञ्जति	४३७	§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं (अवूपकासे)	४४८
(३) विभङ्गो	४३७	(१) थुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४८
§ ६४. चतुसट्टिमपाचित्तियं (असम्मत्तं वुट्टापने)	४३८	(२) पञ्जति	४४९
(१) वुट्टानसम्मुतिवत्थु	४३८	(३) विभङ्गो	४४९
(२) पञ्जति	४३९	§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं (कुमारिभूतावुट्टापने)	४४९
(३) विभङ्गो	४३९	(१) ऊनवीमतिवस्सकुमारी- वत्थु	४४९
§ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवस्सवुट्टापने)	४४०	(२) पञ्जति	४५०
(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु	४४०	(३) विभङ्गो	४५०
(२) पञ्जति	४४०	§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं (कुमारिभूतावुट्टापने)	४५१
(३) विभङ्गो	४४१	(१) छसिक्खासम्मुतिवत्थु	४५१
§ ६६. छसट्टिमपाचित्तियं (असिक्खितसिक्खावुट्टापने)	४४१	(२) पञ्जति	४५२
(१) असिक्खितसिक्खावत्थु	४४१	(३) विभङ्गो	४५२
(२) पञ्जति	४४२	§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं (असम्मतावुट्टापने)	४५३
(३) विभङ्गो	४४३	(१) वुट्टानसम्मुतिवत्थु	४५३
§ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्तियं (असम्मतावुट्टापने)	४४४	(२) पञ्जति	४५४
(१) वुट्टानसम्मुतिवत्थु	४४४	(३) विभङ्गो	४५५
(२) पञ्जति	४४५	§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवस्सावुट्टापने)	४५६
(३) विभङ्गो	४४५	(१) ऊनद्वादसवस्सावत्थु	४५६
§ ६८. अट्टसट्टिमपाचित्तियं (सहजीविनीअननुगहे)	४४६		
(१) थुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४६		

	पिठङ्का		पिठङ्का
(२) पञ्जाति	४५६	(२) पञ्जाति	४६४
(३) विभङ्गो	४५६	(३) विभङ्गो	४६५
§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं	४५७	§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं	४६५
(असम्भताबुद्धापने)		(पारिवासिकछन्ददानेन बुद्धापने)	
(१) बुद्धापनसम्भुतिवत्थु	४५७	(१) थुल्लनन्दाय देवदत्त-	
(२) पञ्जाति	४५८	पक्खगमनवत्थु	४६५
(३) विभङ्गो	४५८	(२) पञ्जाति	४६६
§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं	४५९	(३) विभङ्गो	४६६
(खीयनधम्मापज्जने)		§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं	४६६
(१) चण्डकाळीबुद्धापनसम्भुति-		(अनुवस्सं बुद्धापने)	
वत्थु	४५९	(१) अनुवस्सं बुद्धापनवत्थु	४६६
(२) पञ्जाति	४५९	(२) पञ्जाति	४६६
(३) विभङ्गो	४६०	(३) विभङ्गो	४६७
§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं	४६०	§ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं	४६७
(अबुद्धापने)		(द्वे बुद्धापने)	
(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदा-		(१) भिक्खुनीवत्थु	४६७
याचनवत्थु	४६०	(२) पञ्जाति	४६८
(२) पञ्जाति	४६१	(३) विभङ्गो	४६८
(३) विभङ्गो	४६१	§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं	४६८
§ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं	४६१	(छत्तुपाहनधारणे)	
(अबुद्धापने)		(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४६८
(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदा-		(२) पठमपञ्जाति	४६९
याचनवत्थु	४६१	(३) अनुपञ्जाति - गिलाने	४६९
(२) पञ्जाति	४६२	(४) विभङ्गो	४६९
(३) विभङ्गो	४६२	§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं	४७०
§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं	४६३	(यानगपने)	
(पुरिससंसट्ठाबुद्धापने)		(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७०
(१) चण्डकाळीबुद्धापनवत्थु	४६३	(२) पठमपञ्जाति	४७०
(२) पञ्जाति	४६३	(३) अनुपञ्जाति - गिलाने	४७०
(३) विभङ्गो	४६३	(४) विभङ्गो	४७१
§ ८०. असीतिमपाचित्तियं	४६४	§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं	४७१
(अननुज्जाता बुद्धापने)		(सङ्घाणीधारणे)	
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	४६४	(१) सङ्घाणीवत्थु	४७१

	पिट्ठक		पिट्ठक
(२) पञ्जात्ति	४७२	(३) विभङ्गो	४७८
(३) विभङ्गो	४७२	§ ६५. पञ्चनवुतिमपाचित्तियं	४७८
§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं	४७२	(अनोकासकतपञ्चपुच्छने)	
(अलङ्कारधारणे)		(१) भिक्खुनीवत्थु	४७८
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७२	(२) पञ्जात्ति	४७९
(२) पञ्जात्ति	४७३	(३) विभङ्गो	४७९
(३) विभङ्गो	४७३	§ ६६. छनवुतिमपाचित्तियं	४७९
§ ८८. अट्ठासीतिमपाचित्तियं	४७३	(असङ्खिच्छिकागामपविसने)	
(गन्धवण्णकनहाने)		(१) वातमण्डलिकावत्थु	४७९
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७३	(२) पञ्जात्ति	४८०
(२) पञ्जात्ति	४७४	(३) विभङ्गो	४८०
(३) विभङ्गो	४७४	५. पाटिदेसनीयकण्डं	
§ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं	४७४	§ १. पठमपाटिदेसनीयं	४८२
(वासित्तकपिञ्जाकनहाने)		(सप्पिविञ्जापने)	
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७४	(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४८२
(२) पञ्जात्ति	४७४	(२) पठमपञ्जात्ति	४८२
(३) विभङ्गो	४७५	(३) अनुपञ्जात्ति	४८२
§ ९०. नवुतिमपाचित्तियं	४७५	(४) विभङ्गो	४८३
(परिमहापने)		§ २. दुतियादिपाटिदेसनीयानि	४८४
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७५	(तेलादिविञ्जापने)	
(२) पञ्जात्ति	४७५	(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४८४
(३) विभङ्गो	४७६	(२) पठमपञ्जात्ति	४८४
§ ९१-९३. पाचित्तियानि	४७६	(३) अनुपञ्जात्ति	४८४
(उम्महापने परिमहापने)		(४) विभङ्गो	४८५
(१) परिमहापनवत्थु	४७६	६. सेखियकण्डं	
(२) पञ्जात्ति	४७७	§ १. पठमसेखियं	४८७
(३) विभङ्गो	४७७	(२) पञ्जात्ति	४८७
§ ९४. चतुनवुतिमपाचित्तियं	४७७	§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं	४८८
(अनापुच्छानिसीदने)		७. अधिकरणसमथा धम्मा	४९०
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७७		
(२) पञ्जात्ति	४७८		

विनयपिटके
पाचित्तियं

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविभङ्गे दुतियोभागो भिक्खुनीविभङ्गो च)

५. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो द्वेनवुति पाचित्तिया

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाचित्तियं

(मुसावादे)

(१) हत्थकसक्यपुत्तवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन हत्थको सक्यपुत्तो वादक्खित्तो
होति । सो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो' अवजानित्वा पटिजानाति, पटि-
जानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति,
सङ्केतं कत्वा विसंवादेति । तित्थिया उज्झायन्ति खिय्यन्ति' विपाचेन्ति — 5
“कथं हि नाम हत्थको सक्यपुत्तो अम्हेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटि-
जानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति,
सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्सती” ति !

B. 1,
R. 1

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं तित्थियानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू येन हत्थको सक्यपुत्तो तेनुपसङ्गमिसु; उप- 10
सङ्गमित्वा हत्थकं सक्यपुत्तं एतदवोचुं — “सच्चं किर त्वं, आवुसो हत्थक,
तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा
अवजानासि, अञ्जेनञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा
विसंवादेसी” ति ? “एते खो, आवुसो, तित्थिया नाम येनकेनचि जेतब्बा;

B. 2

R. 2

- नेव^१ तेसं जयो दातब्बो^२” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम हत्थको सक्कपुत्तो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति, 5 सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्सती” ति ! अथ^३ खो ते भिक्खू^४ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेट्वा हत्थकं सक्कपुत्तं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, हत्थक, तित्थियेहि सद्धिं
सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्जे-
10 नञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा विसंवादेसी” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस,
अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम
त्वं, मोघपुरिस, तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्ससि,
पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि, सम्पजानमुसा
15 भासिस्ससि, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति ।

- अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं
20 भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
“तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च —
सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्कून् पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं
25 भिक्खून् फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं
आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय,
सद्धम्मट्ठितया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

१. न - स्या० । २-२. एत्थ म० पोत्थके ‘अथ खो ते भिक्खू हत्थकं सक्कपुत्तं
अनेकपरियायेन विगरहित्वा’ इति पाठो दिस्सति ।

२. “सम्पजानमुसावादे पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३. सम्पजानमुसावादो नाम विसंवादनपुरेक्खारस्स वाचा, गिरा, व्यप्पथो^१, वचीभेदो, वाचसिका विञ्जात्ति, अट्ठ^२ अनरियवोहारा – अदिट्ठंदिट्ठं मे ति, अस्सुतं^३ सुतं मे ति, अमुतं मुतं मे ति, अविञ्जातं विञ्जातं मे ति, दिट्ठं अदिट्ठं मे ति, सुतं अस्सुतं मे ति, मुतं अमुतं मे ति, 5 विञ्जातं अविञ्जातं मे ति ।

अदिट्ठं नाम न चक्खुना दिट्ठं । अस्सुतं नाम न सोतेन सुतं । अमुतं नाम न घानेन घायितं, न जिब्हाय सायितं, न कायेन फुट्ठं । अविञ्जातं नाम न मनसा विञ्जातं । दिट्ठं नाम चक्खुना दिट्ठं । सुतं नाम सोतेन सुतं । मुतं नाम घानेन घायितं, जिब्हाय सायितं, कायेन फुट्ठं । विञ्जातं 10 नाम मनसा विञ्जातं ।

४. तीहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति 15 पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठं । B.3

पञ्चहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठं, 20 विनिधाय खन्ति ।

छहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठं, विनिधाय 25 खन्ति, विनिधाय रुचि । R. 3

सत्तहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा

१. व्यप्पथो – रो०; व्यप्पथो – सी०; व्यप्पथो – स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. प्रसुतं – सी०, स्या०, रो० ।

भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

५. तीहाकारेहि “अस्सुतं सुतं मे” ति ...पे०... अमुतं मुतं मे ति ...पे० ... अविञ्जातं विञ्जातं मे ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
5 पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूहाकारेहि ...पे०... पञ्चहाकारेहि ...पे० ... छहाकारेहि ...पे० ... सत्तहाकारेहि “अविञ्जातं विञ्जातं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति
10 मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

६. तीहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं च मे सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं च मे सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहा-
15 कारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं च मे विञ्जातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं “दिट्ठं च मे सुतं च विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं च विञ्जातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

20 तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे दिट्ठं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहा-कारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च दिट्ठं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं
25 च मे मुतं च विञ्जातं च दिट्ठं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे दिट्ठं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं

पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहे विज्जातं “दिट्ठं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्जातं
 “सुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्जातं “मुतं मे” ति सम्पजानमुसा
 भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि विज्जातं “दिट्ठं च
 5 मे सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विज्जातं “दिट्ठं च मे मुतं चा” ति
 ... पे० ... तीहाकारेहि विज्जातं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं चा” ति सम्प-
 जानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

६. तीहाकारेहि दिट्ठे वेमतिको दिट्ठं नो कप्पेति, दिट्ठं नस्सरति,
 दिट्ठं पमुट्ठो^१ होति ... पे० ... सुते वेमतिको सुतं नो कप्पेति, सुतं नस्सरति,
 10 सुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... मुते वेमतिको मुतं नो कप्पेति, मुतं नस्सरति,
 मुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... विज्जाते वेमतिको विज्जातं नो कप्पेति,
 विज्जातं नस्सरति, विज्जातं पमुट्ठो होति ... विज्जातं च मे दिट्ठं चा
 ति ... पे० ... विज्जातं पमुट्ठो होति विज्जातं च मे सुतं चा ति ... पे० ...
 विज्जातं पमुट्ठो होति; विज्जातं च मे मुतं चा ति ... पे० ... विज्जातं
 B. 6 15 पमुट्ठो होति; विज्जातं च मे दिट्ठं च सुतं चा ति ... पे० ... विज्जातं पमुट्ठो
 होति; विज्जातं च मे दिट्ठं च मुतं चा ति ... पे० ... विज्जातं पमुट्ठो होति;
 विज्जातं च मे दिट्ठं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

१०. चतूहाकारेहि ... पे० ... पञ्चहाकारेहे ... पे० ... छहाकारेहि
 20 ... पे० ... सत्तहाकारेहि ... पे० ... विज्जातं पमुट्ठो होति, विज्जातं च मे दिट्ठं
 च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स—
 पुब्बेवस्स होति मुसा भणितं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स
 होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय
 रत्तिं, विनिधाय भावं ।

25 ११. अनापत्ति दवा^२ भणति रवा^३ भणति । दवा भणति नाम
 सहसा भणति । रवा भणति नाम अञ्जं भणित्तामी ति अञ्जं भणति ।
 उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१२. दुतियपाचित्तियं

(ओमसवादे)

(१) छब्बग्गिया भिक्खुवत्थु

१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि
 सद्धि भण्डन्ता^१ पेसले भिक्खू ओमसन्ति - जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन
 पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया
 पि; हीनेन पि अक्कोसेन खुंसेन्ति वम्भेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्खू ओमसिस्सन्ति -
 जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि,
 लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि; हीनेन पि अक्कोसे नखुंसेस्सन्ति
 वम्भेस्सन्ती” ति !

R. 5

10

अथ खो ते भिक्खू छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पेसलेहि भिक्खूहि
 सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्खू ओमसथ - जातिया पि ... पे० ... हीनेन पि अक्को-
 सेन खुंसेथ वम्भेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
 ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पेसलेहि भिक्खूहि सद्धि भण्डन्ता
 पेसले भिक्खू ओमसिस्सथ - जातिया पि ... पे० ... हीनेन पि अक्कोसेन
 खुंसेस्सथ वम्भेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
 विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

B. 7

15

(२) नन्दिविसालबलिबद्दकथा

१३. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, तक्कसिलायं^२ अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स
 नन्दिविसालो नाम बलिबद्दो^३ अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो
 बलिबद्दो तं ब्राह्मणं एतदवोच - ‘गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन
 अब्भुतं करोहि - मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती’ ति । अथ
 खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन अब्भुतं अकासि - मय्हं
 बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो
 सकटसतं अतिबन्धित्वा नन्दिविसालं बलिबद्दं युञ्जित्वा^४ एतदवोच - ‘अच्छ^५,

20

25

१. भण्डन्ता - सी०, रो० । २. तक्कसीलायं - म० । ३. बलीबद्दो - म०; बलिबद्दो-
 सी० । ४. योजेत्वा - सी० । ५. अच्छ - स्या०; गच्छ - रो०, म० ।

कूट, वहस्सु, कूटा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो तत्थेव
 अट्ठासि । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सहस्सेन पराजितो पज्झायि ।
 अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो तं ब्राह्मणं एतदवोच - 'किस्स
 5 त्वं, ब्राह्मण, पज्झायसी' ति ? 'तथा हि पनाहं, भो, तथा सहस्सेन पराजितो'
 ति । 'किस्स पन मं त्वं, ब्राह्मण, अकूटं कूटवादेन पापेसि ? गच्छ त्वं, ब्राह्मण,
 सेट्ठिना सद्धिं द्वीहि सहस्सेहि अब्भुतं करोहि- मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं
 पवट्टेस्सती ति । मा च मं अकूटं कूटवादेन पापेसी' ति । अथ खो, भिक्खवे,
 सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धिं द्वीहि सहस्सेहि अब्भुतं अकासि - मय्हं बलिबद्दो
 सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सकटसतं
 10 अतिबन्धित्वा नन्दिविसालं बलिबद्दं युञ्जित्वा एतदवोच - 'अच्छ, भद्र,
 वहस्सु, भद्रा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो सकटसतं
 अतिबद्धं पवट्टेसि ।

B. 8

“मनापमेव भासेय्य, नामनापं कुदाचनं ।

मनापं भासमानस्स, गरं भारं उदब्बहि ।

15

धनं च नं अलब्भेसि^१, तेन चत्तमनो अहू ति ॥

(३) पञ्जाति

R. 6

“तदा पि मे, भिक्खवे, अमनापा खुंसना वम्भना । किमङ्गं^२ पन
 एतरहि मनापा भविस्सुति खुंसना वम्भना ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय...पे०...।

“एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

20

१४. “ओमसवादे पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

१५. ओमसवादो नाम दसहि आकारेहि ओमसति - जातिया पि,
 नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन
 पि, आपत्तिया पि, अक्कोसेन पि ।

जाति नाम द्वे जातियो^३ - हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना
 25 नाम जाति - चण्डालजाति, वेणजाति^४, नेसादजाति, रथकारजाति, पुक्कुस-
 जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति - खत्तियजाति,

ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ।

नामं नाम द्वे नामानि - हीनं च नामं उक्कट्टं च नामं । हीनं नाम नामं - अक्कण्णकं, जक्कण्णकं, धनिट्ठकं, सविट्ठकं, कुलवट्ठकं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं^१ अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं^२ । एतं हीनं नाम नामं । उक्कट्टं नाम नामं - बुद्धप्पटिसंयुत्तं^३, धम्मप्पटिसंयुत्तं^४, सङ्खप्पटिसंयुत्तं^५, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम नामं ।

गोत्तं नाम द्वे गोत्तानि - हीनं च गोत्तं उक्कट्टं च गोत्तं । हीनं नाम गोत्तं - कोसियगोत्तं^६, भारद्वाजगोत्तं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम गोत्तं । उक्कट्टं नाम गोत्तं - गोतमगोत्तं, मोग्गल्लानगोत्तं, कच्चानगोत्तं^७, वासिट्ठगोत्तं^८, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम गोत्तं ।

कम्मं नाम द्वे कम्मनि - हीनं च कम्मं उक्कट्टं च कम्मं । हीनं नाम कम्मं - कोट्ठककम्मं, पुप्फल्लुक्ककम्मं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम कम्मं । उक्कट्टं नाम कम्मं - कसि, वणिज्जा^९, गोरक्खा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम कम्मं ।

B. 9

सिप्पं नाम द्वे सिप्पानि - हीनं च सिप्पं उक्कट्टं च सिप्पं । हीनं नाम सिप्पं - नळकारसिप्पं, कुम्भकारसिप्पं, पेसकारसिप्पं, चम्मकारसिप्पं, नहापितसिप्पं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम सिप्पं । उक्कट्टं नाम सिप्पं - मुद्दा, गणना, लेखा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम सिप्पं ।

R. 7

सब्बे पि आबाधा हीना, अपि च मधुमेहो आबाधो उक्कट्टो ।

लिङ्गं नाम द्वे लिङ्गानि - हीनं च लिङ्गं उक्कट्टं च लिङ्गं । हीनं

१. ओजातं - सी० । २. अचित्तीकतं - स्या० । ३. बुद्धपटिसंयुत्तं - रो०; बुद्धपटिसंयुत्तं - सी० । ४. धम्मपटिसंयुत्तं - रो०; धम्मपटिसंयुत्तं - सी० । ५. सङ्खपटिसंयुत्तं - रो०; सङ्खपटिसंयुत्तं - सी० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. कच्चायन० - रो० । ८. वासिट्ठगोत्तं - सी० । ९. अनोजातं - सी० । १०. वणिज्जा - रो० ।

नाम लिङ्गं - अतिदीघं, अतिरस्सं, अतिकण्हं, अच्चोदातं । एतं हीनं नाम लिङ्गं ।

उक्कट्टं नाम लिङ्गं - नातिदीघं, नातिरस्सं, नातिकण्हं, नाच्चोदातं । एतं उक्कट्टं नाम लिङ्गं ।

5 सब्बे पि किलेसा हीना ।

सब्बा पि आपत्तियो हीना । अपि च, सोतापत्तिसमापत्ति उक्कट्टा ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा - हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो । हीनो नाम अक्कोसो - ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति; यकारेण वा भकारेण वा, काटकोट्ठिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
10 उक्कट्टो नाम अक्कोसो - पण्डितोसि, व्यत्तोसि^१, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति । एसो उक्कट्टो नाम अक्कोसो ।

१६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो^२
15 हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं - “चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - “चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि,
20 रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं - “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

R. 8

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति
25 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्ठकं सविट्ठकं कुलवड्ढकं - “अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्ठकोसि, सविट्ठकोसि, कुलवड्ढकोसी”

ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्खरक्खितं — “अवकण्ण-
कोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्ठकोसि, सविट्ठकोसि, कुलवड्ढकोसी” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

5

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्ठकं सविट्ठकं कुलवड्ढकं—
“बुद्धरक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्खरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्खरक्खितं — “बुद्ध-
रक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्खरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

१८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं — “कोसियोसि, भारद्वाजोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 11

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं — “कोसियोसि,
भारद्वाजोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं — “गोतमोसि, मोग्गल्लानोसि,
कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्ति-
यस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं — “गोतमोसि,
मोग्गल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

१९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तु-
कामो हीनेन हीनं वदेति । कोट्ठकं पुप्फछड्ढकं — “कोट्ठकोसि, पुप्फछड्ढकोसी”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

30

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्खं – “कोट्टकोसि, पुप्फच्छड्डकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
5 उक्कट्टेन हीनं वदेति । कोट्टकं पुप्फच्छड्डकं – “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्खं – “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

B.12

10

२०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं – “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
15 हीनेन उक्कट्टं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं – “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं –
20 “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं – “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

25 २१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं – “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिर्त्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो

हीनेन उक्कट्टं वदेति । मधुमेहिकं – “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं – 5
“मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । मधुमेहिकं – “मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । B. 13

२२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो 10
हीनेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं – “अतिदीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं – “अति- 15
दीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । R. 9

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं – “नाति-
दीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति 20
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं –
“नातिदीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति 25
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । रागपरियुट्ठितं दोसपरियुट्ठितं मोहपरियुट्ठितं – “राग-
परियुट्ठितोसि, दोसपरियुट्ठितोसि, मोहपरियुट्ठितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो 30

हीनेन उक्कट्टं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं – “रागपरियुद्धितोसि’ दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 14 5 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं – “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं – “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२४. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं सङ्घादिसेसं अज्झापन्नं थुल्लच्चयं अज्झापन्नं पाचित्तियं अज्झापन्नं पाटिदेसनीयं अज्झापन्नं दुक्कटं अज्झापन्नं 15 दुब्भासितं अज्झापन्नं – “पाराजिकं अज्झापन्नोसि, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नोसि, थुल्लच्चयं अज्झापन्नोसि, पाचित्तियं अज्झापन्नोसि, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नोसि, दुक्कटं अज्झापन्नोसि, दुब्भासितं अज्झापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 20 हीनेन उक्कट्टं वदेति । सोतापन्नं – “पाराजिकं अज्झापन्नोसि ... पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं ...पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नं – “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । सोतापन्नं – “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२५. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । ओट्टं मेण्डं गोणं गद्वभं तिरच्छानगतं नेरयिकं

— “ओट्ठोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्वभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं — “ओट्ठोसि, 5 मेण्डोसि, गोणोसि, गद्वभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । ओट्ठं मेण्डं गोणं गद्वभं तिरच्छानगतं नेरयिकं — 10 “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं — 15 “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेना नेसादा रथकारा 20 पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे खत्तिया, ब्राह्मणा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 25 एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे अवक्कणका जवक्कणका धनिट्टका सविट्टका कुलवड्डका” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे बुद्धरक्खिता धम्म-रक्खिता सङ्घरक्खिता” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कोसिया भारद्वाजा” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे गोतमा मोगल्लोना 30 कच्चाना वासिट्ठा” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कोट्टका पुप्फ-पाचित्तियं — ३.

R. 10

B. 16

छड्डुका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कस्सका वाणिजा गोरक्खा”
 ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे नळकारा कुम्भकारा पेसकारा
 चम्मकारा नहापिता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे मुट्टिका
 गणका लेखका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कुट्टिका गण्डिका
 5 किलासिका सोसिका अपमारिका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे
 मधुमेहिका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे अतिदीघा अतिरस्सा
 अतिकण्हा अच्चोदाता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे नातिदीघा
 नातिरस्सा नातिकण्हा नाच्चोदाता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे
 रागपरियुट्ठिता दोसपरियुट्ठिता मोहपरियुट्ठिता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति
 10 इधेकच्चे वीतरागा वीतदोसा वीतमोहा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति
 इधेकच्चे पाराजिकं अज्झापन्ना ...पे०... दुब्भासितं अज्झापन्ना” ति भणति ।
 ...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे सोतापन्ना” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे
 ओट्टा मेण्डा गोणा गद्रभा तिरच्छानगता नेरयिका, नत्थि तेसं सुगति, दुग्गति
 येव पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

15 २८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो
 मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता, मेधावी
 बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा” ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो
 20 मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा^१ नेसादा रथकारा
 पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ... पे० ... ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो
 एवं वदेति । “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

25 ३०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो
 एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
 ... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
 नत्थि म्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१. मेधाविनो - सी०, स्या० । २. वेणा - म० । ३. एत्थ ‘धम्मकथिका नत्थि तेसं
 दुग्गति सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा ति भणती’ ति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

३१. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे०... उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं—“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति 5 वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा” ति 10 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति 15 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थिम्हाकं 20 दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स । R. 11

३२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं पुक्कुसं—“चण्डालोसि, वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं—“चण्डालोसि, वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, 25 वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता उक्कट्टेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं 30

पुक्कुसं – “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तु-
कामो, दवकम्यता उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – “खत्तियोसि,
5 ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तु-
कामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे० ...
उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तां मेधाविं
बहुस्सुतं धम्मकथिकं – “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
10 धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न
मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा
नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे
15 पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव
तेसं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “ये नूनं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा”
ति भणति । ... पे० ... । “ये नूनं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका”
20 ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा” ति
25 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

B. 19

३४. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न
मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति
... पे० ... उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तां
मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं – “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतो-
30 सि धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा
रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता
मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

5

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तु-
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता
धम्मकथिका” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तु- 10
कामो, दवकम्यता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३५. अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, धम्मपुरेक्खारस्स, अनुसासनी- 15
पुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

---o---

§ ३. ततियपाचित्तियं

(पेसुञ्जे)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरन्ति जेतवन अनाथ-
पण्डितस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिय भिक्षू भिक्षूनं
भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरन्ति; इमस्स 20
सुत्वा अमुस्स अक्खायन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायन्ति,
अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि
च भण्डनानि भिय्योभावाय^१ वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२ विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बग्गिया

R. 12

B. 20

१. वेदनाट्टस्स – सी०, स्या०; रो० पोत्थके नत्थि । २. भिय्योभावाय – सी० । ३.
खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षू भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरिस्सन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायिस्सन्ति, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती”
 5 ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरथ ? इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायथ, इमस्स भेदाय ? अमुस्स सुत्वा इमस्स
 10 अक्खायथ, अमुस्स भेदाय ? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरिस्सथ ! इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सथ, इमस्स भेदाय ! अमुस्स सुत्वा
 15 इमस्स अक्खायिस्सथ, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय...पे०... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३७. “भिक्षुपेसुञ्जे पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20 ३८. पेसुञ्जं नाम द्वीहाकारेहि पेसुञ्जं होति – पेसुञ्जस्स वा भेदाधिप्पायस्स वा ति । दसहाकारेहि पेसुञ्जं उपसंहरति – जातितो पि, नामतो पि, गोत्ततो पि, कम्मतो पि, सिप्पतो पि, आबाधतो पि, लिङ्गतो पि, किलेसतो पि, आपत्तितो पि, अक्कोसतो पि !

जाति नाम द्वे जातियो – हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना

B.21

25 नाम जाति – चण्डालजाति वेणजाति नेसादजाति रथकारजाति पुक्कुसजाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति – खात्तेयजाति ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ...पे०...।

१. एत्थ ‘भिक्षू छब्बग्गिये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहि’ ति पाठो म० पोट्यके अस्ति ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा – हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो ।
हीनो नाम अक्कोसो – ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-
गतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति,
यकारेन वा भकारेन वा काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
उक्कट्टो नाम अक्कोसो – पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्म-
कथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति । एसो उक्कट्टो
नाम अक्कोसो ।

R. 13

5

३६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
संहरति – “इत्थन्नामो तं ‘चण्डालो वेणो नेसादो रथकारो पुक्कुसो’ ति
भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘खत्तियो ब्राह्मणो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘अवकण्णको जवकण्णको धनिट्ठको सविट्ठको कुलवट्ठको’ ति
भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘बुद्धरक्खितो धम्मरक्खितो सङ्खरक्खितो’ ति भणती” ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘कोसियो भारद्वाजो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

20

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘गोतमो मोग्गल्लानो कच्चानो वासिट्ठो’ ति भणती” ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो तं ‘कोट्ठको पुप्फल्लुको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

B. 22

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –

“इत्थन्नामो तं ‘कस्सको वाणिजो गोरक्खो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘नळकारो कुम्भकारो पेसकारो चम्मकारो नहापितो’ ति
 5 भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘मुद्दिको गणको लेखको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
 वाचाय पाचित्तियस्स ।

४०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
 10 संहरति – “इत्थन्नामो तं ‘कुट्टिको गण्डिको किलासिको सोसिको अपमारिको’
 ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं
 उपसंहरति – “इत्थन्नामो तं ‘मधुमेहिको’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘अतिदीघो अतिरस्सो अतिकण्हो अच्चोदातो’ ति भणती” ति ।
 आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘नातिदीघो नातिरस्सो नातिकण्हो नाच्चोदातो’ ति भणती”
 20 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘रम्मपरियुट्ठितो दोसपरियुट्ठितो मोहपरियुट्ठितो’ ति भणती”
 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 23

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 25 “इत्थन्नामो तं ‘वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्घादिसं अज्झापन्नो, थुल्लच्चयं
 अज्झापन्नो, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नो, दुक्कटं अज्झा-
 30 पन्नो, दुब्भासितं अज्झापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय

पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो तं ‘सोतापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति - 5
“इत्थन्नामो तं ‘ओट्टो मेण्डो गोणो’ गद्रभो तिरच्छानगतो नेरयिको, नत्थि
तस्स सुगति, दुग्गति येव तस्स पाटिकङ्खा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो तं ‘पण्डितो व्यत्तो मेधावी बहुस्सुतो धम्मकथिको, नत्थि तस्स 10
दुग्गति, सुगति येव तस्स पाटिकङ्खा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

४१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
संहरति - “इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा,
पुक्कुसा’ ति भणति; न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति 15
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे खत्तिया ब्राह्मणा’ ति भणति; न सो अञ्जं
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ...पे०...।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति - 20
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा’ ति भणति; न सो अञ्जं
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो ‘ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति; 25
न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो ‘ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका’ ति

१. गोणो - सी० । २. भणती ति भणति - रो० । ३. त्थ ‘धम्मकथिका नत्थि तेसं दुग्गति
सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा ति भणती’ ति ग्रथिको पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति ।

पाचित्तियं - ४.

भणति; न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो ‘न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति,
5 न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

R. 14

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
“इत्थन्नामो ‘न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं
दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा’ ति भणति; न सो अञ्जं भणति,
10 तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

४२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति; आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४३. अनापत्ति नपियकम्यस्स, नभेदाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदि-
20 कम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४. चत्थपापचित्तियं

(पदसो धम्मवाचने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

B. 25

४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिय भिक्षू उपासके पदसो
धम्मं वाचेन्ति । उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका
विहरन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा,
25 ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू
उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सन्ति ! उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पतिस्सा

असभागवुत्तिका विहरन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उपासके पदसो धम्मं वाचेथ; उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका 5 विहरन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सथ ! उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति^२ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

४५. “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नं पदसो धम्मं वाचेय्य पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनिं च ठपेत्वा अवससो अनुपसम्पन्नो नाम । 15

पदसो^३ नाम^४ पदं, अनुपदं, अन्वक्खरं, अनुव्यञ्जनं ।

R. 15

पदं नाम एकतो पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अनुपदं नाम पाटेक्कं पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अन्वक्खरं नाम रूपं अनिच्चं ति वुच्चमानो, रुं^५ ति ओपातेति । अनुव्यञ्जनं नाम रूपं अनिच्चं ति वुच्चमानो, वेदना अनिच्चा ति सद्दं निच्छारेति । 20

यं च पदं, यं च अनुपदं, यं च अन्वक्खरं, यं च अनुव्यञ्जनं — सब्बमेतं पदसो^६ नाम । B. 26

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो, अत्थूपसञ्चित्तो, धम्मूपासकं हतो ।

वाचेय्य^७ ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय 25 वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति

१. भिक्खू छब्बग्गिया भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहिस्वा — म० । २. विहरन्ति — स्या०, रो०, म० । ३-३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. रु — स्या० । ५. पदसो धम्मो — सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्न
5 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

४८. अनापत्ति एकतो उद्दिसापेत्तो, एकतो सज्झायं करोन्तो, येभुय्येन पगुणं गन्थं^१ भणन्तं ओपातेति, ओसारेत्तं ओपातेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५. पञ्चमपाचित्तियं

(सहसेय्ये)

(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थ

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे^२ चेतिये ।
10 तेन खो पन समयेन उपासका आरामं आगच्छन्ति धम्मस्सवनाय^३ । धम्मे भासिते थेरा भिक्खू यथाविहारं गच्छन्ति । नवका भिक्खू तत्थेव उपट्ठान-
सालायं उपासकेहि सद्धिं मुट्ठस्सती, असम्पजाना, नग्गा, विकूजमाना^४, काकच्छ-
माना सेय्यं कप्पेन्ति । उपासका उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम भदन्ता^६ मुट्ठस्सती असम्पजाना नग्गा विकूजमाना काकच्छमाना
15 सेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं
खियन्तानं^७ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका
सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खू
R. 16 अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू^८ भगवतो
B. 27 एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

20 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छ – “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अनुपसम्पन्नेन
सहसेय्यं कप्पेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा –

१. गन्थं – रो० । २. अग्गाळवे – सी० । ३. धम्मसवनाय – रो०; धम्मसवनाय – सी० ।
४. विक्कुजमाना – स्या० । ५. खियन्ति – सी०, स्या०, रो० । ६. भदन्ता – स्या०, रो० ।
७. खियन्तानं – सी०, स्या०, रो० । ८. एतथ ‘भिक्खू ते नवके भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहिस्वा’
इति पाठो म० पोत्थके अस्ति ।

“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति ।

5

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — 10
 “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खसुट्ठुताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं 15
 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) वच्चकुटियं राहुलस्स सेय्यकप्पनवत्थु

५०. अथ खो भगवा आलवियं^१ यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । 20
 तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति बदरिकारामे । भिक्खू आयस्मन्तं राहुलं एतदवोचुं — “भगवता, आवुसो राहुल, सिक्खापदं पञ्जात्तं— ‘न अनुपसम्पन्नेन सहसेय्या कप्पेतब्बा’ ति । सेय्यं, आवुसो राहुल, जानाही” ति । अथ खो आयस्मा राहुलो सेय्यं अलभमानो वच्चकुटिया^२ सेय्यं कप्पेसि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाया येन वच्चकुटि^३ तेनुपसङ्गमि; उपसङ्ग- 25
 मित्वा उक्कासि । आयस्मा पि राहुलो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं, भगवा, राहुलो” ति । “किस्स त्वं, राहुल, इध निसिन्नोसी” ति ? अथ खो आयस्मा राहुलो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

१. आलवियं - रो० । २. वच्चकुटियं - सी० । ३. वच्चकुटी - सी०, स्या०, रो० ।

४. निपन्नोसी - स्या० ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नेन दिरत्ततिरत्तं^१ सहसेय्यं कप्पेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५१. “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन उत्तरिदिरत्ततिरत्तं^२ सहसेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

५२. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं ठपेत्वा अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।

B. 28

उत्तरिदिरत्ततिरत्तं ति अतिरेकदिरत्ततिरत्तं ।

R. 17 10

सहा^३ ति एकतो^४ ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन परिच्छन्ना ।

सेय्यं कप्पेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये^५, अनुपसम्पन्ने निपन्ने, भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने, अनुप-
15 सम्पन्नो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५३. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
20 उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपडुच्छन्ने उपडुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने अनुप- सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

५४. अनापत्ति द्वेतिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति,
25 द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निक्खमित्वा पुन वसति^६, सब्ब- अच्छन्ने, सब्बपरिच्छन्ने, येभुय्येन अच्छन्ने, येभुय्येन अपरिच्छन्ने, अनुपसम्पन्ने

१. द्विरत्ततिरत्तं - स्या०, रो० । २. उत्तरि दिरत्ततिरत्तं - सी० । ३-३. सहा ति सद्धि - रो० । ४. सूरिय - म० । ५. एत्थ ‘वसति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने येभुय्येन’ ति पाठो स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु दिस्सति ।

निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने अनुपसम्पन्नो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६. छट्टपाचित्तियं

(सहसेय्ये)

(१) कोसलित्थि आवसथागारवत्थु

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सावत्थि गच्छन्तो सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छि^२ । तेन खो पन 5
समयेन तस्मिं गामे^३ अञ्जतरिस्सा इत्थिया आवसथागारं पञ्जत्तं होति ।
अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं इत्थिं
एतदवोच — “सचे ते, भगिनि, अगुरु, वसेय्याम^४ एकरत्तं^५ आवसथागारे” ति ।
“वसेय्याथ, भन्ते” ति । अञ्जे पि अट्ठिका येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमिसु;
उपसङ्गमित्वा तं इत्थिं एतदवोचुं — “सचे ते, अय्ये, अगुरु वसेय्याम एकरत्तं 10
आवसथागारे” ति । “एसो खो अय्यो समणो पठमं उपगतो; सचे सो
अनुजानाति, वसेय्याथा” ति । अथ खो ते अट्ठिका येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुप-
सङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोचुं — “सचे ते, भन्ते,
अगुरु, वसेय्याम एकरत्तं आवसथागारे” ति । “वसेय्याथ, आवुसो” ति ।
अथ खो सा इत्थी आयस्मन्ते अनुरुद्धे सह दस्सनेन पटिबद्धचित्ता अहोसि । 15
अथ खो सा इत्थी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्गमि ; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं
अनुरुद्धं एतदवोच — “अय्यो, भन्ते, इमेहि मनुस्सेहि आकिण्णो न फासु^६
विहरिस्सति । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्जापेय्यं” ति ।
अधिवासेसि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्हीभावेन^७ । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो
अनुरुद्धस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्जापेत्वा अलङ्कतपटियत्ता^८ गन्धगन्धिनी 20
येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच —
“अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको, अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया
पासादिका । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स पजापति भवेय्यं” ति । एवं वुत्ते आयस्मा

B. 29

5

10

R. 18

15

20

१. जनपदे — म० । २. उपगच्छि — सी० । ३. गामके — सी० । ४. वसेय्यामि — स्या० ।

५. एकरत्तिं — स्या० । ६. फासु — सी० । ७. पञ्जापेय्यं — म० । ८. तुण्हीभावेन — रो० ।

९. अलङ्कतपटियत्ता — म० ।

- अनुरुद्धो तुण्ही^१ अहोसि । दुतियं पि खो ...पे०... ततियं पि खो सा इत्थी
 आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच - “अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको,
 अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधु, भन्ते, अय्यो मं चेव
 पटिच्छत्तुं^२ सब्बं च सापतेय्यं” ति । ततियं पि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्ही
 5 अहोसि । अथ खो सा इत्थी साटकं निक्खपित्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स
 पुरतो चङ्कमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति । अथ खो
 आयस्मा अनुरुद्धो इन्द्रियाणि ओक्खपित्वा तं इत्थिं नेव ओलोकेसि न पि
 B. 30 आलपि । अथ खो सा इत्थी - “अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो !
 बहू मे मनुस्सा सतेन पि सहस्सेन पि पहिणन्ति^३ । अयं पन समणो - मया
 10 सामं याचियमानो - न इच्छति मं चेव पटिच्छत्तुं सब्बं च सापतेय्यं” ति
 साटकं निवासेत्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा आयस्मन्तं
 अनुरुद्धं एतदवोच - “अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूब्धं
 यथाअकुसलं याहं एवमकासिं^४ । तस्सा मे, भन्ते, अय्यो अच्चयं अच्चयतो
 पटिग्गण्हातुं^५ आयति संवराया” ति । “तग्घं^६ त्वं, भगिनि, अच्चयो
 15 अच्चगमा यथाबालं यथामूब्धं यथाअकुसलं या त्वं एवमकासि । यतो च खो
 त्वं, भगिनि, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं
 R. 19 पटिग्गण्हाम । वुद्धिं^७ हेसा, भगिनि, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो
 दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति आयति च संवरं आपज्जती” ति ।

- अथ खो सा इत्थी तस्सा रत्तिया अच्चयेन आयस्मन्तं अनुरुद्धं पणीतेन
 20 खादनीयेन भोजनीयेन^८ सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, आयस्मन्तं अनुरुद्धं
 भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
 खो तं इत्थि आयस्मा अनुरुद्धो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्ते-
 जेसि सम्पहंसेसि । अथ खो सा इत्थी - आयस्मता अनुरुद्धेन धम्मिया कथाय
 सन्दस्सेत्वा समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता - आयस्मन्तं अनुरुद्धं
 25 एतदवोच - “अभिवकन्तं, भन्ते, अभिवकन्तं, भन्ते ! सेय्यथापि, भन्ते,
 निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूब्धस्स वा
 मगं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं^९ धारेय्य - चक्खुमन्तो रूपानि

१. तुण्ही - रो० । २. सम्पटिच्छत्तु - स्या० । ३. पहिणन्ति - सी० । ४. एवरूपमकासि -
 - स्या० । ५. पटिग्गण्हातु - रो०; पटिग्गण्हातु - सी० । ६. इच्छ - स्या० । ७. तं - सी०, स्या०,
 रो० । ८. वुद्धि - स्या० । ९. खादनीयेन भोजनीयेन - रो० । १०. तेलपज्जोतं - स्या०

दक्खन्ती' ति, एवमेवं^१ अय्येन अनुरुद्धेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो ।
 एसाहं, भन्ते, तं भगवन्तं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्घं च ।
 उपासिकं मं अय्यो धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो सावत्थियं गत्वा भिक्खून् एतमत्थं
 आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा- 5
 कामा ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा
 अनुरुद्धो मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू^३ भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
 पेत्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन 10
 सहसेय्यं कप्पेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
 ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्ससि ! नेतं,
 अनुरुद्ध, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 31

५६. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

५७. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथा-
 गोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा ।
 एसो वुच्चति — “यो पना” ति ।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरियं अज्झूपगतो ति भिक्खु,
 भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, ~~गच्छाय~~ भिक्खु, एहि भिक्खू 20
 ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो
 भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन जात्तिचतुत्थेन कम्मेन
 अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वायं भिक्खु समग्गेन सङ्घेन
 जात्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मिं अत्थे
 अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खिनी^४, न पेती, न तिरच्छानगता ;

१. दक्खन्ती — सी०, रो० । २. एवमेव — रो० । ३. खियन्ति — सी०, स्या०, रो० ।

४. एत्थ ‘भिक्खू आयस्मन्तं अनुरुद्धं अनेकपरियायेन विगरहि’ इति पाठो म० पोत्थके अस्ति ।

५. यक्खी — सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियं — ५.

अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी^१ ।

सहा ति एकतो ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन-
परिच्छन्ना ।

R. 20 5

सेय्यं कप्पेय्या ति अत्थङ्गते सुरिये^२, मातुगामे निपन्ने भिक्खु
निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने मातुगामो निपज्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उट्ठित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५८. मातुगामे . मातुगामसञ्जी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिके सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
मातुगामे अमातुगामसञ्जी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपड्डुच्छन्ने उपड्डुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खिनिया^३ वा
पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतित्थिया वा सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 32

५९. अनापत्ति सब्बअच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने^४, येभुय्येन अच्छन्ने,
येभुय्येन अपरिच्छन्ने, मातुगामे निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने
मातुगामो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ७. सत्तमपाचित्तियं

(मातुगामस्स धम्मवेसने)

(१) उदायीभिक्खुवत्थु

६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^५ सावत्थियं
कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्गमति । अथ खो आयस्मा उदायी
पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अञ्जातरं कुलं तेनुपसङ्गमि ।
तेन खो पन समयेन घरणी निवेसनद्वारे निसिन्ना होति, घरमुण्हा आवसथद्वारे
निसिन्ना होति । अथ खो आयस्मा उदायी येन घरणी तेनुपसङ्गमि ;

१. महत्तरी - स्या० । २. सुरिये - म० । ३. यक्खिया - सी०, स्या०, रो० ।

४. एत्थ 'अनापत्ति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने सपब्बपरिच्छन्ने सब्बअच्छन्ने' ति पाठो स्या०,
रो०, म० पोत्थकेषु दिस्सति । ५. उदायि - सी०, स्या०, रो० ।

उपसङ्कमित्वा घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेसि^१ । अथ खो घरसुण्हाय एतदहोसि — “किं नु खो सो समणो सस्सुया जारो उदाहु ओभासती” ति ?

अथ खो आयस्मा उदायी घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेत्वा येन घरसुण्हा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेसि । अथ खो घरणिया एतदहोसि — “किं नु खो सो समणो घरसुण्हाय जारो उदाहु ओभासती” ति ? अथ खो आयस्मा उदायी घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेत्वा पक्कामि । अथ खो घरणी घरसुण्हं एतदवोच — “हे जे, किं ते एसो^२ समणो अबोचा” ति ? “धम्मं मे, अय्ये, देसेसि” । “अय्याय पन किं अबोचा” ति ? “मय्हं पि धम्मं देसेसी” ति । ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्यो उदायी मातुगामस्स^३ उपकण्णके धम्मं देसेस्सति ! ननु नाम विस्सट्ठेन^४ विवट्ठेन धम्मो देसेतब्बो” ति ?

R. 21

अस्सोसुं खो भिक्खू तासं इत्थीनं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं^५ विपाचेन्तीनं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स धम्मं देसेस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

15 B. 33

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायि पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामस्स धम्मं देसेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहिं बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामस्स धम्मं देसेस्ससि । नेतं मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खु मातुगामस्स धम्मं देसेय्य पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) उपासिकानं धम्मदेसनायाचनादत्थु

६१. तेन खो पन समयेन उपासिका भिक्खू पस्सित्वा एतदवोचुं — “इङ्गाय्या धम्मं देसेथा” ति । “न, भगिनी^६, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतुं” ति । “इङ्गाय्या छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेथ, सक्का एत्तकेन पि धम्मो अज्जातुं” ति । “न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतुं” ति ।

25

१. देसेति — सी० । २. सो — सी०, स्या० । ३. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

४. विस्सट्ठेन — रो० । ५. खीयन्तीनं — सी०, स्या०, रो० । ६. भगिनि — सी०, स्या०, रो० ।

कुक्कुच्चायन्ता न देसेसुं । उपासिका उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अय्या अम्हेहि याचियमाना धम्मं न देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तासं उपासिकानं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) पठमानुपञ्जात्ति

5 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि^१ धम्मं देसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 22 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) छब्बगियभिक्खुवत्थु

६२. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू - “भगवता अनुज्जातं मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि^२ धम्मं देसेतुं” ति ते अविज्झुं पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
15 नाम छब्बगिया भिक्खू अविज्झुं पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 34

(६) दुत्तियानुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छ - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अविज्झुं
20 पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अविज्झुं पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

25 ६३. “यो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि^३ धम्मं देसेय्य, अज्झा विज्झुना पुरिसविग्गहेन, पाचित्तियं” ति ।

(७) विभङ्गो

६४. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी; न यक्खी न पेत्ती न तिरच्छानगता;
विञ्जू, पटिबला होति सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।
उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि ति आतेरेकच्छप्पञ्चवाचाहि । 5

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवता-
भासितो, अत्थूपसञ्हितो, धम्मूपसञ्हितो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय
देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेना ति ठपेत्वा विञ्जुं पुरिस- 10
विग्गहं । विञ्जू नाम पुरिसविग्गहो, पटिबलो होति सुभासितदुब्भासितं
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

६५. मातुगामे मातुगामसञ्जी उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति,
अञ्जत्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको
उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जत्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि
धम्मं देसेति, अञ्जत्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकस्स वा तिरिच्छानगतमनुस्सविग्ग-
हित्थिया वा उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जत्र विञ्जुना पुरिस-
विग्गहेन, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, छप्पञ्चवाचाहि धम्मं
देसेति, ऊनकछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, उट्ठित्वा पुन निसीदित्वा
देसेति, मातुगामो उट्ठित्वा पुन निसीदति तस्मिं देसेति, अञ्जस्स मातु- 25
गामस्स देसेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्जस्सत्थाय भणन्तं
मातुगामो सुणाति, उम्मत्तकस्स, अनापत्ति ति ।

— ० —

१. देवभासितो — सी० । २. अत्थूपसञ्हितो — स्या०; अत्थूपसंहितो —
सी० । ३. धम्मूपसंहितो — सी०; धम्मूपसंहितो — रो०; धम्मूपसञ्हितो — स्या० । ४. धम्मं देसेति — स्या० ।
[VISVA-BHARATI]

§ ८. अट्टमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्स भूतुत्तरिमनुस्सधम्मालपने)

(१) वग्गुमुदातीरियभिक्षुवत्थु

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
 सालायं । तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्षू वग्गुमुदाय
 नदिया तीरे वस्सं उपगच्छिंसु । तेन खो पन समयेन वज्जी दुब्भिक्षा होति -
 ५ द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उञ्छेन पग्गहेन यापेतुं । अथ
 खो तेसं भिक्षूनं एतदहोसि - “एतरहि खो वज्जी दुब्भिक्षा - द्वीहितिका
 सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उञ्छेन पग्गहेन यापेतुं । केन नु खो मयं
 उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसेय्याम, न च
 पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति ? एकच्चे एवमाहंसु - “हन्द मयं, आवुसो,
 गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठेम । एवं ते अम्हाकं दातुं मज्झिस्सन्ति । एवं मयं
 १० समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम’, न च पिण्डकेन
 किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु - “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं
 अधिट्ठितेन ? हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं दूतेय्यं हराम । एवं ते अम्हाकं
 दातुं मज्झिस्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं
 वस्सं वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु -
 B.36 15 “अलं, आवुसो; किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठितेन ! किं गिहीनं दूतेय्यं
 हटेन ! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स
 R. 24 वण्णं भासिस्साम - ‘असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्षु
 दुतियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्षु ततियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको
 भिक्षु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्षु सोतापन्नो, असुको भिक्षु
 20 सकदागामी, असुको भिक्षु अनागामी, असुको भिक्षु अरहा, असुको भिक्षु
 तेविज्जो, असुको भिक्षु छल्लभिज्जो” ति । एवं ते अम्हाकं दातुं मज्झि-
 स्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम,
 न च पिण्डकेन किलमिस्सामा’ ति । एसो येव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाकं
 गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो” ति ।

25 अथ खो ते भिक्षू गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं
 भासिंसु - “असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी ... पे० ... असुको भिक्षु

छळभिञ्जो” ति । अथ खो ते मनुस्सा — “लाभा वत नो, सुलद्धं वत नो, येसं नो एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता । न वत नो इतो पुब्बे एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता, यथयिमे^१ सीलवन्तो कल्याणधम्मा” ति । ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना भुञ्जन्ति, मातापितूनं^२ देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्म-
करपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति यादिसानि 5
भिक्खूनं देन्ति । न तादिसानि खादनीयानि^३ सायनीयानि^४ पानानि अत्तना पिवन्ति मातापितूनं देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खूनं देन्ति ।
अथ खो ते भिक्खू वण्णवन्तो^५ अहेसुं पीनिन्द्रिया^६ पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा ।

10

६८. आचिण्णं खो पनेतं वस्संवुट्ठानं^७ भिक्खूनं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं । अथ खो ते भिक्खू वस्संवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिसु^८ । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेन खो पन समयेन दिसासु वस्संवुट्ठा 15
भिक्खू किसानो होन्ति लूखा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकजाता धमनिसन्थतगत्ता ।
वग्गुमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवन्तो^९ होन्ति पीनिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतद-
वोच — “कच्चि, भिक्खवे, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चि समग्गा सम्मोद- 20
माना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ?
“खमनीयं भगवा, यापनीयं भगवा । समग्गा च मयं, भन्ते, सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा” ति ।
जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । कालं विदित्वा
पुच्छन्ति, कालं विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्थसञ्चित्तं^{१०} तथागता पुच्छन्ति, 25
नो अनत्थसञ्चित्तं । अनत्थसञ्चित्ते सेतुघातो तथागतानं । द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति — धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं

B. 37

R. 25

१. यथायिमे — स्या० । २. मातापितुन्नं — सी० । ३. खादनीयानि — रो० । ४. साय-
नियानि — रो० । ५. वण्णवा — सी०, म० । ६. पीणिन्द्रिया — म० । ७. वस्सं वुट्ठानं — सी०, रो०,
स्या० । ८. उपसङ्कमिसु — स्या०, रो० । ९. वण्णवा — म०, सी० । १०. अत्थसंज्ञितं — सी० ।

पञ्जापेस्सामा' ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच - “यथा कथं पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
5 आरोचेसुं । “कच्चि पन वो, भिक्खवे, भूतं” ति ? “भूतं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भिक्खवे, उदरस्स कारणा गिहीनं अञ्जामञ्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्सथ ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया ति ।

10 अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि,
15 भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्ख-सुट्ठताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्पत्तायेन आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

20 ६६. “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नस्स उत्तरिमनुस्सधम्मं आरोचेय्य भूतस्मिं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

७०. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो, थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा, एसो वुच्चति - “यो पना” ति ।

25 भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खवण्णं अञ्जूपगतो ति भिक्खु, भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पटिञ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खू ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो

ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्खेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वायं भिक्खु समग्गेन सङ्खेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनि च ठपेत्वा, अवसेसो अनुप- 5 सम्पन्नो नाम ।

उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम ज्ञानं, विमोक्खो, समाधि, समापत्ति, ज्ञाण-दस्सनं, मग्गभावना, फलसच्छिकिरिया, किलेसप्पहानं^१, विनीवरणता चित्तस्स, सुञ्जागारे अभिरति ।

✓ ज्ञानं ति पठमं ज्ञानं, दुतियं ज्ञानं, ततियं ज्ञानं, चतुत्थं ज्ञानं ।

10 B. 38

✓ विमोक्खो ति सुञ्जतो विमोक्खो, अनिमित्तो विमोक्खो, अप्पणिहितो विमोक्खो ।

✓ समाधी ति सुञ्जतो समाधि, अनिमित्तो समाधि, अप्पणिहितो समाधि ।

✓ समापत्ती ति सुञ्जता समापत्ति, अनिमित्ता समापत्ति, अप्पणिहिता 15 समापत्ति ।

✓ ज्ञाणदस्सनं^२ ति तित्तसो विज्जा ।

R. 26

मग्गभावना ति चत्तारो सत्तिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो ।

20

फलसच्छिकिरिया ति सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया, सकदागामि-फलस्स सच्छिकिरिया, अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अरहत्तफलस्स^३ सच्छिकिरिया ।

किलेसप्पहानं^४ ति रागस्स पहानं^५, दोसस्स पहानं, मोहस्स पहानं ।

विनीवरणता चित्तस्सा ति रागा चित्तस्स^६ विनीवरणता, दोसा 25 चित्तस्स विनीवरणता, मोहा चित्तस्स विनीवरणता ।

सुञ्जागारे अभिरती ति पठमेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, दुतियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, ततियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,

१. किलेसपहणं - रो० ; किलेसप्पहणं - सी० । २. ज्ञाणं - सी०, स्या० । ३. अरहत्तस्स - सी० । ४. पहणं - सी० । ५. चित्तं - सी०, रो०, म० ।

चतुर्थेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति ।

७१. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापज्जामी” ति
5 भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापन्नो” ति भण-
न्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 39

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमस्स ज्ञानस्स लाभोम्ही”
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमस्स ज्ञानस्स वसीम्ही” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं ज्ञानं ... ततियं ज्ञानं ...
15 चतुर्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; चतुर्थस्स ज्ञानस्स
लाभोम्हि, वसीम्हि; चतुर्थं ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “सुञ्जातं विमोक्खं ... अनिमित्तं
विमोक्खं ... अप्पणिहितं विमोक्खं ... सुञ्जातं समाधि ... अनिमित्तं समाधि ...
20 अप्पणिहितं समाधि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अप्पणिहितस्स
समाधिस्स लाभोम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो मया”
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “सुञ्जातं समापत्ति ... अनिमित्तं
समापत्ति ... अप्पणिहितं समापत्ति समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो;
25 अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभोम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहिता समापत्ति
सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “तिस्सो विज्जा समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; तिस्सन्नं विज्जानं लाभोम्हि, वसीम्हि; तिस्सो विज्जा
सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “चत्तारो सतिपट्टाने ... चत्तारो R.27
सम्मप्यधाने ... चत्तारो इद्विपादे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; चतुन्नं
इद्विपादानं लाभीमिह, वसीमिह; चत्तारो इद्विपादा सच्छिकता मया” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पञ्चिन्द्रियानि ... पञ्च बलानि 5
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पञ्चन्नं बलानं लाभीमिह, वसीमिह;
पञ्च बलानि सच्छिकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सत्त बोज्झङ्गे समापज्जि, B. 40
समापज्जामि, समापन्नो; सत्तन्नं बोज्झङ्गानं लाभीमिह, वसीमिह; सत्त
बोज्झङ्गा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “अरियं अट्ठङ्गिकं मगं समापज्जि,
समापज्जामि, समापन्नो; अरियस्स अट्ठङ्गिकस्स मगस्स लाभीमिह, वसीमिह;
अरियो अट्ठङ्गिको मगो सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सोतापत्तिफलं ... सकदागामिफलं ... 15
अनागामिफलं ... अरहत्तफलं” समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अरहत्त-
फलस्स लाभीमिह, वसीमिह; अरहत्तं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागो मे चत्तो ... दोसो मे चत्तो ...
मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” 20
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागा मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा
मे चित्तं विनीवरणं ... मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सुञ्जागारे पठमं ज्ञानं ... दुतियं 25
ज्ञानं ... ततियं ज्ञानं ... चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो;
सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभीमिह, वसीमिह; सुञ्जागारे चतुत्थं
ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७२. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं दुतियं च
ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स दुतियस्स 30

च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं ... पठमं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स 5 च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 41

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सुञ्जातं च विमोक्खं... अनिमित्तं च विमोक्खं ... अप्पणिहितं च विमोक्खं ... सुञ्जातं च समाधि ... अनिमित्तं च समाधि ... अप्पणिहितं च समाधि समापज्जि, समा- 10 पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सुञ्जातं च समापत्ति ... अनिमित्तं च समापत्ति ... अप्पणिहितं च समापत्ति सच्छिकता, 15 समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स तिस्सन्नं च 20 विज्जानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 28

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं चत्तारो च सति- पट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने ... चत्तारो च इद्धिपादे समापज्जि, समा- पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स चतुन्नं च इद्धिपादानं लाभीम्हि, 25 वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चत्तारो च इद्धिपादा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं, पञ्च च इन्द्रियानि ... पञ्च च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स पञ्चन्नं च बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं पञ्च च बलानि 30 सच्छिकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सत्त च बोज्झङ्गे
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स सत्तन्नं च बोज्झ-
ङ्गानं लाभोमिह, वसीमिह; पठमं च ज्ञानं सत्त च बोज्झङ्गा सच्छिकता
मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं अरियं च 5
अट्ठङ्गिकं मग्गं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स
अरियस्स च अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभोमिह, वसीमिह; पठमं च ज्ञानं
अरियो च अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

B. 42

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सोतापत्तिफलं च... 10
सकदागामिफलं च ... अनागा^१मि^२फलं च ... अरहत्तफलं च समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अरहत्तफलस्स च लाभोमिह,
वसीमिह; पठमं च ज्ञानं अरहत्त^३फलं च सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समा- 15
पज्जामि, समापन्नो ... रागो च मे चत्तो ... दोसो च मे चत्तो ... मोहो च मे
चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो^१, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो ... रागा च मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा च मे चित्तं 20
विनीवरणं ... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

७३. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं ततियं च
ज्ञानं ... दुतियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो;
दुतियस्स च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभोमिह, वसीमिह; 25
दुतियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं ... पे० ... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; दुतियस्स च ज्ञानस्स पठमस्स च ज्ञानस्स
5 लाभीम्हि, वसीम्हि; दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं सच्छिक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । ...पे०... ।

मूलं सङ्खितं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; मोहा च मे चित्तं
B. 43 विनीवरणं, पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; मोहा च मे चित्तं
10 विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं सच्छिक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे०'... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सुञ्जतं च विमोक्खं अनिमित्तं च विमोक्खं
15 अप्पणिहितं च विमोक्खं सुञ्जतं च समाधिं अनिमित्तं च समाधिं अप्पणिहितं च समाधिं सुञ्जतं च समापत्तिं अनिमित्तं च समापत्तिं अप्पणिहितं च समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने
20 चत्तारो च इद्धिपादे पञ्च च इन्द्रियाणि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्झङ्गे अरियं च अट्ठङ्गिकं मगं सोतापत्तिफलं च सकदागामिफलं च अनागामिफलं च अरहत्तफलं^१ च समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; रागो च मे चत्तो, दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो,
R. 29 उक्खेटितो समुक्खेटितो, रागा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं
25 विनीवरणं, मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७४. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तुकामो “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तु-
कामो “ततियं ज्ञानं, चतुत्थं ज्ञानं, सुञ्जतं विमोक्खं, अनिमित्तं विमोक्खं, 5
अप्पणिहितं विमोक्खं, सुञ्जतं समाधिं, अनिमित्तं समाधिं, अप्पणिहितं
समाधिं, सुञ्जतं समापत्तिं, अनिमित्तं समापत्तिं, अप्पणिहितं समापत्तिं, तिस्सो
विज्जा, चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रि-
यानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गे, अरियं अट्ठङ्गिकं मगं, सोतापत्तिफलं,
सकदस्समभेदं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जि; रागो मे चत्तो, दोसो 10
मे चत्तो, मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेडितो,
समुक्खेडितो; रागा मे चित्तं विनीवरणं, दोसा मे चित्तं विनीवरणं, मोहा मे
चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स,
न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तु- 15 B. 44
कामो .. पे० ... “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तु-
कामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... । 20

मूलं सङ्खित्तं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति
वत्तुकामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति
वत्तुकामो — “दोसा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स 25
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं
ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं ... पे० ... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो

— “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं ...पे०... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ...पे०... ।

७५. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुणा पठमं ज्ञानं सच्छिक्तं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

B.45 15 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जतं विमोक्खं अनिमित्तं विमोक्खं अप्पणिहितं विमोक्खं सुञ्जतं समाधिं अनिमित्तं समाधिं अप्पणिहितं समाधिं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहितो समाधि सच्छिक्तो” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

20 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जतं समापत्तिं ...पे०... अनिमित्तं समापत्तिं अप्पणिहितं समापत्तिं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभो, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिक्कता” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु तिस्रो विज्जा ... पे० ... चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोझङ्गे, अरियं अट्ठङ्गिकं मगं, रोत्तापपेत्तं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जि ...पे०... समापज्जति, समापन्नो; ... पे० ... तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो, दोसो

चत्तो, मोहो चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो', पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समु-
क्खेटितो; तस्स भिक्खुनो रागा चित्तं विनीवरणं, दोसा चित्तं विनीवरणं,
मोहा चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु
सुञ्जागारे पठमं ज्ञानं दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, 5
समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो,
वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "यो ते विहारं परिभुज्जि, यो
ते चीवरं परिभुज्जि, यो ते पिण्डपातं परिभुज्जि, यो ते सेनासनं परिभुज्जि, 10
यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं^१ परिभुज्जि सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं
सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

७६. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "येन ते विहारो परिभुत्तो, 15 B. 46
येन ते चीवरं परिभुत्तं, येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो, येन ते सेनासनं परिभुत्तं,
येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं
सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "यं त्वं आगम्म विहारं अदासि,
चीवरं अदासि, पिण्डपातं अदासि, सेनासनं अदासि, गिलानप्पच्चयभेसज्ज-
परिक्खारं अदासि सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी;
तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्ति 25
दुक्कटस्स ।

७७. अनापत्ति उपसम्पन्नस्स, भूतं आरोचेति^२, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१. पहीणो - सी० । २. एत्थ 'यो ते विहारं परिभुज्जि' इति पाठो म० पोत्थके नत्थि ।

३. गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं - सी०, स्या०, रो० । ४. आरोचेति - स्या० ।

पाचित्तियं - ७.

§ ६. नवमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द - छब्बग्गियभण्डनवत्थु

७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
 छब्बग्गियेहि भिक्खूहि सिद्धिं भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिकं सुक्क-
 विस्सिट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स
 5 सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
 अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । सो परिवसन्तो भत्तग्गे आसनपरियन्ते
 निसीदि । छब्बग्गिया भिक्खू ते उपासके एतदवोचुं - “एसो, आवुसो,
 आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो तुम्हाकं सम्भावितो कुलूपको^१; येनेव हत्थेन
 सद्धादेय्यं भुञ्जति तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचि मोचेसि । सो सञ्चे-
 तनिकं सुक्कविस्सिट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं
 याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
 आसनपरियन्ते निसिन्नो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
 कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
 नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरो-
 15 चेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदान एतस्मिं पकरण भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
 भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेथा” ति ? “सच्चं, भगवा”
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०...कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स
 20 दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

७९. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स
 आरोचेत्थ, अञ्जत्र भिक्खुसम्मतिया^२, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८०. यो पना ति यो यादिसो ...पे०...भिक्खू ति...पे०...अयं इमस्मिं
 25 अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति - चत्तारि च पाराजिकानि, तेरस च सङ्घा-
दिसेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-
सम्पन्नो नाम ।

5

आरोचेय्या ति आरोचेय्य' इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहट्टस्स वा
पब्बजितस्स वा ।

अञ्जात्र भिक्षुसम्मतिया ति ठपेत्वा भिक्षुसम्मति ।

अत्थि भिक्षुसम्मति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थि
भिक्षुसम्मति^१ कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थि भिक्षुसम्मति 10
आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थि भिक्षुसम्मति नेव आपत्ति-
परियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - एत्तकाहि
आपत्तीहि आरोचेतब्बो^२ ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकेसु कुलेसु 15 B. 48
आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्ग-
हितायो होन्ति, कुलानि च परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्ग- 20
हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१. आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आप-
त्तियो ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि 25 R. 32
ठपेत्वा अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति
ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि
ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति ।

30

८२. दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जात्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुट्ठुल्लाय आपत्तियं वेमतिको अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जात्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 33 5 दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जात्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अदुट्ठुल्लं आपत्ति आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अञ्जाचारं आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 49 10 अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया 'दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी', आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८३. अनापत्ति वत्थुं आरोचेति नो आपत्ति, आपत्ति आरोचेति नो वत्थुं, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १०. दसमपाचित्तियं

(पथवीखणने)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवः।

15 ८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^१ विहरति अग्गाळवे^२ चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू नवकम्मं करोन्ता पथविं^४ खणन्ति पि खणापेन्ति पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पथविं खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पि ! एकिन्द्रियं समणा सक्कपुत्तिया जीवं विहेठेस्सन्ती^५” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू
20 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आळवका भिक्खू पथविं खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१. अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी — सी० । २. आळवियं — सी० । ३. अग्गाळवे — सी० । ४. आळवका — सी०; आळविका — स्या०, रो० । ५. पथविं — सी०, स्या० । ६. विहेठेन्ती — स्या०, रो०, म० ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा नवकम्मकारके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
पथवि खणथ^१ पि खणापेथ^२ पी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा...पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पथवि खणिस्सथ पि
खणापेस्सथ पि ! जीव^३ो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा^४ पथविया^५ ।
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

5 R. 33

८५. “यो पन भिक्खु पथवि खणेय्य वा खणापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८६. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

10

पथवी नाम द्वे पथवियो — जाता च पथवी अजाता च पथवी ।

जाता नाम पथवी — सुद्धपंसु सुद्धमत्तिका अप्पपासाणा अप्पसक्खरा
अप्पकठला अप्पमरुम्बा अप्पवालिका^१, येभुय्येन पंसु^२, येभुय्येन मत्तिका ।
अदङ्का पि वुच्चति जाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा
अतिरेकचातुमासं ओवट्ठो, अयं पि वुच्चति जाता पथवी ।

B. 50

15

अजाता नाम पथवी — सुद्धपासाणा सुद्धसक्खरा सुद्धकठला सुद्ध-
मरुम्बा सुद्धवालिका अप्पपंसु^३ अप्पमत्तिका, येभुय्येन पासाणा, येभुय्येन
सक्खरा, येभुय्येन कठला, येभुय्येन मरुम्बा, येभुय्येन वालिका । दङ्का पि
वुच्चति अजाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा ओमक-
चातुमासं^४ ओवट्ठो, अयं^५ पि वुच्चति अजाता पथवी ।

20

खणेय्या ति सयं खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

खणापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं
आणत्तो बहुकं पि खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

८७. पथविया पथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा
भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

पथविया वेमतिको खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति

१. खणथा — सी० । २. खणापेथा — सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. पठविया — सी०,
स्या० । ५. अप्पवालिका — स्या० । ६. पंसुका — म० । ७. अप्पपंसुका — म० । ८. ऊनकचातु-
मासं — स्या० । ९. सो — सी० ।

वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पथविया अपथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदा-
पेति वा दहति वा दहापेति वा, अनापत्ति ।

अपथविया पथविसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया वेमतिको,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया अपथविसञ्जी, अनापत्ति ।

८८. अनापत्ति - “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो,
इमं कप्पियं करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

मुसावादवगो निक्षितो पठमो ।

तस्सुद्धानं

B. 51

10

मुसा ओमसपेसुञ्जं, पदसेय्याय वे दुवे ।

अञ्जत्र विञ्जुना भूता, दुट्ठुल्लापत्ति खणना^१ ति ॥

—०—

§ ११. एकादसमपाचित्तियं

(भूतगामपातव्ये)

(१) रुक्खदेवतावत्थु

R. 24

८९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^२ विहरति अग्गाळवे^३
चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^४ भिक्खू नवकम्मं करोन्ता रुक्खं
छिन्दन्ति पि छेदापेन्ति पि । अञ्जतरो पि आळवको भिक्खु रुक्खं छिन्दति ।
तस्मिं रुक्खे अधिवत्था देवता तं भिक्खुं एतदवोच - “मा, भन्ते, अत्तनो
15 भवनं कत्तुकामो मय्हं भवनं छिन्दी” ति । सो भिक्खु अनादियन्तो छिन्दि
येव, तस्सा च देवताय दारकस्स बाहुं आकोटेसि । अथ खो तस्सा देवताय
एतदहोसि - “यन्नूनाहं इमं भिक्खुं इधेव जीविता वोरोपेय्यं” ति । अथ खो
तस्सा देवताय एतदहोसि - “न खो मेतं^५ पतिरूपं” याहं इमं भिक्खुं इधेव
जीविता वोरोपेय्यं । यन्नूनाहं भगवतो एतमत्थं आरोचेय्यं” ति । अथ खो
20 सा देवता येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरो-
चेसि । “साधु साधु देवते ! साधु खो त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता न
वोरोपेसि । सचज्ज त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता वोरोपेय्यासि, बहुं च
त्वं, देवते, अपुञ्जं पसवेय्यासि । गच्छ त्वं, देवते, अमुकस्मिं ओकासे

१. खणेन चा - सी० । २. आलवियं - सी० । ३. अग्गालवे - सी० । ४. आळविका -
स्या०, रो० । ५. छिन्दा - स्या० । ६. पनेतं - स्या० । ७. पतिरूपं - स्या० ।

रुक्खो विवित्तो तस्मिं उपगच्छा” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पि एकिन्द्रियं समणा सक्कपुत्तिया जीवं विहेटेस्सन्ती” ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं^१ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – 5
“कथं हि नाम आळवका भिक्खू रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पी” ति !
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, रुक्खं छिन्दथा^१ पि छेदापेथा पी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो 10
भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रुक्खं छिन्दिस्सथा पि, छेदापेस्सथा पि ! जीवसञ्जानो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा रुक्खस्मिं, नेतं मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 52

६०. “भूतगामपातव्यताय पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

६१. भूतगामो नाम पञ्च बीजजातानि – मूलबीजं, खन्धबीजं, फलुबीजं, अग्गबीजं, बीजबीजमेव^२ पञ्चमं ।

मूलबीजं नाम – हलिद्दि^३, सिङ्गिवेरं^४, वचं^५, वचत्थं^६, अतिविसं^७, कटुकरोहिणी, उसीरं, भद्दमूत्तकं, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम ।

R. 35

20

खन्धबीजं नाम – अस्सत्थो^८, निग्रोधो, पिलक्खो, उदुम्बरो, कच्छको, कपित्थनो^९, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि खन्धे जायन्ति, खन्धे सञ्जायन्ति, एतं खन्धबीजं नाम ।

फलुबीजं नाम – उच्छु, वेळु, नळो, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि पब्बे जायन्ति, पब्बे सञ्जायन्ति, एतं फलुबीजं नाम ।

25

१. विहेटेन्ती – स्या०, रो०, म० । २. खियन्तानं – सी०, स्या०, रो० । ३. छिन्दथ – स्या० ।

४. बीजबीजञ्चेव – रो० । ५. हलिद्दि – स्या० । ६. सिङ्गिवेरं – स्या० । ७-७. वचा वचत्तं – म० ।

८. अतिविसा – म० । ९. अस्सट्ठो – स्या० । १०. कपिट्ठनो – स्या०; कपिठनो – रो० ।

अग्गबीजं नाम - अज्जुकं,^१ फणिज्जकं, हिरिवेरं, यानि वा पन-
ज्जानि पि अत्थि अग्गे जायन्ति, अग्गे सज्जायन्ति, एतं अग्गबीजं नाम ।

बीजबीजं नाम - पुब्बण्णं, अपरण्णं, यानि वा पनज्जानि पि अत्थि
बीजे जायन्ति, बीजे सज्जायन्ति, एतं बीजबीजं^२ नाम^३ ।

- ५ ६२. बीजे बीजसञ्जी छिन्दति वा छिन्दापेति वा, भिन्दति वा
भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । बीजे वेमतिको
छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । बीजे अबीजसञ्जी छिन्दति वा छेदापेति वा,
भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, अनापत्ति । अबीजे
१० बीजसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अबीजे अबीजसञ्जी, अनापत्ति ।

६३. अनापत्ति - “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो,
इमं कप्पियं करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असत्तिया, अजानन्तस्स, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १२. बारसमपाचित्तियं

(अञ्जेनञ्जं पटिचरणे)

• (१) अञ्जावादकछन्नभिक्षुवत्थु

B. 53 5

६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरित्वा सङ्घमज्जे आपत्तिया
अनुयुञ्जियमानो^१ अञ्जेनञ्जं पटिचरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो,
किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति ? ये ते भिक्षू
अपिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
२० विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जिय-
मानो अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति - को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि
आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति ! ... पे०... सच्चं
किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरसि-
को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा
२५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विमरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि

१. अज्जकं - सी० । २-२. बीजबीजं नाम पञ्चमो - स्या० । ३. अनुयुञ्जीयमानो - म० ।

नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि - को आपन्नो, किं आपन्नो, किंस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा ति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, 5 रोपेतब्बं । व्यत्तन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो -

R. 36

६५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेय्य । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया 10 अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकस्स रोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपितं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । 15

(२) पञ्चावकाशे

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर- 20 ताय' ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उज्जेय्याथ -

B. 54

“अञ्जावादके पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) सङ्घमज्जगतुण्हीभूतछन्नभिक्खुवत्थु

६६. तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया 20 अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरन्तो - “आपत्ति आपाज्जस्साः” ति तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्सती” ति ! ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसी 25 ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा

१. दुब्भरताय - सी० । २. तुण्हीभूतो - रो० ।

पाचित्तियं - ८.

धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो -

६७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आप-
5 त्तिया अनुयुज्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहे-
सकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकस्स रोपना, सो
10 तुण्हस्स ; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपितं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगगहेत्वा दुब्भर-
ताय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 55 15 ६८. “अञ्जावादके विहेसके पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

R. 37 ६९. अञ्जावादको नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुज्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो^१ अञ्जेनञ्जं पटि-
चरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं
भणथा” ति । एसो अञ्जावादको नाम ।

20 विहेसको नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुज्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । एसो विहेसको नाम ।

१००. आरोपिते अञ्जावादके सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुज्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्जं
25 पटिचरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते विहेसके सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुज्जियमानो तं न कथेतुकामो तं

न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोपिते
अञ्जावादके सङ्घमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जयमानो
तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्जं पटिचरति — “को
आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । रोपिते विहेसके सङ्घमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया
वा अनुयुञ्जयमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं
विहेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी अञ्जावादके विहेसके, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको अञ्जावादके विहेसके, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी अञ्जावादके विहेसके, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०२. अजानन्तो पुच्छति, गिलानो वा न कथेति;
“सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती” ति न
कथेति; “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा विहेस्सती” ति न कथेति; “अधम्मेन
वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्मं करिस्सति” ति न कथेति; उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 56

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

(भिक्षू उज्झापने)

(१) मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षुवत्थु

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स सेनासनं
च पञ्जापेति^१ भत्तानि च उद्दिस्सति । तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मज्जका^२
भिक्षू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्घस्स लामकानि सेनास-
नानि तानि तेसं पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं
भिक्षू उज्झापेन्ति — “छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं पञ्जापेति, छन्दाय

R. 38

१-१. अधम्मकम्मसञ्जी अनापत्ति - रो० । २. सङ्घराजी - सी० । ३. पञ्जापेति - म० ।
४. मेत्तियभूमज्जका - म० ।

च भत्तानि उद्दिशती"ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेस्सन्ती"ति !

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
 5 पेट्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेथा"ति ? "सच्चं, भगवा"ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं उज्झापदं उद्दिसेय्याथ -

10 "उज्झापनके पाचित्तियं"ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुखियनवत्थु

B. 57

१०४. तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका भिक्खू - "भगवता उज्झापनकं पटिक्खित्तं ति, एत्तावता भिक्खू सोस्सन्ती"ति भिक्खूनं सामन्ता आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियन्ति - "छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं
 15 पञ्जापेति, छन्दाय च भत्तानि उद्दिशती"ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियिस्सन्ती"ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 20 पातापेट्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं खियिथा"ति ? "सच्चं, भगवा"ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं खियि-
 स्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं उज्झापदं उद्दिसेय्याथ -

25 १०५. "उज्झापनके खियनके पाचित्तियं"ति ।

(५) विभङ्गो

१०६. उज्झापनकं नाम उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उप-
सम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे धम्म-
कम्मसञ्जी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको 5
उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी
उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । उप-
सम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं सेनासद्वपञ्चापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा
फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, 10
अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति
वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं वा असम्मतं वा
सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं
वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो,
उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । 15
अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स' ।

R. 39

१०७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं उज्झा-
पेति वा खिय्यति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

११४. चौदसमपाचित्तियं

(सेनासननुद्धरणे)

(१) अज्झोकासनीहटसेनासनवत्थु

१०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 B 58
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले अज्झोकासे
सेनासनं पञ्चापेत्वा कायं ओतापेन्ता^१ काले आरोचिते तं पक्कमन्ता नेव
उद्धरिसु न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिसु । सेनासनं ओवट्ठं होति । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं

हि नाम भिक्खू अज्झोकासे सेनासनं पञ्जापेत्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरि-
स्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं ओवट्ठं' ति !
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सान्नेयात्ता-
5 पेट्वा भिक्खू पटिपुच्छि - सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अज्झोकासे ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१०६. “यो पन भिक्खु सङ्घिकं मञ्चं वा पीठं वा भिसिं वा कोच्छं
वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेट्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न
उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते अनुजानना

११०. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे वसित्वा कालस्सेव
सेनासनं अभिहरन्ति^१ । अद्दसा^२ खो भगवा ते भिक्खू कालस्सेव सेनासनं
अभिहरन्ते । दिस्वान^३ एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
R. 40 भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते मण्डपे
15 वा रुक्खमूले वा यत्थ काका वा कुलला वा न ऊहदन्ति^४ तत्थ^५ सेनासनं निक्खि-
पितुं” ति ।

(४) विभङ्गो

१११. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०...
अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

20 मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा - मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको,
आहच्चपादको ।

B. 59 पीठं नाम चत्तारि पीठानि - मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं,
आहच्चपादकं ।

भिसि नाम पञ्च भिसियो - उण्णभिसि^६, चोळभिसि^७, वाकभिसि,

१. भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा - म० । २. अभिहरन्ति - सी०, स्या०, रो० । ३.
अद्दस - रो० । ४. दिस्वा - सी० । ५. ऊहदन्ति - म०; ऊहनन्ति - रो० । ६. तत्थेव - स्या० ।
७. कुलीरपादको - म०; कुळिरपादको - रो०; कुळिरपादको - स्या० । ८. उण्णाभिसि - सी० ।
९. चोळभिसि - सी०, रो०, स्या० ।

तिणभिसि, पण्णभिसि ।

कोच्छं नाम — वाकमयं वा उसीरमयं वा मुञ्जमयं वा बब्बजमयं^१
वा अन्तो संवेठेत्वा बद्धं होति ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा । अनुपसम्पन्नं सन्थरापेति, 5
तस्स पलिबोधो । उपसम्पन्नं सन्थरापेति, सन्थारकस्स^२ पलिबोधो ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जं उद्धरापेय्य ।

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा
अनापुच्छा मज्झिमस्स पुरिसस्स लेड्डुपातं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचि- 10
त्तियस्स ।

११२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ... पे० ... सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी
अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्ध- 15
रापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्य ।

चिमिलिकं^३ वा उत्तरत्थरणं वा भुम्मत्थरणं^४ वा तट्टिकं वा चम्मखण्डं
वा पादपुञ्छं वा फलकपीठं वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११३. अनापत्तिं उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं^५
गच्छति, ओतापेन्तो गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 60

—०—

१. पब्बजमयं — म० । २. सन्थतस्स — सी० । ३. चिलिमकं — सी० । ४. भूमत्थरणं — म० ।

५. आपुच्छित्वा — सी० ।

§ १५. पः रसमपाचत्तियं

(सन्थरित्वा सेय्ये अनुद्धरिते)

(१) उपचिकाखायितसेनासनवत्थु

R. 41

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू सहायका
होन्ति । ते वसन्ता पि एकतो व वसन्ति, पक्कमन्ता पि एकतो व पक्कमन्ति ।
ते अञ्जतरस्मि सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु
न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु । सेनासनं उपचिकाहिं खायितं होति ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति विपाचेन्ति - “कथं
हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता
नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं
उपचिकाहिं खायितं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर, भिक्खवे, सत्तरसवग्गिया भिक्खू
सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु न उद्धरापेसुं,
अनापुच्छा पक्कमिंसु, सेनासनं उपचिकाहिं खायितं” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरोहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा
सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरा-
पेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं उपचिकाहिं खायितं ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

११५. “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B 61

११६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति पारेच्चत्तरे ।

सेय्यं नाम भिसि, चिमिलिका' उत्तरत्थरणं, भुम्मत्थरणं, तट्टिका,

चम्मखण्डो, निसीदनं, पच्चत्थरणं, तिणसन्धारो, पण्णसन्धारो ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जं उद्धरापेय्य ।

5

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा
अनापुच्छा परिक्वत्तस्स आरामस्स परिक्वेपं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स । अपरिक्वत्तस्स आरामस्स उपचारं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा
वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति 10
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा
तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

15

११७. विहारस्स उपचारे वा उपट्ठानसालायं^१ वा मण्डपे वा
रुक्खमूले वा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य
न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । मञ्चं वा पीठं वा
विहारे वा विहारस्सूपचारे वा उपट्ठानसालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा
सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, 20
अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके आपत्ति
दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११८. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरेय्या गच्छति, आपुच्छं^२ 25
गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, सापेक्खो गन्त्वा तत्थ ठितो आपुच्छति, केनचि
पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 62

— ० —

§ १६. सोळसमपाचित्तियं

(अनुपखज्जसेय्यकप्पने)

(१) छब्बग्गिया भिक्खुवत्थु

११६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वरसेय्यायो
पलिबुद्धन्ति^१, थेरा^२ भिक्खू वुट्ठापेन्ति । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतद-
होसि – “केन नु खो मयं उपायेन इधेव वस्सं^३ वसेय्यामा” ति ? अथ खो
5 छब्बग्गिया भिक्खू थेरे भिक्खू अनुपखज्ज^४ सेय्यं कप्पेन्ति – यस्स सम्बाधो
भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू थेरे भिक्खू अनुप-
खज्ज सेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 43

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
10 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, थेरे
भिक्खू अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थेरे भिक्खू अनुपखज्ज
सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15 १२०. “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे जानं पुब्बुपगतं^५ भिक्खुं
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेय्य – यस्स सम्बाधो भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति,
एतदेव पञ्चयं करित्वा अनज्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१२१. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

20 सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

जानाति नाम वुड्ढो^६ ति जानाति, गिलानो ति जानाति, सङ्घेन
दिन्नो ति जानाति ।

B. 63

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

१. पलिबुद्धेन्ति – म० । २. थेरे – स्या० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. अनुपखज्ज –
स्या० । ५. पुब्बुपगतं – स्या० । ६. वुड्ढो – सी० ।

सेय्यं कप्पेय्या ति मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्ख-
मन्तस्स वा उपचारे सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेतुं ।

5

१२२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुगलिकसञ्जी अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचारं 10
ठपेत्वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति
वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारे वा उपट्टान-
सालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अज्झोकासे वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । पुगलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके 15
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्जी अञ्जस्स पुगलिके
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति गिलानो पविसति, सीतेन वा उण्हेन वा पीळितो^३
पविसति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ १७. सत्तरसमपाचित्तियं

(भिक्खुनिक्कत्ते)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्खुकलहवत्थु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 R. 44
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू अञ्जतरं
पच्चन्तिमं गह्वादेहं पटिसङ्खरोन्ति — इध मयं वस्सं वस्सिस्सामा ति । B. 64
अदंसु खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ते ।
दिस्वान एवमाहंसु — “इमे, आवुसो, सत्तरसवगिया भिक्खू विहारं पटिसङ्ख-

रोन्ति । हन्द ने^१ वुट्ठापेस्सामा” ति ! एकच्चे एवमाहंसु – “आगमेथावुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति ; पटिसङ्खते वुट्ठापेस्सामा” ति ।

- अथ खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू एतदवोचुं – “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति । “ननु, आवुसो, पटिकच्चेव^२ 5 आचिक्खितब्बं, मयञ्चञ्चं पटिसङ्खरेय्यामा” ति । “ननु, आवुसो, सङ्घिको विहारो” ति ? “आमावुसो, सङ्घिको विहारो” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति । “महल्लको, आवुसो, विहारो । तुम्हे पि वसथ, मयं पि वसिस्सामा” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति कुपिता अनत्तमना गीवाब्^३ गहेत्वा निक्कड्ढन्ति । ते निक्कड्ढीयमाना रोदन्ति । 10 भिक्खू एवमाहंसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कड्ढन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू^४ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जति

- 15 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धी भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सथ ? नेतं, मोघपुरिसा, 20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१२५. “यो पन भिक्खु भिक्खुं कुपितो अनत्तमनो सङ्घिका विहारा निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१२६. यो यना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 25 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
भिक्खुं ति अञ्जं भिक्खुं ।

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिचचित्तो ।

निक्कड्ढेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्जं आणापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स^२ । सकिं आणत्तो बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१२७. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुगलिक- 10 सञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जो- 15 कासा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं विहारा वा विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जो- 20 कासा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुगलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके वेमतिको, 20 आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्जी अञ्जस्स पुगलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

१२८. अनापत्ति अलज्जि निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारकं 25 कलहकारकं विवादकारकं भस्सकारकं सङ्घे अधिकरणकारकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, अन्ते- 30 वासिकं वा सद्धिविहारिकं वा न सम्मा वत्तन्तं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि- कस्सा ति ।

§ १८. अट्टारसमपाचित्तियं

(आहच्चपादके मञ्चे अभिनिसीदने)

(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू सङ्घिके विहारे उपरि-
 वेहासकुटिया विहरन्ति ?] । एको हेट्ठा विहरति, एको उपरि । उपरिमो
 भिक्खु आहच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदि । मञ्चपादो निप्पतित्वा"
 ५ हेट्ठिमस्स भिक्खुनो मत्थके अवत्थासि । सो भिक्खु विस्सरमकासि । भिक्खू
 उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं - "किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी"
 ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम
 भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्चं सहसा
 १० अभिनिसीदिस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेट्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि - "सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्घिके विहारे
 उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदसी" ति ?
 "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघ-
 १५ पुरिस, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्चं सहसा अभि-
 निसीदिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च
 पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१३०. "यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया
 आहच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा,
 २० पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१३१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

वेहासकुटि^१ नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स असीसघट्टा ।

१. पतित्वा - स्या०; निपटित्वा - रो०; निपतित्वा - सी० । २. वेहासकुटी - स्या०, रो० ।

आहच्चपादको नाम मञ्चो अङ्गे विज्झित्वा ठितो होति ।

आहच्चपादकं नाम पीठं अङ्गे विज्झित्वा ठितं होति ।

अभिनिसीदेय्या ति तस्मिं अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनपज्जेय्या ति तस्मिं अभिनपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं 5
मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनपज्जति वा, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ...पे०... सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी उपरिवेहास-
कुटिया आहच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनपज्जति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, 10
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके,
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके, अनापत्ति ।

१३३. अनापत्ति - अवेहासकुटिया सीससङ्घट्टाय^१ हेट्ठा अपरि-
भोगं होति, पदरसञ्चितं होति, पटाणि^२ दिन्ना होति, तस्मिं ठितो गण्हति^३
वा लग्गेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

— ० —

§ १६. ऊनवीसतिमपाचित्तियं

(महत्तकं विहारं कारयमाने)

(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु

१३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । R. 47
तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपट्ठाको महामत्तो आयस्मतो छन्नस्स
विहारं कारापेति । अथ खो आयस्मा छन्नो कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं
छादापेति^४, पुनप्पुनं लेपापेति^५ । अतिभारितो^६ विहारो परिपति । अथ B. 68
खो आयस्मा छन्नो तिणं च कटुं च सङ्कड्डन्तो अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स यवखेतं 20
दूसेसि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति^७ विपाचेति - “कथं हि
नाम भदन्ता^८ अम्हाकं यवखेतं दूसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स
ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो

१. सीसघट्टाय - सी०, स्या०, रो० । २. पटानि - सी० । ३. गण्हति - सी०, स्या० ।
४. छादापेति - सी०, स्या० । ५. लेपापेति - सी०, स्या०; लिम्पापेति - रो० । ६. अति-
भारिको - स्या० । ७. खीयति - सी०, स्या०, रो० । ८. भदन्ता - स्या०, रो० ।

कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्सति, पुनप्पुनं लेपापेस्सति, अति-
भारितो विहारो परिपती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेषुं ।

(२) पञ्जात्ति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
5 पातापत्वा आयस्मन्तं छन्नं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, छन्न, कतपरियोसितं
विहारं पुनप्पुनं छादापेसि, पुनप्पुनं लेपापेसि, अतिभारितो विहारो परिपती”
ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम
त्वं, मोघपुरिस, कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्ससि, पुनप्पुनं लेपा-
पेस्ससि, अतिभारितो विहारो परिपति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा
10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१३५. “महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन यावद्वारकोसा
अगल्लदुपनाय^१ आलोकसन्धिपरिकम्माय द्वित्तिच्छदनस्स^२ परियायं अप्पहरिते
ठित्तेन अधिट्ठातब्बं । ततो चे उत्तरि^३ अप्पहरिते पि ठितो अधिट्ठहेय्य पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३६. महल्लको नाम विहारो सस्सामिको वुच्चति । विहारो नाम
15 उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा ।
कारयमानेन^४ ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।
यावद्वारकोसा ति पिट्ठसङ्घाटस्स समन्ता हत्थपासा ।
अगल्लदुपनाया ति द्वारदुपनाय ।
20 आलोकसन्धिपरिकम्माया ति वातपानपरिकम्माय सेतवणं काळ-
वणं गेरुकपरिकम्मं^५ मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^६ ।
द्वित्तिच्छदनस्स^७ परियायं अप्पहरिते ठित्तेन अधिट्ठातब्बं ति — हरितं
नाम पुब्बणं अपरणं । सचे हरिते ठितो अधिट्ठाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
मग्गेन छादेन्तस्स द्वे मग्गे अधिट्ठित्वा ततियं मग्गं आणापेत्वा पक्कमितब्बं ।
25 परियायेन छादेन्तस्स द्वे परियाये अधिट्ठित्वा ततियं परियायं आणापेत्वा
पक्कमितब्बं ।

B. 69,
R. 48

१. अगल्लदुपनाय — सी० । २. द्वित्तिच्छदनस्स — स्या०, रो० । ३. उत्तरि — म०, रो० ।
४. गेरुकवणं — स्या० । ५. पञ्चपटिकं — स्या०, रो० ।

१३७. ततो चे उत्तरि अण्पहरिते पि ठितो अधिदुहेय्या ति इट्टकाय
छादेन्तस्स इट्टकिट्टकाय^१ आपत्ति पाचित्तियस्स । सिलाय छादेन्तस्स सिलाय
सिलाय आपत्ति पाचित्तियस्स । सुधाय छादेन्तस्स पिण्डे पिण्डे आपत्ति
पाचित्तियस्स । तिणेन छादेन्तस्स करळे^२ करळे^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पण्णेन छादेन्तस्स पण्णे पण्णे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

अतिरेकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी अधिदुहाति, आपत्ति पाचित्तिय-
यस्स । अतिरेकद्वत्तिपरियाये वेमतिको अधिदुहाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अतिरेकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी अधिदुहाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-
परियाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी, 10
अनापत्ति ।

१३८. अनापत्ति द्वत्तिपरियाये, ऊनकद्वत्तिपरियाये^४, लेण, गुहाय,
तिणकुटिकाय, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, वासागारं ठपेत्वा सब्बत्थ
अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २०. वीसतिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकसिञ्चने)

(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु

१३९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^५ विहरति अग्गाळवे^६ 15
चित्तिय । तेन खो पन समयेन आळवका^६ भिक्षू नवकम्मं करोन्ता जानं
सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि । ये
त भिक्षू अण्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम आळवका भिक्षू जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चि-
स्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो 20
एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 70

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा आळवके भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, जानं

१. इट्टकायिट्टकाय — सी० । २-२. करले करले — सी० । ३. ऊनकपरियाय — सी० ।
४. आलवियं — सी० । ५. अग्गाळवे — सी०, रो० । ६. आळविका — स्या०, रो० ।
पाचित्तियं—१०.

सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चथ पि^१ सिञ्चापेथ पी^२ ति ?

“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चिस्सथ पि

R. 49

5 एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१४०. “यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चेय्य वा सिञ्चापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खु ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

10

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति ।

सिञ्चेय्या ति सयं सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सिञ्चापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं आणत्तो बहुकं पि सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४२. सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति
15 वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके अप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, अनापत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्जी, अनापत्ति ।

20

१४३. अनापत्ति असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

भूतगामवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्धानं

भूतं अञ्जाय उज्झायं, पक्कमन्तेन ते दुवे ।

पुब्बे निक्कड्डुनाहच्च, द्वारं सप्पाणकेन चा ति ॥

B. 71

— ० —

§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनोवादकसम्मन्ने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्षू भिक्षुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं ।
अथ खो छब्बग्गियानं भिक्षूनं एतदहोसि – “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्षू
भिक्षुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- 5
भेसज्जपरिक्खारानं । हन्दावुसो, मयं पि भिक्षुनियो ओवदामा” ति ।
अथ खो छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – “अम्हे
पि, भगिनियो, उपसङ्कमथ; मयं पि ओवदिस्सामा” ति ।

R. 50

अथ खो ता भिक्षुनियो येन छब्बग्गिया भिक्षू तेनुपसङ्कमिसु;
उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिये भिक्षू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो 10
छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छान-
कथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं – “गच्छथ, भगिनियो” ति । अथ खो ता
भिक्षुनियो येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्षुनियो भगवा एतदवोच –
“कच्चि, भिक्षुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो 15
इद्धो भविस्सति ! अय्या छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं
तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं” ति । अथ खो भगवा ता भिक्षु-
नियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ
खो ता भिक्षुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्ते-
जिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिसु । 20

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुनीनं
परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ...
कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा 25
दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्षू
आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्षवे, भिक्षुनोवादकं सम्मन्नितुं । एवं च

B. 72

पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचित्तब्बो । याचित्त्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो -

१४५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि - सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति ।
10 यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जजत्ति

R. 51

अथ खो भगवा छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
15 ताय^२ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१४६. “यो पन भिक्खु असस्मतो भिक्खुनियो ओवदेय्य पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जजत्तं होति ।

(३) अट्ठङ्गसमन्नागतो सम्मन्नितब्बो

१४७. तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता
20 तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनागेल^३ अञ्जय^४ से^५ ज्जपरिक्खारानं । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि - “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपात-
सेनासनजिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । हन्दावुसो, मयं पि निस्सीमं गत्वा
अञ्जमञ्जं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो ओवदामा” ति । अथ
25 खो छब्बग्गिया भिक्खू निस्सीमं गत्वा अञ्जमञ्जं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं - “मयं पि, भगिनियो, सम्मता । अण्हे पि उपसङ्कमथ । मयं पि ओवदिस्सामा” ति ।

B. 73

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बग्गिया भिक्खु तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्क-
मित्वा छब्बग्गिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो छब्बग्गिया
भिक्खू भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीति-
नामेत्वा उय्योजेसुं – गच्छथ भगिनियो ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन
भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । 5
एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच – “कच्चि, भिक्खुनियो,
ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो इद्धो भविस्सति ! अय्या
छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेसुं” ति ।

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... 10
अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविखणं कत्वा पक्कमिसु । अथ
खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्ब-
ग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव
धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेथा” ति ? 15
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे,
मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय
वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि,
भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं । सीलवा 20
होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु^१ वज्जेसु
भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतधरो सुत-
सन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं
सव्यञ्जनं^२ केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति तथारूपास्स^३ भम्मा
बहुस्सुता होन्ति धाता^४ वचसा परिचिता मनसानुपेविक्खता^५ दिट्ठिया सुप्पटि- 25
विद्धा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति
सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो; कल्याण-
वाचो होति कल्याणवाक्करणो; येभ्य्येन भिक्खुनीनं पियो होति मनापो;
पटिबलो होति भिक्खुनियो ओवदितुं; न खो पनेतं भगवन्तं उद्दिस्स पब्बजिताय

B. 74

१. अनुमत्तेसु – सी०, स्या० । २. सव्यञ्जनं – सी० । ३. तथारूपस्स – रो० ।

४. धाता – सी०, स्या० । ५. मनसा अनुपेविक्खता – म० ।

कासायवत्थवसनाय गरुधम्मं अज्झापन्नपुब्बो होति; वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा - अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं” ति ।

(४) विभङ्गो

R. 52

१४८. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं

5 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

असम्मतो नाम जत्तिचतुत्थेन कम्मेन असम्मतो ।

भिक्खुनियो नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

ओवदेय्या ति अट्ठहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अज्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नं ओवदति,

10 आपत्ति दुक्कटस्स ।

१४९. तेन सम्मतेन भिक्खुना परिवेणं सम्मज्जित्वा पानीयं^१ परि-

भोजनीयं^२ उपट्ठापेत्वा आसनं पञ्जापेत्वा^३ दुतियं गहेत्वा निसीदितब्बं ।

भिक्खुनीहि तत्थ गन्त्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदितब्बं । तेन^४

भिक्खुना पुच्छितब्बा - “समग्गात्थ^५, भगिनियो” ति ? सचे “समग्गाम्हाय्या”

15 ति भणन्ति, “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ? सचे “वत्तन्ताय्या” ति

भणन्ति, “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निय्यादेतब्बो^६ । सचे “न वत्तन्ताय्या”

ति भणन्ति, ओसारेतब्बा । वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स

भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठानं अज्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं; अयं पि^७

B. 75

धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो । न

20 भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा

मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अट्ठहज्जेहि^८ । अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खु-

सङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासिसितब्बा^९ उपोसथपुच्छकं च ओवादुपसङ्क्रमनं च;

अयं पि धम्मो ... पे० ... वस्सं वुत्थाय^{१०} णिदुत्थाय उभतोसङ्गे तीहि ठानेहि

पवारेतब्बं दिट्ठेन वा सुतेन वा गप्पे^{११} वा; अयं पि धम्मो ... पे ०...

25 गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्गे पक्खमानत्तं चरितब्बं; अयं पि

धम्मो ... पे० ... द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय

उभतोसङ्गे उपसम्पदा परियेसितब्बा; अयं पि धम्मो ... पे० ... न भिक्खुनिया

१. एकतो उपसम्पन्नाय - सी० । २. पानियं - रो० । ३. परिभोजनियं - रो० । ४. पञ्ज-
पेत्वा - म० । ५. तेन सम्मतेन - स्या० । ६. समग्गात्थ - सी०, स्या०, रो० । ७. नीय्या-
देतब्बो - सी० । ८. स्या० पोत्थके नत्थि । ९. पच्चासीसितब्बा - म० । १०. वस्सं वुत्थाय - म० ।

केन चि परियायेन भिक्खु अट्ठोपेतब्बो परिभासितब्बो; अयं पि धम्मो ... पे० ... अज्जतगो ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ति ।

सचे समग्गाम्हाय्या^१ ति भणन्तं^२ अज्जं धम्मं भणति, आपत्ति 5
दुक्कटस्स । सचे वग्गाम्हाय्या ति भणन्तं अट्ठ गरुधम्मे भणति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ओवादं अनियादेत्वा^३ अज्जं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५०. अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं^४ 10
वग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्म-
सज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10
अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसज्जी ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं 15
समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी वग्गं
भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्म-
कम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति पाचि- 20
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी समग्गं
भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसज्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति 25
पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१. समग्गाम्हाय्या - स्या०, सी० । २. भणन्ति - सी०; भणन्ति - स्या० । ३. अनियादेत्वा -
सी० । ४. भिक्खुनीसङ्घं - म० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१५१. धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
५ ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनी-
सङ्घं वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
१० दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
१५ ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

२० धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनी-
सङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी
समगं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्जी ओवदति, अनापत्ति ।

१५२. उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारेहि अय्या ति
२५ वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुटो कथेति, अञ्जस्सत्थाय
अणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय, सञ्जयेत्थे, उम्मत्तकस्स, आदि-
काम्मेकस्स ति ।

—०—

§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं

(अत्यङ्गते सुरिये ओवावाने)

(१) चूळपन्थकइद्धिपाटिहारियवत्थु

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ति
परियायेन । तेन खो पन समयेन आयस्मतो चूळपन्थकस्स^१ परियायो होति
भिक्खुनियो ओवदितुं । भिक्खुनियो एवमाहंसु – “न दानि अज्ज ओवादो इद्धो
भविस्सति, तञ्चेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती” ति । 5
अथ खो ता भिक्खुनियो येनायस्मा चूळपन्थको तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा
आयस्मन्तं चूळपन्थकं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना
खो ता भिक्खुनियो आयस्मा चूळपन्थको एतदवोच – “समग्गात्थ^२, भगिनियो”
ति ? “समग्गाग्हाय्या^३” ति । “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ?
“वत्तन्ताय्या” ति । “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निय्यादेत्वा^४ इमं उदानं 10
पुनप्पुनं अभसि –

B. 77,
R. 54

“अधिचेतसो अप्पमज्जतो ।
मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ॥
सोका न भवन्ति तादिनो ।
उपसन्तस्स सदा सतीमतो” ति ॥

15

भिक्खुनियो एवमाहंसु – “ननु अवोचुम्हा – न दानि अज्ज ओवादो
इद्धो भविस्सति, तञ्चेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती”
ति ! अस्सोसि खो आयस्मा चूळपन्थको तासं भिक्खुनीनं इमं कथासल्लापं ।
अथ खो आयस्मा चूळपन्थको वेहासं अब्भुग्गन्त्वा आकासे अन्तलिक्खे चङ्कमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति धूमायति पि पज्जलति पि अन्तर- 20
धायति^५ पि, तञ्चेव^६ उदानं भणति अज्जं च बहुं बुद्धवचनं । णिःखुत्तेयो
एवमाहंसु – “अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो, न वत नो इतो पुब्बे^७ ओवादो
एवं इद्धो भूतपुब्बो यथा अय्यस्स चूळपन्थकस्सा” ति । अथ खो आयस्मा चूळ-
पन्थको ता भिक्खुनियो याव समन्धकारा ओवदित्वा उय्योजेसि – गच्छथ
भगिनियो ति ।

25

१. चूळपन्थकस्स – सी० । २. समग्गात्थ – सी०, स्या०, रो० । ३. समग्गाग्हाय्या – स्या०,
रो०; समग्गाग्हाय्या – सी० । ४. नीयादेत्वा – सी० । ५. भणती – सी० । ६. अन्तरा पि धायति –
रो० । ७. तञ्चेव – म० । ८. पुब्बेव – सी० ।

B. 78

अथ खो ता भिक्खुनियो नगरद्वारे थकिते' बहिनगरे वसित्वा कालस्सेव
नगरं गमयन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "अब्रह्म-
चारिनियो' इमा भिक्खुनियो; आरामे भिक्खूहि सद्धि वसित्वा इदानीं नगरं
पविसन्ती" ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं
5 विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा-
कामा, ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आयस्मा चूळपन्थको
अत्थङ्गते सुरिये' भिक्खुनियो ओवदिस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 55

(२) पड्डात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
10 पेट्वा आयस्मन्तं चूळपन्थकं पटिपुच्छ - "सच्चं किर त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते
सुरिये भिक्खुनियो ओवदसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो
भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओवदिस्ससि ! नेतं, चूळपन्थक, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

15 १५४. "सम्मतो पि चे भिक्खु अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओवदेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१५५. सम्मतो नाम जत्तिचतुत्थेन कम्मेन सम्मतो ।

अत्थङ्गते सुरिये ति ओगते' सुरिये ।

भिक्खुनी' नाम उभतो सङ्घे उपसम्पन्ना ।

20 ओवदेय्या ति अट्ठहि वा गरुधम्मेहि अञ्जेन वा धम्मेन ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५६. अत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्थङ्गतै वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थङ्गते अनत्थङ्गत-
सञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 एकतोउपसम्पन्नाय' ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते
अत्थङ्गतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्जी, अनापत्ति ।

१. थकिते - सी०, स्या०, रो० । २. अब्रह्मचारिणियो - सी० । ३. सुरिये - म० ।
४. ओगते - सी०, स्या० । ५. भिक्खुनियो - स्या० । ६. एकतोउपसम्पन्नं - स्या०, रो० ।

१५७. अनापत्ति उद्देशं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारेहि अय्या ति वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुटो कथेति, अञ्जस्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया', उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनुपस्सयुपसङ्कमने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सककेसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं 5 B. 79
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उप-
सङ्कमित्वा छब्बगिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बगिया
भिक्खुनियो एतदवोचुं — “एथाय्ये^१, ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं हि^२ मयं,
अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बगिया इधेव अम्हे ओवदन्ती”
ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम 10
छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं” उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवादेस्सन्ती^३”
ति ! अथ खो ता णि^४द्वेणो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 15

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छ — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनु-
पस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनुपस्सयं
उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा 20
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदेय्य,
पार्चित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१. सामणेराय - सी० । २. एथय्य - सी०, रो० । ३. पि - सी०, स्या० । ४. भिक्खुनु-
पस्सयं - सी०, स्या०, रो० । ५. ओवदन्ती - स्या० ।

(३) गिलानामहापजापतिगोतमीवत्थु

१५६. तेन खो पन समयेन महापजापती गोतमी गिलाना होति ।
 थेरा भिक्खू येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा महा-
 गिलानं गोतमिं एतदवोचुं – “कच्चि ते^१, गोतमि, खमनीयं कच्चि यापनीयं”
 ति ? “न मे, अय्या, खमनीयं न यापनीयं” । “इङ्खय्या, धम्मं देसेथा” ति ।
 5 “न^२, भगिनि, कप्पति भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो धम्मं
 देसेतुं” ति कुक्कुच्चायन्ता न देसेसुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
 पत्तचीवरमादाय येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
 पञ्जत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा महापजापतिं गोतमिं एतद-
 10 वोच – “कच्चि ते, गोतमि, खमनीयं कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मे,
 भन्ते, थेरा भिक्खू आगन्त्वा धम्मं देसेन्ति । तेन मे फासु होति । इदानी
 पन – “भगवता पटिक्खित्तं” ति, कुक्कुच्चायन्ता न देसेन्ति । तेन मे न
 फासु होती” ति । अथ खो भगवा महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय
 सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 15 भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा
 गिलानं भिक्खुनिं ओवूदितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—
 R. 57 १६०. “यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो
 ओवदेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलाना होति
 भिक्खुनी – अयं तत्थ समयो” ति ।

(५) विभङ्गो

20 १६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 भिक्खुनुपस्सयो नाम यत्थ भिक्खुनियो एकरत्तं पि वसन्ति ।
 उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।
 भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।
 25 ओवदेय्या ति अट्ठहि गरुधम्महेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

गिलाना नाम भिक्खुनी न सक्कोति ओवादाय वा संवासाय वा गन्तुं ।

१६२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा
अञ्जत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको
भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्जत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्जत्र समया 5
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नाय
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 81

10

१६३. अनापत्ति समये, उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, “ओसारेहि
अय्या” ति वुच्चमानो ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ज-
स्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३ २४. चत्वीसातिमपाचित्तियं

(भिक्खुनोवावकथेरानुवसने)

(१) छब्बगियाभिक्खुवत्थु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं ।
छब्बगिया भिक्खू एवं वदन्ति^१ — “न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितुं^२; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती” ति । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि 20
नाम छब्बगिया भिक्खू एवं वक्खन्ति — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ! अथ खो
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं :

R. 58

20

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, एवं वदेथ – ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ – न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१६५. “यो पन भिक्खु एवं वदेय्य – ‘आमिसहेतु थेरा’ भिक्खू भिक्खुनियो ओवन्दती’ ति, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 82 10 १६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

आमिसहेतु ति चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ।

एवं वदेय्या ति उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुलकत्तुकामो एवं वदेति – “चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुलकत्तुकामो एवं वदेति – “चीवरहेतु ... पे० ... पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं वा असम्मतं वा भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुलकत्तुकामो एवं वदेति – “चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति

दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ ।

१६८. अनापत्ति^३ चोवरहेतु^४ पिण्डपातहेतु^५ सेनासनहेतु^६ गिलान-
प्यच्चय^७ सक्कारहेतु^८ गरुकारहेतु^९ माननहेतु^{१०} वन्दनहेतु^{११}
पूजनहेतु^{१२} ओवदन्तं भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं

(अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चोवरदाने)

(१) पिण्डचारी – पिण्डचारिणीवत्यु

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने 5
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु
सावत्थियं अञ्जतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अञ्जतरा पि
भिक्षुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अथ खो सो भिक्षु तं
भिक्षुनिं एतदवोच – “गच्छ, भगिनि, अमुकस्मि ओकासे भिक्षा
दिय्यती” ति । सा पि खो एवमाह – “गच्छाय्य^१, अमुकस्मि ओकासे 10
भिक्षा दिय्यती” ति । ते अभिण्हदस्सनेन सन्दिट्ठा अहेसुं । तेन खो
पन समयेन सङ्घस्स चीवरं भाजीयति^२ । अथ खो सा भिक्षुनी ओवादं
गन्त्वा येन सो भिक्षु तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं भिक्षुं अभि-
वादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितं खो तं भिक्षुनिं सो भिक्षु
एतदवोच – “अयं मे, भगिनि, चीवरपटिवीसो^३; सादियिस्ससी” ति? 15
“आमाय्य, दुब्बलचीवराम्ही” ति ।

अथ खो सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनेय्य चोवरं अदासि । सो पि
खो भिक्षु दुब्बलचीवरो होति । भिक्षू तं भिक्षुं एतदवोचुं – “करोहि
दानि ते, आवुसो, चीवरं” ति । अथ खो सो भिक्षु भिक्षूनं एतमत्थं
आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुनिया चोवरं दस्सती” ति !
अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-

१. अनापत्ति – सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. दीयति – सी०, स्या० ।

४. गच्छाय्य – सी०, रो० । ५. भाजियति – स्या०; भाजिय्यति – रो० । ६. चीवरपटिवीसो –
स्या०, रो०; चीवरपटिवीसो – सी० ।

B. 83,
R. 59

10

15

20

पातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि – “सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया चीवरं अदासी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “जातिका ते, भिक्खु, अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय^१ भिक्खुनिया^२ न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं^३ वा सन्तं वा असन्तं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं दस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं ददेय्य, पाचित्तियं” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) पारिवत्तकचीवरवत्थु

१७०. तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता भिक्खुनीनं पारिवत्तकं^४ चीवरं न देन्ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति –
R. 60 “कथं हि नाम अय्या अम्हाकं पारिवत्तकं चीवरं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
B. 84 खो भिक्खू तासं भिक्खुनीनं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ
15 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातुं । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया – अनुजानामि, भिक्खवे, इमेसं पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खा-
20 पदं उद्दिसेय्याथ –

१७१. “यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं ददेय्य, अञ्जात्र पारिवत्तका, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

१७२. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25 अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामह-युगा असम्बद्धा ।

१. अञ्जातिका – सी० । २. अञ्जातकस्स – सी० । ३. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४. अप्पतिरूपं – रो० । ५. पारिवत्तकं – सी०, स्या० ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छत्रं चीवरानं अञ्जातरं चीवरं विकप्पनुपगं^१ पच्छिमं ।

अञ्जात्र पारिवत्तका ति ठपेत्वा पारिवत्तकं देति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

१७३. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी चीवरं देति, अञ्जात्र 5
पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं देति,
अञ्जात्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी
चीवरं देति, अञ्जात्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकतो उपसम्पन्नाय चीवरं देति, अञ्जात्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय 10
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

१७४. अनापत्ति जातिकाय, पारिवत्तकं परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन
वा परित्तं, भिक्षुनी विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति, चीवरं ठपेत्वा
अञ्जं परिकवारं देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

15

§ २६. छवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिया चीवरसिब्बने)

(१) उदायिभिक्षुवत्थु

१७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी पट्टो^२ होति
चीवरकम्मं कातुं । अञ्जातरा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी^३ तेनुपसङ्कमि;
उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच – “साधु मे, भन्ते, अय्यो चीवरं
सिब्बेतू”^४ ति । अथ खो आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया चीवरं सिब्बेत्वा^५ 20
सुरत्तं सुप्परेक्कमग्गत्तं कत्वा मज्झे पटिभानचित्तं बुट्ठापेत्वा संहरित्वा निक्खपि ।
अथ खो सा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आय-
स्मन्तं उदायि एतदवोच – “कहं तं, भन्ते, चीवरं” ति ? “हन्द, भगिनि,
इमं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खपित्वा यदा भिक्षुनीसङ्घो” ओवादं

B 85

R. 61

20

१. विकप्पनुपगं – सी० । २. पट्टो – स्या०, रो० । ३. उदायि – सी०, स्या०, रो० ।

४. सिब्बेतू – म० । ५. सिब्बित्ता – म० । ६. कथं – स्या०; कत्तं – सी० । ७. भिक्षुनिसङ्घो – म० ।

आगच्छति तदा इमं चीवरं पारुपित्वा भिक्खुनीसङ्घस्स^१ पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छा^२” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खि-
पित्वा यदा भिक्खुनीसङ्घो ओवादं आगच्छते तदा तं चीवरं पारुपित्वा भिक्खुनी-
सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छते । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
5 विपाचेन्ति – “याव छिन्निका इमा भिक्खुण्यो धुत्तिका अहिरिकायो, यत्र
हि नाम चीवरे पटिभानचित्तं बुद्धापेस्सन्ती” ति !

भिक्खुनियो एवमाहंसु – “कस्सिदं कम्मं” ति ? “अय्यस्स उदायिस्सा”
ति । “ये पि ते छिन्निका^३ धुत्तिका अहिरिका तेसं पि एवरूपं न सोभेय्य,
किं पन अय्यस्स उदायिस्सा” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं
10 आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेस्सती”
ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छ – सच्चं किर त्वं, उदायि, भिक्खुनिया
15 चीवरं सिब्बेसी^४” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “जातिका ते उदायि,
अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस,
अञ्जातेकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासा-
दिकं वा । कथं हि नाथ त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं
सिब्बेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
20 भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 86

१७६. “यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेय्य
वा सिब्बापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति !
25 अञ्जातेका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा
असम्बद्धा ।

१. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० । २. आगच्छतू – स्या० । ३. छिन्निका – सी० । ४.
सिब्बेसी – म० ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं ।

सिब्बेय्या ति सयं सिब्बेति आरापथे आरापथे आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

R. 62

सिब्बापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं 5
आणत्तो बहुकं पि सिब्बेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७८. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी चीवरं सिब्बेति वा सिब्बा-
पेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं सिब्बेति
वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी
चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

एकतोउपसम्पन्नाय चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

१७९. अनापत्ति जातिकाय, चीवरं ठपेत्वा अञ्जं परिक्ष्वारं
सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि- 15
कम्मिकस्सा ति ।

-----o-----

§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनीहि एकतो अद्धानमगपटिपञ्जे)

(१) छब्बगियाभिक्षुवत्थु

१८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू भिक्षुनीहि
सद्धि संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “यथेव मयं सपजापतिका आहिण्डाम, एवमेविमे समणा सक्य- 20
पुत्तिया भिक्षुनीहि सद्धि आहण्डन्ति” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनु-
स्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ...पे० ...
ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षु-
नीहि सद्धि संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते
भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 87

25

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-

पेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि
सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि
सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटि-
पज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अन्तरामगच्चोरपीळितभिक्खुनीवत्थु

R. 63

१८१. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च
10 साकेता सावत्थि अद्धानमगपटिपन्ना होन्ति । अथ खो ता भिक्खुनियो ते
भिक्खू एतदवोचुं – “मयं पि अय्येहि सद्धिं गमिस्सामा” ति । “न, भगिनी”,
कप्पति भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जितुं । तुम्हे वा पठमं
गच्छथ मयं वा गमिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अगपुरिसा । अय्याव
पठमं गच्छन्तू” ति । अथ खो तासं भिक्खुनीनं पच्छा गच्छन्तीनं अन्तरामगे
15 चोरा अच्छिन्दिंसु चेव दूसेसुं च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा
भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं ।
भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थगमनीये मग्गे सासङ्कसम्मते
20 सप्पटिभये भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जितुं । एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१८२. “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं
पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं
समयो । सत्थगमनीयो होति मग्गो सासङ्कसम्मतो सप्पटिभयो – अयं
B. 88 तत्थ समयो” ति ।
25

(५) विभङ्गो

१८३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति - “गच्छाम, भगिनि, गच्छामाय्य; गच्छामाय्य, 5
गच्छाम, भगिनि; अज्ज वा हिय्यो^१ वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे, गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे, अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

सत्थगमनीयो नाम मग्गो न सक्का होति विना सत्थेन गन्तुं ।

सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो
दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता 15
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति, सप्पटिभयं गन्त्वा अप्पटिभयं दस्सेत्वा^३
उय्योजेतब्बा - “गच्छथ भगिनियो” ति ।

R. 64

१८४. संविदहिते संविदहितसञ्जी एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्त-
मसो गामन्तरं पि, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते
वेमतिको एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जत्र समया, 20
आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते, असंविदहितसञ्जी एकद्वानमग्गं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खु संविदहति भिक्खुनी न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
असंविदहिते संविदहितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते असंविदहितसञ्जी, अनापत्ति । 25

१८५. अनापत्ति समये, असंविदहित्वा गच्छति^३, भिक्खुनी संवि-
दहति, भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छन्ति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 89

| VISVA-DESKATI |

—o—

§ २८. अट्टवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिया एकतो नावाभिरुहने)

(१) छब्बगिगया भिक्खुवत्थु

१८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धि
संविधाय एकं नावं अभिरुहन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
“यथेव मयं, सपजापतिका नावाय कीळाम^१, एवमेविमे समणा सक्कपुत्तिया
5 भिक्खुनीहि सद्धि संविधाय नावाय^२ कीळन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बगिगया
भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहिस्सन्ती” ति ! अथ
खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्जत्ति

10 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा छब्बगिगये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि
सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धि
संविधाय एकं नावं अभिरुहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
15 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहेय्य,
उद्धगामिनि^३ वा अधोगामिनि वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) पच्छाउत्तरन्तो भिक्खुनीवत्थु

R. 65 १८७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता
20 सावत्थियं अट्ठममग्गं पटिपन्ना^४ होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ
खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचुं - “मयं पि अय्येहि सद्धि उत्तरिस्सामा”
ति । “न, भगिनी^५, कप्पति भिक्खुनिया सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहितुं;
B. 90 तुम्हे वा पठमं उत्तरथ मयं वा उत्तरिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा ।

१. कीलाम - सी० । २. एकाय नावाय - सी०; एकनावाय - स्या० । ३. उद्धगामिनि -
सी०, स्या० । ४. अट्ठममग्गं पटिपन्ना - सी०, रो०; अट्ठममग्गपटिपन्ना - स्या० । ५. भगिनि -
स्या०, रो० ।

अथ्याव पठमं उत्तरन्तू” ति । अथ खो तासं णिबुद्धीं पच्छा उत्तरन्तीनं चोरा णिबुद्धिसु चैव’ दूसेसुं च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा 5
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरियं तरणाय भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं अभिरुहितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१८८. “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं 19
अभिरुहेय्य उद्धंगामिनिं वा अधोगामिनिं वा, अञ्जात्र तिरियं तरणाय, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

१८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 5
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो । 15

संविधाया ति “अभिरुहाम, भगिनि, अभिरुहाम्माय्य^१; अभिरुहामाय्य, अभिरुहाम, भगिनि; अज्ज वा हिय्यो वा परे वा अभिरुहामा” ति संविदहति आपत्ति दुक्कटस्स ।

भिक्खुनिया अभिरुहे^२ भिक्खु अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20
भिक्खुमिह अभिरुहे भिक्खुनी अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा अभिरुहन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उद्धंगामिनिं ति उज्जवनिकाय ।

अधोगामिनिं ति ओजवनिकाय ।

अञ्जात्र तिरियं तरणाया ति ठपेत्वा तिरियं तरणं ।

कुक्कुटसम्पाते^३ गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25
अगामके अरञ्जे, अद्ध्योजने^४ अद्ध्योजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१९०. संविदहिते संविदहितसञ्जी एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनि-

१. च – म०, रो० । २. अभिरुहामय्य – सी०, रो० । ३. अभिरुहे – सी०, स्या०, रो० ।

४. कुक्कुटसम्पादे – सी० । ५. अद्ध्योजने – सी० ।

R. 66

B. 91

वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 संविदहिते वेमतिको एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनि वा अधोगामिनि वा,
 अञ्जत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते असंविदहित-
 सञ्जी एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनि वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र
 5 तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्षु संविदहति, भिक्षुनी न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 असंविदहिते संविदहितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको,
 आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते, असंविदहितसञ्जी, अनापत्ति ।

१६१. अनापत्ति तिरियं तरणाय, असंविदहित्वा अभिरुहन्ति, भिक्षुनी
 10 संविदहति, भिक्षु न संविदहति, धिसङ्केतेन अभिरुहन्ति, आपदासु उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिस्सा ति ।

—o—

§ २६. ऊनतिसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिपरिपाचितभोजने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
 निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतरस्स कुलस्स
 कुलूपिका होति निच्छभत्तिका । तेन च गहपतिना थेरा भिक्षू निमन्तिता
 15 होन्ति । अथ खो थुल्लनन्दा भिक्षुनी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं गहपतिं एतदवोच — “किमिदं,
 गहपति, पहूतं खादनीयं^१ भोजनीयं^२ पटियत्तं” ति ? “थेरा मया, अय्ये,
 निमन्तिता” ति । “के पन ते, गहपति, थेरा” ति ? “अय्यो सारिपुत्तो
 अय्यो महामोग्गल्लानो अय्यो महाकच्चानो अय्यो महाकोट्ठितो^३ अय्यो महा-
 20 कप्पिनो अय्यो महाचुन्दो अय्यो अनुरुद्धो अय्यो रेवतो अय्यो उपालि अय्यो
 आनन्दो अय्यो राहुलो” ति । “किं पन त्वं, गहपति, महानागे तिट्ठमाने चेटके^४
 निमन्तेसी” ति ?

“के पन ते, अय्ये, महानागा” ति ? “अय्यो देवदत्तो अय्यो कोकालिको
 अय्यो कटमोरकतिस्सको^५ अय्यो खण्डदेविया पुत्तो अय्यो समुद्दत्तो” ति ।

B. 92

१. खादनियं — रो० । २. भोजनियं — रो० । ३. महाकोट्ठिको — म० । ४. चेटके —
 पा०, रो० । ५. कटमोरकतिस्सको — स्या०; कटमोदकतिस्सको — म० ।

अयं चरहि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तरा कथा विप्पकता, अथ ते' थेरा भिक्खू पर्विसिसु । “सच्चं महानागा खो तया, गहपति, निमन्तिता” ति । “इदानेव खो त्वं, अय्ये, चेटके अकासि; इदानी महानागे” ति । घरतो च निक्कड्ढि, निच्चभत्तं च पच्छिन्दि^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम देवदत्तो जानं भिक्खुनीपरिपाचितं” 5
पिण्डपातं भुञ्जिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेट्वा देवदत्तं पटिपुच्छ – “सच्चं किर त्वं, देवदत्त, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं
पिण्डपातं भुञ्जसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं 10
भुञ्जिस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु जान भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

R. 67

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

15

(३) जातिकुलागतभिक्खुवत्थु

१६३. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु राजगहा पब्बजितो
जातिकुलं अगमासि । मनुस्सा – “चिरस्स^२ पि भदन्तो^३ आगतो” ति सक्कच्चं
भत्तं अकंसु । तस्स कुलस्स कुलूपिका भिक्खुनी ते मनुस्से एतदवोच – “देथ-
य्यस्स, आवुसो, भत्तं” ति । अथ खो सो भिक्खु – “भगवता पटिक्खित्तं जानं
भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि । 20
नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं
गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, पुब्बे गिहिसमारम्भे जानं

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. उपच्छिदि – स्या० । ३. भिक्खुनिपरिपाचितं –
म० । ४. परिभुञ्जिस्सती – सी० । ५. चिरस्सा – सी०, स्या०, रो० । ६. भदन्तो – स्या०, रो० ।
७. भिक्खं – सी० ।

भिक्षुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१६४. “यो पन भिक्षु जानं भिक्षुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य, अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

5 १६५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

B. 93

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति सा^१ वा आरोचेति ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे^२ उपसम्पन्ना ।

10 परिपाचेति नाम पुब्बे अदातुकामानं अकत्तुकामानं - “अय्यो भाणको, अय्यो बहुस्सुतो, अय्यो सुत्तन्तिको, अय्यो विनयधरो, अय्यो धम्मकथिको, देथ अय्यस्स, करोथ अय्यस्सा” ति एसा परिपाचेति नाम ।

पिण्डपातो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं ।

अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा ति ठपेट्वा गिहिसमारम्भं ।

15 गिहिसमारम्भो नाम ज्ञातका वा होन्ति पवारिता वा पकति-पटियत्तं^३ वा ।

R. 68

१६६. अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^४, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे, आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते परिपाचितसञ्जी भुञ्जति, अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा^५, आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते वेमतिको भुञ्जति, अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी भुञ्जति, अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, अनापत्ति । एकतोउपसम्पन्नाय परिपाचितं भुञ्जति, अञ्जत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते परिपाचितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी, अनापत्ति ।

25

१६७. अनापत्ति पुब्बे^६ गिहिसमारम्भे, सिक्खमाना परिपाचेति,

१. सामं - रो० । २. पकतिपटियत्ता - रो० । ३. पटिगण्हाति - सी०; पटिगण्हाति - रो० । ४. गिहीसमारम्भा - सी० । ५. सी०, स्या० पोत्थकेसु न स्थि ।

सामणेरी' परिपाचेति, पञ्चभोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थं ~~अनाथ-~~, उम्मत्तकस्स,
आदि~~अनाथ-~~ ति ।

—०—

§ ३०. तिसंतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिया रहो निसज्जने)

(१) उदायीपुराणदुतियिकावत्थु

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराण-
दुतियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता होति । सा^१ आयस्मतो उदायिस्स सन्तिके ५
अभिक्षणं आगच्छति, आयस्मा पि उदायी तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके अभिक्षणं
गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्जं कप्पेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उदायि, 10
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

P. 94

(२) पञ्जति

विगरहि^२ बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं 15
उद्दिसेय्याथ —

१६९. “यो पन भिक्षु भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

20

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्षु चेव होति भिक्षुनी च ।

R. 69

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^१ भमुकं वा उक्खिपीयमाने^२ सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

5 निसज्जं कप्पेय्या ति भिक्खुनिया निसिन्नाय भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 95

२०१. भिक्खु निसिन्ने भिक्खुनी उपनिसिन्ना वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो रहोसञ्जी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो वेमतिको एकौ एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो अरहोसञ्जी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अरहो रहोसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो अरहोसञ्जी, अनापत्ति ।

15 २०२. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, तिट्ठति न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

ओवादवग्गो^३ ततियो ।

तस्सुद्धानं

असम्मत्तत्थङ्गता^४ उपस्सयं^५, आमिसदानेन^६ सिब्बति ।

अद्धानं नावं भुञ्जेय्य, एको एकाय ते दसा ति ॥

-----०-----

§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं

(आवत्थपिण्डभोजने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

20

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अञ्जतरस्स

१. निखनियमाने - सी०, स्या०; निखणियमाने - रो० । २. उक्खिपियमाने - सी०, स्या०, रो० । ३. भिक्खुनोवादवग्गो - सी० । ४. असम्मत्तत्थङ्गता - म० । ५-५. पस्सयामिसदानेन - म०; उपस्सय-आमिसदानेन - स्या०, रो० ।

पूगस्स आवसथपिण्डो पञ्जात्तो होति । छब्बग्गिया भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवा-
 सेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थि^१ पिण्डाय पविसित्वा पिण्डं अलभमाना
 आवसथं अगमंसु । मनुस्सा — “चिरस्स^२पि भदन्ता आगता” ति ते^३ सक्कच्चं
 परिविसिसु । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं
 पि दिवसं पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थि पिण्डाय पविसित्वा 5
 पिण्डं अलभमाना आवसथं गन्त्वा भुञ्जिसु । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनां
 एतदहोसि — “किं मयं करिस्साम आरामं गन्त्वा ! हिय्यो पि इधेव आगन्तब्बं
 भविस्सती” ति, तत्थेव अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जन्ति । R. 70
 तित्थिया अपसक्कन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं
 हि नाम समणा सक्कपुत्तिया अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं 10 B. 96
 भुञ्जिस्सन्ति ! नयिमेसज्जेव आवसथपिण्डो पञ्जात्तो; सब्बेसज्जेव
 आवसथपिण्डो पञ्जात्तो” ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
 चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं 15
 भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अनुवसित्वा अनु-
 वसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं 20
 उद्दिसेय्याथ —

“एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो । ततो चे उत्तरि^४ भुञ्जेय्य,
 पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु

२०४. तेन खो पन समयेन आयस्मा सारिपुत्तो कोसलेसु जनपदे^५ 25
 सावत्थि गच्छन्तो येन अज्जतरो आवसथो तेनुपसङ्गमि । मनुस्सा — “चिरस्सं

१. सावत्थियं — सी० । २. चिरस्सा — सी०, स्या०, रो० । ३. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु
 नत्थि । ४. उत्तरि — रो०, म० । ५. जनपदेसु — सी०, स्या०, रो० ।

- पि थेरो आगतो” ति सक्कच्चं परिवसिसु । अथ खो आयस्मतो सारि-
 पुत्तस्स भुत्ताविस्स खरो आबाधो उप्पज्जि, नासक्खि तम्हा आवसथा पक्क-
 मितुं । अथ खो ते मनुस्सा दुतियं पि दिवसं आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोचुं –
 “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो – “भगवता पटिक्खित्तं
 5 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं” ति उक्कुच्चायन्तो न पटि-
 ग्गहेसि; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो सार्वत्थि गत्त्वा
 भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुज्जति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना अनुवसित्वा
 10 अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ —

२०५. “अगिलानेन भिक्खुना एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो ।
 ततो चे उत्तरि भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

- B. 97 २०६. अगिलानो नाम सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।
 15 गिलानो नाम न सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।
 R. 71 आवसथपिण्डो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं – सालाय-
 वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अञ्जोकासे वा अनोदिस्स यावदत्थो पञ्जत्तो
 होति । अगिलानेन भिक्खुना सकिं भुञ्जितब्बो^१ । ततो चे उत्तरि ‘भुञ्जि-
 स्सामी’ ति पटिग्गहाति^२, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति
 20 पाचित्तियस्स ।
 २०७. अगिलानो^३ अगिलानसञ्जी ततुत्तरि^४ आवसथपिण्डं भुञ्जति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको ततुत्तरि आवसथपिण्डं भुञ्जति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी ततुत्तरि आवसथपिण्डं
 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 25 गिलानो^५ अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको
 आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी, अनापत्ति ।

१. सालायं – सी०, रो० । २. भुञ्जितब्बं – सी० । ३. पतिगण्हाति – सी०; पटि-
 गण्हाति – रो० । ४. अगिलाने – रया० । ५. ततुत्तरि – म०, रो० । ६. गिलाने – स्या० ।

२०८. अनापत्ति गिलानस्स, अगिलानो सकिं भुञ्जति, गच्छन्तो, वा आगच्छन्तो वा भुञ्जति, सामिका नेमन्ते^१ भोजेन्ति, ओदिस्स पञ्जात्तो होति, न यावदत्थो पञ्जात्तो होति, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ३२. वार्तिसतिमपाचित्तियं

(गणभोजने)

(१) देवदत्तवत्थु

२०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 5
निवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो^१ सपरिसो
कुलेसु विञ्जापेत्वा ~~वेञ्जापेत्वा~~ भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं^२ न रुच्चती” ति !!
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये 10
ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं
हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती ति
... पे०... सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 98

(२) ठमपञ्जात्त

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, 15
सपरिसो कुलेसु ~~विञ्जापेत्वा~~ विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

20

(३) अनुपञ्जात्ते — गिलाने

२१०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा गिलाने भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति ।
भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति ।

R. 72

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मिकथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

5 गिलानसमयो—अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(४) अनुपञ्जाति — चीवरदाने

२११. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं पटियादेत्वा भिक्खू निमन्तेन्ति — “भोजेत्वा चीवरेन” अच्छादेस्सामा” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति ।
10 चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भिक्खू^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(५) अनुपञ्जाति — चीवरकारे

२१२. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं
B. 99 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —
20

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(६) अनुपञ्जाति — अद्धानगमने

२१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धि अद्धानं गच्छन्ति ।
R. 73 अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं — “मुहुत्तं, आवुसो, आगमेथ; पिण्डाय चरिस्सामा” ति । ते एवमाहंसु — “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू
25

कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानगमन-
समये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो — अयं 5
तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(७) अनुपञ्जात्ति — नावाभिरुहने

२१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धि नावाय गच्छन्ति ।
अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं — “मुहुत्तं, आवुसो, तीरं उपनेथ ; पिण्डाय
चरिस्सामा” ति । ते एवमाहंसु — “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू 10
कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, नावाभिरुहन-
समये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलान- 15
समयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहन-
समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(८) अनुपञ्जात्ति — महासमये

२१५. तेन खो पन समयेन दिसासु वस्सं^१ वुत्था^२ भिक्खू राजगहं आग-
च्छन्ति भगवन्तं दस्सनाय । मनुस्सा नानावेरज्जके भिक्खू पस्सित्वा भत्तेन 20
निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता
गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्खवे, महासमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । 25
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो,
नावाभिरुहनसमयो, महासमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

१. नावाभिरुहनसमये — सी०, स्या०, रो० । २-२. वस्संवुद्धा — म० ।

पाचित्तियं — १४.

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति – समणभत्ते

R. 74

२१६. तेन खो पन समयेन रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स
जातिसालोहितो आजीवकेसु पब्बजितो होति । अथ खो सो आजीवको येन
राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा राजानं मागधं
5 सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच – “इच्छामहं, महाराज, सब्बपासण्डिकभत्तं
कातुं” ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, बुद्धप्पमुखं^१ भिक्खुसङ्घं पठमं भोजेय्यासि” ।
“एवं करेय्यामी” ति । अथ खो सो आजीवको भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसि –
“अधिवासेन्तु मे भिक्खू स्वातनाय भत्तं” ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता नाधि-
वासेन्ति – “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति । अथ खो सो आजीवको येन
10 भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं
सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो सो आजीवको
भगवन्तं एतदवोच – “भवं पि गोतमो पब्बजितो, अहं पि पब्बजितो; अरहति
पब्बजितो पब्बजितस्स पिण्डं^२ ग्रहेय्याहेतुं । अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय
भत्तं सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^३ । अथ
15 खो सो आजीवको भगवतो अधिवासनं विदित्वा पक्कामि । अथ खो भगवा
एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनु-
जानामि, भिक्खवे, समणभत्तसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 101

२१७. गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
20 गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अट्ठानगमनसमयो, नावा-
भिहहनसमयो, मत्तसमया, समणभत्तसमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

(१०) विभङ्गो

२१८. गणभोजनं नाम यत्थ चत्तारो भिक्खू पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ज-
तरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति । एतं गणभोजनं नाम ।

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

25 गिलानसमयो नाम अन्तमसो पादा पि फलिता^४ होन्ति । “गिलान-
समयो” ति भुञ्जितव्वं ।

१. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । २. बुद्धप्पमुखं – सी०, रो० । ३. करेय्यासी – सी०,
रो० । ४. तुण्हीभावेन – सी०, रो० । ५. फालिता – सी०, स्या०, रो० ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्चमासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने^२ । “चीवरकारसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

अद्धानगमनसमयो नाम “अद्वयोजनं गच्छिस्सामी^३” ति भुञ्जि- 5 R. 75 तब्बं, गच्छन्तेन भुञ्जितब्बं, गतेन^४ भुञ्जितब्बं ।

नावाभिरुहनसमयो नाम “नावं अभिरुहिस्सामी” ति भुञ्जितब्बं, आरुब्हेन भुञ्जितब्बं, ओरुब्हेन भुञ्जितब्बं ।

महासमयो नाम यत्थ द्वे तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा यापेन्ति, चतुत्थे आगते न यापेन्ति । “महासमयो” ति भुञ्जितब्बं । 10

समणभत्तसमयो नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो भत्तं करोति । “समणभत्तसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जत्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१६. गणभोजने गणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया, भुञ्जति, 15 आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने वेमतिको, अञ्जत्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नगणभोजने गणभोजनसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अनापत्ति । 20 B. 102

२२०. अनापत्ति समये, द्वे तयो एकतो भुञ्जन्ति, पिण्डाय चरित्वा एकतो सान्निपत्तिस्स भुञ्जन्ति, निच्चभत्तं^५, सलाकभत्तं^६, पक्खिकं^७, उपो- सथिकं^८, पाटिपदिकं^९, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्त- कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

-----

१. कठिने - म० । २. करिषमाने - रो० । ३. गमिस्सामी - स्या० । ४. आगतेन - स्या०, रो० । ५. निच्चभत्ते - सी०, स्या० । ६. सलाकभत्ते - सी०, स्या० । ७. पक्खिके - सी०, स्या० । ८. उपोसथिके - सी०, स्या० । ९. पाटिपादिके - सी०, स्या० ।

§ ३३. तेतिसतिमपाचित्तियं
(परम्परभोजने)

(१) दलिहकम्मकारवत्थु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
सालायं । तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि
अधिद्विता^१ होति । अथ खो अञ्जतरस्स दलिहस्स कम्मकारस्स एतद-
होसि - “न खो इदं ओरकं भविस्सति यथयिमे मनुस्सा सक्कच्चं भत्तं
5 करोन्ति; यन्नूनाहं पि भत्तं करेय्यं” ति । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो^२
येन किरपतिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं किरपतिकं एतदवोच -
R. 76 “इच्छामहं, अय्यपुत्त, बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स^३ भत्तं कातुं । देहि मे
वेतनं” ति । सो पि खो किरपतिको सद्धो होति पसन्नो । अथ खो सो
किरपतिको तस्स दलिहस्स कम्मकारस्स अग्भातिरेकं^४ वेतनं अदासि । अथ
10 खो सो दलिहो कम्मकारो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो दलिहो कम्मकारो
भगवन्तं एतदवोच - “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धि
भिक्खुसङ्घेना” ति । “महा खो, आवुसो, भिक्खुसङ्घो । जानाही” ति ।
“होतु मे”, भन्ते, महा भिक्खुसङ्घो । बहू मे बदरा पटियत्ता बदरमिस्सेन^५
15 पेय्या^६ परिपूरेस्सन्ती” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।

B. 103

अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठा-
यासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अस्सोसुं खो भिक्खू-
“दलिहेन किर कम्मकारेन स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो,
बदरमिस्सेन पेय्या परिपूरेस्सन्ती” ति । ते कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा
20 भुञ्जिषु । अस्सोसुं खो मनुस्सा - “दलिहेन किर कम्मकारेन बुद्धप्पमुखो भिक्खु-
सङ्घो निमन्तितो” ति । ते दलिहस्स कम्मकारस्स पट्टतं^७ खादनीयं भोजनीयं
अभिहरिषु । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं
खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि - “कालो,
भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति ।

25 अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निट्ठासेत्वा पत्तचीवरमादाय यन तस्स

१. अधिद्विता - सी० । २. कम्मकारो - सी० । ३. सङ्घस्स - सी० । ४. अतिरेकं - स्या०;
अग्भातिरेकं - रो० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नरिय । ६. बदरमिस्सकेन - सी०, स्या० ।
७. पेय्या - सी० । ८. परिपूरिस्सन्ती - म०, रो० । ९. बहूकं - रो० ।

दलिद्दस्स कम्मकारस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमत्वा पञ्चते आसने
 निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो भत्तग्गे भिक्खू
 परिवसति । भिक्खू एवमाहंसु – “थोकं, आवुसो, देहि । थोकं, आवुसो,
 देही” ति । “मा खो तुम्हे, भन्ते, ‘अयं दलिद्दो कम्मकारो’ ति थोकं थोकं
 पटिग्गण्हित्थ । पट्टं मे खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं । पटिग्गण्हत्थ^१, भन्ते, 5
 यावदत्थं” ति । “न खो मयं, आवुसो, एतंकारणा थोकं थोकं पटिग्गण्हाम ।
 अपि च, मयं कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा भुज्जिम्हा; तेन मयं थोकं थोकं
 पटिग्गण्हामा” ति ।

अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो उज्झायति खिय्यति विपाचेति –
 “कथं हि नाम भदन्ता^२ मया निमन्तिता अज्जत्र भुज्जिस्सन्ति ! न चाहं 10
 पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति ? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स दलिद्दस्स कम्म-
 कारस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू
 अज्जत्र निमन्तिता अज्जत्र भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, भिक्खू अज्जत्र निमन्तिता अज्जत्र भुज्जन्ती^३ ति ? “सच्चं, 15
 भगवा” ति ।

R. 77

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
 पुरिसा अज्जत्र निमन्तिता अज्जत्र भुज्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –
 “परम्परभोजने पाचित्तियं” ति ।

20 B. 104

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ते – गिलाने

२२२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति ।
 अज्जतरो भिक्खु पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेदुपसङ्कमि; उपसङ्क-
 मित्वा तं भिक्खुं एतदवोच – “भुज्जाहि, आवुसो” ति । “अलं, आवुसो,
 अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । तस्स भिक्खुनो पिण्डपातो उस्सूरे आहरीयित्थ । 25
 सो भिक्खु न चित्तरूपं भुज्जि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा

१. बहु – सी० । २. पटिग्गण्हत्थ – सी० । ३. भदन्ता – स्या०, रो० । ४. भुज्जि-
 स्सन्ती – स्या० ।

एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –
 “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं
 च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

5 गिलानसमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(४) अनुपञ्जाति – चीवरदाने

२२३. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं^१
 पटियादेत्वा^२ भिक्खू निमन्तेन्ति – “भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा” ति ।
 भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्खित्तं भगवता परम्परभोजनं”
 10 ति । चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ...
 अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च
 पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलान-
 समयो, चीवरदानसमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जाति – चीवरकारे

२२४. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन
 निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्खित्तं भगवता
 परम्परभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
 भिक्खवे, चीवरकारसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
 20 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 105

२२५. “परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं
 समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्थ
 समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) भत्तपच्चासाय अनुजानना

R. 78 25

२२६. अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 आयस्मता आनन्देन पच्छासमणेन येन अञ्जातरं कुलं तेनुपसङ्गमि; उप-

सङ्क्रमित्वा पञ्चात्ते आसनं निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा भगवतो च आयस्मतो च आनन्दस्स भोजनं अदंसु । आयस्मा आनन्दो कुक्कुच्चायन्तो न पटिगण्हाति । “गण्हाहि, आनन्दा” ति । “अलं, भगवा, अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । “तेनहानन्द, विकप्पेत्वा गण्हाही” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, 5 भिक्खवे, भत्तपच्चासं” विकप्पेत्वा परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, विकप्पेतब्बं — ‘मय्हं भत्तपच्चासं इत्थन्नामस्स दम्मी’” ति ।

(७) विभङ्गो

२२७. परम्परभोजनं नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरेण भोजनेन निमन्तितो, तं ठपेत्वा अञ्जं पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरं भोजनं भुञ्जति, एतं परम्परभोजनं नाम ।

10

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

गिलानसमयो नाम न सक्कोति एकासने निसिन्नो यावदत्थं भुञ्जितुं । “गिलानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्च मासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

15

चाव वत्तस्सट्ठो नाम चीवरे कयिरमाने । “चीवरकारसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जात्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८. परम्परभोजने परम्परभोजनसञ्जी, अञ्जात्र समया, 20 B. 106 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने वेमतिको, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्जी, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नपरम्परभोजने परम्परभोजनसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्जी, 25 अनापत्ति ।

२२९. अनापत्ति समये, विकप्पेत्वा भुञ्जति, द्वे तयो निमन्तने एकतो भुञ्जति, निमन्तनपटिपाटिया भुञ्जति, सकलेन गामेन निमन्तितो तस्मि गामे यत्थ कत्थचि भुञ्जति, सकलेन पूगेन निमन्तितो तस्मि पूगे

यत्थ कत्थचि भुञ्जति, निमन्तियमानो भिक्खं गहेस्सामी ति भणति, निच्च-
भत्ते^१, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं

(पूर्व-मन्यपटिगहणे)

(१) काणादारिकावत्थु

२३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

- R. 79 5 पिण्डकस्स आरामे । तेन खोऽपन समयेन काणमाता उपासिका सद्धा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्जतरस्स पुरिसस्स दिन्ना होति । अथ खो
काणा मातुघरं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं”
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मिं विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूर्वं
10 पचि । पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय
निवेसनं पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि^२
B. 107 निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं
पूर्वं परिक्खयं अगमासि^३ । दुतियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
15 दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं” ति । दुतियं
पि खो काणमाता उपासिका किस्मिं विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूर्वं पचि ।
पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि । सो
निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि निक्ख-
20 मित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं पूर्वं
परिक्खयं अगमासि । ततियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं । सचे काणा
नागच्छिस्सति^१, अहं अञ्जं पजापतिं आनेस्सामी” ति । ततियं पि खो काण-
माता उपासिका किस्मिं विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूर्वं पचि । पक्के पूर्वे अञ्ज-
25 तरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं पाविसि । अथ

१. निच्चभत्तके - रो० । २. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । ३. नागमिस्सति - स्या० ।

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि । सो निक्खमित्वा
अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं पूवं परिक्खयं अगमासि ।
अथ खो काणाय सामिको अञ्जं पजापतिं आनेसि ।

अस्सोसि खो काणा - “तेन किर पुरिसेन अञ्जा पजापती आनीता” 5
ति । सा रोदन्ती अट्ठासि । अथ खो भगवा पुब्बहसमयं तेवासेत्वा पत्तचीवर-
मादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनु-
पसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
निसिन्नं खो काणमातरं उपासिकं भगवा एतदवोच - “किस्सायं काणा 10
रोदती” ति ? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
अथ खो भगवा काणमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा
समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु

२३१. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो सत्थो राजगहा पटियालोकं
गन्तुकामो होति । अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु तं सत्थं पिण्डाय पाविसि । 15
अञ्जतरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तुं दापेसि । सो निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि सत्तुं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि ।
तस्स पि सत्तुं दापेसि । यथापटियत्तं पाथेय्यं परिक्खयं अगमासि । अथ
खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच - “अज्जण्हो, अय्या, आगमेथ, यथा-
पटियत्तं पाथेय्यं अय्यानं दिन्नं । पाथेय्यं पटियादेस्सामी” ति । “नाय्यो 20
सक्का आगमेतुं, पयातो सत्थो” ति अगमंसु । अथ खो तस्स उपासकस्स
पाथेय्यं पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिसु । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं
जानित्वा पटिगहेस्सन्ति ! अयं इमेसं दत्त्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेहि
अच्छिन्नो” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं 25
विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(३) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि” 3

१. अज्जण्हो - सी०, स्या०, रो० । २. नाय्य - सी०, स्या० । ३. पञ्जापेस्सामि - म० ।
पावित्ति - १५.

यत्थ कत्थचि भुञ्जति, निमन्तियमानो भिक्खं गहेस्सामी ति भणति, निच्च-
भत्ते^१, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं

(पूर्व-मन्यपटिगहणे)

(१) काणादारिकावत्थु

२३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

- R. 79 5 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो० पन समयेन काणमाता उपासिका सद्धा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्जतरस्स पुरिसस्स दिन्ना होति । अथ खो
काणा मातुघरं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं”
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूर्वं
10 पचि । पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय
निवेसनं पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि^२
B. 107 निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं
पूर्वं परिक्खयं अगमासि० । दुतियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
15 दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं” ति । दुतियं
पि खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूर्वं पचि ।
पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि । सो
निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि निक्ख-
20 मित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं पूर्वं
परिक्खयं अगमासि । ततियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं । सचे काणा
नागच्छिस्सति^३, अहं अञ्जं पजापत्तिं आनेस्सामी” ति । ततियं पि खो काण-
माता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूर्वं पचि । पक्के पूर्वे अञ्ज-
25 तरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं पाविसि । अथ

१. निच्चभत्तके - रो० । २. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. नांगमिस्सति - स्या० ।

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि । सो निक्खमित्वा
अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं पूवं परिक्खयं अगमासि ।
अथ खो काणाय सामिको अञ्जं पजापतिं आनेसि ।

अस्सोसि खो काणा – “तेन किर पुरिसेन अञ्जा पजापती आनीता” 5
ति । सा रोदन्ती अट्ठासि । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-
मादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनु-
पसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
निसिन्नं खो काणमातरं उपासिकं भगवा • एतदवोच – “किस्सायं काणा 10
रोदती” ति ? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
अथ खो भगवा काणमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा
समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु

२३१. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो सत्थो राजगहा पटियालोकं
गन्तुकामो होति । अञ्जतरो पिण्डाय भिक्खु तं सत्थं पिण्डाय पाविसि । 15
अञ्जतरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तुं दापेसि । सो निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि सत्तुं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि ।
तस्स पि सत्तुं दापेसि । यथापटियत्तं पाथेय्यं परिक्खयं अगमासि । अथ
खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच – “अज्जण्हो, अय्या, आगमेथ, यथा-
पटियत्तं पाथेय्यं अय्यानं दिन्नं । पाथेय्यं पटियादेस्सामी” ति । “नाय्यो” 20
सक्का आगमेत्तुं, पयातो सत्थो” ति अगमंसु । अथ खो तस्स उपासकस्स
पाथेय्यं पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिसु । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं
जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! अयं इमेसं दत्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेहि
अच्छिन्नो” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं 25
विपाचेत्तां । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(३) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि” 3

१. अज्जण्हो – सी०, स्या०, रो० । २. नाय्य – सी०, स्या० । ३. पञ्जापेस्सामि – म० ।

दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्खसुट्टुताय, सङ्खफासुताय ... पे० ... विनयानुग-
हाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२३२. “भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं पूवेहि वा मन्थेहि वा अभिहट्ठुं
पवारेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना द्वत्तिपत्तपूरा^१ पटिग्गहेतब्बा ततो चे उत्तरिं
५ पटिग्गण्हेय्य, पाचित्तियं । द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो नीहरित्वा भिक्खूहि
सद्धिं संविभजितब्बं । अयं तत्थ सामीची” ति ।

(४) विभङ्गो

२३३. भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि -
खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं ।

उपगतं ति तत्थ गतं^२ ।

१० पूर्व नाम यं किञ्चि पहेणकत्थाय^३ पटियत्तं ।

मन्थं नाम यं किञ्चि पाथेय्यत्थाय पटियत्तं ।

अभिहट्ठुं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

आकङ्खमानेना ति इच्छमानेन ।

द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ति द्वे तयो पत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ।

B. 109 15 ततो चे उत्तरिं पटिग्गण्हेय्या ति तनुत्तरिं पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो निक्खमन्तेन भिक्खुं पस्सित्वा आचिक्खि-
तब्बं - “अमुत्र^४ मया द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहिता, मा खो तत्थ पटिग्गण्ही”
ति । सचे पस्सित्वा न आचिक्खति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे आचिक्खते

२० पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 81 ततो नीहरित्वा^५ भिक्खूहि सद्धिं संविभजितब्बं ति पटिक्कमनं नीह-
रित्वा संविभजितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

२३४. अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
२५ पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे वेमतिको पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-

१. द्वत्तिपत्तपूरा - स्या०, रो० २. उपगतं - सी० स्या० । ३. पहेणकत्थाय - स्या०,
रो० । ४. अत्र - सी० । ५. हरित्वा - सी० ।

पत्तपूरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

२३५. अनापत्ति द्वत्तिपत्तपूरे पटिगण्हाति, ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे पटि-
गण्हाति, न पहेणकत्थाय न पाथेय्यत्थाय पटियत्तं देन्ति, पहेणकत्थाय वा
पाथेय्यत्थाय वा पटियत्तसेसकं देन्ति, गमने पटिप्पस्सद्धे देन्ति, आतकानं 5
पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

---o---

§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तियं

(पवारिते पुन खादने)

(१) भुत्तावीपवारितभिक्षुवत्थु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्षू निमन्तेत्वा
भोजेसि । भिक्षू भुत्तावी पवारिता आतिकुलानि गन्त्वा एकच्चे 10 B. 11C
भुज्जिसु एकच्चे पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
पटिविस्सके एतदवोच — “भिक्षू मया अय्या सन्तप्पिता । एथ, तुम्हे पि
सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहंसु — “किं त्वं, अय्यो, अम्हे सन्तप्पेस्ससि ?
ये पि तया निमन्तिता ते पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चे भुज्जिसु एकच्चे
पिण्डपातं आदाय अगमंसू” ति ! 15

अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि
नाम भदन्ता अम्हाकं घरे भुज्जित्वा अञ्जत्र भुज्जिस्सन्ति ! न चाहं
पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति !! अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स ब्राह्मणस्स
उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षू भुत्तावी पवारिता 20
अञ्जत्र भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षू भुत्तावी
पवारिता अञ्जत्र भुज्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्षवे, मोघ-
पुरिसा भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुज्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 25

“यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) गिलानातिरित्तभोजनवत्थु

२३७. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलानानं भिक्खूनं पणीते पिण्ड-
 5 पाते नीहरन्ति । गिलाना न चित्तरूपं भुज्जन्ति । तानि भिक्खू छुट्ठेन्ति^१ ।
 अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं काकोरवसद्दं । सुत्वान आयस्मन्तं
 आनन्दं आमन्तेसि – “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो काको-
 रवसद्दो” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
 “भुज्जेय्युं पनानन्द, भिक्खू^२ गिलानातिरित्तं” ति । “न भुज्जेय्युं, भगवा”
 10 ति ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि भिक्खवे, गिलानस्स च अगिलानस्स च
 अतिरित्तं भुज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, अतिरित्तं कातब्बं – “अलमेतं
 सब्बं” ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 111 15

२३८. “यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तं खादनीयं वा
 भोजनीयं वा खादेय्य वा भुज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२३९. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरं भोजनं अन्तमसो कुसग्गेन
 20 पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हत्थपासे
 ठितो अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरित्तं नाम अकप्पियकत्तं होति, अप्पटिग्गहितकत्तं^३ होति, अनु-
 च्चारितकत्तं होति, अहत्थपासे कत्तं होति, अभुत्ताविना कत्तं होति, भुत्ताविना
 25 च^४ पवारितेन आसना वुट्ठितेन कत्तं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति,

१. छुट्ठेन्ति – म० । २. सी० पोत्यके नत्थि । ३. अप्पटिग्गहितकत्तं – सी० । ४. सी०,
 स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

न गिलानातिरित्तं होति - एतं अनतिरित्तं नाम ।

अतिरित्तं नाम कप्पियकतं होति, पटिग्गहितकतं होति, उच्चारितकतं होति, हत्थपासे कतं होति, भुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना पवारित्तेन आसना अवुद्धितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति वुत्तं होति, गिलानातिरित्तं होति - एतं अतिरित्तं नाम ।

5

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

२४०. अनतिरित्ते अनतिरित्तसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते अतिरित्तसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अनतिरित्तसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अतिरित्तसञ्ची, अनापत्ति ।

20

२४१. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, अज्जस्सत्थाय हरन्तो गच्छति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परि-भुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३६. छत्तिंसतिमपाचित्तियं

(भुत्ताविं पुन पवारणे)

(१) अद्धत्तस्सत्ताहकालिकं पटिग्गण्हाति

२४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु सावत्थि-

25

अद्धानमगपटिपन्ना' होन्ति । एको भिक्खु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच - "आवुसो, एवरूपमकासि, नेतं कप्पती" ति । सो तस्मिं उपनन्धि । अथ खो ते भिक्खू सावत्थि अगमंसु । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । दुतियो भिक्खु भुत्तावी 5 पवारितो होति । उपनद्धो^१ भिक्खु जातिकुलं गत्वा पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुं एतदवोच - "भुञ्जाहि, आवुसो" ति । "अलं, आवुसो, परिपुण्णोम्ही" ति । "सुन्दरो, आवुसो, पिण्डपातो, भुञ्जाही" ति । अथ खो सो भिक्खु तेन भिक्खुना निप्पीलियमानो^३ तं पिण्डपातं भुञ्जि^४ । उपनद्धो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच - "त्वं हि" 10 नाम, आवुसो, मं वत्तब्बं मञ्जसि पं त्वं भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तं भोजनं^५ भुञ्जसी" ति । "ननु, आवुसो, आचिक्खितब्बं" ति । "ननु, आवुसो, पुच्छितब्बं" ति ।

R. 84

B. 113 15

अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं अरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्सती 15 ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्ससि ! नेतं, मोघ- 20 पुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२४३. "यो पन भिक्खु भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेय्य - 'हन्द, भिक्खु, खाद वा भुञ्ज वा' ति, जानं आसादनापेक्खो, भुत्तस्मि, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२४४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 25 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुं ति अञ्जं भिक्खुं ।

१. अद्धानमगपटिपन्ना - सी०, स्या०, रो० । २. उपनद्धो - सी०; उपनद्धो - रो० । ३. निप्पीलियमानो - सी० । ४. भुञ्जति - रो० । ५. पि - म० । ६. भोजनियं - रो० ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं, अन्तमसो कुसग्नं
पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हत्थपासे ठितो
अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरित्तं नाम अकप्पियकतं होति, अप्पटिग्गहितकतं होति, अनु- 5
च्चारितकतं होति, अहत्थपासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना
पवारितेन आसना वुट्ठितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति, न गिला-
नातिरित्तं होति – एतं अनतिरित्तं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम । 10

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

अभिहट्ठुं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति । 15

आसादनापेक्खो ति “इमिना इमं चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचोदे-
स्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कु करिस्सामी” ति अभिहरति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने
आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

२४५. पवारिते पवारितसञ्जी अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पवारिते वेमतिको
अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । पवारिते अप्पवारितसञ्जी^१ अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, अनापत्ति । यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- 25
जीविकं आहारत्थाय अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स वचनेन खादि-
स्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे
अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते पवारितसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पवारिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते अप्प-
वारितसञ्जी, अनापत्ति । 30

B. 114

20

25

R. 85

30

२४६. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा' देति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जाही ति देति, अञ्जस्सत्थाय हरन्तो गच्छाही ति देति, गिलानस्स सेसकं देति, "यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जा^१" ति देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ३७. सत्तिसत्तिमपाचेत्तियं

(विकालभोजने)

(१) सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

२४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापं । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगसमज्जो होति । सत्तरस-
वगिया भिक्षू गिरगसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा सत्तरसवगिये
B. 115 भिक्षू पस्सित्वा नहापेत्वा विलिम्पेत्वा भोजेत्वा खादनीयं अदंसु । सत्तरस-
वगिया भिक्षू खादनीयं आदाय आरामं गन्त्वा छब्बगिये भिक्षू एतदवोचुं—
10 "गण्हाथावुसो", खादनीयं खादथा" ति । "कुतो तुम्हेहि आवुसो, खादनीयं
लद्धं" ति ? सत्तरसवगिया भिक्षू छब्बगियानं भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं ।
"किं पन तुम्हे, आवुसो, विकाले भोजनं भुञ्जथा" ति ? "एवमावुसो" ति ।
छब्बगिया भिक्षू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति— "कथं हि नाम सत्तरस-
वगिया भिक्षू विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती" ति ! अथ खो छब्बगिया
15 भिक्षू भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति— कथं हि नाम सत्तरसवगिया भिक्षू
विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे ०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
विकाले भोजनं भुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
20 विकाले भोजनं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सेवस्सपदं उद्देस्य्याथ —

२४८. यो पन भिक्षू विकाले खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य

R. 86

१. कारेत्वा — स्या० । २. परिभुञ्जाही — सी० । ३. हत्वावुसो — सी०; गण्हाथावुसो —
स्या०, रो० ।

वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२४९. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

विकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- 5
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति^२ पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२५०. विकाले विकालसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति
वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले वेमतिको खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले 15
कालसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गणाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । काले
विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

२५१. अनापत्ति यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति 20
पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—-०—-

§ ३८. अट्टितिसतिमपाचित्तियं

(सन्निधिकारे)

(१) वेल्हसोसयेरवत्थु

२५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स उपज्झायो

१. मज्झन्तिके – सी०, स्या०, रो०

पाचित्तियं – १६.

आयस्मा बेलट्टसीसो' अरञ्जे विहरति । सो पिण्डाय चरित्वा^१ सुखकुरं^२
 आरामं हरित्वा सुखापेत्वा निक्खपति । यदा आहारेण अत्थो होति, तदा उदकेन
 तेमेत्वा तेमेत्वा भुञ्जति, चिरेण गामं पिण्डाय पविसति । भिक्खू आयस्मन्तं
 बेलट्टसीसं एतदवोचुं - "किस्स त्वं, आवुसो", चिरेण गामं पिण्डाय पविससी"
 5 ति ? अथ खो आयस्मा बेलट्टसीसो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । "किं पन
 त्वं, आवुसो, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये
 ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
 हि नाम आयस्मा बेलट्टसीसो सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, बेलट्टसीस, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी ति ?
 10 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, बेलट्टसीस,
 सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्ससि ! नेतं, बेलट्टसीस, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ--

R. 87

२५३. "यो पन भिक्खु सन्निधिकारकं खादनीयं वा भोजनीयं वा
 15 खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 117

२५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सन्निधिकारकं नाम अज्ज पटिगगहितं अपरज्जु खादितं होति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
 20 जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगगहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्जोहारे अज्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५५. सन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं
 25 वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सन्निधिकारके वेमतिको
 खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. वेळट्टसीसो - स्या०; बेलट्टसीसो - सी० । २. चरित्वा बहं पिण्डपातं लभित्वा -
 स्या० । ३. सुक्ख कूरं - रो०; सुक्खं कूरं - स्या० । ४. आवुसो बेलट्टसीस - सी० ।

सन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी, अनापत्ति । 5

२५६. अनापत्ति यावकालिकं यावकाले निदहित्वा भुञ्जति, यामकालिकं यामे निदहित्वा भुञ्जति, सत्ताहकालिकं सत्ताहं निदहित्वा भुञ्जति, यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३६. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(पणीतभोजनविज्जापने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

२५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 B. 118
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं 15
विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति । R. 88 20

(२) पठमपड्डात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेय्यथीदं” — सप्पि नवनीतं 25

तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि । यो पन भिक्खु एवरूपानि
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

२५८. तेन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू
5 गिलाने भिक्खू एतदवोचुं – “कच्चावुसो खमनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ?
“पुब्बे मयं, आवुसो, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जाम,
तेन नो फासु होति; इदानि पन भगवता पटिक्खत्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न
विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जात्ति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
10 भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

B. 119

२५९. “यानि खो पन तानि पणीतभोजानि, सेय्यथीदं – साप्प
नवनीतं तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि । यो पन भिक्खु एव
15 रूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२६०. यानि खो पन तानि पणीतभोजनानी ति साप्पि नाम गोसप्पि
वा जिकासप्पि वा महिससप्पि^१ वा, येसं मंसं कप्पति तेसं सप्पि ।
नवनीतं नाम तेसञ्जेव नवनीतं ।
20 तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डतेलं वसातले ।
मधु नाम मक्खिकामधु ।
फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्त ।
मच्छो नाम उदकचरो^२ वुच्चति ।
मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।
25 खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा माहिसखीरं वा, यसं मंसं
कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

R. 89

एवरूपानि पणीतभोजनानी ति तथारूपानि पणीतभोजनानि ।

अगिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि^१ फासु होति ।

5

गिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि न फासु होति ।

अगिलानो अत्तनो अत्थाय त्वेज्जापेति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।
पटिलाभेन भुज्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अगिलानो अगिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको पणीत-
भोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो गिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा
भुज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 120

गिलानो अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी अनापत्ति ।

२६२. अनापत्ति गिलानस्स, गिलानो हुत्वा विज्जापेत्वा अगिलानो
भुज्जति, गिलानस्स सेसकं भुज्जति, जातकानं पवारितानं अज्जस्सत्यं
अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं

(दन्तपोनखावने)

(१) पंसुकूलिकभिक्खुवत्थु

२६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सव्वपंसुकूलिको सुसाने
विहरति । सो मनुस्सेहि दिव्यमानं न इच्छति पटिग्गहेतुं, सुसाने पि रुक्खमूले
पि उम्मारे पि अय्यवोसाटितकानि^२ सामं गहेत्वा परिभुज्जति^३ । मनुस्सा
उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अयं भिक्खु अम्हाकं अय्य-
वोसाटितकानि सामं गहेत्वा परिभुज्जिस्सति^४ ! थेरोयं भिक्खु वठरो^५

25

१. पणीतभोजना — सी० । २. अय्यवोसाटितकानि — सी० । ३. भुज्जति — स्या०, रो० ।

४. भुज्जिस्सति — रो०; भुज्जिस्सति — स्या० । ५. वठरो — स्या०, रो० ।

मनुस्समंसं मज्जे खादती” ति !! असोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपज्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिसा, अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R. 90

10

“यो पन भिक्खु अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जात्तं होति ।

(३) अनुपज्जात्ति

B. 121

२६४. तेन खो पन समयेन भिक्खू उदकदन्तपोने^१ कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदन्तपोनं सामं गहेत्वा परिभुञ्जितुं^२ । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२६५. “यो पन भिक्खु अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, अज्जात्र उदकदन्तपोना, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

२६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अदिन्नं नाम अप्पटिग्गहितकं वुच्चति ।

दिन्नं नाम कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देन्ते हत्थपासे ठितो कायेन वा कायपटिबद्धेन वा पटिग्गहाति, एतं दिन्नं नाम ।

आहारो नाम उदकदन्तपोनं ठपेत्वा यं किञ्चि अज्झोहरणीयं, एसो आहारो नाम ।

अज्जात्र उदकदन्तपोना ति ठपेत्वा उदकदन्तपोनं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति गण्हाति^३, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२५ अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६७. अप्पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्जी अदिन्नं मुखद्वारं

आहारं आहरति^१, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिग्गहितके वेमतिको अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । ~~अप्पटिग्गहितके~~ पटिग्गहितकसञ्जी अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिग्गहितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ~~अप्पटिग्गहितके~~ पटिग्गहितकसञ्जी, अनापत्ति ।

२६८. अनापत्ति उदकदन्तपोने, चत्तारि महाविकटानि^२ सति पच्चये असति कप्पियकारके सामं गहेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

B. 122

भोजनवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्धानं

पिण्डो गणं परं पूर्वं, द्वे च वुत्ता पवारणा ।

10

विकाले^३ सन्निधी खीरं^४, दन्तपोनेन ते दसा ति ॥

—o—

§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(अञ्जतित्थियानं भोजनवाने)

(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं पूवदानवत्थु

२६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-गारसालायं । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स खादनीयं उस्सन्नं^५ होति । अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “तेनहानन्द, विघासादानं पूर्वं देही” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा^६ विघासादे पटिपाटिया निसीदापेत्वा एकेकं पूर्वं देन्तो अञ्जतरिस्सा परि-ब्बाजिकाय एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परि-ब्बाजिकं एतदवोचुं — “जारो ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो, एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी” ति । दुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो आयस्मा आनन्दो एकेकं पूर्वं देन्तो तस्सा येव परिब्बाजिकाय एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परिब्बाजिकं एतदवोचुं — “जारो ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो, एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी” ति । “जारो न जारो” ति भण्डिसुं ।

R. 91

१. आहरेति — म० । २. महाविकटानि — सी० । ३. विकालो — स्या० । ४. सन्निधिकारि^७ स्या० । ५. उप्पन्नं — स्या० । ६. पटिसुणित्वा — सी०, रो० । ७. उप्पण्डिसु — स्या० ।

(२) आजीवकस्स सप्पिओदनदानवत्थु

B. 123

अञ्जतरो पि आजीवको परिवेसनं अगमासि । अञ्जतरो भिक्खु
 ५ हूतेन सप्पिना ओदनं महित्वा तस्स आजीवकस्स^१ महन्तं पिण्डं अदासि । अथ
 खो सो आजीवको तं पिण्डं आदाय अगमासि । अञ्जतरो आजीवको तं
 आजीवकं एतदवोच — “कुतो तथा, आवुसो, पिण्डो लद्धो” ति ? “तस्सा-
 ५ वुसो, समणस्स गोतमस्स मुण्डगहपतिकस्स^२ परिवेसनाय लद्धो” ति ।

अस्सोसुं खो उपासका तेसं आजीवकानं इमं कथासल्लापं । अथ खो
 ते उपासका येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
 एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते उपासका भगवन्तं एतदवोचुं —
 “इमे, भन्ते, तित्थिया अवण्णकामा बुद्धस्स अवण्णकामा धम्मस्स अवण्णकामा
 १० सङ्घस्स । साधु, भन्ते, अय्या तित्थियानं सहत्था न ददेय्यु” ति । अथ खो
 भगवा ते उपासके धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्प-
 हंसेसि । अथ खो ते उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
 समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा
 पक्कमिसु ।

(३) पञ्जात्ति

१५ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^३ पकरणे^४ * धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जा-
 पेस्सामि^५ दस अत्थवसे^६ पटिच्च — सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय ... पे० ...
 सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
 सेय्याथ —

२० २७०. “यो पन भिक्खु अचेलकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजि-
 काय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

२७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अचेलको नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो नगो ।

१. आजीविकस्स — सी० । २. मुण्डगहपतिकस्स — स्या० । ३. रो० पोत्थके नत्थि ।
 ४. रो० पोत्थके नत्थि । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं
 तदनुलोमिकं’ इति अधिको प ठो दिस्सति । ५. पञ्जपेस्सामि — म० ।

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परि-
ब्बाजकसमापन्नो ।

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा
या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं 5
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

B. 124

ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

२७२. तित्थिये तित्थियसञ्जी सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये वेमतिको सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं
वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये अतित्थियसञ्जी सहत्था खादनीयं
वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये तित्थियसञ्जी, 15
आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये
अतित्थियसञ्जी, अनापत्ति ।

२७३. अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति, बाहिरालेपं
देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

-----o-----

§ ४२. वाचत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्खु उद्योजने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भातुनो
सद्धिविहारिकं भिक्खुं एतदवोच — “एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा”
ति । तस्स अदापेत्वा उद्योजेसि — “गच्छावुसो, न मे तया सद्धि कथा वा
निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती” ति ।
अथ खो सो भिक्खु उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, पटिक्कमने पि 25
भत्तविस्सगं न सम्भावेसि, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गत्वा

R. 93

B. 125

भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो भिक्षुं-
 एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्षुं - एहावुसो, गामं पिण्डाय
 5 पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्षुं - एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

10 २७५. “यो पन भिक्षु भिक्षुं” - ‘एहावुसो, गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसिस्सामा’ ति तस्स दापेत्वा वा अदापेत्वा वा उय्योजेय्य - ‘गच्छावुसो, न मे तथा सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती’ ति, एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

15 २७६. यो पना ति यो, यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

एहावुसो, गामं वा निगमं वा ति गामो पि निगमो पि नगरं पि, गामो चेव निगमो च ।

20 तस्स दापेत्वा ति यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा दापेत्वा । अदापेत्वा ति न किञ्चि दापेत्वा ।

उय्योजेय्या ति मातुगामेन सद्धिं हसितुकामो कीळितुकामो र्हो निसीदितुकामो अनाचारं आचरितुकामो एवं वदेति - “गच्छावुसो, न मे तथा सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु
 25 होती” ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं^१ वा सवनूपचारं^२ वा विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. भिक्षुं एवं वदेय्य - स्या० । २. रो० पोत्थके नस्ति । ३. दस्सनूपचारं - स्या० ।

४. सवनपचारं - स्या० ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति उय्योजेतुं ।

२७७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 126

कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं उय्योजेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 94

२७८. अनापत्ति उभो एकतो न यापेस्सामा ति उय्योजेति, महग्घं
भण्डं पस्सित्वा लोभधम्मं उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, मातुगामं पस्सित्वा अन-
भिरति उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, गिलानस्स वा ओहिय्यकस्स वा विहार-
पालस्स वा यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा नीहरा ति उय्योजेति, न
अनाचारं आचरितुकामो, सति करणीये उय्योजेति, उम्मत्तकस्स, इत्थं म-
कस्सा ति ।

10

15

-----o-----

५४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुले अनुपखज्ज निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु

२७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
सहायकस्स^१ घरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धिं सयनिघरे^२ निसज्जं कप्पेसि ।
अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिद्धो
खो सो पुरिसो पजापतिं एतदवोच - “देहय्यस्स^३ भिक्खं” ति । अथ खो सा
इत्थी आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स भिक्खं अदासि । अथ खो सो पुरिसो
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच - “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा
दिन्ना” ति । अथ खो सा इत्थी सल्लक्खेत्वा - “परियुट्ठितो अयं पुरिसो” ति,
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच - “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था”

20

25 B. 127

ति । दुतियं पि खो सो पुरिसो ... पे० ... ततियं पि खो सो पुरिसो आयस्मन्तं
उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच - “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्षा दिन्ना” ति ।
ततियं पि खो सा इत्थी आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच - “निसीदथ,
भन्ते, मा अगमित्था” ति ।

- 5 अथ खो सो पुरिसो निक्खमित्वा भिक्खू उज्झापेसि^१ - “अयं, भन्ते,
अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धिं सयनिघरे निसिन्नो । सो मया उय्यो-
जियमानो न इच्छति गन्तुं । बहुकिच्चा मयं बहुकरणीया” ति । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
R. 95 आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्सती
10 ति ... पे ० ... सच्चं किर त्वं, उप्पनन्द, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे ० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

- 15 २८० “यो पन भिक्खु सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२८१. यो पनां ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

- सभोजनं नाम कुलं इत्थी चेव होति पुरिसो च, इत्थी च पुरिसो च उभो
20 अनिक्खन्ता होन्ति, उभो अवीतरागा ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

निसज्जं कप्पेय्या ति महल्लके घरे पिट्ठसङ्घाटस्स^२ हत्थपासं विजहित्वा
निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । खुद्दके घरे पिट्ठिवंसं अतिक्कमित्वा निसी-
दति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 २८२. सयनिघरे सयनिघरसञ्जी सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे वेमतिको सभोजने कुले अनुप-
खज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे नसयनिघरसञ्जी

सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नसयनिघरे सयनिघरसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे नसयनिघरसञ्जी, अनापत्ति ।

२८३. अनापत्ति महल्लके घरे पिटुसङ्घाटस्स हत्थपासं अविजहित्वा निसीदति, खुट्ठके घरे पिटुवसं अनतिक्कमित्वा निसीदति, भिक्खु दुतियो होति, 5 उभो निक्खन्ता होन्ति, उभो वीतरागा, नसयनिघरे, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(मातुगामेन रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो सहायकस्स घरं गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं 10 कप्पेसि' । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो मातुगामेन सद्धिं 15 रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, मातुगामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातु-गामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, 20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२८५. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२८६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता,
अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी' ।

सद्धि ति एकतो ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न
सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^१ भमुकं वा उक्खिपीयमाने^२ सीसं
वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा
सोतुं ।

- 10 पटिच्छन्नं नाम आसनं कुट्टेन^४ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणि-
पाकारेण वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थल्लिकाय^५ वा, येन केनचि पटिच्छन्नं
होति ।

- निसज्जं कप्पेय्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा
होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो
15 उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा
निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२८७. मातुगामे मातुगामसञ्जी रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको रहो पटिच्छन्ने आसने
निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी रहो
20 पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- R. 97 यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहि-
त्थिया^६ वा सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

- B. 130 25 २८८. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुत्तियो होति, तिट्ठति

१. महत्तरी - स्या० । २. निखणीयमाने - सी०; निखणियमाने - स्या०, रो० । ३.
उक्खियमाने - सी०; उक्खिपियमाने - स्या०, रो० । ४. कुट्टेन - म० । ५. कोत्थल्लिया - सी०;
कोत्थल्लिया - स्या०, रो० । ६. तिरच्छानगताय वा मनुस्सविग्गहित्थिया - म० ।

न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जविहितो' निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४५. पञ्चवत्तारीसतिमपाचित्तियं

(एको एकाय रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

२८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
सहायकस्स घरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं 5
कप्पेसि^१ । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि
नाम अथ्यो उपनन्दो मय्हं^२ पजापतिया” सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन सद्धि 10
एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किरत्वं, उपनन्द,
मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन
सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पासादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 15

२६०. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो
निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता, 20
विञ्जू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

सद्धिं ति एकतो ।

१. अञ्जविहितो — स्या०, रो० । २. कप्पेति — सी० । ३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. मातु-
गामेन — रो० ।

एको एकाया ति भिक्खु चैव होति मातुगामो च ।

B. 131

रहो नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि^१ वा निखणीयमाने भमुकं वा उक्खिपीयमाने सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

5 निसज्जं कप्पेय्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६२. मातुगामे मातुगामसञ्जी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति,
10 आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

२६३. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुतियो होति, तिट्ठति न निसीदति, अरहोपेक्खो अञ्जविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४६. छवत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुलानि पयिरुपासने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

R. 98 20

B. 132

२६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपट्ठाक-
कुलं आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं भत्तेन निमन्तेसि । अञ्जे पि भिक्खू
भत्तेन निमन्तेसि । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभत्तं,
कुलानि पयिरुपासति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं — “देथावुसो
25 भत्त” ति । “आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो^२ उपनन्दो आगच्छती” ति । दुतियं

पि खो ते भिक्खू ... पे० ... ततियं पि खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं – “देथावुसो, भत्तं; पुरे कालो अतिक्कमती” ति । “यं पि मयं, भन्ते, भत्तं करिम्हा अय्यस्स उपनन्दस्स कारणा । आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो आगच्छती” ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पुरेभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा 5
दिवा आगच्छति । भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जिषु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा
उपनन्दो सक्कपुत्तो निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आप-
ज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, निमन्तितो सभत्तो
समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसौ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि ! नेतं,
मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खा-
पदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं
आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) उपनन्दवत्थु

२६५. तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स
उपट्ठाककुलं सङ्घस्सत्थाय खादनीयं पाहेसि – “अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा
सङ्घस्स दातब्बं” ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो गामं 20
पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते मनुस्सा आरामं गन्त्वा भिक्खू पुच्छिषु –
“कहं, भन्ते, अय्यो उपनन्दो” ति ? “एसावुसो, आयस्मा उपनन्दो
सक्कपुत्तो गामं पिण्डाय पविट्ठो” ति । “इदं, भन्ते, खादनीयं अय्यस्स
उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 99

अथ^२ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं 25
क्त्वा भिक्खू आमन्तेसि^३ – “तेन हि, भिक्खवे, पटिग्गहेत्वा निक्खिपथ याव
उपनन्दो आगच्छती” ति ।

B. 13

१. आगच्छि – सी० । २. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० । ३-३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
पाचित्तियं – १८.

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो- “भगवता पटिक्खित्तं पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जितुं” ति पच्छाभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा पटिक्कमि, खादनीयं उस्सारियित्थं^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो
 5 सक्यपुत्तो पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) पच्छाभत्तं

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

10 “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

(५) अनुपज्जति-चीवरदाने

२६६. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरदानसमये कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थं
 15 आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अज्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

20 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

(६) अनुपज्जति-चीवरकारे

२६७. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति, अत्थो च होति सूचिया पि सुत्तेन पि सत्थकेन पि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
 25 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं

वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(७) अनुपञ्जात्ति – गिलाने

२६८. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति, अत्थो च होति
भेसज्जेहि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरूपासन्ति । भगवतो एतमत्थं 5
आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा कुलानि
पयिरूपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२६९. “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो सन्तं भिक्खुं
अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्जात्र
समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – 10
अयं तत्थ समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

निमन्तितो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरेन भोजनेन निमन्तितो ।

सभत्तो नाम येन निमन्तितो तेन सभत्तो ।

15

सन्तं नाम भिक्खुं सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तं नाम भिक्खुं न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

पुरेभत्तं नाम येन निमन्तितो तं अभुत्तावी ।

पच्छाभत्तं नाम येन निमन्तितो तं अन्तमसो कुसग्गेन^१ पि भुत्तं होति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, 20
सुद्धकुलं ।

कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्या ति अञ्जास्स घरूपचारं ओक्कमन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स । पठमं पादं उम्मारं अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

25 B. 135

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने^२ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

चत्वरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने ।

३०१. निमन्तिते निमन्तितसञ्जी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा^१ पच्छाभत्तं वा^२ कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा
5 पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्जी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 101 10 अनिमन्तिते निमन्तितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते अनिमन्तितसञ्जी, अनापत्ति ।

३०२. अनापत्ति समये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अञ्जस्स घरेन मग्गो होति, घरूपचारेण मग्गो होति, अन्तरारामं^३ गच्छति, भिक्खुनुपस्सयं गच्छति, तिथियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, भत्तियघरं गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
15 कम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(पच्चयपवारणासादियने)

(९) महानामभेसज्जपवारणवत्थु

चतुमासं

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो
20 सक्को भगवन्तं एतदवोच — “इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं चतुमासं^४ भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं चतुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चतुमासं^५ भेसज्ज-
B. 136 प्पच्चयपवारणं^६ सादितुं^७ ति ।

१. रो० पोत्यके नत्थि । २. अन्तरगामं — रो० । ३. चतुमासं — सी०, स्या०, रो० । ४-५. चातुमासप्पच्चयपवारणं — सी०; चातुमासप्पच्चयपवारणं — स्या०, रो० । ५. सादितुं — सी० ।

अपरं पि चतुमासं

३०४. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं भेसज्जं विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । दुतियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — “इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पवारणं पि सादितुं ति ।

यावजीवं

३०५. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं येव भेसज्जं विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । ततियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — “इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, निच्चपवारणं पि सादितुं ति ।

R. 102

(२) छब्बगिय — महानामवत्थु

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था होन्ति दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना । महानामो सक्को वत्ता^१ होति — “किस्स तुम्हे, भन्ते, दुन्निवत्था दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना ? ननु नाम पब्बजितेन सुनिवत्थेन भवितब्बं सुपास्तेन आकप्पसम्पन्नेना” ति ? छब्बगिया भिक्खू महानामे सक्के उपनन्धिसु । अथ खो छब्बगियानं भिक्खून् एतदहोहि — “केन नु खो मयं उपायेन महानामं सक्कं मङ्गकुं करेय्यामा” ति ? अथ खो छब्बगियानं भिक्खून् एतदहोसि — “महानामेन खो, आवुसो, सक्केन सङ्घो भेसज्जेन पवारितो । हन्द मयं, आवुसो, महानामं सक्कं सप्पि विञ्जापेमा” ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन महानामो सक्को तेनुपसङ्कमिसु; उप-

25 B. 137

सङ्कमित्वा महानामं सक्कं एतदवोचुं – “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो”
ति । “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पि आहरितुं । कालं^१
आहरिस्सथा”^२ ति ।

- दुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो छब्बग्गिया भिक्खू महानामं
5 सक्कं एतदवोचुं – “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो” ति । “अज्जण्हो, भन्ते,
आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पि आहरितुं । कालं आहरिस्सथा” ति ।
“किं पन तया, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन, यं त्वं पवारित्वा न देसी”
ति ! अथ खो महानामो सक्को उज्जायति खिय्यति विपाचेति – “कथं
हि नाम भदन्ता” – “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा” ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती”
10 ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू महानामस्स सक्कस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू महानामेन सक्केन – अज्जण्हो,
भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, महानामेन सक्केन – अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना
15 नागमेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(३) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
महानामेन सक्केन – अज्जण्हो, भन्ते आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सथ^३ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

R. 103 20

३०६. “अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा,
अञ्जात्र पुनपवारणाय, अञ्जात्र निच्चपवारणाय; ततो चे उत्तरिं^४ सादियेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३०७. अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा
ति गिलानप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ।

- 25 पुनपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा
विज्जापेस्सामी ति ।

१. अज्जण्हो – सी०, स्या०, रो० । २. काले – स्या० । ३. हरिस्सथा – सी०, रो० ।
४. भदन्ता – स्या०, रो० । ५. नागमिस्सथ – म० । ६. उत्तरि – म०, रो० ।

निच्चपवारणा पि सादित्त्वा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विञ्जापेस्सामी ति ।

ततो चे उत्तरिं सादियेय्या ति अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता नरत्तिपरियन्ता, अत्थि पवारणा रत्तिपरियन्ता नभेसज्जपरियन्ता, अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च, अत्थि पवारणा नेवभेसज्ज- 5 परियन्ता नरत्तिपरियन्ता ।

भेसज्जपरियन्ता नाम भेसज्जानि परिग्गहितानि होन्ति — “एत्तकेहि भेसज्जेहि पवारेमी” ति । रत्तिपरियन्ता नाम रत्तियो परिग्गहितायो होन्ति — “एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च नाम भेसज्जानि च परिग्गहितानि होन्ति रत्तियो न्व परिग्गहितायो होन्ति — “एत्त- 10 केहि भेसज्जेहि एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । नेवभेसज्जपरियन्ता नरत्ति-परियन्ता नाम भेसज्जानि च अपरिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च अपरिग्ग-हितायो होन्ति ।

३०८. भेसज्जपरियन्ते — येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15 रत्तिपरियन्ते — यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भेसज्जपरियन्ते च रत्तिपरियन्ते च — येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेवभेसज्जपरियन्ते नरत्तिपरियन्ते, 20 अनापत्ति ।

३०९. न भेसज्जेन करणीयेन^१ भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जेन भेसज्जेन करणीयेन अञ्जं भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं^२ ततुत्तरिसञ्जी भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं वेमतिको भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति 25 पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्जी भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नततुत्तरिं ततुत्तरिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्जी, अनापत्ति ।

३१०. अनापत्ति येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि 30 B. 139

R.104

- विञ्जापेति, यासु रत्तीसु पवारितो होति तासु रत्तीसु विञ्जापेति, इमेहि
 तया भेसज्जेहि पवारिताम्ह' अम्हाकं च इमिना च इमिना च भेसज्जेन
 अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति, यासु तया रत्तीसु पवारिताम्ह तायो च
 रत्तियो वीतिवत्ता अम्हाकं च भेसज्जेन अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति,
 5 आतकानं पवारितानं, अञ्जास्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिकस्सा ति ।

-----०-----

§ ४८. अट्टचत्तारोसतिमपाचित्तियं

(उय्युत्तसेनादस्सने)

(१) पसेनदिकोसलअभुय्यानवत्थु

३११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो सेनाय
 अभुय्यातो होति । छब्बग्गिया भिक्खू उय्युत्तं सेनं दस्सनाय अगमंसु ।
 10 अद्दसा^१ खो राजा पसेनदिकोसलो छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते ।
 दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - “किस्स तुम्हे, भन्ते, आगतत्था” ति ?
 “महाराज^२, महाराजानं मयं दट्ठुकामा” ति । “किं, भन्ते, मं दिट्ठेन युद्धा-
 भिनन्दि^३; ननु भगवा पस्सितब्बो” ति ? मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
 विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया उय्युत्तं सेनं दस्सनाय आग-
 15 च्छिस्सन्ति ! अम्हाकं षि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लब्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु
 पुत्तदारस्स कारणा सेनाय आगच्छामा” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं
 मनुस्सानं उज्झायन्तानं ~~पेय्यद्वानं~~ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे,
 20 भिक्खवे, उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-

१. पवारिताम्हा - सी०, स्या०, रो० । २. अद्दस - रो० । ३. सी०, स्या०, म० पोत्थकंसु
 नत्थि । ४. युद्धाभिनन्दिना - रो०; युद्धाभिनन्दिनं - स्या० ।

“यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।
एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

B.140

(३) सेनाय गिलानमातुलवत्थु

३१२. तेन खो पन समयेन अञ्जातरस्स भिक्खुनो मातुलो सनाय गिलानो होति । सो तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहं हि सेनाय गिलानो । आगच्छतु भदन्तो । इच्छामि भदन्तस्स आगतं” ति । अथ खो 5
तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता भिक्खूनं^१ सिक्खापदं पञ्जात्तं* — ‘न उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गन्तब्बं’ ति । अयं च मे मातुलो सेनाय गिलानो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

R. 105

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^२ पकरणे^३ धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपप्पच्चया^४ सेनाय^५ गन्तुं । 10
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३१३. “यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, अञ्जात्र तथारूपप्पच्चया, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

३१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

15

उय्युत्ता नाम सेना गामतो निक्खमित्वा निविट्ठा वा होति पयाता वा ।
सेना नाम हत्थी अस्सा रथा पत्ती^६ । द्वादसपुरिसो हत्थी, तिपुरिसो अस्सो, चतुपुरिसो रथो, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ति । दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्स-
नूपचारं^७ विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

अञ्जात्र तथारूपप्पच्चया ति ठपेट्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३१५. उय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी दस्सनाय गच्छति, अञ्जात्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते वेमतिको दस्सनाय गच्छति, अञ्जात्र
तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी दस्सनाय

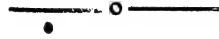
१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । * . एत्थ सी० पोत्थके ‘होती’ ति पाठो दिस्सति । २-२. रो० पोत्थके नत्थि । ३. तथारूपप्पच्चया — स्या०, रो० । ४. सेनं — सी०, स्या० । ५. पत्ति — सी०, स्या० । ६. दस्सनूपचारं — स्या० ।

गच्छति, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B-141

एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी, अनापत्ति ।

३१६. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगच्छति, पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, तथारूपप्पच्चया, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ४६. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं

(सेनाय वासे)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

R. 106

३१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने
01 अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सति करणीये सेनं गन्त्वा अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया सेनाय वसिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लब्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा सेनाय पटिवसामि” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्ति
15 यन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
20 अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३१८. “सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाय, विरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं । ततो चे उत्तरि वसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१९. सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाया ति
सिया पच्चयो सिया करणीयं ।

दिरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं ति द्वे तिस्सो रत्तियो
वसितब्बं ।

B.142

ततो चे उत्तरिं वसेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये' सेनाय 5
वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२०. अतिरेकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते वेमतिको सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अतिरेकतिरत्ते ऊनकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते 10
वमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

३२१. अनापत्ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो
वसति, द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निवखमित्वा पुन वसति,
गिलानो वसति, गिलानस्स करणीयेन वसति, सेना^२ वा^१ पटिसेनाय रुद्धा
होति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

R. 107

§ ५०. पञ्चासमपाचित्तियं*

(उद्योधिकगमने)

(१) उद्योधिककण्डविद्धभिक्खुवत्थु

३२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दिरत्ततिरत्तं
सेनाय वसमाना उद्योधिकं पि बलग्गं पि सेनाब्यूहं पि अनीकदस्सनं पि
गच्छन्ति । अञ्जतरो पि छब्बग्गियो भिक्खु उद्योधिकं गत्वा कण्डेन पटि-
विद्धो होति । मनुस्सा तं भिक्खुं* उप्पण्डेसुं - “कच्चि, भन्ते, सुयुद्धं अहोसि,
कति ते लक्खानि लद्धानी” ति ? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डीयमानो 20
मङ्कु अहोसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम
समणा सक्कपुत्तिया उद्योधिकं दस्सनाय आगच्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि

20

१, सुरिये - म० । २. सेनाय - सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । * एत्थ सी० पोत्थके
'पस्सित्वा' ति पाठो अत्थि ।

B.143

अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लद्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा
उय्योधिकं आगच्छामा” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू उय्योधिकं दस्सनाय
5 गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उय्योधिकं दस्सनाय
गच्छथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उय्योधिकं दस्सनाय गच्छिस्सथ !, नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —
10 ३२३. “दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो उय्योधिकं वा
बलगं वा सेनाब्धूहं वा अनीकदस्सनं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२४. दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो ति द्वे तिस्सो
रत्तियो वसमानो ।

उय्योधिकं नाम यत्थ सम्पहारो दिस्सति^१ ।

15 बलगं नाम एत्तका हत्थी, एत्तका अस्सा, एत्तका रथा, एत्तका
पत्ती ।

सेनाब्धूहं नाम इतो हत्थी होन्तु, इतो अस्सा होन्तु, इतो रथा
होन्तु, इतो पत्तिका^२ होन्तु ।

R. 108

अनीकं नाम हत्थानीकं, अस्सानीकं, रथानीकं, पत्तानीकं ।
20 तयो हत्थी पच्छिमं हत्थानीकं, तयो अस्सा पच्छिमं अस्सानीकं, तयो
रथा पच्छिमं रथानीकं, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ती पच्छिमं पत्तानीकं ।
दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

25 एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

३२५. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा सम्पहारो दिस्सति^१, पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

अचेलकवगो पञ्चमो ।

तस्सुद्धानं

*पूर्वं कथोपनन्दस्स^२, तयंपट्ठाकमेव च ।

महानामो पसेनदि, सेनाविद्धो इमे दसा ति ॥

-----०-----

§ ५१. एकपञ्चासमपाचित्तियं

(सुरापाने)

(१) सागतभिक्खु - नागसङ्गामवत्थु

३२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा चेतियेसु^३ चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तेन पायासि । अद्दसंसु खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचुं — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स 10 अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो^४ घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो ... पे०...ततियं पि खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं एतदवोचुं — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो घोरविसो । 15 सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । ततियं पि खो भगवा तुण्ही अहोसि ।

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भद्दवतिकायं विहरति । अथ खो आयस्मा सागतो येन अम्बतित्थकस्स^५ जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क- 20 मित्वा अग्यागारं पविसित्वा तिणसन्धारकं^६ पञ्चापेट्वा निसीदि पल्लङ्कं आभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सति उपट्ठपेट्वा ।

R. 109

B. 145

20

१ दीयति - सी० । *एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्धानं दिस्सति -

अजेलकं उय्योजञ्च, सभोजनं दुवे रहो ।

सभत्तकञ्च भेसज्जं, उय्युत्तं सेनुय्योधिकं ति ॥

२. कथापनन्दस्स - रो० । ३. चेतिसु - सी० । ४. आसीविसो - सी०, स्या० । ५. अम्ब-तित्थस्स - म०; अम्बतित्थं - स्या० । ६. तिणसन्धारं - सी० ।

अद्दसा^१ खो सो नागो आयस्मन्तं सागतं पविट्ठं । दिस्वान *दुम्मनो पधूपायि^२ । आयस्मा पि सागतो पधूपायि । अथ खो सो नागो मक्खं असहमानो पज्जलि । आयस्मा पि सागतो तेजोधातुं समापज्जित्वा पज्जलि । अथ खो आयस्मा सागतो तस्स नागस्स तेजसा तेजं परि-
 ५ यादियित्वा येन भद्दवतिका तेनुपसङ्कमि । अथ खो भगवा भद्दवतिकायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अस्सोसुं खो कोसम्बिका उपासका – “अय्यो किर सागतो अम्बतित्थिकेन^३ नागेन सद्धि सङ्गामेसी” ति ।

(२) सागतभिक्षुकापोतिकपानवत्थु

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तद-
 १० वसरि । अथ खो कोसम्बिका उपासका भगवतो पच्चुग्गमनं करित्वा येनायस्मा सागतो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सागतं अभि-
 वादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो कोसम्बिका उपासका आयस्मन्तं सागतं एतदवोचुं – “किं, भन्ते, अय्यानं दुल्लभं च मनापं च, किं पटियादेमा” ति ? एवं वुत्ते छब्बग्गिया भिक्षू कोसम्बिके उपा-
 १५ सके एतदवोचुं – “अत्थावुसो, कापोतिका नाम पसन्ना भिक्षूनं दुल्लभा च मनापा च, तं पटियादेथा” ति । अथ खो कोसम्बिका उपासका घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पटियादेत्वा आयस्मन्तं सागतं पिण्डाय पविट्ठं^४ दिस्वान आयस्मन्तं सागतं एतदवोचुं – “पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं, पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं” ति । अथ
 २० खो आयस्मा सागतो घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पिवित्वा नगरम्हा निक्खमन्तो नगरद्वारे परिपति ।

अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्षूहि सद्धि नगरम्हा निक्खमन्तो अद्दस आयस्मन्तं सागतं नगरद्वारे परिपतितं^५ । दिस्वान भिक्षू आमन्तेसि – “गण्हथ, भिक्षवे, सागतं” ति । “एवं, भन्ते” ति खो ते भिक्षू भगवतो
 २५ पटिस्सुणित्वा^६ आयस्मन्तं सागतं आरामं नेत्वा येन भगवा तेन सीसं कत्वा निपातेसुं । अथ खो आयस्मा सागतो परिवत्तित्वा येन भगवा तेन पादे करित्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि – “ननु, भिक्षवे,

१. अथ – सी०, रो० । *एत्थ सी०, स्या० पोत्थकेसु ‘दुक्खी’ ति पाठो दिस्सति । २. पधूपासि – स्या०, रो० । ३. अम्बतित्थिकेन – सी० । ४. चरन्तं – सी०, स्या० । ५. परिपतन्तं – म० । ६. पटिस्सुणित्वा – स्या०, रो० ।

पुब्बे सागतो तथागते सगारवो अहोसि सप्पतिस्सो” ति ? “एवं, भन्ते” ।
 “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि तथागते सगारवो सप्पतिस्सो” ति ?
 “नोहेतं, भन्ते” । “ननु, भिक्खवे, सागतो अम्बतित्थिकेन नागेन सद्धि
 सङ्गामेसी” ति ? “एवं, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि
 प्होति नागेन सद्धि सङ्गामेतुं” ति ? “नोहेतं, भन्ते” । “अपि नु खो, 5
 भिक्खवे, तं पातब्बं यं पिवित्वा विसञ्जी अस्सा” ति ? “नोहेतं, भन्ते” ।

(३) पञ्जात्ति

“अननुच्छविकं^१, भिक्खवे, सागतस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं
 अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, सागतो मज्जं
 पिविस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

10

३२७. “सुरामेरयपाने पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३२८. सुरा नाम पिट्टसुरा पूवसुरा ओदनसुरा^३ किण्णपक्खित्ता
 सम्भारसंयुत्ता ।

मेरयो नाम पुष्पासवो फलासवो मध्वासवो गुळासवो^४ सम्भार-
 संयुत्तो ।

15

पिवेय्या ति अन्तमसो कुसग्गेन पि पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

मज्जे मज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे वेमतिको
 पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे अमज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

अमज्जे मज्जसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमज्जे वेमतिको, आपत्ति 20
 दुक्कटस्स । अमज्जे अमज्जसञ्जी, अनापत्ति ।

३२९. अनापत्ति अमज्जं च होति मज्जवण्णं मज्जगन्धं मज्जरसं
 तं पिवति, सूपसंपाके, मंससंपाके, तेलसंपाके, आमलकफाणिते, अमज्जं
 अरिट्ठं पिवति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१. देडुभना पि - सी०, स्या० । २. अननुच्छवियं - सी०, रो० । ३. ओदनयसुरा - सी० ।

४. गुलासवो - सी० ।

§ ५२. द्वापञ्जासमपाचित्तियं

(अङ्गुलिपतोदके)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

B.147

३३०. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू सत्तरसवग्गियं
भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेसुं । सो भिक्षु उत्तन्तो' अनस्सासको काल-
मकासि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति

R. 111 5

विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन
हासेस्सन्तीति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुं अङ्गुलि-
पतोदकेन हासेथाति ? “सच्चं, भगवा”ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३३१. “अङ्गुलिपतोदके पाचित्तियं”ति ।

(३) विभङ्गो

३३२. अङ्गुलिपतोदको नाम उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं हसाधिप्पायो^१
कायेन कायं आमसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको
15 अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्न-
सञ्जी अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
20 निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३३. अनुपसम्पन्नं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
B. 148 25 दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन

१. उत्तन्तो – रो० । २. हसाधिप्पायो – सी०; हासाधिप्पायो – रो० ।

कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३४. अनापत्ति न हसाधिप्पायो, सति करणीये आमसति, उम्मत्त- 5
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं

(उदके हसधम्म)

(१) पसेनदिकोसल - सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

३३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्षू अचिर-
वतिया नदिया उदके कीळन्ति । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो 10
मल्लिकाय देविया सद्धि उपरिपासादवरगतो होति । अद्दसा खो राजा
पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ते ।
दिस्वान मल्लिकं देविं एतदवोच — “एते ते, मल्लिके, अरहन्तो उदके कीळन्ती”
ति । “निस्संसयं खो, महाराज, भगवता सिक्खापदं अपञ्जत्तं । ते वा भिक्षू
अप्पकतञ्जुनो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिकोसलस्स एतदहोसि — “केन
नु खो अहं उपायेन भगवतो च न आरोचेय्यं, भगवा च ज्ञानेय्य इमे भिक्षू उदके 15
कीळिता” ति ? अथ खो राजा पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू
पक्कोसापेत्वा महन्तं गुळपिण्डं अदासि — “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं भगवतो
देथा” ति । सत्तरसवग्गिया भिक्षू तं गुळपिण्डं आदाय येन भगवा तेनुप-
सङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोचुं — “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं राजा
पसेनदिकोसलो^१ भगवतो देती” ति । “कहं पन तुम्हे, भिक्षवे, राजा 20
अद्दसा” ति । “अचिरवतिया नदिया, भगवा, उदके कीळन्ते” ति ।

R. 112

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उदके कीळिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३३६. “उदके हसधम्म^२ पाचित्तियं” ति ।

25 B.145

१. हे-स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. हसधम्म - सी०, स्या०; हासधम्म-रो० ।
पाचित्तियं - २०.

(३) विभङ्गो

३३७. उदके हसधम्मो नाम उपरिगोप्फके उदके हसाधिप्पायो निमुज्जति^१ वा उम्मुज्जति वा पलवति^२ वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३३८. उदके हसधम्मे हसधम्मसञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे वेमतिको, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे अहसधम्म-
5 सञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हेट्ठागोप्फके उदके कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके^३ नावाय कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थेन वा पादेन वा कट्ठेन वा कट्ठलाय वा उदकं^४ पहरति^५, आपत्ति दुक्कटस्स । भाजनगतं उदकं वा कञ्जिकं^६ वा खीरं वा तक्कं वा रजनं वा पस्सावं वा चिक्खल्लं वा कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10 उदके अहसधम्मे हसधम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे अहसधम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

३३९. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, सति करणीये उदकं ओतरित्वा
R.113 निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा पलवति वा, पारं गच्छन्तो निमुज्जति वा
15 उम्मुज्जति वा पलवति वा, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं

(अनादरिये)

(१) छन्नभिक्षुवत्थु

३४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्षू एवमाहंसु-
“मावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो अनादरियं पटिच्च
करोति येव । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
20 विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा छन्नो अनादरियं करिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, अनादरियं करोसी ति ? “सच्चं,
B. 150 भगवा” ति ।

१. निमुज्जति - सी० । २. पलवति - सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ४. उदके - सी०, स्या० । ५. हसति - सी०; हनति - स्या० । ६. कञ्जिकं - रो० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
अनादरियं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४१. “अनादरिये पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४२. अनादरियं नाम द्वे अनादरियानि — पुग्गलानादरियं च धम्मा- 5
नादरियं च ।

पुग्गलानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘अयं
उक्खित्तको’ वा वम्भितो वा गरहितो वा ‘इमस्स वचनं अकतं भविस्सती’
ति अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

धम्मानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो कथायं नस्सेय्य 10
वा विनस्सेय्य वा अन्तरधायेय्य वा, तं वा न सिक्खितुकामो अनादरियं करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४३. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अनादरियं करोति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अनादरियं करोति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अनादरियं करोति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नेन^१ अपञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘इदं न सल्लेखाय न धुत-
त्थाय^२ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अना-
दारियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन
वा वुच्चमानो — ‘इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय 20
न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अनादरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 114

अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४४. अनादरिये — ‘एवं अम्हाकं आचरियानं उग्गहो परिपुच्छा’ ति 25
भणति, उम्मत्तकस्स, आपत्तिदुक्कटस्सा ति ।

१. उक्खित्तो — सी०, स्या० । २. म० पोत्यके नत्थि । ३. धूतत्ताय — स्या०, रो०;
धूताय — सी० ।

§ ५५. पञ्चपञ्चासमपाचित्तियं
(भिसापने)

(१) छब्बगिय-सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

B. 151

३४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगिये
भिक्षू भिसापेन्ति । ते भिसापीयमाना रोदन्ति । भिक्षू एवमाहंसु — “किस्स
तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हे भिसा-
5 पेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षू भिसापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्षू भिसापेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
10 भिक्षू भिसापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादायं ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४६. “यो पन भिक्षु भिक्षुं भिसापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

15 भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

भिसापेय्या ति उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं
वा गन्धं वा रसं वा फोट्टब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य,
आपत्ति पाचित्तियस्स । चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 ३४८. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ‘उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं
वा फोट्टब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिक्खति । भायेय्य
वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 152
R. 115

३४६. अनापत्ति नभिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं वा 5
फोटुब्बं वा उपसंहरति, चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिक्खति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१५६. छपञ्जासमपाचित्तियं

(जोतिविसिब्बने)

(१) सुसिरकट्टजोतिवत्थु

३५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे^१
भेसकळावने^२ मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले^३
अञ्जातरं महन्तं सुसिरकट्टं जोतिं समादहित्वा विसिब्बेसुं । तस्मिं च सुसिरे 10
कण्हसप्पो अग्गिना सन्तत्तो निक्खमित्वा भिक्खू परिपातेसि । भिक्खू तहं^४
तहं^५ उपधाविसु^६ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खू जोतिं समादहित्वा विसिब्बे-
स्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जोतिं समादहित्वा
विसिब्बेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 15

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा जोतिं समादहित्वा विसिब्बेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खु विसिब्बनापेक्खो^१ जोतिं समादहेय्य वा समादहा-
पेय्य वा पाचित्तियं” ति ।

20

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

३५१. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका

१. सुंसुमारगिरे — म० । २. भेसकळावने — सी०, स्या० । ३. मासे — स्या० । ४-४. तर्हि
तर्हि — स्या० । ५. पधाविसु — सी०, स्या०, रो० । ६. विसीवनापेक्खो — स्या० ।

B. 153

भिक्षू गिलाने भिक्षू एतदवोचुं — “कच्चावुसो, खमनीयं कच्चि यापनीयं”
ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, जोतिं समादिहत्वा विसिब्बेम ; तेन नो फासु
होति । इदानि पन भगवता पटिक्खत्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विसिब्बेम,
तेन नो न फासु होती” ति ।

(४) अनुपञ्जात्ति

5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे,
गिलानेन भिक्षुना जोतिं समादिहत्वा वा समादहापेत्वा वा विसिब्बेतुं । एवं
च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R. 116

“यो पन भिक्षु अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य वा
समादहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

10

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति — तथारूपप्पच्चये

३५२. तेन खो पन समयेन भिक्षू पदीपे^१ पि^२ जोतिके पि जन्ताघरे
पि कुक्कुच्चायन्ति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्षवे, तथारूपप्पच्चया^३ जोतिं समादहितुं समादहापेतुं । एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

15

३५३. “यो पन भिक्षु अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य
वा समादहापेय्य वा, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, पाचित्तियं” ति ।

(६) विभङ्गो

३५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

20

अगिलानो नाम यस्स विना अग्गिना फासु होति ।

गिलानो नाम यस्स विना अग्गिना न फासु होति ।

विसिब्बनापेक्खो ति तप्पितुकामो ।

जोतिं नाम अग्गि वुच्चति ।

समादहेय्या ति सयं समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

समादहापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं

25 आणत्तो बहुकं पि समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र तथा रूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३५५. अगिलानो अगिलानसञ्जी विसिब्बनापेक्खो जोतिं समाद-
हति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो वेमतिको विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा,
अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी
विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 154

पटिलातं उक्खिपति, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो अगिलानसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो
गिलानसञ्जी, अनापत्ति ।

10

३५६. अनापत्ति गिलानस्स, अञ्जेन कतं विसिब्बेति, वीतच्चित्त-
ङ्गारं विसिब्बेति, पदीपे पिं जोतिके पिं जन्ताघरे पिं तथारूपप्पच्चया,
आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. ५७. सत्तपञ्चासमपाचित्तियं

(नहाने)

(१) बिम्बिसारतपोदानहानवत्थु

३५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू तपोदे नहायन्ति^१ । तेन^२ खो पन^३
समयेन^४ राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो “सीसं नहायिस्सामी” ति
तपोदं गन्त्वा — “यावाय्या नहायन्ती” ति एकमन्तं पटिमानेसि । भिक्ख
याव समन्धकारा नहायिंसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
विकाले सीसं नहायित्वा, नगरद्वारे थकिते बहिनगरे वसित्वा, कालस्सेव
असम्भिन्नेन विलेपनेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं मागधं सेनियं
बिम्बिसारं भगवा एतदवोच — “किस्स त्वं, महाराज, कालस्सेव आगतो
असम्भिन्नेन विलेपनेना” ति ? अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं

15

R. 117

20

१. वितच्छित्तङ्गारं — रो०; वीतच्छित्तङ्गारं — स्या०; वीतच्चिकङ्गारं — सी० । २, ३, ४ —
सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. न्हायति — १० । ६. अथ — सी०, स्या० । ७-७. सी०,
स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

B. 155

धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो
 राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समा-
 दपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविखणं
 कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं
 5 सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू राजानं पि
 पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
 पुरिसा राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 10 उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति — उण्हसमये

३५८. तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हसमये परिळाहसमये कुक्कुच्चा-
 यन्ता न नहायन्ति, सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि
 15 दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि भिक्खवे,
 उण्हसमये परिळाहसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं
 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं ।
 तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो
 20 इच्चेते अड्डतेय्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

R. 118

(४) अनुपञ्जात्ति — गिलाने

३५९. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका
 भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो, खमनीयं कच्चि यापनीयं”
 ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, ओरेनद्धमासं नहायाम, तेन नो फासु होति; इदानि
 25 पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न नहायाम, तेन नो न फासु होती”
 ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

भिक्षुना ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलान- 5 समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

B. 156

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति — नवकम्मे

३६०. तेन खो पन समयेन भिक्षू नवकम्मं कत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, कम्मसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म- समयो — अयं तत्थ समयो” ति । 15

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति — अद्धानगमने

३६१. तेन खो पन समयेन भिक्षू अद्धानं^१ गन्त्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते^२ सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, अद्धानगमन- समये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दि- 20 सेय्याथ —

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म- समयो, अद्धानगमनसमयो — अयं तत्थ समयो” ति । 25

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१. अद्धानगमनं — स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

(७) अनुपञ्जात्ति - वातवुट्ठियं

३६२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अञ्जोकासे चीवरकम्मं
 करोन्ता सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति । देवो च थोकं थोकं फुसायति^१ ।
 B. 157 भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति, किलिन्नेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि
 R. 119 सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
 5 भिक्खवे, वातवुट्ठिसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३६३. “यो पन भिक्खू ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया,
 पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो
 मासो इच्चेते अड्ढुतेय्यमासा ‘उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो,
 10 कम्मसमयो, अद्धानगमनसमयो, वातवुट्ठिसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

ओरेनद्धमासं ति ऊनकद्धमासं ।

नहायेय्या ति चुण्णेन वा मत्तिकाय वा नहायति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।
 15 नहानपरियोसाने, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

उण्हसमयो नाम दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ।

परिळाहसमयो नाम वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढुतेय्यमासा
 उण्हसमयो परिळाहसमयो ति नहायितब्बं ।

20 गिलानसमयो नाम यस्स विना नहानेन न फासु होति । गिलान-
 समयो ति नहायितब्बं ।

कम्मसमयो नाम अन्तमसो परिवेणं पि सम्मट्ठं होति । कम्मसमयो
 ति नहायितब्बं ।

अद्धानगमनसमयो नाम अद्धयोजनं गच्छिस्सामी^२ ति नहायितब्बं,
 25 गच्छन्तेन नहायितब्बं, गतेन नहायितब्बं ।

वातवुट्ठिसमयो नाम भिक्खू सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति, द्वे वा
 तीणि वा उदकफुसितानि काये पतितानि होन्ति । वातवुट्ठिसमयो ति नहा-
 यितब्बं ।

३६५. ऊनकद्धमासे ऊनकसञ्जी, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे वेमतिको, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे अतिरेकसञ्जी, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 158

अतिरेकद्धमासे ऊनकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे 5 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे अतिरेकसञ्जी, अनापत्ति ।

३६६. अनापत्ति समये, अद्धमासं नहायति, अतिरेकद्धमासं नहायति, पारं गच्छन्तो नहायति, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५८. अट्टपञ्चासमपाचित्तियं

(बुब्बणकरणे)

(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्षुवत्थु

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 R. 120 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू च परिब्बाजका च साकेता सावत्थि अद्धानमग्गप्पटिपन्ना^१ होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्खमित्वा ते अच्छिन्दिदसु । सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा ते चोरे सभण्डे गहेत्वा भिक्षूनं सन्तिके दूतं पाहेसुं—“आगच्छन्तु, भदन्ता, सकं सकं चीवरं सञ्जानित्वा गण्हन्तू” ति । भिक्षू* न सञ्जानन्ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 15 विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता अत्तनो अत्तनो चीवरं न सञ्जानिस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्षूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्षू 20 आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्षवे, भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि^२ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय ... पे० ... सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

१. अद्धानमग्गपटिपन्ना — सी०, स्या०, रो० । * . एत्थ स्या० पोत्थके ‘चीवरं’ ति पाठो दिस्सति । २. पञ्जापेस्सामि — म० ।

B. 159

३६८. “नवं पन भिक्खुना चीवरलाभेन तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जा-
तरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं – नीलं वा कद्दमं वा काळसामं वा । अनादा चे
भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परि-
भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

5

३६९. नवं नाम अकतकप्पं वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जातरं चीवरं ।

तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं ति अन्त-
मसो कुसग्गेन पि आदातब्बं ।

नीलं नाम द्वे नीलानि – कंसनीलं, पलासनीलं ।

10

कद्दमो नाम ओदको वुच्चति ।

काळसामं नाम यं किञ्चि काळसामकं^१ ।

R. 121

अनादा चे भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं दुब्बण्णकरणं ति
अन्तमसो कुसग्गेन पि अनादियित्वा तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं
दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

३७०. अनादिन्ने अनादिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनादिन्ने वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
दिन्ने आदिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आदिन्ने अनादिन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने आदिन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

20

३७१. अनापत्ति आदियित्वा परिभुञ्जति, कप्पो नट्ठो होति,
कप्पकतोकासो जिण्णो होति, कप्पकतेन अकप्पकतं संसिब्बितं होति, अगळे
अनुवाते परिभण्डे, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं

(चीवरविकप्पने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

३७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो

B. 160

भातुनो सद्धिविहारिकस्स भिक्खुनो सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं^१ परिभुञ्जति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि – “अयं, आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो मय्हं चीवरं सामं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भिक्खुस्स 5 सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्ससि ! नेतं, 10 मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३७३. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेस्स वा सामणेरिया वा सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

३७४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा । 20

सामणरो नाम दससिक्खापदिको ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

सामं ति सयं विकप्पेत्वा ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपरं पच्छिमं ।

विकप्पना^२ नाम द्वे विकप्पना – सम्मुखाविकप्पना च परम्मुखा- 25 विकप्पना च ।

सम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं तुय्हं विकप्पेमि इत्थन्नामस्स वा ति ।

B. 161

परम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं विकप्पनत्थाय तुय्हं दम्मी ति । तेन वत्तब्बो — “को ते मित्तो वा सन्दिट्ठो वा” ति ? “इत्थन्नामो च
5 इत्थन्नामो चा” ति । तेन वत्तब्बो — “अहं तेसं दम्मि, तेसं सन्तकं परिभुञ्ज वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चयं वा करोही” ति ।

अप्पच्चुद्धारणं नाम तस्स वा अदिघ्नं, तस्स वा अविस्ससन्तो परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७५. अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधिट्ठेति वा विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे
15 अप्पच्चुद्धारणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे पच्चुद्धारणसञ्जी, अनापत्ति ।

३७६. अनापत्ति सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं

(चीवरअपनिधाने)

(१) सत्तरसवाग्गेय-छब्बगियभिक्षुवत्थु

३७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्षू असन्निहित-
20 परिकखारा होन्ति । छब्बगियया भिक्षू सत्तरसवग्गियानं भिक्षूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेन्ति । सत्तरसवाग्गेया भिक्षू छब्बगिये भिक्षू एतदवोचुं —
“देथावुसो, अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पी” ति । छब्बगियया भिक्षू हसन्ति, ते रोदन्ति । भिक्षू एवमाहुंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे,
आवुसो, छब्बगियया भिक्षू अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेन्ती” ति ।
25 ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — कथं

R. 123

हि नाम छब्बगिगया भिक्खू भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३७८. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेय्य वा अपनिधापेय्य वा, अन्तमसो हसापेक्खो^१ पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता — अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं, विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

सूचिघरं नाम ससूचिकं वा असूचिकं वा †

कायबन्धनं नाम द्वे कायबन्धनानि — पट्टिका^२, सूकरन्तकं ।

अपनिधेय्य वा ति सयं अपनिधेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं आणत्तो बहुकं पि अपनिधेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अन्तमसो हसापेक्खो पी ति कीळाधिप्पायो ।

३८०. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको ... पे०... उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. हासापेक्खो — रो०; हस्सापेक्खो — सी०, स्या० । २. पट्टिकं — स्या०, रो० ।

B. 163

अञ्चं परिकखारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स पत्तं वा चीवरं वा अञ्चं वा परिकखारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि,

R. 124

आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5 अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, दुन्निक्खित्तं पटिसामेति, धम्मि कथं कत्वा दस्सामी ति पटिसामेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिक्कस्सा ति ।

सुरापानवग्गो छट्ठो ।

तस्सुद्धानं

सुरा अड्डगुलि हासो^१ च, अनादरियं च भिसनं^२ ।

10

जोतिनहानदुब्बण्णं^३, सामं * अपनिधेन चा ति ॥

§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं

(सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरपेत्तं)

(१) उदायिकाकविज्जनवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । * तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^१ इस्सासो
होति, काका चस्स अमनापा होन्ति । सो काके विज्झित्वा विज्झित्वा सीसं
छिन्दित्वा सूले पटिपाटिया ठपेसि । भिक्खू एवमाहंसु – “केनिमे, आवुसो,
15 काका जीविता वोरपेत्ता” ति ? “मया, आवुसो । अमनापा मे काका”
ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम आयस्मा उदायी सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरपेस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, उदायि, सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरपेसी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

20

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,

१. तोयं – रो० । २. भिसना – स्या० । ३. जोतिन्हानदुब्बण्णं – स्या० । * एत्थ रो० पोत्थके ‘अपच्चुद्धारकं’ ति पाठो दिस्सति । ४. उदायि – सी०, स्या०, रो० ।

सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३८३. “यो पन भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 164

(३) विभङ्गो

३८४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

पाणो नाम तिरच्छानगतपाणो वुच्चति ।

जीविता वोरोपेय्या ति जीवितिन्द्रियं उपच्छिन्दति उपरोधेति सन्तति 10
विकोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३८५. पाणे पाणसञ्जी जीविता वोरोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पाणे वेमतिको जीविता वोरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापत्ति । अप्पाणे पाणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापत्ति । 15

R. 12

३८६. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तस्स, नमरणाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६२. द्वासट्ठिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकपाने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

३८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति 20
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. अप्पाणसञ्जी — सी०, रो० । २. अस्सतिया — सी०, स्या०, रो० ।

(२) पञ्जात्ति

B. 165

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३८८. “यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जेय्य, पाचि-
5 त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति । सप्पाणकं ति जानन्तो, परिभोगेन मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति,
10 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९०. सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । सप्पाणके वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
अप्पाणकसञ्जी^१ परिभुञ्जति, अनापत्ति । अप्पाणके^२ सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणक-
15 सञ्जी, अनापत्ति ।

३९१. अनापत्ति सप्पाणकं^३ ति अजानन्तो^४, अप्पाणकं^५ ति जानन्तो^५,
परिभोगेन न मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, अ^६उम्मत्तक-
कस्सा ति ।

§ ६३. तेसट्ठिमपाचित्तियं

(अधिकरणउक्कोटने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

R. 126

३९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जानं यथाधम्मं
निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेन्ति - “अकतं कम्मं दुक्कटं^१ कम्मं पुन

१. असप्पाणकसञ्जी - रो० । २. अप्पाणके - रो० । ३. अप्पाणकं - सी० । ४. जानन्तो -
सी० । ५-५. सी० पोत्थके नत्थि । ६. दुक्कतं - सी० ।

कातब्बं कम्मं अनिहतं^१ दुन्निहतं पुन निहनितब्बं^२ ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुन- 5 कम्माय उक्कोटेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 166

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पुन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३६३. “यो पुन भिक्खु जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय 10 उक्कोटेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति । 15

यथाधम्मं नाम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं यथाधम्मं नाम ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि – विवादाधिकरणं, अनुवादा-
धिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

पुनकम्माय उक्कोटेय्या ति अकतं कम्मं दुक्कटं कम्मं पुनकातब्बं 20 कम्मं अनिहतं दुन्निहतं पुन निहनितब्बं ति* उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको उक्कोटेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जी उक्कोटेति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

१. अनिहतं – स्या० । २. निहनितब्बं – स्या० । * एत्थ सी० पोत्थके ‘जानन्तो’ ति पाठो
दिस्सति ।

३६६. अनापत्ति अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्मं कतं ति जानन्तो उक्कोटेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६४. चतुसट्ठिमपाचित्तियं

(दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने)

(१) उपनन्द-भातुसद्धिविहारिकवत्थु

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
5 सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा भातुनो सद्धिविहारिकस्स
भिक्षुनो आरोचेसि — “अहं, आवुसो, सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं
आपन्नो । मा अञ्जस्स^१ कस्सचि आरोचेही^२” ति । तेन खो पन समयेन
अञ्जतरो भिक्षु सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सद्धं
तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स सद्धो तस्सा आपत्तिया परिवासं
10 अदासि । सो परिवसन्तो तं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच — “अहं, आवुसो,
सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सद्धं तस्सा आपत्तिया
परिवासं याचि, तस्स मे सद्धो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि, सोहं
परिवसामि, वेदियामहं^३, आवुसो, वेदियती^४” ति मं आयस्मा धारेतू ति ।

“किं नु खो, आवुसो, यो अञ्जो पि इमं आपत्तिं आपज्जति सो
15 पि एवं करोती” ति ? “एवमावुसो” ति । “अयं, आवुसो, आयस्मा
उपनन्दो सक्कपुत्तो सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सो मे
आरोचेति^५ * मा कस्सचि आरोचेही” ति । “किं पन त्वं, आवुसो, तं^६
आपत्तिं^७ पटिच्छादेसी^८” ति ? “एवमावुसो” ति । अथ खो सो भिक्षु
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-
20 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं
आपत्तिं पटिच्छादेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुस्स
जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेसी ति । “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी०, स्या०, म० पोत्यकेसु नत्थि । २. आरोचेसी — स्या०, रो० । ३. वेदियामहं — स्या० ।
४. वेदयती — स्या० । ५. आरोचेसि — सी०, स्या० । * एत्थ स्या० पोत्यके ‘अहं आवुसो सञ्चे-
तनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपन्नो’ ति पाठो दिस्सति । ६-८. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।
७. छादेसी—सी०, स्या० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

३६८. “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छा- 5
देय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

B. 168

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो 10
वा आरोचेति ।

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि तेरस्स च सङ्घा-
दिसेसा ।

R. 128

पटिच्छादेय्या ति इमं जानित्वा चोदेस्सन्ति सारेस्सन्ति खुंसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ति मङ्कं करिस्सन्ति नारोचेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

४००. दुट्ठुल्लाया आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी पटिच्छादेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । दुट्ठुल्लाया आपत्तिया वेमतिको पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । दुट्ठुल्लाया आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी पटिच्छादेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20
अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अञ्जाचारं पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाया आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अदुट्ठुल्लाया आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाया
आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०१. अनापत्ति - “सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो 25
वा भविस्सती” ति नारोचेति, “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती” ति
नारोचेति, “अयं कक्खलो’ फरुसो जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा

करिस्सती” ति नारोचेति, अञ्जे पतिरूपे’ भिक्खू अपस्सन्तो नारोचेति, नद्धादेतुकामो नारोचेति, “पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना” ति नारोचेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६५. पञ्चसट्ठिपपाचित्तियं

(ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने)

(१) उपालिदारकवत्थु

B. 169

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-

5 निवापे । तेन खो पन समयेन* राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका होन्ति । उपालिदारको तेसं पामोक्खो^१ होति । अथ खो उपालिस्स माता-पितूनं^२ एतदहोसि — “केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति ? अथ खो उपालिस्स मातापितूनं एतद-

होसि — “सचे खो उपालि लेखं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितूनं एतदहोसि — “सचे खो उपालि लेखं सिक्खिस्सति, अङ्गुलियो दुक्खा भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणनं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स माता-

R. 129

15 भविस्सति । सचे खो उपालि रूपं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितूनं एतदहोसि — “सचे खो उपालि रूपं सिक्खिस्सति, अक्खीनि^३ दुक्खा भविस्सन्ति । इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्कपुत्तियेसु पण्णजेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति ।

अस्सोसि खो उपालिदारको मातापितूनं इमं कथासल्लापं । अथ खो उपालिदारको येन ते दारका तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते दारके एतदवोच — “एथ मयं, अय्या^४, समणेसु सक्कपुत्तियेसु पण्णजिस्सामा” ति ।

१. पटिरूपे — स्या० । २. पमुक्खो — सी०, स्या० । ३. मातापितुं — रो० । ४. अक्खीनिस्स — स्या० । ५. अय्यो — रो० ।

“सचे खो त्वं, अय्य, पब्बजिस्ससि, एवं मयं पि पब्बजिस्सामा” ति । अथ खो ते दारका एकमेकस्स मातापितरो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – “अनुजानाथ मं^१ अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया” ति । अथ खो तेसं दारकानं माता-पितरो – “सब्बेपिमे^२ दारका समानच्छन्दा कल्याणाधिप्पाया” ति अनु-जानिंसु । ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्जं याचिंसु । ते भिक्खू पब्बाजेसुं 5 उपसम्पादेसुं । ते रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाया रोदन्ति – “यागुं देथ, भत्तं देथ, खादनीयं देथा” ति । भिक्खू एवमाहंसु – “आगमेथ, आवुसो, याव रत्ति विभायति । सचे यागु भविस्सति, पिविस्सथ । सचे भत्तं भविस्सति, भुज्जिस्सथ । सचे खादनीयं भविस्सति, खादिस्सथ । नो चे भविस्सति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा, पिण्डाय चरित्वा भुज्जिस्सथा” ति । एवं 10 पि खो ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना रोदन्ति येव – “यागुं देथ, भत्तं देथ, खादनीयं देथा” ति । सेनासनं ऊहदन्ति पि उम्मिहन्ति पि ।

B. 170

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाया दारकसद्दं । सुत्वान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – “किं नु खो सो, आनन्द, दारकसद्दो” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो 15 भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगगलं उपसम्पादेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 130

(२) पञ्जाति .

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगगलं उपसम्पादेस्सन्ति ! ऊनकवीसतिवस्सो, 20 भिक्खवे, पुगगलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं^३ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो वं^४ खो, भिक्खवे, पुगगलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अधिवासक- 25 जातिको होति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४०३. “यो पन भिक्खु जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगगलं उपसम्पादेय्य,

१. अम्हाकं – स्या० । २. सब्बेपिमे – स्या० । ३. डंसमकसवातातपसिरीसपसम्फस्सानं – म० । ४. च – सी०, स्या०, रो०

सो च पुगलो अनुपसम्पन्नो, ते च भिक्खू गारय्हा, इदं तस्मि पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. यो पना ति यो यादिसो ...पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
5 वा आरोचेति ।

B. 171

ऊनवीसतिवस्सो नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो ।

उपसम्पादेस्सामी ति गणं वा आचरियं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायस्स आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरियस्स च आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०५. ऊनवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्से वेमतिको उपसम्पादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 परिपुण्णवीसतिवस्से वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी, अनापत्ति ।

४०६. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्सं पुगलं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति, परिपुण्णवीसतिवस्सं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६६. छसट्ठिमपाचित्तियं

(थेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने)

(१) अञ्जातरभिक्खुवत्थु

R. 131 20

४०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरो सत्थो राजगहा पटिया-लोकं गन्तुकामो होति । अञ्जातरो भिक्खु ते मनुस्से एतदवोच—“अहं-पायस्मन्तेहि सद्धि गमिस्सामी” ति । “मयं खो, भन्ते, सुद्धं परिहरिस्सामा” ति । “पजानाथावुसो” ति । अस्सोसुं खो कम्मिका^१—“सत्थो किर सुद्धं

परिहरिस्सती” ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अथ खो ते कम्मिका तं सत्थं गहेत्वा अच्छिन्दित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, भन्ते, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं गच्छसी” ति ? पलिबुद्धित्वा^१ मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु सार्वत्थि^२ गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 172

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४०८. “यो पन भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पाटपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा^३ तस्स आरोचेन्ति, सो^४ वा आरोचेति^५ ।

थेय्यसत्थो नाम चोरा कतकम्मा वा होन्ति अकतकम्मा वा राजानं वा थेय्यं गच्छन्ति सुद्धं वा परिहरन्ति ।

20

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति — “गच्छामावुसो, गच्छाम भन्ते ; गच्छाम भन्ते, गच्छामावुसो, अज्ज वा हिय्यो^६ वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते^१ गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. पलिबुद्धित्वा — म० । २. सार्वत्थियं — सी० । ३. ते — सी० । ४. आरोचेन्ति — सी० ।

५. हिय्यो — सी० । ६. कुक्कुटसम्पादे — सी० ।

R. 132

४१०. थेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्जी संविधाय एकद्वानमगं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । थेय्यसत्थे वेमतिको
संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
थेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्जी संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो'
५ गामन्तं पि', अनापत्ति । भिक्खु^१ संविदहति^२, मनुस्सा न संविदहन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अथेय्यसत्थे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्जी
अनापत्ति ।

B. 173

४११. अनापत्ति असंविदहित्वा गच्छति^३, मनुस्सा संविदहन्ति
१० भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

— ० —

१ ६७. सत्तसट्ठिमपाचित्तियं

(मातुगामेन मगपटिपज्जने)

(१) भिक्खु - गामानेकखन्तइत्थियत्थु

४१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु^४
सावत्थि गच्छन्तो अञ्जातरेन गामद्वारेन अतिक्कमति । अञ्जातरा इत्थी^५
१५ सामिकेन सह भण्डित्वा गामतो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच -
“कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति ? “सावत्थि खो अहं, भगिनि, गमिस्सामी”
ति । “अहं अय्येन सद्धि गमिस्सामी” ति । “एय्यासि, भगिनी” ति ।
अथ खो तस्सा इत्थिया सामिको गामतो निक्खामेत्वा मनुस्से पुच्छि - “अपय्या^६
एवरूपि^७ इत्थि पस्सेय्याथा” ति ? “एसय्य^८, पब्बजितेन सह गच्छती”
२० ति । अथ खो सो पुरिसो अनुबन्धित्वा तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेत्वा मुञ्चि ।
अथ खो सो भिक्खु गच्छित्वा^९ रुक्खमूले पधूपेत्तो निसीदि । अथ खो सा
इत्थी तं पुरिसं एतदवोच - “नाय्यो” सो भिक्खु मं निप्पातेसि; अपि च,
अहमेव तेन भिक्खुना सद्धि गच्छामि; अकारको सो भिक्खु; गच्छ, नं
खमापेही” ति । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुं खमापेसि । अथ खो सो भिक्खु

१-१. सी० पोत्थके नत्थि । २. भिक्खु - रो० । ३. संविदहन्ति - रो० । ४. गच्छन्ति -
रो० । ५. जनपदे - म० । ६. इत्थि - रो० । ७. अपाय्यो - म०, रो० । ८. एवरूप - स्या० ।
९. एसाय्यो - सी०, रो०, म० । १०. नाय्य - स्या० ।

सावत्थि गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु मातुगामेन सद्धि संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, मातुगामेन सद्धि संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जसी' ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 133

5

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धि संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं, उद्दिसेय्याथ –

B. 174

४१३. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धि संविधाय एकद्वानमगं 10 पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्चाणात्ता विञ्जू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

15

सद्धि ति एकतो ।

संविधाया ति – “गच्छाम भगिनि, गच्छाम अय्य; गच्छाम अय्य, गच्छाम भगिनि, अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे 20 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४१५. मातुगामे मातुगामसञ्जी संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25 मातुगामे अमातुगामसञ्जी संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्त पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खु संविदहति मातुगामो न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

यक्खिया वा पेतिया पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सिद्धिं
संविधाय एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्तिं दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्तिं ।

B. 175 5

४१६. अनापत्तिं असंविदहित्वा गच्छति, मातुगामो संविदहति भिक्खु
न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

— ० —

§ ६८. अट्ठसट्ठिमपाचित्तियं

(मिच्छाविट्ठियं)

(१) अरिट्ठिभिक्खुवत्थु

R. 134

४१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिट्ठस्स नाम भिक्खुनो गद्ध-
बाधिपुब्बस्स^१ एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति — “तथाहं भगवता धम्मं
देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू — “अरिट्ठस्स किर
नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं
भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता
ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्ठो
भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधि-
पुब्बं एतदवोचुं — “सच्चं किर ते, आवुसो अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं
उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ? “एवंब्याखो
अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा
वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

“मा, आवुसो अरिट्ठ, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिविख । न
हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो
अरिट्ठ, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^२ वुत्ता भगवता । अलं च पन

ते पटिसेवतो अन्तरायाय' । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा
 बहूपायासा', आदीनवो एत्थ भिय्यो' । अट्टिकङ्कलूपमा' कामा वुत्ता
 भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा
 वुत्ता भगवता ... पे० ... तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता भगवता ... अङ्गार-
 कासूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता 5
 ... याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता ... रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता ' बहुदुक्खा बहूपायासा,
 आदीनवो एत्थ भिय्यो' ति ।

B. 176

एवं पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो 10
 तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा' अभिनिविस्स वोहरति - "एवं-
 व्याखो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि - 'यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति । यतो
 च खो ते' भिक्खू नासक्खिसु अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं पापका एतस्मा
 दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा 15
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
 भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेट्वा अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि - "सच्चं
 किर ते, अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 अन्तरायाया'" ति ? "एवं व्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि 20
 - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 अन्तरायाया'" ति ।

R. 135

कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजाना-
 नासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्त-
 रायिका' वुत्ता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा 25
 कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्टि-
 कङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया ... पे० ... मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया ...
 तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया ... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया ...
 सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया ... याचितकूपमा कामा वुत्ता मया ...

१. अन्तरायाया ति - सी० । २. बहूपायासा - सी०, म० । ३. भिय्यो - सी० । ४. अट्टि-
 कङ्कलूपमा - सी० । ५. परामस्स - सी० । ६. सी० पोत्थके नत्थि । ७. स्या० पोत्थके नत्थि ।

B. 177

खखफलूपमा कामा वुत्ता मया ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया ...
 सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता मया ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया
 बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस,
 अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन' अम्हे चेव अब्भाचिक्खसि, अत्तानं च खणसि^१,
 ५ बहुं च अपुञ्जं पसवसि । तं हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय
 दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... ।

(२) पञ्जाति

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४१८. “यो पन भिक्खु एवं वदेय्य - ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 10 अन्तरायाया’ ति सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - ‘मायस्मा एवं
 अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि
 भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका
 वुत्ता भगवता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया’ ति । एवं च पन^२ सो
 भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावत्ततियं
 15 समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावत्ततियं चे समनुभासियमानो
 तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१९. यो पना^३ ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

एवं वदेय्या ति - “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
 20 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

सो भिक्खू ति यो सो एवंवादी भिक्खू ।

भिक्खूही ति अज्जेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
 वत्तब्बो - “मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु
 भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेन आवुसो अन्त-
 25 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो
 अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटि-

R. 136

१. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. खनसि - स्या० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु
 नत्थि ।

निस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्खु सङ्खमज्झं पि आकङ्खित्वा
 वत्तब्बो – “मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अन्धाचिक्खि, न हि साधु
 भगवतो अन्धाचिक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्त- 5
 रायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्स-
 ज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो
 भिक्खु भिक्खूहि’ समनुभासितब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो ।
 व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो –

४२०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं 10
 पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति ।
 सो तं दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं
 भिक्खुं समनुभासेय्य – तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं 15
 दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो
 तं दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा
 दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो
 समनुभासना, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो 20
 भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि –
 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं
 उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो तं दिट्ठि न 25
 पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिट्ठिया
 पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना,
 तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्ठो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्स-
 ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरि-
योसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स
५ धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४२२. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्त-
१० कस्सा ति ।

—o—

§ ६९. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं

(उक्खित्तसम्भोगे)

(१) छब्बगिय - अरिट्ठभिक्षुसंवासवत्थु

R. 137

४२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू जानं तथा-
वादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं
सम्भुज्जन्ति पि संवसन्ति' पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
१५ ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्षू जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्प-
टिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुज्जिस्सन्ति पि संवसिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं
कप्पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, जानं तथावादिना
अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुज्जथा
२० पि संवसथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन
सद्धिं सम्भुज्जिस्सथा पि संवसिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं,

मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४२४. “यो पन भिक्खु जानं तथावादिना भिक्खुना अकटानुधम्ममेन तं दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुञ्जेय्य वा संवसेय्य^१ वा सह वा सेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 180

5

(३) विभङ्गो

४२५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

तथावादिना ति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति एवं वादिना ।

अकटानुधम्मो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

तं दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ति एतं दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ।

सम्भुञ्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हाति^२ वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, पदेन उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

संवसेय्य वा ति उक्खित्तकेन सद्धिं उपोसथं वा पवारणं वा सङ्घकम्मं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 R. 139

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने उक्खित्तके निपन्ने भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने उक्खित्तको निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति^३, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

४२६. उक्खित्तके उक्खित्तकसञ्जी सम्भुञ्जति वा संवसति^४ वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उक्खित्तके वेमतिको सम्भुञ्जति वा संवसति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । उक्खित्तके अनुक्खि-

१. संवासेय्य — रो० । २. पटिगण्हाति — सी०; पटिगण्हाति — रो० । ३. निपज्जति — स्या० । ४. संवासति — रो० ।

पाचित्तियं — २४.

B. 181

त्तकसञ्जी सम्भुञ्जति वा संवसति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति । अनुक्खित्तके उक्खित्तकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके अनुक्खित्तकसञ्जी, अनापत्ति ।

४२७. अनापत्ति अनुक्खित्तो ति जानाति, उक्खित्तो ओसारितो ति जानाति, उक्खित्तो' तं दिट्ठिं पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(नासित्तकसामणेरसम्भोगे)

(१) कण्टकसमणुद्देसवत्थु

४२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन कण्टकस्स^१ नाम समणुद्देसस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू कण्टकस्स नाम किर समणुद्देसस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अथ खो ते भिक्खू येन कण्टको समणुद्देसो तेनुपसङ्गमिसु ; उपसङ्गमित्वा कण्टकं समणुद्देसं एतदवोधुं — “सच्चं किर ते, आवुसो कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ? “एवं-ब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ।

२० मा, आवुसो कण्टक, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो कण्टक, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^२ वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया^३ ति । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा^४, आदीनवो एत्थ भिय्यो ... पे० ... एवं पि खो कण्टको

B. 182

१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. कण्टकस्स — रो०, स्या० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि ।

४. अन्तरायाय — सी० । ५. बहुपायासा — सी०, म० ।

समणुद्देसो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा' अभिनिविस्स वोहरति — “एवंव्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता’ भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”” ति ।

यतो च^१ खो ते भिक्खू नासक्खिसु कण्टकं समणुद्देसं एतस्मा पापका^२ 5
दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेट्वा कण्टकं समणुद्देसं पटिपुच्छि — “सच्चं किर ते, कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो 10
नालं अन्तरायाया”” ति ? “एवंव्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”” ति ।

“कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरा- 15
यिका वुत्ता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया ति ? अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा^३ कामा वुत्ता मया ... पे० ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन^४ अम्हे चेव अब्भाचिक्खसि अत्तानं च खणसि^५ बहुं 20
च अपुञ्जं पसवसि । तज्झि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति । विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो कण्टकं” समणुद्देसं नासेतु । एवं च पन, भिक्खवे, नासेतब्बो — अज्जतग्गे ते, आवुसो कण्टक, न चेव सो भगवा 25
सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्जे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं^६ सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा” ति । अथ खो सङ्घो कण्टकं समणुद्देसं नासेसि ।

R. 139

B. 183

१. परामस्स — सी० । २. म० पोत्थके नत्थि । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. अट्ठिकङ्कलूपमा — सी० । ५. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ६. खणसि — स्या० । ७. कण्टकं — स्या०, रो० । ८. दिरत्ततिरत्तं — सी०, स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेन्ति पि उपट्ठापेन्ति पि सम्भुज्जन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति' विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं ५ समणुद्देसं उपलापेस्सन्ति पि उपट्ठापेस्सन्ति पि सम्भुज्जिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेथा पि उपट्ठापेथा पि सम्भुज्जथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा^१ ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, 10 जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेस्सथा पि उपट्ठापेस्सथा पि सम्भुज्जिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४२६. "समणुद्देसो पि चे एवं वदेय्य - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो 15 नालं अन्तरायाया' ति, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'आवुसो समणुद्देस, एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन^२ सो समणुद्देसो भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव 20 पगणहेय्य, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'अज्जतगगे ते, आवुसो समणुद्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्छे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धि दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा' ति । यो पन भिक्खु जानं तथानासितं समणुद्देसं उपलापेय्य वा उपट्ठापेय्य वा सम्भुज्जेय्य वा सह वा सेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

25 ४३०. समणुद्देसो नाम सामणेरो वुच्चति ।

एवं वदेय्या ति - "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि

यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरा-
याया” ति ।

सो समणुद्देसो ति यो सो एवंवादी समणुद्देसो ।

R. 140

भिक्षूही ति अञ्जेहि भिक्षूहि, ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो — “मा, आवुसो समणुद्देस, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्ख ।
न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरिया-
येनावुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि
वत्तब्बो ... पे० ... सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति
सो समणुद्देसो भिक्षूहि एवमस्स वचनीयो — “अज्जतग्गे ते, आवुसो समणु- 10
द्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्जे समणुद्देसा
लभन्ति भिक्षूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे
विनस्सा” ति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

15

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति,
सो वा आरोचेति ।

तथानासितं ति एवं नासितं ।

समणुद्देसो नाम सामणरो वुच्चति ।

उपलापेय्य वा ति तस्स पत्तं वा चीवरं वा उद्देसं वा परिपुच्छं वा 20
दस्सामी ति उपलापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपट्ठापेय्य वा ति तस्स चुण्णं वा मत्तिकं वा दन्तकटुं वा मुखोदकं
वा सादियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सम्भुञ्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो
च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिग्गहाति 25
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिसति वा उद्दिसापेति
वा, पदेन उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 18.

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने नासितके समणुद्देसे निपन्ने
भिक्षु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्षु निपन्ने नासितको समणु- 30
द्देसो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति

पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३१. नासितके नासितकसञ्जी उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नासितके वेमतिको उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति,
 ५ आपत्ति दुक्कटस्स । नासितके अनासितकसञ्जी उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति । अनासितके नासितक-सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके अनासितकसञ्जी, अनापत्ति ।

४३२. अनापत्ति अनासितको ति जानाति, तं दिट्ठं पटिनिस्सट्ठो
 १० ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदिक्कम्मिकस्सा ति ।

सप्पाणकवगो सत्तमो ।

तस्सुद्धानं

सञ्चिच्चवधसप्पाणं, उक्कोटं^१ दुट्ठुल्लच्छादनं ।
 ऊनवीसति सत्थं^२ च, संविधानं अरिट्ठकं ।
 उक्खित्तं कण्ठकं^३ चेव, दस सिक्खापदा इमे ति ॥

—०—

§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(बुब्बचभूते)

(१) छन्नभिक्षुवत्थु

R. 141

B. 186

४३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे ।
 १५ तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्खू एवमाहंसु —
 “मावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो एवं वदेति —
 “न तावाहं, आवुसो, एतस्मि सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं
 व्यत्तं^४ विनयधरं परिपुच्छामी” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
 उज्झायान्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा छन्नो भिक्खूहि
 २० सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वक्खति — न तावाहं, आवुसो, एतस्मि सिक्खा-
 पदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेसि —

१. उक्कोटो — स्या०, रो० । २. वत्सं — सी० । ३. कण्ठकं — स्या०, रो० । ४. व्यत्तं — सी० ।

न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वक्खसि – न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४३४. “यो पन भिक्खु भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेय्य – ‘न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी’ ति, पाचित्तियं । सिक्खमानेन, भिक्खवे, भिक्खुना अञ्जातब्बं परिपुच्छित्तब्बं परिपञ्चित्तब्बं । अयं तत्थ सामीची” ति ।

(३) विभङ्गो

४३५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खूही ति अञ्जेहि भिक्खूहि ।

सहधम्मिकं नाम यं भगवता पञ्जातं सिक्खापदं एतं सहधम्मिकं नाम । तेन वुच्चमानो एवं वदेय्य – “न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी” ति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अपञ्चत्तेन वुच्चमानो – “इदं न सल्लेखाय न धुत्तथाय^१ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती” ति एवं वदेति, “न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं पण्डितं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. व्यत्तं – सी० । २. वदेति – स्या०, रो०; वदेय्या ति – सी० । ३. धत्तताय – स्या०, रो०; धुत्ताय – सी० । ४. विनयधरं ति – रो० ।

अनुपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन वा वुच्चमानो – “इदं न सल्लेखाय न धुत्तथाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती” ति एवं वदेति, “न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्चं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं पण्डितं मेधाविं बहुस्सुतं धम्म-
 5 कथिकं परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उप-
 सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्क-
 टस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सिक्खमानेना ति सिक्खितुकामेन ।

अञ्जातब्बं ति जानितब्बं ।

10 परिपुच्छितब्बं ति “इदं, भन्ते, कथं; इमस्स वा वत्थो” ति ?
 परिपिहितब्बं ति चिन्तेतब्बं तुलयितब्बं ।
 अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

४३७. अनापत्ति “जानिस्सामि सिक्खिस्सामी” ति भणति, उम्मत्त-
 कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं

(सिक्खापदविवरणके)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

15 ४३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खूनं अनेकपरियायेन
 B. 188 विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति,
 आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खू – “भगवा
 खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनय-
 20 परियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं
 भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परिया-
 पुणामा” ति, ते च बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो
 उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति ।

R. 143

अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनं एतदहोसि – “एतरहि खो, आवुसो,
 25 बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके
 विनयं परियापुणन्ति । सचे इमे विनये पकतञ्जनो भविस्सन्ति अग्हे

येनिच्छकं^१ यदिच्छकं^२ यावदिच्छकं^३ आकड्डिस्सन्ति परिकड्डिस्सन्ति । हन्द मयं, आवुसो, विनयं विवण्णेमा^४ ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं वदेन्ति^५ — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती” ति ! ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — 5 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू विनयं विवण्णेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, विनयं विवण्णेत्या ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, विनयं विवण्णेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

४३६. “यो पन भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती” ति, सिक्खापदविवण्णके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४४०. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 15

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते वा उद्दिसापेन्ते वा सज्झायं वा करोन्ते ।

एवं वदेय्या ति — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती ति । ये इमं परियापुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं होति विहेसा होति विलेखा होति, ये इमं न परियापुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं न होति विहेसा न होति विलेखा न होति । अनुद्दिट्ठं इदं वरं, अनुग्गहितं इदं वरं, अपरियापुटं^६ इदं वरं, अधारितं इदं वरं, विनयो वा अन्तरधायतु, इमे वा भिक्खू अपकतञ्जुनो^६ होन्तू” ति उपसम्पन्नस्स विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

४४१. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

१. स्या० पोत्थके नत्थि । २. ययिच्छकं — स्या० । ३. यावदिच्छकं — सी० ; स्या० पोत्थके नत्थि । ४. वदेन्ति — म० । ५. अपरियापुत्तं — स्या० ; अपरियापुणितं — सी० । ६. अप्पकतञ्जुनो — सी० ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जं धम्मं विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स विनयं वा अञ्जं वा धम्मं विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
R. 144 सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5 अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४२. अनापति नविवण्णेतुकामो, “इद्ध त्वं” सुत्तन्ते वा गाथायो वा अभिधम्मं वा परियापुणस्सु, पच्छा विनयं परियापुणस्ससो” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं

(मोहनके)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू अनाचारं आचरित्वा अञ्जाणकेन आपन्ना ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेन्ति — “इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति, खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया
B. 190 15 भिक्षू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खन्ति — इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेथ — इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

20 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खथ — इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४४४. “यो पन भिक्खु अन्वद्धमासं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य — ‘इदनेव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती’ ति । तं चे भिक्खुं अञ्जे भिक्खू जानेय्युं निसिन्नपुब्बं इमिना भिक्खुना द्वत्तिक्खत्तुं^१ पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो^२, न च तस्स भिक्खुनो अञ्ज्जाणकेन मुत्ति अत्थि, यं च तत्थ आपत्ति आपन्नो तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि^३ चस्स मोहो आरोपेतब्बो — ‘तस्स ते, आवुसो, अलाभा, तस्स ते दुल्लङ्गं, यं त्वं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोसी’ ति । इदं तस्मि मोहनके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४४५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 10 R. 145
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अन्वद्धमासं ति अनुपोसथिकं ।

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते ।

एवं वदेय्या ति अनाचारं आचरित्वा — “अञ्ज्जाणकेन आपन्नो” ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेति — “इदनेव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती” ति, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

तञ्चे मोहेतुकामं भिक्खुं अञ्जे भिक्खू^१ जानेय्युं निसिन्नपुब्बं इमिना भिक्खुना द्वत्तिक्खत्तुं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो, न च तस्स भिक्खुनो अञ्ज्जाणकेन मुत्ति अत्थि, यं च तत्थ आपत्ति आपन्नो, तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, आरोपेतब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — 20

४४६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेय्य । एसा अत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो

१. द्वित्तिक्खत्तुं — स्या०, रो० । २. भिय्यो — सी० । ३. उत्तरि — म० ।

मोहस्स आरोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“आरोपितो सङ्खेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहो । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अनारोपिते मोहे मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते मोहे मोहेति,
5 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४४७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
10 कम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४८. अनापत्ति न वित्थारेन सुतं होति, ऊनक्खमत्तत्तुं वित्थारेन सुतं होति, नमोहेतुकामस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं

(पहारदाने)

(१) छब्बगिय – सत्तरसवगियभिक्खुवत्थु

B. 192

R. 146

४४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवगियानं भिक्खूनं पहारं देन्ति । ते रोदन्ति । भिक्खू एव-
माहंसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया
भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं पहारं देन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्ब-
20 गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सन्ती ति ... पे० ...
सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं देथा ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
25 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४५०. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं ददेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४५१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

5

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

पहारं ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा अन्त-
मसो उप्पलपत्तेन पि पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्त-
मनो पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 193

15

४५३. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो पहारं देति,
उम्मत्तकस्स, आदिग्गमवत्ता ति ।

—०—

१ ७५. ञ्चसत्तातिमपाचित्तियं

(तलसत्तिकउगिरणे)

(१) छब्बग्गिय – सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

४५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवग्गियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उगिरन्ति । ते पहारसमुच्चिता
रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?
“इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं तलसत्तिकं
उगिरन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना

20 R. 147

सत्तरसवगियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उगिरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना सत्तरसवगियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उगिरथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
5 कुपिता अनत्तमना सत्तरसवगियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उगिरिस्सथ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४५५. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४५६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे ० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

B. 194

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

तलसत्तिकं उगिरेय्या ति कायं वा कायपटिबद्धं वा अन्तमसो

15 उप्पलपत्तं पि उच्चारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५८. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो तलसत्तिकं
25 उगिरति, उम्मत्तकस्स, अनापत्तिकस्सा ति ।

§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं

(अमूलकानुद्धंसेने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू भिक्षुं अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षुं अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, 5
भिक्षुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४६०. “यो पन भिक्षु भिक्षुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेय्य, 10
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्चं भिक्षुं ।

अमूलकं नाम अदिट्ठं अस्सुतं अपरिसद्धितं ।

15

सङ्घादिसेसेना ति तेरसन्नं अञ्जतरेन ।

अनुद्धंसेय्या ति चोदेति वा चोदापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धं-
सेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अमूलकेन सङ्घादिसेसेन
अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन 20
सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आचारविपात्तेया वा दिट्ठिविपत्तिया वा अनुद्धंसेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पन्नं अनुद्धंसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25

४६३. अनापत्ति तथासञ्जी चोदेति, वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स,
आदिक्खिण्णस्सा ति ।

§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(कुक्कुच्चउपदहने)

(१) छब्बगिय - सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियानं
5 भिक्षूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहन्ति — “भगवता, आवुसो, सिक्खापदं
पञ्जात्तं — ‘न ऊनवीसतिवस्सो पुग्गलो उपसम्पादेत्तब्बो’ ति । तुम्हे च ऊन-
वीसतिवस्सा उपसम्पन्ना । कच्चि नो तुम्हे अनुपसम्पन्ना” ति ? ते रोदन्ति ।
भिक्षू एवमाहंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?

B. 196

R. 149

10 “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हाकं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
उपदहन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
उपदहिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्षूनं सञ्चिच्च
कुक्कुच्चं उपदहथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 भिक्षूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४६५. “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहेय्य-
‘इतिस्स मुहुत्तं पि अफासु भविस्सती’ ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20 ४६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिहितरित्त्व
वीतिकमो ।

कुक्कुच्चं उपदहेय्या ति “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्तं, मज्जं मञ्जे तथा पीतं, मातुगामेन सद्धि रहो मञ्जे तथा निसिन्नं” ति कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा, अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति कुक्कुच्चं उपदहितुं ।

5

४६७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६८. अनापत्ति न कुक्कुच्चं उपदहितुकामो “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्तं, मज्जं मञ्जे तथा पीतं, मातुगामेन सद्धि रहो मञ्जे तथा निसिन्नं, इद्ध जानाहि, मा ते पच्छा कुक्कुच्चं 15
अहोसी” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 197

— 0 —

§ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं .

(उपस्सुतिद्वाने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू पेसलेहि
भिक्षूहि सद्धि भणन्ति । पेसला भिक्षू एवं वदेन्ति^१ — “अलज्जिनो
इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू । न सक्का इमेहि सह भण्डितुं” ति । 20
छब्बगिया भिक्षू एवं वदेन्ति — “किस्स तुम्हे, आवुसो, अम्हे अलज्जिवादेन
पापेथा” ति ? “कहं पन तुम्हे, आवुसो, अस्सुथा” ति ? “मयं आयस्मन्तानं
उपस्सुतिं तिट्ठम्हा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षूनं भण्डन-
जातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं 25

R. 150

१. भण्डेन्ति — सी० । २. वदन्ति — म०, रो० ।

किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठिस्सथ !
 5 नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४७०. “यो पन भिक्खु भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठेय्य” - “यं इमे भणिस्सन्ति तं सोस्सामी” ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्ख ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 198

भिक्खूनं ति अञ्जेसं भिक्खूनं ।

भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं ति अधिकरणजातानं ।

उपस्सुतिं तिट्ठेय्या ति “इमेसं सुत्वा चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचो-
 15 देस्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कलू करिस्सामी” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पच्छतो गच्छन्तो तुरितो गच्छति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पुरतो गच्छन्तो ओहि्यति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा
 R. 151 20 निपन्नोकासं वा आगन्त्वा मन्तेन्तं उक्कासितब्बं, विजानापेतब्बं, नो चे उक्कासेय्य वा^१ विजानापेय्य वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति उपस्सुतिं तिट्ठितुं ।

४७२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति
 25 पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. तिट्ठेय्यं - सी० । २. मङ्कलुं - रो०, स्या०; मङ्कुकरिस्सामी - सी० । ३. वा न - रो० ।

अनुपसम्पन्नस्स उपस्सुति तिठ्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४७३. अनापत्ति — “इमेसं सुत्वा ओरमिस्सामि विरमिस्सामि वूप-
समिस्सामि^१ अत्तानं परिमोचेस्सामी” ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि- 5
कस्सा ति ।

— ० —

१ ७६. ऊनासीतिमपाचित्तिथं

(कम्मपटिबहूने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 199
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू अनाचारं
आचरित्वा एकमेकस्स कम्मे कयिरमाने^२ पटिक्कोसन्ति । तेन खो पन समयेन
सङ्घो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बगिया भिक्षू चीवरक- 10
करोन्ता एकस्स छन्दं अदंसु । अथ खो सङ्घो — “अयं, आवुसो, छब्बगियो
भिक्षु एको आगतो, हन्दस्स मयं कम्मं करोमा” ति तस्स कम्मं अकासि ।
अथ खो सो भिक्षु येन छब्बगिया भिक्षू तेनुपसङ्गमि । छब्बगिया भिक्षू
तं भिक्षुं एतदवोचुं — “किं, आवुसो, सङ्घो अकासी” ति ? “सङ्घो मे,
आवुसो, कम्मं अकासी” ति । “न मयं, आवुसो, एतदत्थाय छन्दं अदमहा — 15
'तुहं कम्मं करिस्सती' ति । सचे च मयं जानेय्याम तुहं कम्मं करिस्सती ति,
न मयं छन्दं ददेय्यामा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू धम्मिकानं
कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं^३ आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर तुम्हे, भिक्षवे, धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं 20 R. 152
आपज्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,

मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिस्सेय्याथ -

४७५. “यो पन भिक्खु धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयन-
धम्मं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४७६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

धम्मिकं नाम कम्मं अपलोकनकम्मं जत्तिकम्मं जत्तिदुतियकम्मं
जत्तिचतुत्थकम्मं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं धम्मिकं नाम कम्मं ।
छन्दं दत्वा खिय्यति^१ आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी छन्दं दत्वा खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं दत्वा खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी छन्दं दत्वा खिय्यति, अनापत्ति । अधम्म-
कम्मे धम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी, अनापत्ति ।

४७८. अनापत्ति - “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्मं
कतं” ति जानन्तो खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

०—

§ ८०. असोतिमपाचित्तियं

(छन्दं अदत्वा गते)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

४७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सङ्घो सन्निपतितो होति केनचि-
देव करणीयेन । छब्बगिया भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ता एकस्स छन्दं
अदंसु । अथ खो सङ्घो यस्सत्थाय सन्निपतितो तं कम्मं करिस्सामी ति जत्ति
ठपेसि । अथ खो सो भिक्खु - “एवमेविमे एकमेकस्स कम्मं करोन्ति, कस्स
तुम्हे कम्मं करिस्सथा” ति छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कामि । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना

पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्घे विनिच्छय-
कथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमिस्ससि ! 5
नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४८०. “यो पन भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं
अदत्वा उट्ठायासना पक्कमेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 10 B. 201
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घे विनिच्छयकथा नाम वत्थु^१ वा आरोचितं होति अविनिच्छितं,
अत्ति वा ठपिता होति, कम्मवाचा वा विप्पकता होति ।

छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमेय्या ति — “कथं इदं कम्मं कुप्पं अस्स
वग्गं अस्स न करेय्या” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिसाय हत्थपासं 15
विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४८२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी छन्दं अदत्वा उट्ठायासना
पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं अदत्वा उट्ठा-
यासना पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी छन्दं
अदत्वा उट्ठायासना पक्कमति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, 20
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

४८३. अनापत्ति — “सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा
विवादो वा भविस्सती” ति गच्छति, “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती”
ति गच्छति, “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्मं करिस्सती” ति 25
गच्छति, गिलानो वा^२ गच्छति, गिलानस्स करणीयेन वा^३ गच्छति, उच्चारेन

वा पस्सावेन वा पीळितो गच्छति, न कम्मं कोपेतुकामो पुन पच्चागमिस्सामी
ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(चीवरं दिन्ने खियने)

(१) दब्बमल्लपुत्त - छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

R. 154

४८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^१ कलन्दक-

निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स

5 सेनासनं च पञ्जापेति^२ भत्तानि^३ च उद्दिंसति । सो चायस्मा दुब्बलचीवरो
होति । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स एकं चीवरं उप्पन्नं होति । अथ खो

B. 202

सङ्घो तं चीवरं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स अदासि । छब्बग्गिया
भिक्षू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “यथासन्थुतं^४ भिक्षू सङ्घिकं

10 लाभं परिणामेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू समग्गेन सङ्घेन
चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर
तुम्हे, भिक्षवे, समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जथा
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,
मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं, वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४८५. “यो पन भिक्षु समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयन-
धम्मं आपज्जेय्य ‘यथासन्थुतं भिक्षू सङ्घिकं लाभं परिणामेन्ती’ ति, पाचि-
20 त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

१. वेळुवने — सी० । २. पञ्जापेति — म०, सी० । ३. यथासन्ततं — रो० । ४. सी०,
रो० पोत्थकेसु नस्ति ।

समगो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं ठितो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

दत्त्वा ति सयं दत्त्वा ।

यथासन्धुतं नाम यथामित्तता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्तता यथा-
समानुपज्झायकता यथासमानाचरियकता । 5

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टं पि, दसिकसुत्तं पि ।

पच्छा खीयनधम्मं आपज्जेय्या ति उपसम्पन्नस्स सङ्घेन सम्मतस्स
सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा 10
खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं दिन्ने खिय्यति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 155

४८७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

अञ्जं परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नस्स
सङ्घेन असम्मतस्स सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स
वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं
वा अञ्जं वा परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स 20
सङ्घेन सम्मतस्स वा असम्मतस्स वा सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स
वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकस्स वा चीवरं वा अञ्जं वा परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, 25
अनापत्ति^१ ।

B. 203

४८८. अनापत्ति — पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्त^२
“क्वत्थो तस्स दिन्नेन लद्धा पि विनिपातेस्सति न सम्मा उपनेस्सती” ति
खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—•—

§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं

(सङ्घिकलाभपरिणामने)

(१) सावत्थिपूगस्स सचीवरभत्तपटिपादनवत्थु

४८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जतरस्स पूगस्स
 सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं होति - भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा ति ।
 अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा तं
 5 पूगं एतदवोचुं - “देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खूनं” ति । “न
 मयं, भन्ते, दस्साम । अम्हाकं सङ्घस्स अनुवस्सं^१ सचीवरभिक्खा पञ्जात्ता”
 ति । “बहू, आवुसो, सङ्घस्स^२ दायका, बहू सङ्घस्स भत्ता^३ । इमे तुम्हे
 निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति । तुम्हे चे इमेसं न दस्सथ, अथ
 R. 156 को चरहि इमेसं दस्सति ? देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खूनं”
 10 ति । अथ खो सो पूगो छब्बग्गियेहि भिक्खूहि निप्पीळियमानो यथापटियत्तं
 चीवरं छब्बग्गियानं भिक्खूनं दत्वा सङ्घं भत्तेन परिवसि । ये ते भिक्खू
 B. 204 जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं न च जानन्ति छब्बग्गियानं भिक्खूनं
 दिन्नं ति ते एवमाहंसु - “ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवरं” ति । “नत्थि,
 भन्ते । यथापटियत्तं चीवरं अय्या छब्बग्गिया अय्यानं छब्बग्गियानं परिणा-
 15 मेसुं” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
 विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं
 पुगलस्स परिणामेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
 जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परिणामेथा ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

20. विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परिणामेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

४९०. “यो पन भिक्खु जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परि-
 25 णामेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

5

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा, अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टं पि, दसिकसुत्तं पि ।

परिणतं नाम दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति, तं पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. परिणते परिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परिणते वेमतिको पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिणते अपरिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, अनापत्ति । सङ्घस्स परिणतं अञ्जसङ्घस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । चेतियस्स परिणतं अञ्जचेतियस्स^१ वा सङ्घस्स वा* पुग्गलस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलस्स परिणतं अञ्जपुग्गलस्स वा सङ्घस्स वा* चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते परिणतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स^१ । अपरिणते अपरिणतसञ्जी, अनापत्ति ।

10

B. 205

R. 157

४६३. अनापत्ति - “कत्थ देमा” ति पुच्छीयमानो - “यत्थ तुम्हाकं देय्यधम्मो परिभोगं वा लभेय्य पटिसङ्खारं वा लभेय्य चिरट्टित्तिको वा अस्स यत्थ वा पन तुम्हाकं चित्तं पसीदति तत्थ देथा” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

सहधम्मिकवग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्धानं

सहधम्म-विवण्णं च, मोहापनं^१ पहारकं^१ ।

तलसत्ति अमूलं च, सञ्चिच्च च उपस्सुति^१ ।

पटिबाहनछन्दं^१ च, दब्बं च परिणामनं ति^१ ॥

25

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नरिय । २. अञ्जस्स चेतियस्स - स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके ‘गणस्स वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ३-३. मोहापन पहारणं - सी०; मोहापनपहारकं - स्या०; मोहापनपहारकं - रो० । ४. उपस्सुति च - रो० । ५. पटिबाहनछन्दं - स्या०; पटिबाहन छन्दं - म० । ६. परिणामनं - रो० ।

१८३. तयासीतिमपाचित्तियं
(राजन्तेपुरप्पवेसने)

(१) आनन्द-मल्लिकादेवीवत्थु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्यानपालं
आणापेसि - “गच्छ, भणे, उय्यानं सोधेहि । उय्यानं गमिस्सामा”” ति ।
“एवं, देवा” ति खो सो उय्यानपालो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स पटि-
५ स्सुत्वा उय्यानं सोधेन्तो अद्दस भगवन्तं अञ्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिन्नं ।
दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा राजानं
पसेनदि कोसलं एतदवोच - “सुद्धं, देव, उय्यानं । अपि च, भगवा तत्थ
निसिन्नो” ति । “होतु, भणे ! मयं भगवन्तं पयिरुपासिस्सामा” ति । अथ खो
राजा पसेनदि कोसलो उय्यानं गत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि । तेन खो
१० पन समयेन अञ्जतरो उपासको भगवन्तं पयिरुपासन्तो निसिन्नो होति ।
अद्दसा खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं भगवन्तं पयिरुपासन्तं निसिन्नं ।
दिस्वान भीतो अद्दासि । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स एतदहोसि -
B. 206 “नारह्तायं पुरिसो पापो होतुं, यथा भगवन्तं पयिरुपासती” ति । येन
भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
R. 158 15 अथ खो सो उपासको भगवतो गारवेन राजानं पसेनदि कोसलं नेव अभि-
वादेसि न पच्चुट्ठासि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो अनत्तमनो अहोसि -
“कथं हि नामायं पुरिसो मयि आगते नेव अभिवादेस्सति न पच्चुट्ठेस्सती”
ति ! अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं अनत्तमनं विदित्वा राजानं
पसेनदि कोसलं एतदवोच - “एसो खो, महाराज, उपासको बहुस्सुतो
२० आगतागमो कामेसु वीतरागो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स
एतदहोसि - “नारह्तायं उपासको ओरको होतुं, भगवा पि इमस्स वण्णं
भासती”” ति । तं उपासकं एतदवोच - “वदेय्यासि, उपासक, येन अत्थो”
ति । “सुट्ठु, देवा” ति । अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया
कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा
२५ पसेनदि कोसलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो
सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

४६५. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उपरिपासाद-
 वरगतो होति । अद्दसा^१ खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं रथिकाय^२
 छत्तपाणिं गच्छन्तं । दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - “त्वं किर,
 उपासक, बहुस्सुतो आगतागमो । साधु, उपासक, अम्हाकं इत्थागारं
 धम्मं वाचेही” ति । “यमहं^३, देव, जानामि अय्यानं वाहसा, अय्या व 5
 देवस्स इत्थागारं धम्मं वाचेस्सन्ती” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो -
 “सच्चं खो उपासको आहा” ति येन भगवा तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा
 भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा
 पसेनदि कोसलो भगवन्तं एतदवोच - “साधु, भन्ते, भगवा एकं भिक्खुं
 आणापेतु यो अम्हाकं इत्थागारं धम्मं वाचेस्सती” ति । अथ खो भगवा 10
 राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... पदक्खिणं कत्वा
 पक्कामि । अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि - “तेनहानन्द,
 रञ्जो इत्थागारं धम्मं वाचेही” ति । “एवं, भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो
 भगवतो पटिस्सुत्वा^४ कालेन^५ कालं^६ पविसित्वा रञ्जो इत्थागारं धम्मं
 वाचेति^७ । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर- 15
 मादाय येन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि ।

B. 207

४६६. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो मल्लिकाय देविया
 सद्धि सयनगतो होति । अद्दसा खो मल्लिका देवी आयस्मन्तं आनन्दं दूरतो व
 आगच्छन्तं । दिस्वान सहसा बुट्ठासि ; पीतकम्रुट्ठं^८ दुस्सं पभस्सित्थ ।
 अथ खो आयस्मा आनन्दो ततो व पटिनिवत्तित्वा आरामं गन्त्वा भिक्खूनं 20
 एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा आनन्दो पुब्बे अप्पटि-
 संविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं,
 आनन्द, पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविससी^९ ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, आनन्द, 25
 पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्ससि ! नेतं, आनन्द, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि-
 ४६७. “दसयिमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे

R. 159

१. अद्दसा - रो० । २. रथियाय - स्या० । ३. यमपाहं - सी० । ४. पटिसुणित्वा - सी०,
 स्या० । ५. काले - सी० । ६. सी० पोत्थके नत्थि । ७. वाचेसि - स्या०, रो० । ८. पीतक-
 मस्सा - सी० । ९. पाविसी - सी० ।

दस ? इध, भिक्खवे, राजा महेसिया सद्धि निसिन्नो' होति, तत्थ भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति । भिक्खु वा महेसिं दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'अद्धा इमेसं कतं वा करिस्सन्ति वा' ति । अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

5 "पुन च परं, भिक्खवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो । अञ्जातरं इत्थि गन्त्वा नस्सरति । सा तेन गब्भं गण्हाति^१ । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

10 "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जातरं रतनं नस्सति । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, ततियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

B. 208

"पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अब्भन्तरा गुय्हमन्ता बहिद्धा सम्भेदं गच्छन्ति । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे पुत्तो वा पितरं पत्थेति पिता वा पुत्तं पत्थेति^१ तेसं एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

20 "पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्टानियं उच्चै ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति - 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, छट्ठो आदीनवो, राजन्तेपुरप्प-वेसने ।

25 "पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चट्टानियं^१ नीचे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति - 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, सत्तमो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

R. 160

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उय्योजेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अयं, भिक्खवे, अट्ठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा काले सेनं उय्योजेत्वा अन्तरामगतो ५ निवत्तापेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अयं, भिक्खवे, नवमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो राजन्तेपुरं हत्थिसम्मदं अस्स-सम्मदं रथसम्मदं रज्जनीयानि^१ रूपसद्गन्धरसफोटुब्बानि, यानि न पब्ब- 10 जितस्स सारुप्पानि । अयं*, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने” ति ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं अनेकपरियायेन विगरहित्वा 15 दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याय —

४६८. “यो पन भिक्खु रञ्जो खत्तियस्स मुद्धावसित्तस्स^३ अनिक्ख- 15 न्तराजके अनिग्गतर्तनके” पुब्बे अप्पटिसंविदितो इन्दखीलं अतिक्कामेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

खत्तियो नाम उभतो सुजातो होति, मातितो च पितितो च संसुद्ध- 20 गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्खित्तो अनुपकुट्ठो^५ जातिवादेन ।

मुद्धावसित्तो नाम खत्तियाभिसेकेन अभिसित्तो होति ।

अनिक्खन्तराजके ति राजा सयनिघरा अनिक्खन्तो होति ।

अनिग्गतर्तनके ति महेसी सयनिघरा अनिक्खन्ता होति, उभो वा अनिक्खन्ता होन्ति । 25

पुब्बे अप्पटिसंविदितो ति पुब्बे अनामन्तेत्वा^६ ।

१. अन्तेपुरं — सी०, रो० । २. रजनीयानि — सी०; रजनीयानि — स्या० । * एत्थ स्या० पोरथके ‘खो’ ति पाठो दिस्सति । ३. मुद्धावसित्तस्सो — स्या० । ४. अनीभतरतनके — सी० । ५. अनुपकुट्ठो — सी० । ६. अनिमन्तितो — स्या०, सी० ।

इन्दखीलो नाम सयनिघरस्स उम्मारो वुच्चति ।

सयनिघरं^१ नाम यत्थ कत्थचि रञ्जो सयनं पञ्जात्तं होति, अन्त-
मसो साणिपाकारपरिक्खत्तं पि ।

इन्दखीलं अतिक्कामेय्या ति पठमं पादं उम्मारं अतिक्कामेति,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५००. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी इन्दखीलं अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको इन्दखीलं
अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी
इन्दखीलं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटि-
संविदिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी,
अनापत्ति ।

B. 210,
R. 161

५०१. अनापत्ति पटिसंविदिते, न खत्तियो होति, न खत्तिया-
भिसेकेन अभिसित्तो होति, राजा वा^२ सयनिघरा निक्खन्तो होति, महेसी
15 वा^३ सयनिघरा निक्खन्ता होति, उभो वा^४ निक्खन्ता होन्ति, नसयनिघरे,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

३.८४. चतुरासोतिमपाचित्तियं

(रत्तनउग्गहणने)

(१) भिक्खु-ब्राह्मणथविकवत्थु

५०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अचिरवतिया
नदिया नहायति । अञ्जतरो पि ब्राह्मणो पञ्चसत्तानं थविकं थले निक्खि-
20 पित्वा अचिरवतिया नदिया नहायन्तो^५ विस्सरित्वा अगमासि । अथ खो
सो भिक्खु — “तस्सायं ब्राह्मणस्स थविका, मा इध^६ नस्सी” ति अगगहेसि ।
अथ खो सो ब्राह्मणो सरित्वा तुरित^७ नुरितो आधावित्वा तं भिक्खुं एतद-
वोच — “अपि मे, भो, थविकं पस्सेय्यासी” ति ? “हन्द, ब्राह्मणा” ति

१. सयनीघरं — स्या० । २. म०, रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. म०, रो०, स्या०
पोत्थकेसु नत्थि । *एत्थ स्या० पोत्थके ‘सयनीघरा’ ति पाठो दिस्सति । ४. नहायित्वा — सी०,
स्या० । ५. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अदासि । अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि — “केन नु खो अहं उपायेन इमस्स भिक्खुनो पुण्णपत्तं न ददेय्यं” ति ! “न मे, भो, पञ्चसतानि, सहस्सं मे” ति पलिबुद्धित्वा^१ मुञ्चि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु रतनं उग्गहेस्सती ति ... पे० ... सच्चं 5 किर त्वं, भिक्खु, रतनं उग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति^२ ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, रतनं उग्गहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मत्तं वा उग्गणहेय्य वा उग्गणहापेय्य 10 वा, पाचैत्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) विसाखाआभरणभण्डकवत्थु

५०३. तेन खो पन समयेन सावत्थिया^३ उस्सवो होति । मनुस्सा अलङ्कृतप्पटियत्ता^४ उय्यानं गच्छन्ति । विसाखा पि मिगारमाता अलङ्कृतप्पटियत्ता उय्यानं गमिस्सामी ति गामतो निक्खमित्वा — “क्याहं करि- 15 B. 211 R. 162 स्सामि उय्यानं गन्त्वा, यन्नूनाहं भगवन्तं पयिरुपासेय्यं” ति आभरणं ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा दासिया अदासि — “हन्द, जे, इमं भण्डिकं गण्हाही” ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो विसाखं मिगारमातरं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि 20 समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो सा दासी तं भण्डिकं विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खू पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, उग्गहेत्वा निक्खिपथा” ति । 25

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा

१. पलिबुद्धेत्वा — म० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. सावत्थियं — सी० । ४. अलङ्कृत-पटियत्ता — सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं - यस्स भविस्सति सो हरिस्सती ति । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षू रतनं वा रतनसम्मतं वा, अज्जात्र अज्झारामा,
5 उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु

५०४. तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदेसु^१ अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो होति । तेन च गहपतिना अन्तेवासी आणत्तो होति - “सचे भदन्ता^२ आगच्छन्ति भत्तं^३ करेय्यासी” ति । तेन खो पन समयेन
10 सम्बहुला भिक्षू कासीसु जनपदेसु चारिकं चरमाना येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो तेनुपसङ्कमिसु । अद्दसा खो सो पुरिसो ते भिक्षू दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते भिक्षू अभिवादेत्वा एतदवोच - “अधिवासेन्तु, भन्ते, अय्या स्वातनाय गहपतिनो भत्तं” ति । अधिवासेसुं खो ते भिक्षू तुण्हीभावेन^४ । अथ खो
15 सो पुरिसो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा कालं आरोचापेत्वा^५ अङ्गुलिमुद्दिकं ओमुञ्चित्वा ते भिक्षू भत्तेन परिवसित्वा - “अय्या भुञ्जित्वा गच्छन्तु, अहं पि^६ कम्मन्तं गमिस्सामी” ति अङ्गुलिमुद्दिकं विस्सरित्वा अगमासि । भिक्षू पस्सित्वा - “सचे मयं गमिस्साम नस्सिस्सतायं अङ्गुलिमुद्दिका” ति तत्थेव अञ्छिसु । अथ खो
20 सो पुरिसो कम्मन्ता आगच्छन्तो ते भिक्षू पस्सित्वा एतदवोच - “किस्स, भन्ते, अय्या इधेव अञ्छन्ती” ति ? अथ खो ते भिक्षू तस्स पुरिसस्स एतमत्थं आरोचेत्वा सावत्थि गन्त्वा भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 212,
R. 163

(६) अनुपज्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
25 भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्जावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं -

१. जनपदे - म० । २. भदन्ता - स्या०, रो० । ३. तुण्हीभावेन - रो० । ४. आरोचेत्वा - सी० । ५. हि - सी० ।

यस्स भविस्सति सो हरिस्सती” ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५०५. “यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मत्तं वा, अञ्जात्र अञ्जारा-
रामा वा अञ्जावसथा वा, उग्गहेय्य वा उग्गहापेय्य वा, पाचित्तियं । रतनं
वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्तं वा अञ्जारामे वा अञ्जावसथे वा उग्गहेत्वा वा 5
उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं — ‘यस्स भविस्सति सो हरिस्सती’ ति । अयं
तत्थ सामीची” ति ।

(७) विभङ्गो

५०६. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ...पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

रतनं नाम मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्खो सिला पवालं^१ रजतं जातरूपं 10
लोहितङ्को मसारगल्लं ।

रतनसम्मत्तं नाम मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं एतं^२ रतनसम्मत्तं
नाम^३ ।

अञ्जात्र अञ्जारामा वा अञ्जावसथा वा ति ठपेत्वा अञ्जारामं
अञ्जावसथं । 15

अञ्जारामो नाम परिक्खित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो, अपरि-
क्खित्तस्स उपचारो ।

अञ्जावसथो नाम परिक्खित्तस्स आवसथस्स अन्तो आवसथो, अपरि-
क्खित्तस्स उपचारो ।

उग्गहेय्या ति सयं गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20 B. 213

उग्गहापेय्या ति अञ्जं गाहापेति^४, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्तं वा अञ्जारामे वा अञ्जावसथे
वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं ति रूपेन वा निमित्तेन वा
सञ्जाणं कत्वा निक्खिपित्वा आचिक्खितब्बं — “यस्स भण्डं नट्ठं सो आगच्छतू”
ति । सचे तत्थ आगच्छति सो वत्तब्बो — “आवुसो, कीदिसं ते भण्डं” 25
ति ? सचे रूपेन वा निमित्तेन वा सम्पादेति दातब्बं, नो चे सम्पादेति
विचिनाहि आवुसो ति वत्तब्बो । तम्हा आवासा पक्कमन्तेन ये तत्थ होन्ति
भिक्खू पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्कमितब्बं । नो चे होन्ति भिक्खू

R. 164

१. पवालं — स्या०, रो० । २ — २. सी० पोत्थके नट्ठिय । ३. गण्हापेति — सी०,
स्या०, रो० ।

पतिरूपा, ये तत्थ होन्ति गहपतिका पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्क-
मितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

५०७. अनापत्ति रतनं वा रतनसम्मत्तं वा अज्झारामे वा अज्झा-
5 वसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपति — “यस्स भविस्सति
सो हरिस्सती” ति, रतनसम्मत्तं विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति,
पंसुकूलसज्जिस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ८५. पञ्चसीतिमपाचिस्तिथं

(विकालगामप्पविसने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

५०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू विकाले
10 गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ति,
सेय्यथीदं^१ — राजकथं चोरकथं महाभत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्न-
कथं पानकथं वत्थकथं सयनकथं मालाकथं गन्धकथं जातिकथं यानकथं
गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इत्थिकथं^२ पुरिसकथं^३ सूरकथं^४
विसिखाकथं कुम्भट्टानकथं पुब्बपेतकथं नानत्तकथं^५ लोकक्खायिकं समुद्-
B. 214 15 क्खायिकं इतिभवाभवकथं इति वा । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं — राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा, सेय्यथापि गिही काम-
भोगिनो” ति !

- 20 अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं — राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,

१. सेय्यथीदं — म० । २. इत्थिकथं — स्या० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. सुराकथं — सी०, स्या०, रो० । ५. नानत्थकथं — रो० ।

भिक्षवे, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं
तिरच्छानकथं कथेथ, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवा-
भवकथं इति वा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं 5
कथेस्सथ, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति
वा ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्षु विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 165

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

10

(३) सार्वत्थिगच्छन्तभिक्षुवत्थु

५०६. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू कोसलेसु जनपदेसु
सार्वत्थि गच्छन्ता सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छिषु । मनुस्सा ते भिक्षू
पस्सित्वा एतदवोचुं – “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो ते भिक्षू –
“भगवता पटिक्खित्तं विकाले गामं पविसितुं” ति कुक्कुच्चायन्ता न
पविसिषु । चोरा ते भिक्षू अच्छिन्दिषु । अथ खो ते भिक्षू सार्वत्थि गन्त्वा 15
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्षू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्षवे, आपुच्छा विकाले गामं पवि-
सितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्षु अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति । 20 B. 215

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति – अनापुच्छायं

५१०. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु कोसलेसु जनपदेसु
सार्वत्थि गच्छन्तो सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छिषु । मनुस्सा तं भिक्षुं
पस्सित्वा एतदवोचुं – “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु –
“भगवता पटिक्खित्तं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं” ति कुक्कुच्चा- 25

यन्तो न पाविसि । चोरा तं भिक्खुं अच्छिन्दिसु । अथ खो सो भिक्खु सावत्थि गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(६) अनुपञ्जति – सन्तं भिक्खुं अनापुच्छाय

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
5 भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा विकाले गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(७) अहिदट्ठभिक्खुवत्थु

R. 166 10 ५११. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो होति । अञ्जतरो भिक्खु अग्गि आहरिस्सामी ति गामं गच्छति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खत्तं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पाविसि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(८) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
15 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपे अच्चायिके करणीये सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५१२. “यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, अञ्जत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, पाचित्तियं” ति ।

(९) विभङ्गो

20 ५१३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 216

सन्तो नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तो नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

बिकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

25 गामं पविसेय्या ति परिकिखत्तस्स गामस्स परिकिखेपं अतिक्कमन्तस्स

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया ति ठपेत्वा तथारूपं अच्चायिकं करणीयं ।

५१४. विकाले विकालसञ्जी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पवि- 5
सति, अञ्जत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
विकाले वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जत्र तथारूपा
अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्जी सन्तं
भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया,
आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

काले विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

५१५. अनापत्ति तथारूपे अच्चायिके करणीये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा
पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अन्तरारामं^१ गच्छति, भिक्खु-
नुपस्सयं गच्छति, तित्थियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, गामेन मग्गो 15
होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ८६. ह्यसोतिमपाचित्तियं

(सूचिघरकारापने) ७

(१) दन्तकारपवारणावत्थु

५१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि 8
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन दन्तकारेन भिक्खू पवारिता
होन्ति — “येसं अय्यानं सूचिघरेन अत्थो अहं सूचिघरेना” ति । तेन खो 9
पन समयेन भिक्खू बहू सूचिघरे विञ्जापेन्ति । येसं खुद्दका सूचिघरा ते 20
महन्ते सूचिघरे विञ्जापेन्ति । येसं महन्ता सूचिघरा ते खुद्दके सूचिघरे
विञ्जापेन्ति । अथ खो सो^२ दन्तकारो भिक्खूनं बहू सूचिघरे करोन्तो न
सक्कोति अञ्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स^३
किलमति^४ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम

R. 167

B. 217

20

१. अन्तरागामं — रो० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. पुत्तदारापिस्स — सी०, स्या० ।

४. किलमन्ति — सी०, स्या० । ५. खीयन्ति — सी०, स्या०, रो० ।

- समणा सकयपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेस्सन्ति !
 अयं इमेसं बहू सूचिघरे करोन्तो न सककोति अज्झं विक्कायिकं भण्डं कातुं,
 अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स किलमती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
 5 अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
 भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेस्सन्ती ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेन्ती”
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे,
 10 मोघपुरिसा न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ –

५१७. “यो पन भिक्खु अट्ठिमयं वा दन्तमयं वा विसाणमयं वा
 सूचिघरं कारापेय्य भेदनकं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५१८. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 अट्ठि नाम यं किञ्चि अट्ठि ।
 दन्तो नाम हत्थिदन्तो वुच्चति ।
 विसाणं नाम यं किञ्चि विसाणं ।
 20 कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
 भिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।
 ५१९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 B. 218 परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
 R. 168 विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 25 विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अज्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५२०. अनापत्ति गणिकाय, अरणिके, विधे', अञ्जनिया, अञ्जनि-
सलाकाय, वासिजटे* , उदकपुञ्छनिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(मञ्चपीठकारापने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

५२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो उच्चे
मञ्चे सयति । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि सेनासनचारिकं 5
आहिण्डन्तो येनायस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स विहारो तेनुपसङ्गमि ।
अद्दसा खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान भगवन्तं एतदवोच — “आगच्छतु मे, भन्ते, भगवा सयनं पस्सतू”
ति । अथ खो भगवा ततो व पटिनिवत्तित्वा भिक्खू आमन्तेसि — “आसयतो,
भिक्खवे, मोघपुरिसो वेदितब्बो” ति । 10

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेत्थयेन
विगरहित्वा दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

५२२. “नवं पन भिक्खुना मञ्चं वा पीठं वा कारयमानेन अट्टु-
ङ्गुलपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्जात्र हेट्ठिमाय अटनिया; तं अति- 15
क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५२३. नवं नाम करणं उपादाय वुच्चति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीर-
पादको^१, आहच्चपादको ।

B. 219

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, 20
आहच्चपादकं ।

१. वीधे — स्या०; वीठे — सी० । *एत्थ सी० पोत्थके ‘बीजने’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

२. सयतू — रो० । ३. कुळिरपादको — स्या०, रो०; कुळीरपादको — म० ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

R. 169

अट्टङ्गुलपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्जात्र हेट्ठिमाय अटनिय
ति ठपेट्वा हेट्ठिमं अटनिं; तं अतिवकामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे
दुक्कटं, पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

- 5 ५२४. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

५२५. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं
पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं (तूलोमद्धमञ्चपीठकारापने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

५२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू मञ्चं पि
पीठं पि तूलोनद्धं कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया
मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”
ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचे-
20 न्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारा-
पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं
कारापेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 220

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५२७. “यो पन भिक्खु मञ्चं वा पीठं वा तूलोनद्धं कारापेय्य, उद्दालनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५२८. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको, आहच्चपादको :

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, आहच्चपादकं । 10

तूलं नाम तीणि तूलानि — रुक्खतूलं, लतातूलं, पोतकितूलं ।

R. 170

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन उद्दालेत्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५२९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प- 15
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३०. अनापत्ति आयोगे, कायबन्धने, अंसवद्धके^२, पत्तथविकाय, 20
परिस्सावने, बिम्बोहनं^३ करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा उद्दालेत्वा परि-
भुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५८६. अननवृत्तिमपाचित्तियं

(निसीदनकारापने)

(१) अब्बगियमिक्खुवत्थु

५३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं निसीदनं

B. 221

१. पोतकीतूलं — स्या०; पोतकितूलं — रो० । २. अंसवद्धके — सी०; अंसवद्धके — रो० ।

३. बिम्बोहनं — म० ।

पाचित्तियं—२६.

अनुञ्जातं होति । छब्बग्गिया भिक्खू - “भगवता निसीदनं अनुञ्जातं”
ति अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेन्ति । मञ्चस्स पि पीठस्स पि पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ति^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्प-
5 माणिकानि निसीदनानि धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पनं, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -
10 “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं । तन्निदं
पमाणं - दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं दियड्ढं । तं अति-
क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) महाकायउदायिभिक्खुवत्थु

५३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^२ महाकायो होति ।
15 सो भगवतो पुरतो निसीदनं पञ्जापेत्वा^३ समन्ततो समञ्छमानो^४ निसी-
दति^५ । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच - “किस्स त्वं, उदायि,
निसीदनं पञ्जापेत्वा^६ समन्ततो समञ्छसि; सेय्यथापि पुराणासिकोटो^७”
ति ? “तथा हि पन, भन्ते, भगवता भिक्खूनं अतिखुद्दकं निसीदनं अनु-
ञ्जातं” ति ।

(४) अनुपञ्जात्ति

20 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, निसीदनस्स दसं^८ विदत्थि^९ ।
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५३३. “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं ।
तन्निदं पमाणं - दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं दियड्ढं ।
25 दसा विदत्थि^{१०}” । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

१. ओलम्बन्ति - सी० । २. उदायि - सी०, स्या०, रो० । ३. पञ्जापेत्वा - म० । ४. समञ्छमानो - रो० । ५. निसीदि - सी० । ६. म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ७. पुराणसिकोटो - स्या० । ८. दसा - सी०, स्या०, रो० । ९. विदत्थि - रो० । १०. विदत्थी - सी० ।

(५) विभङ्गो

५३४. निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

कारयमानेना ति करोन्तो, वा कारापेन्तो वा पमाणिकं कारे-
तब्बं । तत्रिदं पमाणं — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं
दियड्ढं । दसा विदत्थि । तं अतिकामेत्वा करोति वा कारापेति वा,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

B. 222

5

५३५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तिय-
यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं
पमाणातिककन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं^१
वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं^२ वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

15

—o—

§ ६०. नवुत्तिमपाचित्तियं

(कण्डुप्पटिच्छादिकारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

५३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षूनं कण्डुप्पटि-
च्छादि^३ अनुञ्जाता होति । छब्बग्गिया भिक्षू — “भगवता कण्डुप्पटि-
च्छादि अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेन्ति; पुरतो पि
पच्छतो पि आकड्ढन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते 20
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू अप्प-
माणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर

R. 172

१. भूमत्थरणं — म० । २. बिम्बोहनं — म० । ३. कण्डुप्पटिच्छादी — स्या०; कण्डुप्पटि-
च्छादि — रो०, सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

B. 223 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्प-
5 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५३८. “कण्डुप्पटिच्छादिं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तन्निदं पमाणं - दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामयो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ५३९. कण्डुप्पटिच्छादि नाम यस्स अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं कण्डु वा पीळका^१ वा अस्सावो वा थुल्लकच्छु^२ वा आबाधो, तस्स पटि-
च्छादनत्थाय ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा । तन्निदं पमाणं - दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे
15 विदत्थियो । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५४०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
20 विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४१. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वित्तानं वा भुम्मत्थरणं
25 वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६१. एकनवुत्तिमपाचित्तियं
(वस्सिकसाटिककारापने)

(१) छब्बगियाभिक्षुवत्थु

५४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षूनं वस्सिक-
साटिका अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्षू – “भगवता वस्सिकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिक्कायो वस्सिकसाटिकायो धारेन्ति । पुरतो पि
पच्छतो पि आकड्डन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते 5
उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू अप्प-
माणिक्कायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्षवे, अप्पमाणिक्कायो वस्सिकसाटिकायो धारेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B 224

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्प- 10
माणिक्कायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५४३. “वस्सिकसाटिकं पन भिक्षुना कारयमानेन पमाणिका कारे-
तब्बा । तत्रिदं पमाणं – दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं
अड्डुतेय्या । तं अतिककामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

५४४. वस्सिकसाटिका नाम वस्सानस्स चतुमासत्थाय ।

R. 173

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारे-
तब्बा । तत्रिदं पमाणं – दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया ; तिरियं
अड्डुतेय्या । तं अतिककामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं
पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

20

५४५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 225

५४६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थ-
5 रणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिक्कस्सा ति ।

— ० —

§ ६२. द्वेनवुत्तिमपाचित्तियं

(सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)

(१) नन्दभिक्षुवत्थु

५४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा नन्दो भगवतो मातुच्छा-
पुत्तो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको चतुरङ्गुलोमको भगवता' ।
10 सो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेति । अद्दसंसु^१ खो^२ थेरा भिक्खू आय-
स्मन्तं नन्दं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान — “भगवा आगच्छती” ति आसना
वुट्ठहन्ति^३ । ते उपगते^४ जानित्वा^५ उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम आयस्मा नन्दो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, नन्द, सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेसी ति ?
15 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, नन्द, सुगतचीवर-
प्पमाणं चीवरं धारेस्ससि ! नेतं, नन्द, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५४८. “यो पन भिक्खु सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं कारापेय्य अतिरेकं
20 वा, छेदनकं पाचित्तियं । तत्रिदं सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाणं — दीघसो नव
विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं छ विदत्थियो । इदं सुगतस्स सुगत-
चीवरप्पमाणं” ति ।

१. भगवतो — सी०, रो० । २-२. सी० पोत्थके नस्थि । ३. वुट्ठहत्वा — सी० । ४. उपगतं —
स्या० । ५. सञ्जानित्वा — सी०, स्या० ।

(३) विभङ्गो

५४६. योपनाति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सुगतचीवरप्पमाणं^१ नाम दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया;
तिरियं छ विदत्थियो ।

B. 226

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन 5
छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५५०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं
परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१. अनापत्ति ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा
परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसि वा बिम्बो-
हनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 174

15

रतनवग्गो^२ नवमो ।

तस्सुद्धानं

रञ्जो च रतनं सन्तं, सूचि^३ मञ्चं च तूलिकं ।

निसीदनं च कण्डुं^४ च, वस्सिका^५ सुगतेन चा ति* ॥

—○—

१. सुगतचीवरं—सी०, रो० । २. राजवग्गो—सी० । ३. सूचि—सी० । ४. कण्डु-
सी० । ५. वस्सिकं—सी० । *. एत्थ सी० पोत्थके अयं अधिको पाठो दिस्सति —

वग्गुद्धानं

मुसा भूतञ्च ओवादो, भोजनं चेलकेन च ।

सुरा सप्पाणका धम्मा, राजवग्गेन ते नव ॥

उद्दिट्ठा खो, आयास्मन्तो, द्वेनवुत्ति पाचित्तिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-यस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

खुद्दकं समत्तं ।

पाचित्तियकण्डं निद्वितं ।

६. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो चत्तारो पाटिदेसनीया'

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाटिदेसनीयं

(भिक्षुनिहत्यतो खादनीयगहणं)

(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्यु

B. 227,
R. 175

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले अञ्जतरं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच -
“हन्दाय्य^१, भिक्षुं पटिग्गण्हा^२” ति । “सुट्ठु^३, भगिनी^४” ति सब्बेव अग-
हेसि । सा उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ ५
खो सा भिक्षुनी दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले तं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच - “हन्दाय्य,
भिक्षुं पटिग्गण्हा” ति । “सुट्ठु, भगिनी” ति सब्बेव अगहेसि । सा
उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो सा
भिक्षुनी चतुत्थे दिवसे रथिकाय^५ पवेधेन्ती^६ गच्छति । सेट्ठि गहपति रथेन 10
पटिपथं आगच्छन्तो तं भिक्षुनि एतदवोच - “अपेहय्ये^७” ति । सा वोक्क-
मन्ती^८ तत्थेव परिपति । सेट्ठि गहपति तं भिक्षुनि खमापेसि - “खमाहय्ये^९,
मयासि” पातिता^{१०}” ति । “नाहं, गहपति, तथा पातिता । अपि च, अहमेव
दुब्बला” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, दुब्बला” ति ? अथ खो सा भिक्षुनी
सेट्ठिस्स गहपतिस्स एतमत्थं आरोचेसि । सेट्ठि गहपति तं भिक्षुनि घरं 15
नेत्वा भोजेत्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति - “कथं हि नाम भदन्ता”
भिक्षुनिया हत्थतो आमिसं पटिग्गहेस्सन्ति ! किच्छलाभो मातुगामो” ति !

अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स^{११} सेट्ठिस्स गहपतिस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-

१. पाटिदेसनीया - रो० । २. हन्दाय्य - स्या० । ३. पटिग्गण्हाति - सी०; पटिग्गण्हाति -
रो० । ४-४. सुट्ठुभगिनी - सी० । ५. रथिकाय - रथा०, रो० । ६. पवेधन्ती - स्या०, रो० ।
७. अपेहय्य - म० । ८. ओक्कमन्ती - सी०, स्या० । ९. खमाहय्ये - म० । १०. मया - सी० ।
११. निपातिता - सी० । १२. भदन्ता - स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि ।

B. 228

R. 176

तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया हत्थतो आमिसं
 पटिग्गहेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया हत्थतो
 आमिसं पटिग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “जातिका ते, भिक्खु,
 5 अज्जातिका” ति ? “अज्जातिका, भगवा” ति । “अज्जातको, मोघ-
 पुरिस, अज्जातिकाय न जानाति पतिरूपं^१ वा अप्पतिरूपं^२ वा सन्तं वा
 असन्तं वा ।

(२) पज्जाति

कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो
 आमिसं पटिग्गहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 10 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२. “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया अन्तरघरं पविट्ठाय
 हत्थतो खादनीयं^३ वा भोजनीयं^४ वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुज्जेय्य
 वा, पाटेदेस्सेत्तब्बं तेन भिक्खुना – ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं
 पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी” ति ।

(३) विभङ्गो

15 ३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अज्जातिका नाम मातितो वा । पतितो वा याव सत्तमा पितामह-
 युगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

20 अन्तरघरं नाम रथिका^५ व्यूहं सिङ्घाटकं घरं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
 जीवकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मंसं ।

25 खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

४. अज्जातिकाय अज्जातिकसञ्ची अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो

१. पटिरूपं – स्या० । २. अप्पटिरूपं – स्या० । ३. खादनीयं – रो० । ४. भोजनीयं –
 रो० । ५. रथिवा – स्या०, रो० ।

खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा 5 भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

B. 229

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो-उपसम्पन्नाय' हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा - "खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी" ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे 10 आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

५. अनापत्ति जातिकाय, दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति अन्तरारामे, भिक्खुनूपस्सये^१, तित्थियसेय्याय, पटिक्कमने, गामतो नीह- 15 रित्वा देति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं "सतिपच्चये परि-भुञ्जा" ति देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

R. 177

§ २. दुत्तियपाटिदेसनीयं

(भिक्खुनी-वोसासने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुनीवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति । छब्ब- 20 ग्गिया भिक्खुनियो छब्बग्गियानं भिक्खूनं वोसासन्तियो ठिता होन्ति - "इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा" ति । छब्बग्गिया भिक्खू यावदत्थं भुञ्जन्ति । अञ्जे भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जन्ति^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर 25

१. एकतो उपसम्पन्नाय - सी०, स्या० । २. भिक्खुनूपस्सये - म० । ३. लभन्ति - सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

B. 230

७. “भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति, तत्र चे सा^१ भिक्खुनी वा सासत्तादरूपा ठिता होति - ‘इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा’ ति, तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा - ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति । एकस्स चे^२ पि^३ भिक्खुनो न^४ पटिभासेय्य^५ तं भिक्खुनि
10 अपसादेतुं - ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति पटिदेसेतब्बं तेहि भिक्खूहि - ‘गारय्हं, आबुसो, धम्मं आपज्जिम्हा असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमा’” ति ।

(३) विभङ्गो

८. भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ती ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं ।

15 निमन्तिता भुञ्जन्ती ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेण भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

R. 178

वोसासन्ती नाम यथामित्तता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्तता यथा-
समानुपज्झायकता^१ यथासमानाचरियकता^२ - “इध सूपं देथ, इध ओदनं
20 देथा” ति । एसा वोसासन्ती नाम ।

तेहि भिक्खूहि ति भुञ्जमानेहि भिक्खूहि ।

सा भिक्खुनी ति या सा वोसासन्ती भिक्खुनी ।

तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा - “अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती” ति । एकस्स चे पि भिक्खुनो अनपसादिते^३ - “खादि-
25 स्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१. स्या० पोत्थके नस्थि । २-२. पि चे - सी०, स्या० । ३-३. नपटिभासेय्य - सी०, स्या० । ४. यथासमानुपज्झायकता - सी०; यथासमानुपज्झायता - रो० । ५. यथासमानाचरियता - रो० । ६. अनपसादितो - म० ।

६. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

एकतोउपसम्पन्नाय वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 5 B. 231
अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अत्तनो भत्तं दापेति न देति, अञ्जेसं^१ भत्तं देति न दापेति, यं न दिन्नं तं दापेति, यत्थ न दिन्नं तत्थ दापेति, सब्बेसं समकं दापेति, सिक्खमाना^२ वोसासति, सामणेरी^३ वोसासति, पञ्च भोजनानि 10
उपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३. ततियपाटिदेसनीयं

(सहत्थाएवमिदं पटिगहणे)

(१) सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जातरं कुलं उभतो-
पसन्नं होति । सद्दाय वड्ढति, भोगेन हायति, यं तस्मिन् कुले उप्पज्जति पुरेभत्तं 15
खादनीयं वा भोजनीयं वा तं सब्बं भिक्खून् विस्सज्जेत्वा अप्पेकदा अनसिता
अच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
समणा सक्कपुत्तिया न भत्तं जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! इमे इमेसं दत्त्वा
अप्पेकदा अनसिता अच्छन्ती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । 20

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिन् निदाने एतस्मिन् पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यं कुलं सद्दाय वड्ढति, भोगेन
हायति एवरूपस्स कुलस्स जत्तिदुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मुत्तिं^४ दातुं । एवं

R. 179

१. अञ्जस्स — सी० । २. सिक्खमानाय — सी० । ३. सामणेराय — सी० । ४. सेक्ख-
सम्मत्ति — स्या०; सेक्खसम्मुत्ति — सी० ।

च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो -

१२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्ख-सम्मतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

B. 232 5

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । सङ्खो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मतिं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मति । खमति सङ्खस्स, 10 तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथा-रूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना - ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं 15 आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी’” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) सावत्थिउस्सववत्थु

१३. तेन खो पन समयेन सावत्थियं उस्सवो होति । मनुस्सा भिक्खू निमन्तेत्वा भोजेन्ति । तं^२पि खो कुलं भिक्खू निमन्तेसि । भिक्खू कुक्कुच्चा-यन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं 20 वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं” ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “किं नु खो नाम अम्हाकं जीवितेन यं अय्या अम्हाकं न पटिग्गण्हन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं^३ उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

3

(४) अनुपञ्जत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा 25 भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, निमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु
तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो खादनीयं वा भोजनीयं
वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन
भिक्खुना – ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटि-
देसेमी’” ति ।

R. 180

B. 233

5

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) गिलानभिक्खुवत्थु

१४. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु तस्स कुलस्स कुलूपको
होति । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन
तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । तेन^१ खो
पन^२ समयेन^३ सो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुं
एतदवोचुं – “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु – “भगवता पटि-
क्खित्तं अनिमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था
पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि; नासक्खि
पिण्डाय चरितुं; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

15

(६) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सेक्ख-
सम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं
भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१५. “यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु
तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा
भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन
भिक्खुना – ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटि-
देसेमी’” ति ।

20

(७) विभङ्गो

१६. यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि ति सेक्खसम्मतं
नाम कुलं यं कुलं सद्दाय वड्ढति, भोगेन हायति । एवरूपस्स कुलस्स जत्ति-

25

दुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मति दिन्ना होति ।

यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसू ति एवरूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु ।

B. 234 5

अनिमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा अग्निद्वेतो,
घरूपचारं ओक्कमन्ते निमन्तेति^१, एसो अनिमन्तितो नाम ।

R. 181

निमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा निमन्तितो, घरू-
पचारं अनोक्कमन्ते^२ निमन्तेति, एसो निमन्तितो नाम ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

10

गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं !

15

अनिमन्तितो अगिलानो^३ खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्ग-
ण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१७. सेक्खसम्मते सेक्खसम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खाद-
नीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । सेक्खसम्मते वेमतिको ... पे०... सेक्खसम्मते असेक्ख-
सम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था
पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

20

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ख-
सम्मते सेक्खसम्मतसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते वेमतिको,

25

आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते असेक्खसम्मतसञ्ची, अनापत्ति ।

१८. अनापत्ति निमन्तितस्स, गिलानस्स, निमन्तितस्स वा गिलानस्स
वा सेसकं भुञ्जति, अञ्जेसं भिक्खा तत्थ पञ्जत्ता होति, घरतो नीहरित्वा
देन्ति, निच्चभत्ते^४, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, यामकालिकं

१. निमन्तेन्ति – सी०, स्या० । २. अनोक्कन्ते – सी० । ३. एत्थ सी० पोत्यके 'खादनीयं
वा भोजनीयं वा' ति अधिको पाठो दिस्सति । ४. निच्चभत्तके – रो० ।

सत्ताहकालिकं यावजीविकं – सति पच्चये परिभुञ्जाति^१ देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४. चतुर्थपाटिदेसनीयं

(अण्पटिसंविदितखादनीयपटिगहणे)

(१) साकियदासकवत्थु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन साकियदासका अवरुद्धा होन्ति ।
साकियानियो इच्छन्ति आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कातुं । अस्सोसुं खो 5
साकियदासका – “साकियानियो किर आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कत्तुकामा^२”
ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । साकियानियो पणीतं खादनीयं भोजनीयं आदाय
आरञ्जकं सेनासनं अगमंसु । साकियदासका निक्खमित्वा साकियानियो
अच्छिन्दिसु च दूसेसुं च । साकिया निक्खमित्वा ते चोरे सह^३ भण्डेन^४
गहेत्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भदन्ता आरामे 10
चोरे पटिवसन्ते नारोचेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू^५ साकियानं उज्झा-
यन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

B. 235

R. 182

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि 15
दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

“यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्कसम्मत्तानि
सण्पटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु^६ पुब्बे अण्पटिसंविदितं
खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिगहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य 20
वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपर्पिज्ज असप्पायं
पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी’” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

१. परिभुञ्जति – रो० । २. कातुकामा – सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. सभण्डे – सी०, स्या० । ५. एत्थ सी० पोत्थके ‘तेसं’ ति अधिको पाठो अत्थि । ६. एत्थ
सी०, स्या० पोत्थकेसु ‘विहरन्तो’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

(३) आरञ्जकगिलानभिक्षुवत्थु

२०. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु आरञ्जकेसु सेनासनेसु मिलानो होति । मनुस्सा खादनीयं वा^१ भोजनीयं वा^२ आदाय आरञ्जकं सेनासनं अगमंसु । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्षुं एतदवोचुं – “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु – “भगवता पटिक्खत्तं आरञ्जकेसु
- B. 236 5 सेनासनेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि, नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्षु भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जत्ति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
- 10 भिक्षू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानेन भिक्षुना आरञ्जकेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२१. “यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासुसम्म-
- R. 183 15 तानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्षु तथारूपेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा अञ्जारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्षुना – ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी’” ति ।

(५) विभङ्गो

२२. यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानी ति आरञ्जकं
- 20 नाम सेनासनं पञ्चधनुसतिकं पच्छिमं ।

सासङ्कं नाम आरामे आरामूपचारे^३ चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

- सप्पटिभयं नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हता
- 25 दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं

१, २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. आरामूपचारे – स्या० ।

इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेनासनेसू ति एवरूपेसु सेनासनेसु ।

अप्पटिसंविदितं नाम पञ्चन्नं पटिसंविदितं, एतं अप्पटिसंविदितं नाम । आरामं आरामूपचारं ठपेत्वा पटिसंविदितं, एतं पि^१ अप्पटिसंविदितं नाम ।

5

B. 237

पटिसंविदितं नाम यो कोचि इत्थी वा पुरिसो वा आरामं^२ आरामूपचारं^३ आगन्त्वा आरोचेति^४—“इत्थन्नामस्स”, भन्ते, खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरिस्सन्ती” ति । सचे सासङ्कं होति, सासङ्कं ति आचिक्खितब्बं; सचे सप्पटिभयं होति, सप्पटिभयं ति आचिक्खितब्बं; सचे — “होतु, भन्ते, आहरियिस्सती”^५ ति भणति, चोरा वत्तब्बा — “मनुस्सा इधूपचरन्ति अपसक्कथा” ति । यागुया पटिसंविदिते तस्सा परिवारो आहरिय्यति^६, एतं पटिसंविदितं नाम । भत्तेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । खादनीयेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । कुलेन पटिसंविदिते यो^७ तस्मि कुले मनुस्सो^८ खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति^९, एतं पटिसंविदितं 15 नाम । गामेन पटिसंविदिते यो तस्मि गामे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम । पूगेन पटिसंविदिते यो तस्मि पूगे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

20

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

अज्झारामो नाम परिकिखत्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो । अपरिक्खित्तस्स उपचारो ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं” ।

25

गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं” ।

अप्पटिसंविदितं अगिलानो खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटि-

R. 164

१. म०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. एत्थ स्या० पोत्थके ‘वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ३. आरोचेसि — रो० । ४. एत्थ सी० पोत्थके ‘कुलस्स’ इति अधिको पाठो दिस्सति । ५. आहरिस्सती — सी० । ६. आहरियति — सी०, स्या० । ७. ये — स्या० । ८. मनुस्सा — स्या० । ९. आहरन्ति — स्या० । १०. गन्तुं — रो० ।

गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटि-
देसनीयस्स ।

२३. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी खादनीयं वा भोज-
नीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा भुञ्जति वा,
5 आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको खादनीयं वा
B. 238 भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा
भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदित-
सञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

10 यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसं-
विदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी, अनापत्ति ।

२४. अनापत्ति पटिसंविदिते, गिलानस्स, पटिसंविदिते वा गिला-
15 नस्स वा सेसकं भुञ्जति, बहारामे पटिग्गहेत्वा अन्तो आरामे भुञ्जति,
तत्थ जातकं मूलं वा तच्चं वा पत्तं वा पुप्फं वा फलं वा भुञ्जति, याम-
कालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।*

• ———— •

२५. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा ।
20 तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेतथायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निद्धितं ।

—————:०:—————

१. परिभुञ्जति — सी०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके अयं गाथा दिस्सति—

तस्सुद्धानं

अज्झातिकाय वोसासं सेख आरञ्जकेन च ।

पाटिदेसनीया चत्तारो सम्बुद्धेन पकासिता ॥

७. सेखियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो सेखिया धम्मा

उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही^१ कामभोगिनो”^२ ति । 5
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं 10
कत्वा भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेथा” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं 15
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्तो निवा-
सेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया^३, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २. दुतियसेखियं

B. 240

४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता पारुपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

५. “परिमण्डलं पारुपिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति^१ ।

R. 186 5

६. परिमण्डलं पारुपितब्बं उभो कण्णे समं कत्वा^२ । यो अना-
दरियं पटिच्च पुरतो वा^३ पच्छतो वा^३ ओलम्बेन्तो पारुपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३. ततियसखियं

10

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं
विवरित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८. “सुप्पटिच्छन्नो” अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

९. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायं
15 विवरित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४. चत्थसोखियं

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा
20 अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

११. “सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

१. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. एत्थ सी० पोत्थके ‘पारुपन्तेन’ इति अधिकां
पाठो दिस्सति । ३. पि — स्या० । ४. सुपटिच्छन्नो — सी०, स्या०, रो० ।

१२. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायं विवरित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५. पञ्चमसेखियं

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5 B. 241
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४. “सुसंवृतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५. सुसंवृतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थं
वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु^२, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६. छट्ठमसेखियं

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ — 15

१७. “सुसंवृतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८. सुसंवृतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
हत्थं वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 20

—०—

§ ७. सत्तमसेखियं

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. वासुपगतस्स — स्या० । २. म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलोकेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०. “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

5 २१. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ८. अट्टमसेखिय

B. 242 10

२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलोकेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२३. “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

२४. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ९. नवमसेखियं

R. 187 20

२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्तकाय अन्तरघरे गच्छन्ति... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२६. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

25

२७. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १०. दस्ससेखियं

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्त- 5
काय अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 187

२९. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३०. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदित्ठं । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 243

परिमण्डलवग्गो पठमो ।

§ ११. एकादसमसेखियं •

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

15

३२. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३३. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया,^१ अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी- 20
यस्मिं वत्थुस्मिं मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१. असतिया — सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियं — ३२.

§ १२. बारसमसेखियं

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

३५. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा कर-
5 णीया” ति ।

३६. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्मि वत्थुस्मि मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
10 कस्सा ति ।

—०—

§ १३. तेरससोखियं

B. 244

३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्दं
महासद्दं करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति... पे०... उद्दिसेय्याथ —

३८. “अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15 ३९. अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च उच्चा-
सद्दं महासद्दं करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १४. चुद्दसमसखियं

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्दं
महासद्दं करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

४१. “अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

४२. अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

उच्चासहं महासहं करोन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १५. पन्नरसमसेखियं

४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 188

5

४४. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

४५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । कायं पग्गहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति कायं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १६. सोळसमसेखियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति, कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 245

४७. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

15

४८. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । कायं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप- 20
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १७. सत्तरसमसेखियं

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५०. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
5 णीया” ति ।

५१. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । बाहुं पग्गहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति बाहुं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

§ १८. अट्टारसमसेखियं

10 ५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५३. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

15 ५४. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । बाहुं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
बाहुं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 246

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

§ १९. ऊनवीसतिमसेखियं

20 ५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं
प्रन्तरघरे गच्छन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५६. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

५७. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । सीसं पग्गहेत्वा गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २०. वीसतिमसेखियं

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

५९. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

10

६०. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । सीसं पग्गहेत्वा निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

उज्जग्घिकवग्गो दुत्तियो ।

— ० —

§ २१. एकवीसतिमसेखियं

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 247

६२. “न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

20

६३. न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 189

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २२. बावीसतिमसेखियं

६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

६५. “न खम्भकतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
5 णीया” ति ।

६६. न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
10 गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २३. तेवीसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारु-
पित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

६८. “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
15 ६९. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २४. चतुवीसतिमसेखियं

B. 248

७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारु-
20 पित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७१. “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७२. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं

पटिच्च ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासु-
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २५. पञ्चवीसतिमसेखियं

७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्कुटिकाय 5
अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७४. “न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७५. न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
उक्कुटिकाय अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २६. छब्बीसतिमसेखियं

७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थिकाय
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७७. “न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर- 15
णीया” ति ।

७८. न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा अन्तरघरे निसीदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासु 20
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २७. सत्तवीसतिमसेखियं

७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं

पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ति^१ छड्डेतुकामा विय ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८०. “सक्कच्चं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

८१. सक्कच्चं पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
५ असक्कच्चं पिण्डपातं पटिग्गण्हाति छड्डेतुकामो विय, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २८. अट्ठवीसतिमसेखियं

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलो-
केन्ता पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते पि न जानन्ति
१० ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८३. “पत्तसञ्जी पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

८४. पत्तसञ्जिना पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१५ अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २९. ऊनतिसतिमसेखियं

८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपातं
पटिग्गण्हन्ता सूपञ्जेव बहुं पटिग्गण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८६. “समसूपकं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
२०

८७. सूपो नाम द्वे सूपा — मुग्गसूपो, माससूपो । हत्थहारियो सम-
सूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्जेव बहुं
पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-

रसे, ज्ञातकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३०. तिसतिमसेखियं

८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपीकतं^१
पिण्डपातं पटिग्गहन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 250

5

८९. “समतित्तिकं^२ पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

९०. समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
थूपीकतं पिण्डपातं पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 191

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

खम्भकतवग्गो ततियो ।

— ० —

§ ३१. एकतिसतिमसेखियं

९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं
पिण्डपातं भुञ्जन्ति अभुञ्जितुकामा विय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

९२. “सक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

९३. सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
असक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३२. द्वितिसतिमसेखियं

९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं

20

१. थूपिकतं — रो० । २. समतित्तिकं — रो० ।

ओलोकेन्ता पिण्डपातं भुञ्जन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते^१ पि न जानन्ति
... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

B. 251

६५. “पत्तसञ्जिओ पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

६६. पत्तसञ्जिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च

5 तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३३. तेत्तिसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू तहं तहं
ओमसित्वा^१ पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

10 ६८. “सपदानं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

६९. सपदानं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
तहं तहं ओमसित्वा पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अञ्जेसं
देन्तो ओमसति, अञ्जस्स^३ भाजने^३ आकिरन्तो ओमसति, उत्तरिभङ्गे,
15 आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३४. चतुत्तिसतिमसेखियं

R. 192

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पिण्डपातं
भुञ्जन्ता सूपञ्जेव बहं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ -

१०१. “समसूपकं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा कर-
20 णीया” ति ।

१०२. सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो हत्थहारियो ।
समसूपको पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्जेव
बहं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-
रसे, जातकानं पवारितानं, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३५. पञ्चत्तिसतिमसेखियं

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपकतो' 5
ओमद्वित्वा पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

B. 252

१०४. “न थूपकतो ओमद्वित्वा पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१०५. न थूपकतो ओमद्वित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च थूपकतो ओमद्वित्वा पिण्डपातं भुञ्जति आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो संकड्ढित्वा ओमद्वित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३६. छत्तिसतिमसेखियं

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ब्यञ्जनं 15
पि ओदनेन पटिच्छादेन्ति भिय्योकम्यतं' उपादाय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

१०७. “न सूपं वा ब्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेस्सामि भिय्यो-
कम्यतं उपादाया ति सिक्खा करणीया” ति ।

१०८. न सूपं वा ब्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेत्तब्बं भिय्यो-
कम्यतं उपादाय । यो अनार्दारियं पटिच्च सूपं वा ब्यञ्जनं वा ओदनेन 20
पटिच्छादेति भिय्योकम्यतं उपादाय, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, सामिका पटि-
च्छादेत्वा देन्ति, न भिय्योकम्यतं उपादाय, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

§ ३७. सत्ततिसत्तिमसेखियं

R. 193

B. 253

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि
 ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम समणा^१ सकयपुत्तिया^२ सूपं
 5 पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! कस्स
 सम्पन्नं न मनापं ! कस्स सादुं न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि
 नाम छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा
 10 भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सूपं पि ओदनं
 पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जिस्सथ ! नेतं,
 मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
 15 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११०. “न सूपं वा ओदनं वा अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जि-
 स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जातं होति ।

१११. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलान-
 20 पुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचुं – “कच्चावुसो, खमनीयं,
 कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो
 अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जाम, तेन नो फासु होति । इदानि पन – ‘भग-
 वता पटिक्खित्तं’ ति कुक्कुच्चायन्ता न विज्जापेम, तेन नो न फासु होती”
 ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन
 25 भिक्खुना सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जितुं ।
 एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११२. “न सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विज्जा-
 पेत्वा भुज्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११३. न सूपं वा ओदनं वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विज्जा-

पेत्वा भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, ज्ञात-
कानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

5

§ ३८. अट्ठितिसतिमसेखियं

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उज्झान-
सञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

B. 254,
R. 194

११५. “न उज्झानसञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

10

११६. न उज्झानसञ्जिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च उज्झानसञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, दस्सामी ति वा
दापेस्सामी ति वा ओलोकेति, न उज्झानसञ्जिस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

§ ३९. अनचत्तारीसतिमसेखियं

११७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महन्तं
कबळं करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

११८. “नातिमहन्तं कबळं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११९. नातिमहन्तो कबळो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
महन्तं कबळं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

§ ४०. चत्तारीसतिमसेखियं

१२०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघं
आलोपं करोन्ति' ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१२१. “परिमण्डलं आलोपं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१२२. परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
दीघं आलोपं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 255

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

सक्कच्चवग्गो चतुत्थो ।

—०—

§ ४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं

१२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाहटे
कबळे मुखद्वारं विवरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

R. 195

१२४. “न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१२५. न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भुज्जमाना
सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

20

१२७. “न भुज्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिमिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१. करोन्ता भुज्जन्ति - स्या० ।

१२८. न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । यो
अनादरियं पटिच्च भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं

१२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सकबळेन
मुखेन व्याहरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१३० “न सकबळेन मुखेन व्याहरिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 256

१३१. न सकबळेन मुखेन व्याहरितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
सकबळेन मुखेन व्याहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं

१३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डुक्खेपकं
भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१३३. “न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

१३४. न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पिण्डु-
क्खेपकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जे, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमसेखियं

१३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कबळा-
वच्छेदकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 196

१३६. “न कबळावच्छेदकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१३७. न कबळावच्छेदकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कबळावच्छेदकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
 5 खज्जके फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

— ० —

§ ४६. छचत्तारीसतिमसेखियं

१३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अवगण्ड-
 कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 257 10

१३९. “न अवगण्डकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४०. न अवगण्डकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
 एकतो वा उभतो वा गण्डं कत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, फला-
 फले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमसेखियं

15

१४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू हत्थ-
 निद्धुनकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४२. “न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४३. न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थ-
 20 निद्धुनकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
 वरं छड्ढेन्तो हत्थं निद्धुनाति^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

— ० —

१. एत्थ सी० पोत्थके ‘खज्जके’ इति अधिको पाठो दिस्सति । २. निद्धुनति — रो०;
 निद्धनति — स्या० ।

§ ४८. अट्टचत्तारीसतिमसेखियं

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सित्थाव-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४५. “न सित्थावकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४६. न सित्थावकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च 5
सित्थावकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
वरं छड्ढेन्तो सित्थं छड्ढयति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

R. 197

§ ४९. ऊनपञ्चासमसेखियं

१४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जिह्वा-
निच्छारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४८. “न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 258

१४९. न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
जिह्वानिच्छारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५०. पञ्चासमसेखियं

१५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चपुचपु-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१५१. “न चपुचपुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 20

१५२. न चपुचपुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
चपुचपुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

कबळवग्गो पञ्चमो ।

§ ५१. एकपञ्चासमसेखियं

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन ब्राह्मणेन सङ्घस्स पयोपानं पटियत्तं होति । भिक्खू सुरुसुरुकारकं खीरं पिवन्ति । अञ्जतरो नटपुब्बको भिक्खु एवमाह – “सब्बोयं^१ मञ्जे सङ्घो सीतीकतो^२” ति । ये ते भिक्खू
 5 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु सङ्घं आरब्भ दवं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्घं आरब्भ दवं अकासी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घं आरब्भ दवं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसा-
 10 दाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “न, भिक्खवे, बुद्धं वा धम्मं वा सङ्घं वा आरब्भ दवो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^३ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15 १५४. “न सुरुसुरुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
 R. 198 १५५. न सुरुसुरुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सुरुसुरुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५२. द्वेपञ्चासमसेखियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छव्वग्गिया भिक्खू हत्थनिल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१५७. “न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५८. न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

हत्थनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५३. तेपञ्चासमसेखियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

5

१६०. “न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१६१. न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो सङ्कट्ठित्वा निल्लेहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५४. चतुपञ्चासमसेखियं

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओट्टु-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

B. 260

१६३. “न ओट्टुनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

१६४. न ओट्टुनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ओट्टुनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५५. पञ्चपञ्चासमसेखियं

१६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे^१ भेस-
कळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे सामिसेन 20
हत्थेन पानीयथालकं^२ पटिग्गण्हन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति

- विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 10 सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
 सेय्याथ —

१६६. “न सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

R. 199

१६७. न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । यो
 15 अनादरियं पटिच्च सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गह्माति, आपत्ति
 दुक्कटस्स ।

B. 261

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, धोवि-
 स्सामी ति वा धोवापेस्सामी ति वा पटिग्गह्माति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५६. छपञ्जासमसखियं

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगव्वा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं
 25 खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे

छड्हेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्हेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ —

5

१६९. “न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्हेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७०. न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्हेतब्बं । यो अना-
दरियं पटिच्च ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्हेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, उद्ध- 10
रित्वा वा भिन्दित्वा वा पटिग्गहेत्वा वा नीहरित्वा वा छड्हेति, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ . ५७. सत्तपञ्जासमसेखियं

१७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्त-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति 15
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया, भिक्खू छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 262

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसा- 20
दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१७२. “न छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

१७३. तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्तपाणिस्स गिलानस्स 25
धम्मं देसेतुं कुक्कुच्चायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया छत्तपाणिस्स गिलानस्स धम्मं न

R. 200

देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरो-
चेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स गिलानस्स
5 धम्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१७४. “न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७५. छत्तं नाम तीणि छत्तानि – सेतच्छत्तं, किलञ्जच्छत्तं,
पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं सलाकबद्धं ।

10 धम्मो नाम बुद्धभासितो सावकभासितो इसिभासितो देवता-
भासितो^१ अत्थूपसञ्चितो धम्मूपसञ्चितो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति दुक्कटस्स । अक्खराय
देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति दुक्कटस्स । न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स
धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं
15 देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५८. अट्ठपञ्जासमसेखियं

B. 263

१७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दण्डपाणिस्स
धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

20 १७७. “न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७८. दण्डो नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स चतुहत्थो दण्डो । ततो
उक्कट्टो अदण्डो, ओमको अदण्डो ।

न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
25 पटिच्च दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५६. ऊनसट्टिमसेखियं

१७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्थ-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति...पे०... उद्दिसेय्याथ —

१८०. “न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

5

१८१. सत्थं नाम एकतोधारं उभतोधारं पहरणं^१ ।

R. 201

न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६०. सट्टिमसेखियं

१८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आवुध-
पाणिस्स^२ धम्मं देसेन्ति... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१८३. “न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१८४. आवुधं नाम चापो कोदण्डो ।

15

न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 264

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरुसुखग्गो छट्ठो ।

—०—

§ ६१. एकसट्टिमसेखियं

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पादुका- 20
रूब्हस्स^३ धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१. पहरणि — स्या०, रो० । २. आवुधपाणिस्स — सी० । ३. पादुकारूब्हस्स — म० ।

१८६. “न पादुकारूढस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८७. न पादुकारूढस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगि-
5 लानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६२. द्वासट्ठिमसेखियं

१८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उपाहना-
रूढस्स^१ धम्मं देसेन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

10 १८९. “न उपाहनारूढस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खाकरणीया” ति ।

१९०. न उपाहनारूढस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगिलानस्स
धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६३. तेसट्ठिमसेखियं

B. 265

१९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू यानगतस्स
धम्मं देसेन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

20 १९२. “न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी सिक्खा करणीया” ति ।

१९३. यानं नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की ।
न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं

पटिच्च यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६४. चतुसट्ठिमसेखियं

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सयनगतस्स
धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 202

5

१६५. “न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१६६. न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च अन्तमसो छमाय^१ पि निपन्नस्स सयनगतस्स^२ अगिला-
नस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६५. पञ्चसट्ठिमसेखियं

१६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थि-
काय निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१६८. “न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी
ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

१६९. न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसे-
तब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय
वा निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 266

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

— ० —

§ ६६. छसट्ठिमसेखियं

२००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वेठित-
सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१. छमायं — म०, स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

२०१. “न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी’ ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०२. वेठितसीसो नाम केसन्तं न दस्सापेत्वा वेठितो होति । न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
५ वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, केसन्तं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६७. सत्तत्तद्धेस्सेखियं

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओगुण्ठित
१० सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०४. “न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी’ ति सिक्खा करणीया” ति ।

R. 203

२०५. ओगुण्ठितसीसो नाम ससीसं पारुतो वुच्चति ।

न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
१५ पटिच्च ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, सीसं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६८. अट्टसट्ठिमसेखियं

B. 267

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छमायं^१
२० निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०७. “न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी’ ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०८. न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स

धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च छमाय निसीदित्वा आसने
निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६६. ऊनसत्ततिमसेखियं

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू नीचे आसने 5
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
छब्बगिगया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, 10
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघ-
पुरिसा, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेस्सथ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि
कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२१०. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, बाराणसियं अञ्जतरस्स छपकस्स’ 15
पजापति गब्भिनी अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, ‘सा छपकी’ तं छपकं’
एतदवोच — ‘गब्भिनीम्हि, अय्यपुत्त ! इच्छामि अम्बं खादितुं’ ति ।
'नत्थि अम्बो', अकालो अम्बस्सा’ ति । ‘सचे’ न लभिस्सामि मरि-
स्सामी’ ति । तेन खो पन समयेन, भिक्खवे, रज्जो अम्बो धुवफलो
होति । अथ खो, भिक्खवे, सो छपको येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि; 20
उपसङ्कमित्वा तं अम्बं अभिरूहित्वा’ निलीनो अच्छि । अथ खो,
भिक्खवे, राजा पुरोहितेन ब्राह्मणेन सद्धि येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि;
उपसङ्कमित्वा उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणाति । अथ खो,
भिक्खवे, तस्स छपकस्स एतदहोसि — ‘याव अधम्मिको अयं राजा,
यत्र हि नाम उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणिस्सति । अयं 25
च ब्राह्मणो अधम्मिको, यत्र हि नाम नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे

R. 204

B. 268

आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेस्सति । अहं चम्हि अधम्मिको, योहं इत्थिया
कारणा रञ्जो अम्बं अवहरामि । सब्बमिदं^१ चरिमं^२ कत्तं^३ ति तत्थेव
परिपति ।

5 “उभो अत्थं न जानन्ति, उभो धम्मं न पस्सरे ।
यो चायं मन्तं वाचेति, यो चाधम्मेनधीयति” ॥

“सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेचनो ।
तस्मा धम्मे न वत्तामि, धम्मो अरियेभि^४ वण्णितो ॥

“धिरत्थु तं धनलाभं, यसलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ॥

10 “परिब्बज महाब्रह्मो, पचन्तञ्जे पि पाणिनो ।
मा त्वं अधम्मो आचरितो, अस्मा कुम्भमिवाभिदा ति ॥

“तदापि मे, भिक्खवे, अमनापा नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे
आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेतुं, किमङ्ग^५ पन एतरहि न अमनापा भवि-
स्सति नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेतुं ।
15 नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२११. “न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१२. न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
20 अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७०. सत्ततिमसेखियं

२१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
25 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खु ठिता

१. सब्बं इदं च - रो०; सब्बमिदं च - स्या०; सब्बमिदंचमरिगतं - सी० । २. सी०.
स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. परिगतं - रो०, स्या०; सी० पोत्थके नत्थि । ४. चाधम्मेन
प्रधीयति - रो० । ५. अरियेहि - सी० । ६. किमङ्गं - म०, स्या० ।

निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२१४. “न ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया ” ति ।

B. 269

२१५. न ठितेन निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति 5 दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७१. एकसत्ततिमसेखियं

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पच्छतो
गच्छन्ता पुरतो गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ — 10

R. 205

२१७. “न पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१८. न पच्छतो गच्छन्तेन पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७२. द्वासत्ततिमसेखियं

२१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उप्पथेन
गच्छन्ता पथेन गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२०. “न उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 20

२२१. न उप्पथेन गच्छन्तेन पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

25

—०—

§ ७३. तेसत्ततिमसेखियं

B. 270

२२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता उच्चारं
पि पस्सावं पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२२३. “न ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करिस्सामी
5 ति सिक्खा करणीया” ति ।

२२४. न ठितेन अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा कातब्बो ।
यो अनादरियं पटिच्च ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करोति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७४. चतुसत्ततिमसेखियं

10

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हरिते उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं^१ पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२२६. “न हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा
करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

२२७. न हरिते अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा
कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं
वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अप्प
हरिते^२ कतो हरितं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
20 कस्सा ति ।

— ० —

§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-

R. 206

चेन्ति—“कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ती 5 ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

२२६. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

२३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 15 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२३१. “न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा 20 करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, थले 25 कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स^१, वेदना-ट्टस्स^२, आदिकम्मिकस्सा ति ।

पादुकवग्गो सत्तमो ।

— ० —

B. 272

२३३. *उद्दिष्टा खो, आरयस्मन्तो, सेखिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सेखियकण्डं निवृत्तं ।

—:०:—

*एत्थ सी० पोत्थके इमा गाथायो दिस्सन्ति:—

उद्दानं

“परिमण्डलं पटिच्छन्नं सुसंबुतोक्खित्तं चक्खुना ।
उक्खित्तुज्जग्घिकाप्पसद्धो तयो चेव पचालना ॥
खम्भओगुण्ठिता चेव कुटिपल्लत्थिकाय च ।
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च समसूपसमतित्तिकं ॥
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च सपदान समसूपकं ।
थूपतो च पटिच्छन्नं विञ्जत्तुज्झान सञ्जिता ॥
न महत्तं मण्डलं द्वारं सब्बं हत्थं न व्याहरे ।
उक्खेपो छेदनं गण्डं धुनं सित्थाव कारकं ॥
जिह्वानिच्छारकं चेव चपुससुरे सुरेन च ।
हत्थो पत्तो च ओट्ठो च सामिसञ्च ससित्थकं ॥
छत्तपाणिस्स सद्धमं न देसेन्ति तथागता ।
इच्चेव दण्डपाणिस्स सत्थ आयुध पाणिनं ॥
पादुकोपाहताचेव यानसेय्य गतस्स च ।
पल्लत्थिका निसिन्नस्स वेठितो गुण्ठितस्स च ॥
छमा नीचासने ठानं पच्छतो उप्पथेन च ।
ठितकेन न कातब्बं हरिते उदकम्हिच्चा ति ॥

—०—

तेसं वगगानं उद्दानं

परिमण्डलं उज्जग्घि खम्भं सक्कच्चमेव च ।
कबलामुरु सुरु चेव पादुकेन च सत्तमा ति ॥
पञ्जत्ता अतिदेवेन गोतमेन यसस्सिना ।
सावके सिक्खनत्थाय पञ्चसत्तति सेखिया ति ॥

८. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनायस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

R. 207

१. उप्पन्नप्पन्नानं अधिकरणानं समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूब्हविनयो दातब्बो, पटिञ्जाय कारे- तब्बं, येभ्यसिका, तस्सपापियसिका^१, तिणवत्थारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा धम्मा निट्ठिता ।

—०—

३. उद्दिट्ठं खो, आयस्मन्तो, निदानं; उद्दिट्ठा चत्तारो पाराजिका धम्मा; उद्दिट्ठा तेरस सङ्घादिसेसा धम्मा; उद्दिट्ठा द्वे अनियता धम्मा; उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा; उद्दिट्ठा द्वेनवुति पाचित्तिया धम्मा; उद्दिट्ठा चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा; उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा; उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छति । तत्थ सब्बेहेव समग्गेहि सम्मोदमानेहि अविदमानेहि सिक्खितब्बं ति ।

भिक्खुविभङ्गो^२ निट्ठितो^३ ।

—:०:—

१. तस्सपापियसिका – सी०, रो० । २. महाविभङ्गो – म०; महाविभङ्गं – रो० ।

३. निट्ठितं – रो० ।

पाचित्तियं—३६.

भिक्षुनीविभङ्गो

१. पाराजिककण्डं

§ १. पठमपाराजिकं (परामसनसादिते)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

B. 273,
R. 211

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन साब्ब्हो मिगारनत्ता भिक्षुनी-
सङ्घस्स^१ विहारं कत्तुकामो होति । अथ खो साब्ब्हो मिगारनत्ता भिक्षु-
नियो उपसङ्गमित्वा एतदवोच - “इच्छामहं, अय्ये, भिक्षुनीसङ्घस्स
विहारं कातुं । देथ मे नवकम्मिकं भिक्षुनि” ति । तेन खो पन समयेन 5
चतस्सो भगिनियो भिक्षुनीसु पब्बजिता होन्ति - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरी-
नन्दा, थुल्लनन्दा ति । तासु^२ सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी तरुणपब्बजिता
अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका पण्डिता व्यत्ता^३ मेधाविनी दक्खा
अनलसा, तत्रुपायाय^४ वीमंसाय समन्नागता, अलं कातुं अलं संविधातुं ।
अथ खो भिक्षुनीसङ्घो सुन्दरीनन्दं भिक्षुनि सम्मन्नित्वा साब्ब्हस्स मिगार- 10
नत्तुनो नवकम्मिकं अदासि । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी
साब्ब्हस्स मिगारनत्तुनो निवेसनं अभिक्खणं गच्छति - “वासिं देथ, फरसुं^५
देथ, कुठारिं देथ, कुदालं^६ देथ, निखादनं देथा” ति । साब्ब्हो पि मिगारनत्ता
भिक्षुनूपस्सयं^७ अभिक्खणं गच्छति कताकतं जानितुं । ते अभिण्हदस्सनेन^८
पटिबद्धचित्ता अहेसुं । 15

अथ खो साब्ब्हो मिगारनत्ता सुन्दरीनन्दं भिक्षुनि दूसेतुं ओकासं
अलभमानो एतदेवत्थाय^९ भिक्षुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि । अथ खो

१. भिक्षुनिसङ्घस्स - म० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. व्यत्ता - सी० । ४. तत्रु-
पायाय - सी० । ५. परसुं - म० । ६. कुदालं - म० । ७. भिक्षुनूपस्सयं - म० । ८. अभिण्हदस्सनेन -
रो०; अभिण्हं दस्सनेन - स्या० । ९. एतदेवत्थाय - म०; एतदेव अत्थाय - १ या० ।

B. 274,
R. 212

साब्हो मिगारनत्ता भत्तगे आसनं पञ्जापेन्तो^१ – “एत्तका^२ भिक्खु-
नियो अय्याय सुन्दरीनन्दाय वुड्डतरा^३” ति एकमन्तं आसनं पञ्जापेसि
“एत्तका नवकतरा” ति – एकमन्तं आसनं पञ्जापेसि । पटिच्छन्ने ओकासे
निकूटे सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया आसनं पञ्जापेसि, यथा थेरा
5 भिक्खुनियो जानेय्युं – “नवकानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना” ति; नवका
पि भिक्खुनियो जानेय्युं – “थेरानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना” ति ।
अथ खो साब्हो मिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स कालं आरोचापेसि – “कालो,
अय्ये, निट्ठितं भत्तं” ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सल्लक्खेत्वा – “न बहु-
कतो साब्हो मिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि^४; मं सो दूसेतु-
10 कामो । सचाहं गमिस्सामि विस्सरो मे भविस्सती” ति, अन्तेवासिनि^५
भिक्खुनि आणापेसि – “गच्छ मे पिण्डपातं नीहर । यो चे^६ मं पुच्छति,
‘गिलाना’ ति पटिवेदेही” ति । “एवं, अय्ये” ति खो सा भिक्खुनी
सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया पच्चस्सोसि ।

तेन खो पन समयेन साब्हो मिगारनत्ता बहिद्वारकोट्टके ठितो होति
15 सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि पटिपुच्छन्तो – “कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा ?
कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा” ति ? एवं वुत्ते सुन्दरीनन्दाय भिक्खु-
निया अन्तेवासिनी भिक्खुनी साब्हं मिगारनत्तारं एतदवोच – “गिला-
नावुसो; पिण्डपातं नीहरिस्सामी” ति । अथ खो साब्हो मिगारनत्ता –
“यम्पाहं अत्थाय^७ भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि अय्याय सुन्दरीनन्दाय
20 कारणा” ति मनुस्से आणापेत्वा – “भिक्खुनीसङ्घं भत्तेन परिवसथा” ति
वत्वा येन भिक्खुनूपस्सयो^८ तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी बहारामकोट्टके ठिता होति साब्हं मिगारनत्तारं पतिमानेन्ती ।
अद्दसा^९ खो सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्हं मिगारनत्तारं दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान उपस्सयं पविसित्वा ससीसं पारुपित्वा मञ्चके निपज्जि । अथ
25 खो साब्हो मिगारनत्ता येन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
मित्वा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि एतदवोच – “किं ते, अय्ये, अफासु, किस्स
निपन्नासी” ति ? “एवञ्हेतं, आवुसो, होति या अनिच्छन्तं इच्छती” ति ।
“क्याहं तं, अय्ये, न इच्छिस्सामि” ? अपि चाहं ओकासं न लभामि तं^{१०} दूसेतुं”

१. पञ्जापेन्तो – म० । २. एत्तिका – सी० । ३. वुड्डतरा – सी० । ४. भत्तेन – सी० ।
५. सी० पोत्थके नत्थि । ६. अन्तेवासि – सी०, रो० । ७. च – सी०, स्या०, रो । ८. सी०, स्या०
पोत्थकेसु नत्थि । ९. भिक्खुनूपस्सयो – म० । १०. अद्दस – रो० । ११. इच्छामि – सी० ।
१२. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति । अवस्सुतो अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया कायसंसगं समापज्जि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी जरादुब्बला चरण-
गिलाना सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अविदूरे निपन्ना^१ होति । अद्दसा खो
सा भिक्खुनी साब्बं भिगारनत्तारं अवस्सुतं^२ अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय
भिक्खुनिया कायसंसगं समापज्जन्तं । दिस्वान उज्झायति खिय्यति^३ 5
विपाचेति — “कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सती” ति ! अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खु-
नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा सन्तुट्ठा
लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी^४ अवस्सुता अवस्सुतस्स 10
पुरिसपुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
नाम सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स काय-
संसगं सादियिस्सती” ति ! 15

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा
एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटि-
पुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अव-
स्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसगं सादियी” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं^५, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दाय 20
भिक्खुनिया अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^६ अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं ।
कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय^७ । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय^८ पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति । 25

(२) पज्जति

अथ खो भगवा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा

१. निसिन्ना — सी० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. खीयति — सी०, स्या०, रो०
४. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. सादियती — स्या० । ६. अननुच्छवियं — सी०, रो० ।
७. अप्पटिरूपं — स्या०, रो० । ८. भिय्योभावाय — सी० । ९. अपसादाय — रो० ।

दुम्भरताय^१ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^२ सङ्गणिकाय कोस-
ज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय^३ अप्पि-
च्छताय^४ सन्तुट्ठस्स^५ सल्लेखस्स धुतस्स^६ पासादिकस्स अपचयस्स विरिया-
रम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं
5 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीन् सिक्खापदं
पञ्जापेस्सामि” दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्घसुट्ठिताय, सङ्घफासुताय,
B. 276 दुम्मङ्गकून् भिक्खुनीन् निग्गहाय, पेसलानं भिक्खुनीन् फासुविहाराय,
दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय,
✓ अप्सन्नानं वा^७ पसादाय, पसन्नानं वा^८ भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया
10 विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिंसन्तु -

२. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अधक्खकं
✓ उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा छुपनं वा पटिपीळनं” वा
सादियेय्य, अयं पि पाराजिका होति असंवासा उब्भजाणुमण्डलिका” ति ।

(३) विभङ्गो

R. 214 15

३. या पना ति या यादिसा यथायुत्ता यथाजच्चा यथानामा यथा-
गोत्ता यथासीला यथाविहारिनी यथागोचरा थेरा वा नवा वा मज्झिमा
वा, एसा वुच्चति या पना ति ।

भिक्खुनी ति भिक्खका” ति भिक्खुनी; भिक्खाचरियं अज्झु-
पगता ति भिक्खुनी; भिन्नपटधरा ति भिक्खुनी; समञ्जाय भिक्खुनी;
20 पटिञ्जाय भिक्खुनी; एहि भिक्खुनी ति भिक्खुनी; तीहि सरणगमनेहि
उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी; भद्रा भिक्खुनी; सारा भिक्खुनी; सेखा^९
भिक्खुनी; असेखा” भिक्खुनी; समग्गेन उभतोसङ्घेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी । तत्र यायं भिक्खुनी
समग्गेन उभतोसङ्घेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उप-
25 सम्पन्ना, अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१. दुम्भरताय - सी० । २. असन्तुट्ठिताय - स्या०; असन्तुट्ठिया - सी०, रो० । ३. सुप्पो-
सताय - स्या०, रो०, म० । ४. अप्पिच्छस्स - सी०, स्या० । ५. सन्तुट्ठिया - रो० । ६. धूतस्स -
स्या०, रो० । ७. पञ्जापेस्सामि - म० । ८. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ९. पात-
पीळनं - रो०; पतिपीलनं - सी० । ११. भिक्खिका - म० । १२. सेक्खा - स्या० । १३. असे-
क्खा - स्या० ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुगगलो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेत्तो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो कायसंसग्गं समापज्जितुं ।

अधक्खकं ति हेट्ठक्खकं ।

5

उब्भजाणुमण्डलं ति उपरिजाणुमण्डलं ।

आमसनं नाम आमट्टमत्तं ।

परामसनं नाम इतोचितो च सञ्चोपनं ।

गहणं नाम गहितमत्तं ।

छुपनं नाम फुट्टमत्तं^१ ।

10

पटिपीळनं वा सादियेय्या ति अङ्गं गहेत्वा निप्पीळनं सादियति ।

B. 277

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसच्छिन्नो अभब्बो
तेन सरीरबन्धनेन जीवितुं एवमेव भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुगगलस्स अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा
छुपनं वा पटिपीळनं वा सादियन्ती^२ अस्समणी होति असक्कधीता । तेन
वुच्चति पाराजिका होती ति ।

15

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता^३, एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि, तेन वुच्चति असंवासा ति ।

४. उभतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति पाराजिकस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
थुल्लच्चयस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 215

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

30

आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

७. एकतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 279

5

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

८. अनापत्ति असज्जिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तिया, असादियन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^२, आदिकम्मिकाया ति ।

§ २. दुतियपाराजिकं

(पाराजिकावत्तिपटिबद्धावने)

(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्हेन मिगारनत्तुना गब्भिनी होति । याव गब्भो तरुणो अहोसि ताव छादेसि^३ । परिपक्वे गब्भे विग्गमिन्त्वा विजायि । भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोचुं — “सुन्दरीनन्दा खो, अय्ये, अचिरविग्गमन्ता विजाता । कच्चि नो सा भिक्खुनी येव समाना गब्भिनी” ति ? “एवं, अय्ये” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटि-

R. 216

20

१. असतिया — सी०, स्या०, रो० । २. वेदनाट्टाय — सी०, स्या०, रो० । ३. छादेसि — सी०, रो० ।

B. 280

- चोदेसि न गणस्स आरोचेसी” ति ? “यो एतिस्सा अवण्णो मय्हेसो अवण्णो, या एतिस्सा अकित्ति मय्हेसा अकित्ति, यो एतिस्सा अयसो मय्हेसो अयसो, यो एतिस्सा अलाभो मय्हेसो अलाभो । क्याहं, अय्ये, अत्तनो अवण्णं अत्तनो अकित्ति अत्तनो अयसं अत्तनो अलाभं परेसं आरोचेस्सामी”
- 5 ति ? या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं
- 10 सन्निपातापेट्वा धम्मिं कथं कत्वा” भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेसि^१ न गणस्स आरोचेसी^२” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
- 15 नन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

१०. “या पत्त भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेय्य न गणस्स आरोचेय्य, यदा च सा ठिता वा अस्स
- 20 चुता वा नासिता वा अवस्सटा^४ वा, सा पच्छा एवं वदेय्य — ‘पुब्बेवाहं, अय्ये, अज्झासि एतं भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी ति, नो च^५ खो अत्तना पटिचोदेस्सं^६ न गणस्स आरोचेस्सं^७” ति, अयं पि पाराजिका होति असंवासा वज्जप्पटिच्छादिका^८” ति ।

R. 217

(३) विभङ्गो

११. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
- 25 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. म० पोत्थके नत्थि । २. पटिचोदेति — स्या० । ३. आरोचेती — स्या० । ४. अवसटा — स्या०, रो० । ५. चे० — सी० । ६. पटिचोदेय्यं — रो० । ७. आरोचेय्यं — रो० । ८. वज्ज-पटिच्छादिका — सी०, स्या०, रो० ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं ति अट्ठन्नं पाराजिकानं अञ्जतरं पाराजिकं अज्झापन्नं ।

नेवत्तना पटिचोदेय्या ति न सयं चोदेय्य ।

5

न गणस्स आरोचेय्या ति न अञ्जासं भिक्खुनीनं आरोचेय्य ।

यदा च सा ठिता वा अस्स चुता वा ति ठिता नाम सलिङ्गे ठिता वुच्चति । चुता नाम कालङ्कता^१ वुच्चति । नासिता नाम सयं वा विव्वभन्ता होति अञ्जेहि वा नासिता । अवस्सटा नाम तित्थायतनं सङ्कन्ता वुच्चति । सा पच्छा एवं वदेय्य – “पुब्बेवाहं, अय्ये, अञ्जासि एतं^२ भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी” ति ।

B. 281

नो च खो अत्तना पटिचोदेस्सं^३ ति सयं वा न चोदेस्सं^३ ।

न गणस्स आरोचेस्सं^४ ति न अञ्जासं भिक्खुनीनं आरोचेस्सं ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो^५ 15
अभब्बो हरितत्ताय^६, एवमेव भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सामि न गणस्स आरोचेस्सामी ति धुरं निविस्स-
त्तमत्ते अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता^७ । एसो संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

20

१२. अनापत्ति सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती ति नारोचेति, सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती ति नारोचेति, अयं कक्खळा^८ फरुसा जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा करिस्सती ति नारोचेति, अञ्जा पतिरूपा^९ भिक्खुनियो अपस्सन्ती नारो-
चेति, नच्छादेतुकामा नारोचेति, पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना ति नारो-
चेति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

25

— ० —

१. कालकता – सी०, स्या० । २. पटिचोदेय्यं – रो० । ३. पटिचोदेय्यं – रो० ।

४. आरोचेय्यं ति – रो० । ५. पमुत्तो – स्या०, म० । ६. हरितत्ताय – म० । ७. समसिक्खता – सी०, स्या० । ८. कक्खला – सी०, स्या० । ९. पटिरूपा – स्या० ।

१३. ततियपाराजिकं

(उक्खित्तकभिक्षु-अनुवत्तने)

(१) थुल्लनन्दा-अरिट्ठभिक्षुवत्थु

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी समग्गेन
सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तति । या ता भिक्षु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
५ हि नाम अयथा थुल्लनन्दा भिक्षुनी^१ समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं
गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं^२ गद्धबाधिपुब्बं
अनुवत्तती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, थुल्लनन्दा
१० भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्ति-
स्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१४. “या पन भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्षुं धम्मेन
विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटिकारं” अकतसहायं तमनुवत्तेय्य, सा
१५ भिक्षुनी भिक्षुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘एसो खो, अय्ये, भिक्षु समग्गेन
सङ्घेन उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-
सहायो, माय्ये, एतं भिक्षुं अनुवत्ती’ ति । एवं च पन^३ सा भिक्षुनी
भिक्षुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्षुनी भिक्षुनीहि यावततियं
समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासियमाना तं
२० पटि. स्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि पाराजिका
होति असंवासा उक्खित्तानुवत्तिका” ति ।

(३) विभङ्गो

१५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

१. गण्डबाधिपुब्बं - सी०, स्या० । २. स्या०, रो० म० पोत्यकेसु नत्थि । ३. स्या० पोत्यके
नत्थि । ४. अप्पटिकारं - सी०; अपटिकारं - रो० । ५. स्या०, रो, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

समग्गो नाम सङ्खो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्खित्तो नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्प-
टिनिस्सग्गे^४ वा उक्खित्तो ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन ।

5

अनादरो नाम सङ्खं वा गणं^५ वा पुग्गलं वा कम्मं वा नादियति ।

अप्पटिकारो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

अकतसहायो नाम समानसंवासका भिक्खू वुच्चन्ति सहाया ।

R. 219

सो तेहि सद्धिं नत्थि, तेन वुच्चति अकतसहायो ति ।

तमनुवत्तेय्या ति यंदिट्टिको सो होति यंखन्तिको यंरुचिको, सा पि 10 B. 283
तंदिट्टिका होति तंखन्तिका तंरुचिका ।

सा भिक्खुनी ति या सा उक्खित्तानुवत्तिका भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहो ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तो
धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो । माय्ये, 15
एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्ख-
मज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्खेन
उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत- 20
सहायो । माय्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटि-
निस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं
च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय
सङ्खो जापेतब्बो - 25

१६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन
सङ्खेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटि-
कारं^६ अकतसहायं तमनुवत्तति, सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि
सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स

१. समानसीमाय - सी० । २. अदस्सनेन - रो० । ३. अप्पटिकम्मेन - रो० । ४. अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६. अप्पटिकारं - रो०; अप्पतिकारं - सी० ।

पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

“मुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटि-
कारं अकतसहायं तमनुवत्तति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो
5 इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा
अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

10 “समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B. 284

जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचा
परियोसाने आपत्ति पाराजिकस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

15

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्वेधा भिन्ना
अप्पटिसन्धिका होति, एवमेव भिक्खुनी यावततियं समनुभासनाय^१
न पटिनिस्सज्जन्ती अस्समणी होति असक्कधीता । तेन वुच्चति पारा-
जिका होती ति ।

R. 220

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता^२ । एसो
20 संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

१७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पारा-
जिकस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स ।

25 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४. चतुर्थपाराजिकं -

(हत्थग्गहणसादियने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुक्कीवत्थु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो
 अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थग्गहणं^१ पि सादियन्ति, सङ्घा-
 टिकण्णग्गहणं पि सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि
 गच्छन्ति, पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, 5
 कायं पि तदत्थाय^२ उपसंहरन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय । या ता
 भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
 पुग्गलस्स हत्थग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहणं पि सादि-
 यिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति, 10
 पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं
 पि तदत्थाय उपसंहरिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति
 ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सु-
 तस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थग्गहणं पि सादियन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहणं पि
 सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छन्ति, पुरिसस्स 15
 अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसंह-
 रन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 285

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
 ग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थग्गहणं पि
 सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, 20
 सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति^३, पुरिसस्स पि अब्भागमनं
 सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसंह-
 रिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं
 सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

25

R. 221

२०. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसगलस्स हत्थ-
गहणं वा सादियेय्य, सङ्घाटिकण्णगहणं वा सादियेय्य, सन्तिट्ठेय्य वा,
सल्लपेय्य वा, सङ्केतं वा गच्छेय्य, पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्य, छन्नं
वा अनुपविसेय्य, कायं वा तदत्थाय उपसंहरेय्य एतस्स असद्धम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय, अयं पि पाराजिका होति असंवासा अट्ठवत्थुका” ति ।

(३) विभङ्गो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

१० पुरिसपुगलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो कायसंसर्गं समापज्जितुं ।

B. 286

हत्थगहणं वा सादियेय्या ति हत्थो नाम कप्परं^२ उपादाय याव अग्न-
नखा । एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं गहणं
सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१५ सङ्घाटिकण्णगहणं वा सादियेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवन-
त्थाय निवत्थं वा पारुतं वा गहणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

- सल्लपेय्य वा ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
२० हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सङ्केतं वा गच्छेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरि-
सेन - इत्थन्नामं ओकासं आगच्छा ति - वुत्ता गच्छति । पदे पदे आपत्ति
दुक्कटस्स । पुरिसस्स हत्थपासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटि-
२५ सेवनत्थाय पुरिसस्स अब्भागमनं^३ सादियति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थ-
पासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

छन्नं वा अनुपविसेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय येन
केनचि पटिच्छन्नं ओकासं पविट्ठमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

कायं वा तदत्थाय उपसंहरेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटि-

सेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे ठिता कायं उपसंहरति, आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो
पुन विरुब्धिया' एवमेव भिक्खुनी अट्ठमं वत्थुं परिपूरेन्ती अस्समणी होति 5 R. 222
असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खता । एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

२२. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, असादि- B. 287
यन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय, आदिकम्मिकाया ति । 10

—o—

२३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाराजिका धम्मा । येसं भिक्खुनी
अञ्जतरं वा अञ्जतरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खुनीहि सद्धिं
संवासं, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिका होति असंवासा । तत्थाय्यायो
पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, 15
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाराजिककण्डं निट्ठितं ।

—:o:—

२. सङ्घादिसेसकण्ड'

§ १. पठमसङ्घादिसेसो

(उत्सयवावे)

इमे खो पनाय्यायो^२ सत्तरस सङ्घादिसेसा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) उदोसितभाजनवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको भिक्खुनी-
सङ्घस्स^३ उदोसितं^४ दत्त्वा कालङ्कतो^५ होति । तस्स द्वे पुत्ता होन्ति-
एको अस्सद्धो अप्पसन्नो, एको सद्धो पसन्नो । ते पेत्तिकं सापतेय्यं विभ-
जिमु । अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं एतदवोच - “अम्हाकं
उदोसितो, तं भाजेमा^६” ति । एवं वुत्ते सो सद्धो पसन्नो तं अस्सद्धं
अप्पसन्नं एतदवोच - “माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं पितुना भिक्खुनी-
सङ्घस्स दिन्नो” ति । दुतियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं
एतदवोच - “अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा” ति । अथ^७ खो^८ सो सद्धो
पसन्नो तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच - “माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं
पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति । ततियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो
तं सद्धं पसन्नं एतदवोच - “अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा” ति । अथ
खो सो सद्धो पसन्नो - “सचे मय्हं भविस्सति, अहं पि भिक्खुनीसङ्घस्स
दस्सामी” ति - तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच - “भाजेमा” ति । अथ
खो सो उदोसितो तेहि भाजियमानो^९ तस्स अस्सद्धस्स अप्पसन्नस्स पापुणि^{१०} ।
अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच -
“निकखमथाय्ये, अम्हाकं उदोसितो” ति ।

एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं पुरिसं एतदवोच - “माय्यो, एवं
अवच, तुम्हाकं पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति । “दिन्नो” न दिन्नो”

१. सत्तरसकण्डं - स्या० । २. पनाय्यायो - सी०, स्या०, रो० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स -
म० । ४. उद्दोसितं - सी०, स्या०, रो० । ५. कालकतो - सी०, स्या० । ६. भाजामा -
रो० । ७. दुतियं पि - सी० । ८. सी० पोत्थके नत्थि । ९. भाजीयमानो - म० । १०. पापुणाति -
म०, सी०, रो० । ११. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिषु । महामत्ता एवमाहंसु – “को, अय्य, जानाति भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति ? एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी ते महामत्ते एतदवोच – “अपि^१ नाय्यो^२ तुम्हेहि दिट्ठं वा सुतं वा सक्खिं ठपयित्वा दानं दिय्यमानं” ति ? अथ खो ते महामत्ता – “सच्चं खो अय्या आहा” ति तं उदोसितं भिक्खुनीसङ्घस्स अकंसु । अथ खो सो 5 पुरिसो पराजितो उज्झायति खिय्यति^३ विपाचेति – “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^४ । कथं हि नाम अम्हाकं उदोसितं अच्छिन्दापेस्सन्ती” ति ! थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं दण्डापेसुं । अथ खो सो पुरिसो दण्डितो^५ भिक्खुनूपस्सयस्स^६ अविदूरे आजीवकसेय्यं कारापेत्वा आजीवके उय्योजेसि – “एता भिक्खु- 10 नियो अच्चावदथा” ति ।

R. 224

B. 289

थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं बन्धापेसुं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “पठमं^७ भिक्खुनियो उदोसितं अच्छिन्दापेसुं, दुतियं* दण्डापेसुं, ततियं* बन्धापेसुं । इदानि घातापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं 15 उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा उस्सयवादिका^८ विहरिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरती ति । “सच्चं, भगवा” ति । 20

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं^९ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२. “या पन भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरेय्य गहपतिना वा 25 गहपतिपुत्तेन वा दासेन वा कम्मकारेन^{१०} वा अन्तमसो समणपरिब्बाज-

१-२. अपिन्वय्या – स्या० । ३. खीयति – सी०, स्या०, रो० । ४. बन्धकिनियो – सी० ।

५. दण्डिको – रो० । ६. भिक्खुनूपस्सयस्स – म० । ७. कथं हि नाम – रो०; पठमं हि नाम – स्या० । *एत्थ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु ‘पि’ इति अधिको पाठो दिस्सति । ८. उस्सय-वादिका – स्या० । ९. कम्मकरेन – सी०, स्या० ।

केना पि, अयं भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घा-
दिसेसं" ति ।

(३) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

5 उस्सयवादिका नाम अट्टकारिका^१ वुच्चति ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

B. 290

गहपतिपुत्तो नाम ये केचि^२ पुत्तभातरो ।

दासो नाम अन्तोजातो धनक्कीतो करमरानीतो ।

कम्मकारो नाम भटको^३ आहतको^४ ।

10 समणपरिब्बाजको नाम भिक्खुं च भिक्खुनिं च सिक्खमानं च
सामणेरं च सामणेरिं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

R.225

अट्टं करिस्सामी ति दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । एकस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियस्स आरोचेति,
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अट्टपरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

15 पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^५ ।

सङ्घादिसेसं^६ ति सङ्घो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति मूलाय
पटिकस्सति अब्भेति, न सम्बहुला भिक्खुनियो^७, न एका भिक्खुनी । तेन
वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । तस्सेव^८ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधि-
20 वचनं । तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४. अनापत्ति मनुस्सेहि आकड्ढीयमाना^९ गच्छति, आरक्खं^{१०} याचति,
अनोदिस्स आचिक्खति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१. अट्टकारिका - म० । २. यो कोचि - सी०, रो० । ३. भटको - सी० । ४. आस-
तको - सी; आहतको - स्या० । ५. निस्सारियति - स्या०, रो० । ६. सङ्घादिसेसो - सी०,
स्या० । ७. सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८. तस्सचेव - सी० । ९. आकड्ढियमाना - सी०, स्या०
रो० । १०. रक्खं - सी० ।

४ २. तित्थियसङ्गवित्तो (चोरि पब्बाजने)

(१) चोरोलिच्छवीइत्थोवत्थु

५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरांत जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन वेसालियं अञ्जतरस्स लिच्छ-
विस्स पजापति^१ अतिचारिनी^२ होति । अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थि
एतदवोच - “साधु विरमाहि, अनत्थं खो ते करिस्सामी”^३ ति । एवं पि
सा^४ वुच्चमाना नादियि । तेन खो पन समयेन वेसालियं^५ लिच्छविगणो
सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सो लिच्छवि ते
लिच्छवयो^६ एतदवोच - “एकं मे, अय्यो^७, इत्थि अनुजानाथा” ति ।
“का नाम सा” ति ? “मय्हं पजापति अतिचरति, तं घातेस्सामी” ति ।
“जानाही”^८ ति । अस्सोसि खो सा इत्थी - “सामिको किर मं घातेतु-
कामो” ति । वरभण्डं आदाय सावत्थि गन्त्वा तित्थिये उपसङ्कमित्वा
पब्बज्जं याचि । तित्थिया न इच्छि सु पब्बाजेतुं । भिक्खुनियो उपसङ्क-
मित्वा पब्बज्जं याचि । भिक्खुनियो पि न इच्छि सु पब्बाजेतुं । थुल्लनन्दं
भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा भण्डकं दस्सेत्वा पब्बज्जं याचि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी भण्डकं गहेत्वा पब्बाजेसि ।

B. 291

अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थि गवेसन्तो^९ सावत्थि गन्त्वा
भिक्खुनीसु पब्बजितं दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि ;
उपसङ्कमित्वा राजानं पसेनदि कोसलं एतदवोच - “पजापति मे, देव,
वरभण्डं आदाय सावत्थि अनुप्पत्ता । तं देवो अनुजानातू” ति । “तेन
हि, भणे, विचिन्त्वा आचिक्खा” ति । “दिट्ठा, देव, भिक्खुनी सुपब्ब-
जिता” ति । “सचे, भणे, भिक्खुनीसु पब्बजिता, न सा लब्भा किञ्चि
कातुं । स्वाक्खातो भगवता” धम्मो, चरतु ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स
अन्तकिरियाया” ति । अथ खो सो लिच्छवि उज्झायति खिय्यति विपा-
चेति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो चोरि पब्बाजेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खुनियो तस्स लिच्छविस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स ।

R. 226

१. पजापती - सी०, स्या० । २. अतिचरति - सी० । ३. करिस्सामी - रो० । ४. म०,
रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ५. वेसालिया - सी०, रो० । ६. लिच्छवी - सी०; लिच्छविनो -
स्या०, रो० । ७. अय्या - स्या० । ८. पजानाही - सी० । ९. परियेसन्तो - सी० । १०. सी०,
स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
 “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा चोरिं पब्बाजेस्सती” ति ! अथ खो ता
 भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
 थुल्लनन्दा भिक्खुनी चोरिं पब्बाजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी चोरिं पब्बाजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

६. “या पन भिक्खुनी जानं चोरिं वज्झं विदितं अनपलोकेत्वा
 राजानं वा सङ्घं वा गणं वा पूगं वा सेणिं^१ वा अज्जात्र कप्पा बुद्धापेय्य, अयं
 10 पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसं” ति ।

(३) विभङ्गो

७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 292

जानाति नाम सामं वा जानाति अज्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा
 वा आरोचेति ।

15 चोरी^२ नाम या पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अघनकं
 अदिन्नं थेय्यसङ्घातं आदियति, एसा चोरी नाम ।

वज्झा नाम यं कम्मं^३ कत्वा वज्झप्पत्ता होति ।

विदिता नाम अज्जेहि मनुस्सेहि जाता होति वज्झा एसा ति ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

20

राजा नाम यत्थ राजा अनुसासति, राजा अपलोकेतब्बो ।

सङ्घो नाम भिक्खुनीसङ्घो^४ वुच्चति, भिक्खुनीसङ्घो अपलोकेतब्बो ।

गणो नाम यत्थ गणो अनुसासति, गणो अपलोकेतब्बो ।

पूगो नाम यत्थ पूगो अनुसासति, पूगो अपलोकेतब्बो ।

सेणि नाम यत्थ सेणि अनुसासति, सेणि अपलोकेतब्बो ।

R. 227 25

अज्जात्र कप्पा ति ठपेट्वा कप्पं । कप्पं नाम द्वे कप्पानि — तित्थि-
 येसु वा पब्बजिता होति अज्जासु वा भिक्खुनीसु पब्बजिता । अज्जात्र

१. सेनि — सी० । २. चोरो — स्या० । ३. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. भिक्खुनि-
 सङ्घो — म० ।

कप्पा बुट्टापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति
सङ्घादिसेस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

अयं पी ति पुरिमं^१ उपादाय वुच्चति ।

5

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^२ आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^३ ।

सङ्घादिसे^४ ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

८. चोरिया चोरिसज्जा^५ अज्जत्र कप्पा बुट्टापेति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेस्स । चोरिया वेमतिका अज्जत्र कप्पा बुट्टापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10 B. 293
चोरिया अचोरिसज्जा अज्जत्र कप्पा बुट्टापेति, अनापत्ति । अचोरिया
चोरिसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया वेमतिका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अचोरिया अचोरिसज्जा, अनापत्ति ।

९. अनापत्ति अजानन्ती बुट्टापेति, अपलोकेत्वा बुट्टापेति, कप्पकतं
बुट्टापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकिम्मिकाया ति ।

15

— ० —

§ ३. ततियसङ्घादिसो

(एका गामन्तरगमने)

(१) भद्दाकापिलानियअन्तेवासिनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी^१
भिक्षुनी भिक्षुनीहि सद्धि भण्डित्वा गामकं^२ जातिकुलं अगमासि ।
भद्दा कापिलानी तं भिक्षुनि अपस्सन्ती भिक्षुनियो पुच्छि — “कहं
इत्थन्नामा, न दिस्सती” ति ! “भिक्षुनीहि सद्धि, अय्ये, भण्डित्वा न 20
दिस्सती” ति । “अम्मा^३, अमुक्स्मि गामके एतिस्सा जातिकुलं । तत्थ
गन्त्वा^४ विचिनथा” ति । भिक्षुनियो तत्थ गन्त्वा तं भिक्षुनि पस्सित्वा
एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये, एकिा आगता, कच्चिसि अप्पधंसिता”

१. पुरिमायो — सी० । २. सहवत्थुज्झाचारा — सी० । ३. निस्सारियति — स्या० ।

४. संघादिसेसो — सी० स्या० । ५. चोरीसज्जा — स्या०, रो० । ६. अन्तेवासिका — सी०, रो० ।

७. गामके — स्या० । ८. अम्म — रो०; सी० पोत्थके नत्थि । ९. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति ? “अप्पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

R. 228 5

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

“या पन भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

10

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) नदीतरणवत्थु

B. 294

११. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खुनियो साकेता सार्वत्थि अद्धान-मग्गप्पटिपन्ना^१ होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ खो ता भिक्खुनियो नाविके उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – “साधु नो, आवुसो, तारेथा” ति । “नाय्ये, सक्का उभो सकिं तारेतु” ति । एको एकं उत्ता-
 15 रेसि । उत्तिण्णो उत्तिण्णं दूसेसि । अनुत्तिण्णो अनुत्तिण्णं दूसेसि । ता पच्छा समागन्त्वा पुच्छिंसु – “कच्चिसि, अय्ये, अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये ! त्वं पन, अय्ये, अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो सार्वत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२
 20 विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छती^३ ति ? “सच्चं, भगवा ” ति ।

(४) उद्दुल्लापत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 25 एका नदीपारं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय

१. अद्धानमग्गपटिपन्ना – सी०, स्या०, रो० । २. खियन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

३. गच्छन्ती – स्या० ।

... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु—

१२. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
पारं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ता निस्सारणीयं
सङ्गादित्तेसं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति । 5

(५) मग्गप्पटिपन्नाभिक्खुनीवत्थु

१३. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु
सावर्त्ति गच्छन्ता^१ सायं अञ्जातरं गामं उपगच्छिषु। तत्थ अञ्जातरा
भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । अञ्जातरो पुरिसो तस्सा
भिक्खुनिया सह दस्सनेन पटिबद्धचित्तो होति । अथ खो सो पुरिसो
तासं भिक्खुनीनं सेय्यं पञ्जापेन्तो^२ तस्सा भिक्खुनिया सेय्यं एकमन्तं 10 R. 229
पञ्जापेसि । अथ खो सा भिक्खुनी सल्लकखेत्वा — “परियुट्ठितो अयं
पुरिसो; सचे रत्ति आगच्छिस्सति, विस्सरो मे भविस्सती” ति, भिक्खुनियो
अनापुच्छा अञ्जातरं कुलं गत्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो
रत्ति आगन्त्वा तं भिक्खुनिं गवेसन्तो भिक्खुनियो घट्टेसि । भिक्खुनियो 15 B. 295
तं भिक्खुनिं अपस्सन्तियो एवमाहंसु — “निस्संसयं खो सा भिक्खुनी
पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता” ति ।

अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अचयेन येन ता भिक्खुनियो
तेनुपसङ्गमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये,
पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता” ति ? “नाहं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता”
ति । भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 20
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(६) अनुपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय 25

१. जनपदे — म० । २. गत्वा — रो० । ३. पञ्जापन्तो — म० । ४. विप्पवसती — सी०,
स्या०, रो० ।

... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

१४. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
पारं गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं
धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

5 एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(७) वच्चपीळिताभिक्खुनीवत्थु

१५. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सार्वत्थि अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । तत्थ अञ्जतरा भिक्खुनी वच्चेन^२
पीळिता^३ एकिका ओहिहित्वा^४ पच्छा अगमासि । मनुस्सा तं भिक्खुनि
पस्सित्वा दूसेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी येन ता भिक्खुनियो तेनुप-
10 सङ्गमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनि एतदवोचुं - “किस्स त्वं, अय्ये,
एकिका ओहीना^५, कच्चिसि अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी एका गणम्हा ओहिहिस्सती ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियी^६ ति ? “सच्चं,
15 भगवा” ति ।

(८) अनुपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका गणम्हा ओहिहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

B. 296

R. 230

१६. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
20 पारं गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, एका वा गणम्हा ओहियेय्य, अयं
पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

(९) विभङ्गो

१७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति. ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एका वा गामन्तरं गच्छेय्या ति परिकिखत्तस्स गामस्स परिकिखेपं
25 पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स, दुतियं पादं अतिक्का-
मेन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

१. जनपदे - म० । २-२. वच्चपीलिता - सी० । ३. ओहीयित्वा - सी०, स्या० ।
४. हन्द - सी० । ५. ओहीयती - स्या० ।

अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

एका वा नदीपारं गच्छेय्या^१ ति नदी नाम तिमण्डलं पटिच्छादेत्वा यत्थ कत्थचि उत्तरन्तिया भिक्खुनिया^२ अन्तरवासको तेमियति । पठमं पादं उत्तरन्तिया^३ आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं उत्तरन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

एका वा रत्तिं विप्पवसेय्या ति सह अरुणुग्गमना दुतियिकाय भिक्खु-
निया हत्थपासं विजहन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स । विजहिते आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

एका वा गणम्हा ओहियेय्या^४ ति अगामके अरञ्जे दुतियिकाय भिक्खु-
निया दस्सनूपचारं^५ वा सवनूपचारं वा विजहन्तिया आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स । विजहिते आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^६ आपज्जति असमनुभा-
सनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

१८. अनापत्ति दुतियिका भिक्खुनी पक्कन्ता वा होति विव्वभन्ता
वा कालङ्कता^७ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिक-
म्मिकाया ति ।

१४. चतुर्थसङ्घादिसेसो

(गणस्स छत्वं ओसारणे)

(१) चण्डकाळीभिक्खुनीवत्थु

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी
भण्डनकारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे
अधिकरणकारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२

B. 297

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. उत्तारेन्तिया - सी०, स्या० । ३. ओहीयेय्या - सी०, स्या०, रो० । ४. दस्सनूपचारं - स्या०, रो० । ५. सहवत्थुज्झाचारा - सी० । ६. कालकता - सी०, स्या० । ७. चण्डकाली - सी०, स्या०, रो० । ८. कयिरमाने - सी०, स्या० ।

R. 231

ते' पटिक्कोसति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं
 अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो^१ - "थुल्ल-
 नन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता" ति, चण्डकाळि भिक्खुनिं आपत्तिया
 अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं करणीयं तीरेत्वा
 5 पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खु-
 निया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि^२ न पादोदकं पादपीठं
 पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि न
 पानीयेन^३ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनि एतद-
 वोच - "किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि
 10 न पादोदकं पादपीठं पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्त-
 चीवरं पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी" ति ? "एवं हेतं, अय्ये,
 होति यथा तं अनाथाया" ति । "किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा"
 ति ? "इमा मं, अय्ये, भिक्खुनियो - 'अयं अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि
 इमिस्सा काचि पटिवत्ता"^४ ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिसू" ति ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी - "बाला एता अव्यत्ता^५ एता, नेव"
 15 जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा ।
 मयं खो जानाम कम्मं पि कम्मदोसं पि कम्मविपत्तिं पि कम्मसम्पत्तिं
 पि । मयं खो अकतं वा कम्मं कारेय्याम कतं वा कम्मं कोपेय्यामा" ति,
 लहुं लहुं भिक्खुनीसङ्घं सन्निपातेत्वा चण्डकाळि भिक्खुनि ओसारेसि ।
 20 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
 चेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनि
 धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स
 छन्दं ओसारेस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनि धम्मेन विनयेन सत्थु-
 25 सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्दं ओसारेसी
 ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 298

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-

१. स्या०, म०, रो० पोट्यकेसु नत्थि । २. भिक्खुनिसङ्घो - म० । ३. पञ्जापेसि -
 म० । ४. पानियेन - रो० । ५. पटिवत्ता - सी०, स्या, रो० । ६. अव्यत्ता - सी० । ७.
 नेता - सी०, स्या० ।

नन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनि धम्मेन विनयेन सत्थु-
सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्दं ओसारेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२०. “या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनि धम्मेन 5
विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्दं
ओसारेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घा-
दिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

समग्गो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्खित्ता नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्पटि- R. 232
निस्सग्गे^४ वा उक्खित्ता ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । 15

अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं ति कम्मकारकसङ्घं अनापुच्छा ।

अनञ्जाय गणस्स छन्दं ति गणस्स छन्दं अजानित्वा ।

ओसारेस्सामी ति गणं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति,
आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया,
कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेस्स । 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

● पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^५ आपज्जति असमनुभास-
नाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । 25

२२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा ओसारेति, आपत्ति सङ्घादि-
सेस्स । धम्मकम्मे वेमटिका ओसारेति आपत्ति सङ्घादिसेस्स । धम्म-
कम्मे अधम्मकम्मसञ्जा ओसारेति, आपत्ति सङ्घादिसेस्स । B. 299

१. सीमाय - सी० । २. अदस्सनेन - रो० । ३. अप्पटिकम्मेन - रो० । ४. अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५. सहत्थुज्झाचारा - सी० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

२३. अनापत्ति कम्मकारकसङ्घं अपलोकेत्वा ओसारेति, गणस्स
5 छन्दं जानित्वा ओसारेति, वत्ते वत्तन्ति ओसारेति, असन्ते कम्मकारक-
सङ्घे ओसारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५. पञ्चमसङ्गादिसो

(पुरिसहत्थतो खादनीयगहणे)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभि-
रूपा होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि
10 पस्सित्वा अवस्सुता अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अगमग्गानि
भोजनानि देन्ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी यावदत्थं भुञ्जति; अञ्जा
भिक्खुनियो न चित्तरूपं लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या सुन्दरी-
नन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं^१ वा
R. 233 15 भोजनीयं^२ वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्ग-
हेत्वा खादति भुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरी-
20 नन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं
वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२५. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छान-
गतो, विञ्जू पटिबलो सारज्जितुं । 10

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोनं^२ ठपेत्वा अवसेसं
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति^३, आपत्ति थुल्लच्च- 15
यस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्गम्हा निस्सारीयति ।

सङ्गादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्गादिसेसो ति । 20

उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्सुते
खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७. अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं
पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा
पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादिस्सामि भुञ्जि- 25
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
एकतोअवस्सुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कट-

१. अपेक्खवा – सी०, रो० । २. उदकदन्तपोनं – स्था० । ३. पटिग्गण्हाति – रो०; पति-
गण्हाति – सी० ।

टस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 234

२८. अनापत्ति उभतोअनवस्सुता होन्ति, अनवस्सुतो ति जानन्ती
पटिग्गण्हाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६. छट्ठसङ्घादिसो

(भिक्षुनी-उद्योजने)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी अभिरूपा
होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्षुनिं पस्सित्वा
अवस्सुता सुन्दरीनन्दाय भिक्षुनिया अग्गमग्गानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरी-
नन्दा भिक्षुनी कुक्कुच्चायन्ती न पटिग्गण्हाति । अनन्तरिका भिक्षुनी
१० सुन्दरीनन्दं भिक्षुनिं एतदवोच — “किस्स त्वं, अय्ये, न पटिग्गण्हासी”ति ?
“अवस्सुता, अय्ये” ति । “त्वं पन, अय्ये, अवस्सुता” ति ? “नाहं, अय्ये^१,
अवस्सुता” ति । “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा
अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा, भुञ्ज
१५ वा” ति ।

- या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनी एवं वक्खति — किं ते, अय्ये, एसो
पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता ।
इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं
२० सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे,
भिक्षुनी एवं वदेति — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो
वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता ! इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज
वा’ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एवं वक्खति — किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता ; इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, 5 भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३०. “या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा’ ति, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं 10 आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं वदेय्या ति — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, यं ते 15 एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा” ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

R. 23f

20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्गम्हा निस्सारीयति ।

सङ्गादिसेसो ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्गादिसेसो ति ।

उदकदन्तपोनं पटिग्गणाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25 तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 303

३२. एकतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा खाद वा भुञ्ज
वा ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जि-
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति
5 दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि
भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३. अनापत्ति अनवस्सुतो ति जानन्ती उय्योजेति, कुपिता न
पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति, कुलानुद्दयताय न पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७. सत्तमसङ्खादिसो

(कुपितवाचायं)

(१) कुपिताचण्डकाळीवत्थु

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी' भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सद्धिं भण्डित्वा कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — “बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं
पच्चाचिक्खामि, सङ्खं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं^१ नुमाव^२
15 समणियो या समणियो सक्कधीतरो, सन्तज्जा पि समणियो लज्जिनियो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति — बुद्धं
पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
20 समणियो सक्कधीतरो, सन्तज्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — बुद्धं पच्चा-
चिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो
सक्कधीतरो, सन्तज्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खा
B. 304
25 कामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति — बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय 5 ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

R. 236

३५. “या पन भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेय्य — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्म- 10 चरियं चरिस्सामी’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — ‘माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच — बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति, अभिरमाय्ये’ 15 स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया’ ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पगणहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सगाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना^१ तं पटिनिस्सज्जेय्य इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गा- 20 दिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति — “बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे० ... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्म- 25 चरियं चरिस्सामी” ति ।

B. 305

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी । भिक्खुनीही ति
अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – “माय्ये, कुपिता अनत्तमना
एवं अवच – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं
5 नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जि-
नियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’
ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्त-
किरियाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनि-
स्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न
10 वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्खमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा
– “माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०...
सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो !
सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं
सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर
15 ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्स-
ज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन,
भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्खो जापे-
तब्बो –

20 ३७. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी कुपिता
अनत्तमना एवं वदेति – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि,
सङ्खं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
समणियो सक्यधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । सा तं वत्थुं
25 न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं
समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

R. 237

25

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी कुपिता अनत्त-
मना एवं वदेति – ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि ।
किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो
30 लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं

चरिस्सामी' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति सा, भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ...पे० ...ततियं पि एतमत्थं वदामि 5
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेस्स । सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तिया जत्तिया^१ 10
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्झाचारा^२

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^३ । 15

सङ्घादिसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसो ति ।

३८. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
सङ्घादिसेस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
सङ्घादिसेस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
सङ्घादिसेस्स । 20

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३९. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय, आदिकम्मिकाया ति । 25

— ० —

§ ८. अट्टमसङ्घादिसो

(कृपितवाचायं)

(१) पच्चाकताचण्डकाळीवत्थु

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. सी० पोत्थ के नटिथ । २ सहवत्थुज्झाचारा — सी० । ३. निस्सारियति — स्या०, रो० ।

R. 238

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी किस्मि-
 ज्चिदेव^२ अधिकरणे पच्चाकता^३ कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — “छन्द-
 गामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामि-
 नियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खुनियो” ति । या ता भिक्खु-
 5 नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि
 नाम अय्या चण्डकाळी भिक्खुनी^४ किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता
 कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति — छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ...
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्ड-
 काळी भिक्खुनी किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
 10 वदेति — छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खु-
 नियो ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
 भिक्खुनी किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
 वक्खति — छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खु-
 15 नियो ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

४१. “या पन भिक्खुनी किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता
 अनत्तमना एवं वदेय्य — ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो
 च भिक्खुनियो, मोहगामिनियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खु-
 20 नियो’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — ‘माय्ये, किस्मि-
 ज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — छन्दगामिनियो
 च भिक्खुनियो दोसगामिनियो च भिक्खुनियो मोहगामिनियो च भिक्खुनियो
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य, दोसा पि
 गच्छेय्य, मोहा पि गच्छेय्य, भया पि गच्छेय्या’ ति । एवं च सा भिक्खुनी
 25 भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पगगहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं
 समनुभासितब्बा तस्स वत्थुस्स^५ पटिनिस्सगगाय । यावततियं चे समनु-

१. चण्डकाली — सो०, स्या०, रो० । २. किस्मिज्चिदेव — सी० । ३. पच्चाकता — स्या० ।
 ४. स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

भासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं
पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 308

किस्मञ्चदेव अधिकरणे ति अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — 5
विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

पच्चाकता^१ नाम पराजिता वुच्चति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति — “छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भय-
गामिनियो च भिक्खुनियो” ति ।

10

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहि ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, किस्मिञ्चदेव
अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘छन्दगामिनियो च
भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा 15
पि गच्छेय्य ... पे० ... भया पि गच्छेय्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं
पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी
सङ्घमज्झं पि आकङ्कित्वा वत्तब्बा — “माय्ये, किस्मिञ्चदेव अधिकरणे
पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो 20
... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य
... पे० ... भया पि गच्छेय्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासि-
तब्बा । व्यत्ताय^२ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो —

25

४३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मि-
ञ्चदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — ‘छन्द-
गामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा

तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति' । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

B. 309

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मिञ्चि-
देव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — ‘छन्दगामिनियो
5 च भिक्खुनियो ... पे०... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा तं वत्थुं न
पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनु-
भासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा
भासेय्य ।

10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-
15 परियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तिया जत्तिया
दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्झाचारा ।

20 निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४४. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

25 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४५. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

R. 239

— ० —

१६. नवमसङ्गादिसेसो

(तथैव पग्गण्हिते)

(१) थुल्लनन्दाअन्तेवासिकावत्थु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्ते-
वासिका^१ भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्घस्स^२ विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका^३ । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— 5
कथं हि नाम भिक्खुनियो संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसि-
लोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापा-
चारा पापसद्दा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जमञ्जिस्सा
वज्जप्पटिच्छादिका ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — 15

४७. “भिक्खुनियो पनेव संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा
पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि एवमस्सु वचनीया — ‘भगिनियो खो
संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहे-
सिका अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये^४ । विवेकञ्जेव 20
भगिनीनं सङ्घो वण्णेती’ ति । एवं च ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथैव पग्गण्हेय्युं, ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि यावत्तित्यं समनुभासितब्बा
तस्स वत्थुस्स^५ पटिनिस्सग्गाय । यावत्तित्यं चे समनुभासीयमाना तं पटि-
निस्सज्जेय्युं, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्युं, इमा पि भिक्खुनियो
यावत्तित्यकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गादिसेसं” ति । 25

१. अन्तेवासी - सी०; अन्तेवासिनियो - स्या०; अन्तेवासिभिक्खुनियो - रो० । २.
भिक्खुनीसङ्घस्स - म० । ३. वज्जप्पटिच्छादिका - सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चथाय्ये - सी०,
स्या०, रो० । ५. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(३) विभङ्गो

४८. भिक्खुनियो पनेवा ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

संसट्ठा विहरन्ति ति संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा विहरन्ति ।

B. 311

पापाचारा ति पापकेन आचारेण समन्नागता ।

5

पापसट्ठा ति पापकेन कित्तिसट्ठेन अब्भुग्गता ।

पापसिलोका ति पापकेन मिच्छाजीवेण जीवितं कप्पेन्ति ।

R. 240

भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका ति अञ्जमञ्जिस्सा कम्मे करीयमाने^१ पटिक्कोसन्ति ।

अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति अञ्जमञ्जं^२ वज्जं
10 पटिच्छादेन्ति ।

ता भिक्खुनियो ति या ता संसट्ठा भिक्खुनियो ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो सङ्घमज्जं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
20 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^३ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो
25 जापेतब्बो —

४९. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्स-

१. कयिरमाने - सी०, स्या०; करियमानं - रो० । २. अञ्जमञ्जिस्सा - सी० ।

३. व्यत्ताय - सी० ।

उज्जन्ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसदा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । 5
सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय च इत्थन्नामाय च भिक्खुनीनं
समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति,
सा भासेय्य ।

B. 312

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि 10
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन, इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियो-
साने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तीनं जत्तिया दुक्कटं 15
द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति । द्वे तिस्सो एकतो समनु-
भासितब्बा । तत्तुत्तरि^१ न समनुभासितब्बा ।

इमा पि भिक्खुनियो ति पुरिमायो उपादाय वुच्चन्ति ।

यावत्तित्यकं ति यावत्तियं समनुभासनाय आपज्जन्ति, न सह वत्थु-
ज्झाचारा । 20

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

५०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति
सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादि-
सेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घा- 25
दिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५१. अनापत्ति असमनुभासन्तीनं, पटिनिस्सज्जन्तीनं, उम्मत्तिकानं^१,
आदिकम्मिकानं ति ।

§ १०. दसमसङ्खादिसेसो

(तथेव पग्गणिहते)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

B. 313

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनीसङ्घेन^२ सम-

5 नुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति - “संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अज्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा

R. 241

एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^३ विहेसिका, अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव^४ सङ्घो उज्जाय

परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया^५ दुब्बल्या एवमाह - ‘भगिनियो खो संसट्ठा
10 विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका,

अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगि-
नीनं सङ्घो वण्णेती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता

उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी^६
सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति - संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।

15 मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अज्जा पि भिक्खुनियो ... पे० ...
विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ... पे० ... सच्चं

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं
वदेति - संसट्ठा व अय्ये तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति

सङ्घे अज्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
20 विहेसिका, अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह ।

तुम्हञ्चेव सङ्घो उज्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एव-
माह - भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,

भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-
च्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ? “सच्चं भगवा” ति ।

१. एत्थ ‘खित्तचित्तानं, वेदनट्टानं’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति । २. भिक्खुनी-
सङ्घेन - म० । ३. भिक्खुनीसङ्घस्स - म० । ४. तुम्हेयेव - स्या० । ५. वेभस्सा - सी०, स्या० ।
६. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति — संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो ... पे०... विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन भिक्खवे, भिक्खु- 5 नियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

५३. “या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्ज- 10 प्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती’ ति । सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — ‘मा, अय्ये, एवं अवच — संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना 15 विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा 20 वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती’ ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पगगण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना 25 निस्सारणीयं सङ्गादित्तेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

५४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं वदेय्या ति — “संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना

विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसि-
लोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ।
ता सङ्घो न किञ्चि आह' ।

तुम्हञ्जेव' सङ्घो उञ्जाया ति अवञ्जाय ।

5 परिभवेना ति पारिभव्यता' ।

अवखन्तिया ति कोपेन ।

B. 315

वेभस्सिया' ति विभस्सीकता' ।

R. 242

दुब्बल्या ति अपक्खता' ।

एवमाह — “भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा
10 पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । विचिच्चथाय्ये' । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति ।

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, एवं अवच —
15 ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा
पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो
वण्णेती'” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति,
इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा, भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “माय्ये,
20 एवं अवच — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ ।
सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये । विवेक-
ञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती'” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि
वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे,
25 समनुभासितब्बा । व्यत्ताय' भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो—

५५. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन
समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा
तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवं-

१. तुम्हेयेव — स्या० । २. परिभव्यताय — सी० । ३. वेभस्सा — सी०, स्या० । ४.
विभस्सिकताय — सी०; विभस्सिकता — रो० । ५. अपक्खताय — सी० । ६. विविच्चथाय्ये —
सी०, स्या०, रा० । ७. व्यत्ताय — सी० ।

सदा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्प-
टिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव^१ सङ्घो उञ्जाय
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया^२ दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा
विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका
अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका^३ । विविच्चथाय्ये^४ । विवेकञ्जेव 5
भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन सम-
नुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति – ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे 10
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसदा
एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^५ विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन
अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति
पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जि- 15
स्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो
वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं
समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-
माय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य । 20

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्सप टिनिस्सग्गाय ।
खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरि- 25
योसाने आपत्तिं सङ्घाद्विसेसस्स । सङ्घादिसेसं अञ्जापज्जन्तिया जत्तिया
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

१. तुम्हञ्जेव – स्या०; तुम्हञ्जेव – सी० । २. वेभस्सा – सी०, स्या० । ३. वज्जप्पटि-
च्छादिका – सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चथाय्ये – सी०, स्या०, रो० । ५. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह-
वत्थुज्झाचारा' ।

निस्सारणीयं ति सङ्गम्हा निस्सारीयति' ।

सङ्गादिसेसो ति सङ्गो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति, मूलाय
5 पटिकस्सति, अब्भेति, न सम्बहुला न एका भिक्खुनी । तेन^१ वुच्चति
सङ्गादिसेसो ति । तस्सेव^२ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं, तेन पि
वुच्चति सङ्गादिसेसो ति ।

५६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।
10 धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

B. 317

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
15 काय, आदिकम्मिकाया ति ।*

—०—

५८. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्तरस सङ्गादिसेसा धम्मा - नव
पठमापत्तिका, अट्ठ यावततियका । येसं भिक्खुनी अञ्जतरं वा अञ्जतरं
वा आपज्जति^३, ताय भिक्खुनिया उभतोसङ्गे पक्खमानत्तं चरितब्बं ।
चिण्णमानत्ता^४ भिक्खुनी^५ यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुनीसङ्गो तत्थ
20 सा भिक्खुनी अब्भेतब्बा । एकाय पि चे ऊनो वीसतिगणो^६ भिक्खुनी-
सङ्गो तं भिक्खुनिं अब्भेय्य । सा च भिक्खुनी अनब्भिता, ता च भिक्खु-
नियो गारय्हा, अयं तत्थ सामीचि ।

१. सहवत्थुज्झाचारा - सी० । २. निस्सारयति - स्या०, रो०, । ३. तेन पि - सी० ।
४. तस्स चेव - सी० । * . एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति -

उत्सयं चोरि गामन्तं उक्खित्तं खादनेन च ।

किन्ते कुपिता किस्मिञ्च संसट्ठुञ्जाय ते दसा ति ॥

५. आपज्जित्वा - रो० । ६. चिण्णमानत्ताय - सी०, स्या० । ७. भिक्खुनिया - सी०,
स्या० । ८. ऊनवीसतिगणो - रो० ।

तत्थाय्यायो पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याय्यायो', तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सत्तरसकं निद्धितं ।

सङ्ख्यदिसेसकण्डं निद्धितं ।

—:०:—

३. निस्सग्गियकण्डं

§ १. पठमनिस्सग्गियं

(पत्तसन्निचये)

इमे खो पनाय्यायो' तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

B. 318,
R. 243

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो बहू
पत्ते सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्षुनियो बहू पत्ते
5 सन्निचयं करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्जं^१ वा भिक्षुनियो करिस्सन्ति, आमत्ति-
कापणं वा पसारेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
10 छब्बग्गिया भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करोन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
दाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२. “या पन भिक्षुनी पत्तसन्निचयं करेय्य, निस्सग्गियं पाचि-
15 त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता — अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो । तयो पत्तस्स वण्णा —

१. पनय्यायो — सी०, स्या०, रो० । २. बहू — सी०, स्या०, रो० । ३. पत्तवाणिज्जं — सी०,
स्या०, रो० ।

उक्कट्ठो पत्तो, मज्झिमो पत्तो, ओमको पत्तो । उक्कट्ठो नाम पत्तो अट्ठा-
 ब्भकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं^१ तदुपियं^२ च व्यञ्जनं^३ । मज्झिमो
 नाम पत्तो नाळिकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं च व्यञ्जनं ।
 ओमको नाम पत्तो पत्थोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं च व्यञ्जनं ।
 ततो उक्कट्ठो अपत्तो ओमको अपत्तो ।

R. 244

5

सन्निचयं करेय्या ति अनधिदित्तो अविकप्पितो ।

निस्सगियो होती ति सह अरुणुग्गमना निस्सगियो होति । निस्स-
 ज्जितब्बो सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन,
 भिक्खवे, निस्सज्जितब्बो । ताय भिक्खुनिया सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकंसं
 उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं^४ भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसी- 10
 दित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – “अयं मे, अय्ये, पत्तो रत्ता-
 तिककन्तो निस्सगियो, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
 आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा ।
 निस्सट्ठपत्तो दातब्बो –

B. 319

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्खुनिया 15
 निस्सगियो सङ्खस्स निस्सट्ठो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इमं पत्तं
 इत्थन्नामाय भिक्खुनिया ददेय्या” ति ।

ताय भिक्खुनिया सम्बहुला भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरा-
 सङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
 अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया – “अयं मे, अय्यायो, पत्तो रत्ताति- 20
 ककन्तो निस्सगियो, इमाहं अय्यानं^५ निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
 आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा ।
 निस्सट्ठपत्तो दातब्बो –

“सुणन्तु^६ मे अय्यायो^७ । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्खुनिया
 निस्सगियो अय्यानं^८ निस्सट्ठो । यदि अय्यानं^९ पत्तकल्लं, अय्यायो^६ इमं 25
 पत्तं इत्थन्नामाय भिक्खुनिया ददेय्यु^{१०}” ति ।

ताय भिक्खुनिया एकं^{११} भिक्खुनिं^{१२} उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं

१. खादनीयं – स्या० । २. तदुपियं – स्या०, रो० । ३. व्यञ्जनं – सी० । ४. वुड्ढानं –
 सी० । ५. सङ्खस्स – रो० । ६. सुणातु – रो० । ७. अय्य – रो० । ८. सङ्खस्स – रो० ।
 ९. सङ्खो – रो० । १०. ददेय्या – रो० । ११. सम्बहुला – रो० । १२. भिक्खुनियो – रो० ।

करित्वा' उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीया -
 "अयं मे, अय्ये", पत्तो रत्तातिक्कन्तो निस्सग्गियो । इमाहं अय्याय^१ निस्स-
 ज्जामी" ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा । ताय भिक्खुनिया आपत्तिं
 पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो - "इमं पत्तं अय्याय दम्मी" ति ।

- 5 ४. रत्तातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्ता-
 त्तेक्कन्ते वेमटिका, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्तातिक्कन्ते अनतिक्कन्त-
 सञ्जा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनधिद्वित्ते अधिद्वित्तसञ्जा, निस्सग्गियं
 B. 320 पाचित्तियं । अविक्कप्पिते विक्कप्पितसञ्जा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अवि-
 R. 245 स्सज्जिते विस्सज्जितसञ्जा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्ठसञ्जा ...
 10 अविनट्ठे विनट्ठसञ्जा ... अभिन्ने भिन्नसञ्जा ... अविलुत्ते विलुत्तसञ्जा,
 निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

निस्सग्गियं पत्तं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
 रत्तानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते
 वेमटिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्जा अनापत्ति ।

- 15 ५. अनापत्तिं अन्तोअरुणे^२ अधिद्वेति, विक्कप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति,
 विनस्सति, भिज्जति, अच्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सासं गण्हन्ति, उम्मत्तिकाय,
 आदिकान्तेत्यादि ति ।

- तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो निस्सट्ठपत्तं न देन्ति ।
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । न, भिक्खवे,^३ निस्सट्ठपत्तो न दातब्बो । या
 20 न ददेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति ।

— ० —

§ २. दुतियनिस्सग्गियं

(चीवरभाजापने)

(१) अकालचीवरवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गाम-
 कावासे वस्सं^४ वुत्था^५ सावत्थि अगमंसु वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना

१. एत्थ 'वुत्थानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा' इति अधिको पाठो रो० पोत्थके अत्थि । २. अय्यायो-
 रो० । ३. अय्यानं - रो० । ४. निस्सज्जामी - सी० । ५. अन्तोअरुणं - सी०, स्या०; अन्तो अरुणं-
 रो० । ६. एत्थ इया० पोत्थके 'भिक्खुनिया' इति अधिको पाठो विस्सति । ७-७. वत्संबुद्धा-म० ।

दुच्चोळा' लूखचीवरा । उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा—“इमा भिक्खुनियो वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना दुच्चोळा लूखचीवरा, इमा भिक्खुनियो अच्छिन्ना भविस्सन्ती” ति भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं अदंसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “अम्हाकं कठिनं^१ अत्थतं कालचीवरं” ति अधिट्ठित्वा भाजापेसि ।
 उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा एतदवोचुं — “अपय्याहि चीवरं लद्धं” 5
 ति ? “न मयं, आवुसो, चीवरं लभाम । अय्या थुल्लनन्दा — ‘अम्हाकं कठिनं अत्थतं कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेसी” ति । उपासका उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकाल-
 चीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो 10
 भिक्खुनियो तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता 10
 भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजा-
 पेस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू 15
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 15
 भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेसी^२ ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 321

R. 246

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

20

७. “या पन भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अकालचीवरं नाम अत्थते कठिने एकादसमासे उप्पन्नं, अत्थते 25
 कठिने सत्तमासे उप्पन्नं, काले पि आदिस्स दिन्नं, एतं अकालचीवरं नाम ।

अकालचीवरं^३ ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, पयोगे

१. दुच्चोळा — सी०, स्या०, रो० । २. कठिनं — म० । ३. भाजापेती — स्या० ।
 ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नरिय ।

दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितंब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितंब्बं ...पे०... इदं मे, अय्ये, अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठित्वा भाजापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी' ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति
5 ...पे०... अय्याय दम्मी ति ।

B. 322

६. अकालचीवरं अकालचीवरसञ्जा कालचीवरं ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अकालचीवरे वेमतिका कालचीवरं ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ । अकालचीवरे कालचीवरसञ्जा कालचीवरं ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, अनापत्ति^३ । कालचीवरे
10 अकालचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे कालचीवरसञ्जा, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अकालचीवरं कालचीवरसञ्जा^४ भाजापेति, कालचीवरं कालचीवरसञ्जा भाजापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

६ ३. ततियनिस्सग्गियं

(चीवरपरिवत्तने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

R. 247

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतराय^५ भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा^६ परिभुञ्जति^७ । अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं सहस्सित्वा^८ निक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्षुनी तं भिक्षुनि एतद-
वोच — “यं ते, अय्ये, मया सद्धि चीवरं परिवत्तितं, कहं तं चीवरं” ति ?
अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं नीहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्षुनिया दस्सेसि ।
20 थुल्लनन्दा भिक्षुनी तं भिक्षुनि एतदवोच — “हन्दाय्ये^९, तुय्हं चीवरं, आहर मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहर मेतं, सकं पच्चाहरा” ति अच्छिन्दि । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति

१. निस्सज्जामी — सी० । २-२. निस्सग्गियं पाचित्तियं — स्या० । ३. निस्सग्गियं पाचित्तियं — स्या० । ४. अकालचीवरसञ्जा — स्या०, रो० । ५. अञ्जतरिस्सा — रो० । ६. परिवत्तेत्वा — स्या० । ७. परिभुञ्जि — म० । ८. सङ्कस्सित्वा — स्या०, म० । ९. हन्दाय्ये — सी०, स्या०, रो० ।

विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आराचेसुं ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दी’ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

5

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

१२. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा सा पच्छा एवं वदेय्य - ‘हन्दाय्ये, तुय्हं चीवरं आहर, मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहरमेतं, सक्कं पच्छाहरा’ ति अच्छिन्देय्य वा अच्छिन्दापेय्य वा, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

10 B. 323

(३) विभङ्गो

१३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । भिक्खुनिया सद्धि ति अञ्जाय भिक्खु-
निया सद्धि । चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं^१ पच्छिमं ।

15

परिवत्तेत्वा ति परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्तं ।

अच्छिन्देय्या ति सयं अच्छिन्दति निस्सगियं पाचित्तियं^३ ।

अच्छिन्दापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता बहुकं पि अच्छिन्दति, निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे अय्ये चीवरं भिक्खुनिया सद्धिं परिवत्तेत्वा अच्छिन्नं^२ निस्स-
गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

20

१४. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तियं । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरं

25

R. 248

१. अच्छिन्दतो - स्या०, रो० । २. विकप्पनुपगं - सी० । ३. होति - स्या० । ४. पच्छिन्दि तं - सी० ।

परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तियं ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छि-
न्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अञ्जं परिक्वारं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय सद्धि चीवरं वा अञ्जं वा परिक्वारं
परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनु-
पसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमटिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५. अनापत्ति सा वा देति, तस्सा वा विस्ससन्ती' गण्हाति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४. चतुत्थनिस्सगियं

(अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जापने)

(१) थुल्लनन्दासप्पितेलविञ्जापनवत्थु

B. 324

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना
होति । अथ खो अञ्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच — “किं ते, अय्ये, अफासु, किं
15 आहरीयतू” ति ? “सप्पिना मे, आवुसो, अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको
अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स सप्पि आहरित्वा थुल्लनन्दाय
भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह^३ — “न मे, आवुसो,
सप्पिना अत्थो; तेलेन मे अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको येन सो
आपणिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं^३ आपणिकं एतदवोच — “न
20 किराय्यो” अय्याय सप्पिना अत्थो, तेलेन अत्थो । हन्द ते सप्पि, तेलं मे
देही” ति । “सचे मयं अय्यो” विक्कीतं भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा
अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति; सप्पिस्स कयेन सप्पि हटं, तेलस्स कयं आहर,
तेलं हरिस्ससी” ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति —
“कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जा-

१. विस्सासेन्ति — सी०; विस्सासेन्ती — स्या०, रो० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. किरय्य — स्या०; किरय्यो — रो०, सी० । ५. अय्य — स्या० ।

पेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति ... पे० ... अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्जं विज्जापेत्वा अज्जं विज्जापेसी’ 5
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्जं विज्जापेत्वा अज्जं विज्जापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

R. 249

10

१७. “या पन भिक्खुनी अज्जं विज्जापेत्वा अज्जं विज्जापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अज्जं विज्जापेत्वा ति यं किञ्च विज्जापेत्वा ।

15 B. 25

अज्जं विज्जापेय्या ति तं ठपेत्वा अज्जं विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे अय्ये अज्जं विज्जापेत्वा अज्जं विज्जापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी^१ ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय 20
दम्मी ति ।

१९. अज्जे अज्जसज्जा अज्जं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जे वेमतिका अज्जं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जे अनज्जसज्जा अज्जं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अनज्जे अज्जसज्जा अनज्जं विज्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25
अनज्जे वेमतिका अनज्जं विज्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनज्जे अनज्जसज्जा, अनापत्ति ।

१. विज्जापेती - स्या० । २. निस्सज्जामी - सी० ।

२०. अनापत्तिं तञ्चेव^१ विज्जापेति, अज्जं च विज्जापेति, आनिसंसं दस्सेत्वा विज्जापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५. पञ्चमनिस्सगियं

(अज्जं चेतापने)

(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेतापनवत्थु

२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति ।
५ अथ खो अज्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
मित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच — “कच्चि, अय्ये, खमनीयं कच्चि
यापनीयं” ति ? “न मे, आवुसो, खमनीयं, न यापनीयं” ति । “अमुकस्स,
अय्ये, आपणिकस्स घरे कहापणं निक्खिप्पिस्सामि, ततो यं इच्छेय्यासि तं
आहरापेय्यासी” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्जतरं सिक्खमानं आणा-
१० पेसि — “गच्छ, सिक्खमाने, अमुकस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स तेलं
आहरा” ति । अथ खो सा सिक्खमाना तस्स आपणिकस्स घरा कहा-
पणस्स तेलं आहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी एवमाह^२ — “न मे, सिक्खमाने, तेलेन अत्थो, सप्पिना मे अत्थो”
ति । अथ खो सा सिक्खमाना येन सो आपणिको तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
१५ मित्वा तं आपणिकं एतदवोच — “न किर, आवुसो, अय्याय तेलेन अत्थो,
सप्पिना अत्थो, हन्द ते तेलं, सप्पि मे देही” ति । “सच्चे मयं, अय्ये, विक्कीतं
भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति ! तेलस्स कयेन
तेलं हटं, सप्पिस्स कयं आहर, सप्पि हरिस्ससी” ति । अथ खो सा सिक्ख-
माना रोदन्ती अट्ठासि । भिक्खुनियो तं सिक्खमानं एतदवोचुं — “किस्स
२० त्वं, सिक्खमाने, रोदसी” ति ? अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं
आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अज्जं चेतापेत्वा अज्जं
चेतापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्जं
चेतापेत्वा अज्जं चेतापेसी^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. तञ्चेव — स्या०, रो० । २. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. हरिस्सतो —
सी० । ४. चेतापेती — स्या० ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२२. “या पन भिक्खुनी अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं चेतापेय्य, 5 निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जं चेतापेत्वा ति यं किञ्चि चेतापेत्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । 10 पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ...पे०... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

२४. अञ्जे अञ्जासञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचि- 15 B. 327 त्तियं । अञ्जे वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जे अनञ्जसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अनञ्जे अञ्जासञ्जा अनञ्जं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे वेमतिका अनञ्जं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे अनञ्जा-सञ्जा अनापत्ति ।

20

२५. अनापत्ति तञ्जेव' चेतापेति, अञ्जं च चेतापेति, आनिसंसं दस्सेत्वा चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६. छट्टनिस्सगियं

(अञ्जं चेतापने)

(१) परिकलारनिक्खिपनवत्थु

२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्खस्स

- चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा^१ अञ्जतरस्स पावारिकस्स घरे परिकखारं निक्खपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं - “अमुकस्स, अय्ये, पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खत्तो, ततो चीवरं आहरापेत्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन परिकखारेन* भेसज्जं चेतापेत्वा
- 5 परिभुञ्जिमु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
- R. 251 10 भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- B. 328 15 अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

२७. “या पन, भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 20 २८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय दिन्नेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

- 25 अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय^१ दिन्नं, तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं^३ सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जि-

१. सङ्हरित्वा - म०, स्या० । *एत्थ स्या० पोत्थके ‘सयं’ इति अघिको पाठो दिस्सति ।

२. यं अत्थाय - म०, रो० । ३. निस्सज्जितब्बं - सी० ।

तब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी' ति ।
... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्यं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

२९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसज्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचि- 5
त्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसज्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सज्जा, अनापत्ति ।

10

३०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप-
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— . ० —

§ ७. सत्तमनिस्सगियं

(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)

(१) परिकखारनिक्खिपनवत्थु

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स
चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जतरस्स पावारिकस्स घरे परिकखारं^१ 15
निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “अमुकस्स, अय्ये,
पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो चीवरं आहरा-
पेत्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिकखारेन सयं पि याचित्वा
भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिसु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जु- 20
द्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 329

R. 252

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं 25

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३२. “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

५ ३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय दिन्नेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

१० अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा

B. 330

गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०...

इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन
अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...

१५ ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३४. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं
पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

२० अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा,
अनापत्ति ।

३५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ८. अट्टमनिस्सगियं

(अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जं चेतापने)

(१) यागुया परिकखारनिक्खपनवत्थु

२५ ३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनान-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स परिवेणवासिका

भिक्षुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्षुनीनं यागुअत्थाय
छन्दकं संहरित्वा अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरे परिकखारं^१ निक्खपित्वा
भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच — “अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे
यागुअत्थाय परिकखारो निक्खत्तो, ततो तण्डुलं^२ आहरापेत्वा यागुं पचापेत्वा
परिभुञ्जथा” ति । भिक्षुनियो तेन परिकखारेन भेसज्जं चेतापेत्वा परिभु- 5
ञ्जिसु । अथ^३ खो^३ सो पूगो जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति —
कथं हि नाम भिक्षुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
महाजनिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्जं
चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 331

10 R. 253

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्जं चेता-
पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३७. “या पन भिक्षुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन 15
महाजनिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिन्नेन ।

20

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्षुनिया ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा
गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ...
इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन 25
अञ्जं चेतापितं निस्सगियं इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...
ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-

गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६. नवमनिस्सगियं (अञ्जं चेतापने)

(१) पूगपरिक्खारनिक्खपनवत्तु

B. 332

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स परिवेण-
वासिका भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीनं यागु-
अत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरे परिक्खारं^१ निक्खि-
पित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोच - “अमुकस्स, अय्ये, आपणि-
कस्स घरे यागुअत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो । ततो तण्डुलं^२ आहरा-
15 पेट्वा यागुं पचापेट्वा परिभुञ्जथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन
सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेट्वा परिभुञ्जिसु । अथ^३ खो^४ सो पूगो
जानित्वा उज्झायति खिययति विपाचेति - कथं हि नाम भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं
चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन
20 परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. तण्डुले - स्या०, म० । ३-३. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

४२. “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन
महाजर्निकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

४३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिन्नेन ।

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

10

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा
गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं
... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महा-
जनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्घस्स 15
निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय
दम्मी ति ।

४४. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं
पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स- 20
गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा
अनापत्ति ।

४५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप- 25
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १०. दसमनिस्सगियं

(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)

(१) धम्मकथिकाथुल्लनन्दावत्थु

R. 254

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि कथं कातुं । बहू मनुस्सा थुल्लनन्दं
भिक्खुनिं पयिरूपासन्ति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
५ परिवेणं उन्दिद्यति^२ । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोचुं - “किस्सिदं
ते^३, अय्ये, परिवेणं उन्दिद्यती” ति ? “नत्थावुसो, दायका, नत्थि कारका”
ति । अथ खो ते मनुस्सा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिवेणत्थाय छन्दकं
संहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिकखारं^४ अदंसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी
तेन च परिकखारेण सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुज्जि । मनुस्सा
१० जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्ल-
नन्दा अञ्जदत्थिकेन परिकखारेण अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन
अञ्जं चेतापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
B. 334 अञ्जदत्थिकेन परिकखारेण अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं
चेतापेती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- १५ विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेण अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन
चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

४७. “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेण अञ्जुद्दिसिकेन
२० पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेण अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिन्नेन ।

१. पट्टा - स्या०, रो० । २. उद्दिद्यति - सी०; उद्दिद्यति - रो०; उद्दीयति - स्या० ।
३. वो - रो० । ४. सी० पोत्थके नत्थि ।

पुग्गलिकेना ति एकाय भिक्खुनिया, न सङ्खस्स, न गणस्स ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नंतं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... 5 इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

४९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स- 10 गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स- गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज- 15 दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक- सञ्जा, अनापत्ति ।

५०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, 20 आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ११. एकादसमनिस्सगियं

(गरुपावुरणचेतापने)

(१) पसेनदिकम्बलवत्थु

५१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ- 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो सीतकाले महग्घं कम्बलं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनु- 25 पसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो 25

B. 335,
R 255

समुत्तेजितो सम्पहंसितो थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो” ति ? “सच्चे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं कम्बलं देही” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया कम्बलं दत्वा उट्ठायासना थुल्लनन्दं भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

- 5 मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि नाम राजानं कम्बलं विज्जापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा राजानं कम्बलं विज्जापेस्सती ति ... पे०...
10 सच्चं किर भिक्खवे थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विज्जापेसी^१ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विज्जापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पप्सादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

- 15 ५२. “गरुपावुरणं^२ पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि^३ चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 336

५३. गरुपावुरणं नाम यं किञ्चि सीतकाले पावुरणं ।

चेतापेन्तिया ति विज्जापेन्तिया ।

R. 256

चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं ति सोळसकहापणगघनकं^४ चेतापेतब्बं ।

20

ततो चे उत्तरि^५ चेतापेय्या ति ततुत्तरि^६ विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं ।

पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं^१ सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... इदं मे, अय्ये, गरुपावुरणं अतिरेकचतुक्कंसपरमं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय
25 दम्मी ति ।

५४. अतिरेकचतुक्कंसे अतिरेकसज्जा चेतापेति, निस्सग्गियं

१. विज्जापेती - स्या० । २. गरुपावुरणं - सी०, स्या० । ३. उत्तरि - म०, रो० ।

४. सोळसकहापणगघनकं - सी० । ५. ततुत्तरि - म०, रो०; तदुत्तरि - स्या० । ६. निस्सज्जित-
तब्बं - सी० ।

पाचित्तियं । अतिरेकचतुक्कंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।
अतिरेकचतुक्कंसे ऊनकसञ्जा चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

ऊनकचतुक्कंसे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे ऊनकसञ्जा, अनापत्ति ।

५५. अनापत्ति चतुक्कंसपरमं चेतापेति, ऊनकचतुक्कंसपरमं चेतापेति, 5
जातकानं, पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं चेतापेतुकामस्स
अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—•—

§ १२. बारसमनिस्सगियं

(लहृपावृणचेतापने)

(१) पसेनदिखोमवत्थु

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि कथं कातुं । अथ खो राजा पसेनदि 10
कोसलो उण्हकाले महग्घं खोमं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एक-
मन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय
सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खां राजा पसेनदि कोसलो
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो 15
सम्पहंसितो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच — “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो”
ति । “सचे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं खोमं देही” ति । अथ खो राजा
पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया खोमं दत्वा उट्ठायासना थुल्लनन्दं
भिक्खुनिं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि 20
नाम राजानं खोमं विञ्जापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं
मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा राजानं खोमं विञ्जापेस्सती ति ... पे०... सच्चं

B. 337

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विञ्जापेसी ति ? “सच्चं, भगवा ति” ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विञ्जापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
 5 दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—
 ५७. “लहुपावुरणं” पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया अद्भुतेय्यकंसपरमं
 चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरिं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५८. लहुपावुरणं नाम यं किञ्चि उण्हकाले पावुरणं ।
 चेतापेन्तिया ति विञ्जापेन्तिया ।
 10 अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं ति दसकहापणघनकं^१ चेतापेतब्बं ।
 ततो चे उत्तरिं चेतापेय्या ति ततुत्तरिं^२ विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं ।
 पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-
 भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे,
 अय्ये, लहुपावुरणं अतिरेकअद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं
 15 सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०...
 अय्याय दम्मी ति ।

B. 338

५९. अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे अतिरेकसञ्जा चेतापेति, निस्सगियं
 पाचित्तियं । अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सगियं पाचि-
 त्तियं । अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे ऊनकसञ्जा चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

20 ऊनकअद्भुतेय्यकंसे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भु-
 तेय्यकंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भुतेय्यकंसे ऊनकसञ्जा,
 R. 257 अनापत्ति ।

६०. अनापत्ति अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेति, ऊनकअद्भुतेय्यकंसपरमं
 चेतापेति, जातकानं, पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं
 25 चेतापेतुकामस्स अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति* ।

१. लहुपावुरणं — सी०, स्या० । २. दसकहापणघनकं — सी० । *. एत्थ सी० पोत्थके
 इमं उद्दानं दिस्सति: —

पत्तं अकालकालञ्च परिवत्ते च विञ्जापे ।

चेतापेत्वा अञ्जादत्थि सङ्घिकञ्च महाजर्जा ।

सञ्जाचिका पुग्गलिका चतुक्कंसद्भुतेय्य चा ति ॥

६१. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, तिस निस्सगिया पाचित्तिया धम्मा ।
तत्थाय्यायो^१ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्याय्यायो^२, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

निस्सगियकण्डं निद्धितं ।

—:०:—

४. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो छसद्विसता पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाचित्तियं

(लसुणखादने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

R. 258,
B. 339

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरं उपासकेन भिक्षुनीसङ्घो
लसुणेन पवारितो होति - “यासं अय्यानं लसुणेन अत्थो, अहं लसुणेना” ति ।
खेत्तपालो च आणत्तो होति - “सचे^१ भिक्षुनियो आगच्छन्ति, एकमेकाय^२
५ भिक्षुनिया द्वे तयो भण्डिके देही” ति । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
उस्सवो होति । यथाभतं लसुणं परिकखयं अगमासि । भिक्षुनियो तं उपा-
सकं उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं - “लसुणेन, आवुसो, अत्थो” ति । “नत्थाय्ये^३ ।
यथाभतं लसुणं परिकखीणं । खेत्तं गच्छथा” ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी खेत्तं
गन्त्वा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेसि^४ । खेत्तपालो उज्झायति
१० खिय्यति विपाचेति - “कथं हि नाम भिक्षुनियो न मत्तं जानित्वा बहुं
लसुणं हरापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तस्स खेत्तपालस्स
उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या
थुल्लनन्दा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेस्सती ति ... पे० ...
१५ सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं
हरापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ...
कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं
हरापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... धम्मि
कथं कत्वा भिक्ख आमन्तेसि -

१. सचे हि - सी० । २. एकेकाय - सी० । ३. नत्थाय्ये - स्या०, रो०; न एत्थय्य -
सी० । ४. सी० पोत्थके नत्थि । ५. आहरापेसि - सी० । ६. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(२) सोवणहंसराजवत्थु

“भूतपुब्बं, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स पजापति अहोसि । तिस्सो च धीतरो – नन्दा, नन्दवती, सुन्दरीनन्दा । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो कालङ्कत्वा अञ्जतरं हंसयोनिं उपपज्जि’ । तस्स सब्बसोवणमया पत्ता अहेसुं । सो तासं एकेकं पत्तं देति । अथ खो, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी ‘अयं हंसो’ अम्हाकं एकेकं पत्तं देती’ ति तं हंसराजं गहेत्वा निप्पत्तं अकासि । तस्स पुन जायमाना पत्ता सेता सम्पज्जिसु । तदा पि, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अतिलोभेन सुवण्णा परिहीना । इदानि लसुणा परिहायिस्सती” ति ।

R. 259

B. 340

“यं लद्धं तेन तुट्ठब्बं, अतिलोभो हि पापको ।
हंसराजं गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा” ति ॥

10

(३) पज्जत्ति

अथ खो भगवा थुल्लनन्दं भिक्खुनि अनेकपरियायेन विगरहिवा दुब्भरताय’ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु—

२. “या पन भिक्खुनी लसुणं खादेय्य पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

15

लसुणं नाम मागधकं^१ वुच्चति ।

खादिस्सामी ति पटिगण्हाति^२, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४. लसुणे लसुणसञ्जा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे वेमतिका खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे अलसुणसञ्जा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

अलसुणे लसुणसञ्जा खादति^३, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे वेम-
तिका खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे अलसुणसञ्जा खादति,
अनापत्ति ।

25

१ उपपज्जि – सी० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. हंसराजानं – सी० । ४. दुभर-
ताय – सी० । ५. मागधिकं – स्या०; मागधं – सी० । ६. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति –
रो० । ७. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

५. अनापत्ति पलण्डुके, भञ्जनके, हरीतके, चापलसुणे^१, सूपसम्पाके, मंससम्पाके, तेलसम्पाके, साळवे^२, उत्तरिभङ्गे, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २. दतियपाचित्तियं

(लोमसंहरापने)

(१) अचिरवतीनहानवत्थु

B. 341

R. 260

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
5 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे
लोमं संहरापेत्वा अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकतित्थे
नहायन्ति । वेसिया उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^४ कामभोगि-
नियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तासं वेसियानं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं
10 विपाचेन्तीनं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं
संहरापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो
सम्बाधे लोमं संहरापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
15 भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

७. “या पन भिक्खुनी सम्बाधे लोमं संहरापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
20 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सम्बाधो नाम उभो उपकच्छका, मुत्तकरणं ।

संहरापेय्या ति एकं पि लोमं संहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. चावलसुणे — सी० । २. सालवे — सी० । ३. खियन्ति — सी०, स्या०, रो० ।

४. गिही — सी० ।

बहुके पि लोमे संहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६. अनापत्ति आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ३. ततियपाचित्तियं

(तलघातके)

(१) अनभिरताभिक्षुनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षुनियो अनभिरतिया पीळिता
ओवरकं पविसित्वा तलघातकं करोन्ति । भिक्षुनियो तेन सद्देन उपधा- 5
वित्वा^२ ता भिक्षुनियो एतदवोचुं – “किस्स तुम्हे, अय्ये, पुरिसेन सद्धि
सम्पदुस्सथा^३” ति ? “न मयं, अय्ये, पुरिसेन सद्धि सम्पदुस्सामा” ति ।
भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्षुनियो तलघातकं
करिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो तलघातकं 10
करोन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 342

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
तलघातकं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

११. “तलघातके पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

१२. तलघातकं नाम सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तेन पि
मुत्तकरणे पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 261

१३. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ४. चतुर्थपाचित्तियं

(जतुमट्टके)

(१) पुराणराजोरोधावत्थु

१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. आबाधप्पच्चया – सी०, स्या० । २. उपधाविता – रो० । ३. पदुस्सथा – स्या० ।

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा^१ पुराणराजोरोधा^२ भिक्खुनीसु पब्बजिता^३ होति । अञ्जतरा भिक्खुनी अनभिरतिया पीळिता^४ येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुनिं एतदवोच-“राजा खो, अय्ये, तुम्हे चिराचिरं गच्छति । कथं तुम्हे धारेथा” ति ? “जतुमट्ठ-
 5 केन, अय्ये” ति । “किं एतं, अय्ये, जतुमट्ठकं” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा भिक्खुनिया जतुमट्ठकं आचिक्खि । अथ खो सा भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियित्वा धोवितुं विस्सरित्वा एकमन्तं छड्डेसि । भिक्खुनियो मक्खिकाहि संपरिकिण्णं पस्सित्वा एवमाहंसु - “कस्सिदं कम्म” ति ? सा एवमाह -
 “मय्हदं कम्म” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति
 10 खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियो^५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 343

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...
 15 एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

१५. “जतुमट्ठके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६. जतुमट्ठकं नाम जतुमयं कट्टमयं पिट्टमयं मत्तिकामयं ।

आदियेय्या^६ ति सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तं पि मुत्त-
 करणं पवेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 १७. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५. पञ्चमपाचित्तियं

(उवकसुद्धिकमादियने)

(१) महापजापतिगोतमीवत्थु

R. 262

१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । अथ खो महापजापति^७ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उप-

१. अञ्जतरा - स्या० । २. पुराणराजोरोधा - स्या० । ३. पब्बजितो - स्या० ।
 ४. पीळिता - सी० । ५. आदियती - स्या० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. महापजा-
 पती - सी०, स्या० ।

सङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा अधोवाते अट्टासि – “दुग्गन्धो, भगवा,
मातुगामो” ति । अथ खो भगवा – “आदियन्तु खो भिक्खुनियो उदक-
सुद्धिकं” ति, महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि
समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो महापजापति गोतमी भगवता धम्मिया
कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा 5
पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं
उदकसुद्धिकं” ति । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी – “भगवता
उदकसुद्धिका अनुञ्जाता” ति अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियन्ती मुत्त-
करणे वणं अकासि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरो- 10
चेसि^१ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियी”
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 344

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी 15
अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

१६. “उदकसुद्धिकं पन भिक्खुनिया आदियमानाय द्वङ्गुलपब्बपरमं
आदातब्बं । तं अतिक्कामेन्तिया पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

२०. उदकसुद्धिकं^२ नाम मुत्तकरणस्स धोवना वुच्चति । 20
आदियमानाया^३ ति धोवन्तिया ।

द्वङ्गुलपब्बपरमं आदातब्बं ति द्वीसु अङ्गुलेसु द्वे पब्बपरमा आदा-
तब्बा ।

तं अतिक्कामेन्तिया ति सम्पस्सं सादियन्ती अन्तमसो केसग्गमत्तं
पि अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

२१. अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्जा आदियति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे वेमतिका आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. वनं – सी० । २. आ चेति – म० । ३. आदियिस्सति – सी०; आदियति – स्या० ।

४. उदकसुद्धिका – सी०, स्या० । ५. आदियन्तिया – सी०, रो० ।

. 263

अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्जा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्जा, अनापत्ति ।

- 5 २२. अनापत्ति द्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, ऊनकद्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ६. छट्टपाचित्तियं

(भोजनुपट्टाने)

(१) महामत्तपुराणदुतियिकावत्थु

B. 345

२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आरोहन्तो^२ नाम महामत्तो
भिक्षुसु पब्बजितो होति । तस्स पुराणदुतियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता
10 होति । तेन खो पन समयेन सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके भत्त-
विस्सगं करोति । अथ खो सा भिक्षुनी तस्स भिक्षुनो भुञ्जन्तस्स पानीयेन
च विधूपनेन च उपतिट्ठित्वा अच्चावदति । अथ खो सो भिक्षु तं भिक्षुनिं
अपसादेति^३ — “मा, भगिनि, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । पुब्बे
मं त्वं एवं च एवं च करोसि, इदानि एत्तकं न सहसी ति — पानीयथालकं
15 मत्थके आसुम्भित्वा विधूपनेन पहारं अदासि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहारं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहारं अदासी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनी
20 भिक्षुस्स पहारं दस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

२४. “या पन भिक्षुनी भिक्षुस्स भुञ्जन्तस्स पानीयेन वा विधू-
पनेन वा उपतिट्ठेय, पाचित्तियं” ति ।

१. आबाधप्पच्चया — सी०, स्या० । २. रोहन्तो — सी० । ३. अपसादेसि — सी०, स्या० ।
४. देती — स्या० ।

(३) विभङ्गो

२५. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्खुनी ति ...पे० ...अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्सा ति उपसम्पन्नस्स ।

भुञ्जन्तस्सा ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं भुञ्जन्तस्स ।

पानीयं नाम यं किञ्चि पानीयं ।

5

विधूपनं नाम या काचि वीजनी ।

उपतिट्ठेय्या ति हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा पानीयेन वा विधूपनेन वा उप-
तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका पानीयेन वा विधूपनेन
वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा 10
पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 264

हत्थपासं विजहित्वा उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । खादनीयं
खादन्तस्स उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स उपतिट्ठति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा, 15
आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 346

२७. अनापत्ति देति, दापेति, अनुपसम्पन्नं आणापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७. सत्तमपाचित्तियं

(आमकधञ्जाविञ्जापने)

(१) द्वारट्ठभिक्खुनीवत्थ

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सस्सकाले आमकधञ्जं 20
विञ्जापेत्वा नगरं अतिहरन्ति^१ द्वारट्ठा^२ - “देथाय्ये^३, भागं” ति । पलि-
बुद्धित्वा^४ मुञ्चिसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गत्वा भिक्खुनीनं
एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ...ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो आमकधञ्जं विञ्जा-

१. अभिहरन्ति - स्या० । २. द्वारट्ठाने - स्या०, रो०, म० । ३. देथय्ये - सी०, स्या०,
रो० । ४. पलिबुद्धेत्वा - म० ।

पेस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आमकधञ्जं विञ्जा-
पेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
आमकधञ्जं विञ्जापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
५ ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२६. “या पन भिक्खुनी आमकधञ्जं विञ्जात्वा^१ वा विञ्जापेत्वा^२
वा भज्जित्वा वा भज्जापेत्वा वा कोट्टेत्वा^३ वा कोट्टापेत्वा वा पचित्वा
वा पचापेत्वा वा भुञ्जेय्य^४, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
१० इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आमकधञ्जं नाम सालि वीहि यवो गोधूमो^५ कङ्गु वरको
कुद्रुसको ।

B. 347

विञ्जात्वा ति सयं विञ्जात्वा । विञ्जापेत्वा ति अञ्जं विञ्जा-
पेत्वा । भज्जित्वा ति सयं भज्जित्वा । भज्जापेत्वा ति अञ्जं भज्जापेत्वा ।

१५ कोट्टेत्वा ति सयं कोट्टेत्वा । कोट्टापेत्वा ति अञ्जं कोट्टापेत्वा ।

पचित्वा ति सयं पचित्वा । पचापेत्वा ति अञ्जं पचापेत्वा ।

भुञ्जिस्सामी इति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे
अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१. अनापत्ति आबाधपच्चया, अपरणं विञ्जापेति, उम्मत्तिकाय,
२० आदिकम्मिकाया ति ।

§ ८. अट्टमपाचित्तियं

(तिरोकुल्लङ्घने)

(१) गूथकटाहल्लङ्घनवत्थु

३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपि-
ण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो निब्बिट्ठराजभटो*

१. विञ्जापेत्वा - सी०, स्या०; विञ्जित्वा - रो० । २. विञ्जापेत्वा - सी०, स्या० ।

३. कोट्टित्वा - रो० । ४. परिभुञ्जेय्य - सी० । ५. गोधूमो - स्या०, रो० । * . एत्थ सी०
पोत्थके ‘होती’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

तञ्जेव भटपथं याचिस्सामी ति सीसं नहायित्वा भिक्खुनूपस्सयं^१ निस्साय
 राजकुलं गच्छति । अञ्जतरा भिक्खुनी कटाहे वच्चं कत्वा तिरोकुट्टे^२
 छड्डेन्ती तस्स ब्राह्मणस्स मत्थके आसुम्भि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
 खिय्यति विपाचेति — “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३ । कथं हि
 नाम गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिस्सन्ति ! इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी”^५
 ति ! उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसति । अञ्जतरो उपासको उपस्सया
 निक्खमन्तो अद्दस तं ब्राह्मणं उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसन्तं । दिस्वान
 तं ब्राह्मणं एतदवोच — “किस्स त्वं, भो, उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविससी”
 ति ? “इमा मं, भो, मुण्डा बन्धकिनियो गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिसु ।
 इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी” ति । “गच्छ, भो ब्राह्मण, मङ्गलं एतं ।
 सहस्सं लच्छसि तं च भटपथं” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो सीसं नहायित्वा
 राजकुलं गन्त्वा सहस्सं अलत्थ तं च भटपथं । अथ खो सो उपासको उप-
 स्सयं पविसित्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेत्वा परिभासि । या ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं
 हि नाम भिक्खुनियो^४ उच्चारं तिरोकुट्टे छड्डेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं^५
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं तिरोकुट्टे छड्डेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

B. 348

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 उच्चारं तिरोकुट्टे छड्डेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —^{२०}

३३. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विघासं
 वा तिरोकुट्टे वा तिरोपाकारे वा छड्डेय्य वा छड्डापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 266

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्तं वुच्चति ।

25

सङ्कारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिट्ठोदकं^६ वा वुच्चति^६ ।

१. भिक्खुनूपस्सयं — म० । २. तिरोकुट्टे — म० । ३. बन्धकिनियो — सी० । ४. भिक्खुनी — सी० । ५. उच्छिट्ठोदकं — सी० । ६. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

कुड्डो नाम तयो कुड्डा - इट्टुकाकुड्डो, सिलाकुड्डो, दारुकुड्डो ।

पाकारो नाम तयो पाकारा - इट्टुकापाकारो, सिलापाकारो, दारु-
पाकारो ।

तिरोकुड्डे ति कुड्डस्स परतो । तिरोपाकारे ति पाकारस्स परतो ।

5 छड्डेय्या ति सयं छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छड्डापेय्या ति अञ्चं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता
बहुकं पि छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५. अनापत्ति ओलोकेत्वा छड्डेति, अवलञ्जे^१ छड्डेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६. नवमपाचित्तियं

(हरिते उच्चारस्सुद्धने)

(१) यवखेत्तसामीब्राह्मणवत्थु

B. 349 10

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स भिक्खुनू-
पस्सयं निस्साय यवखेत्तं होति । भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि
सङ्कारं पि विधासं पि खेत्ते^२ छड्डेन्ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
खिय्यति विपाचेति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं यवखेत्तं दूसेस्सन्ती”

15 ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि
विधासं पि हरिते छड्डेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विधासं पि हरिते छड्डेन्ती ति ?

20 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विधासं पि हरिते छड्डेस्सन्ति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

३७. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विघासं वा हरिते छड्ढेय्य वा छड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्तं वुच्चति । 5

सङ्कारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिट्ठोदकं वा वुच्चति ।

हरितं नाम पुब्बणं अपरणं यं मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं रोपिमं । R. 267

छड्ढेय्या ति सयं छड्ढेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छड्ढापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता 10 बहुकं पि छड्ढेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९. हरिते हरितसञ्जा छड्ढेति वा छड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । हरिते वेमतिका छड्ढेति वा छड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । B 350
हरिते अहरितसञ्जा छड्ढेति वा छड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अहरिते हरितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते वेमतिका, 15 आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते अहरितसञ्जा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति ओलोकेत्वा^१ छड्ढेति, खेत्तमरियादे^२ छड्ढेति^३ सामिके आपुच्छित्वा^४ अपलोकेत्वा छड्ढेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १०. दसमपाचित्तियं

(नच्चगीतवादितगमने)

(१) राजगहसमज्जावत्थु

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^१ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । छव्वग्गिया 20
भिक्खुनियो गिरग्गसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्स-

१. सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. छड्ढित्थेत्ते — सी० । ३-३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. आपुच्छा — स्या; सी० पोत्थके नत्थि । ५. वेळुवने — सी० ।

नाय आगच्छिस्सन्ति^१, सेय्यथापि गिहिनियो^२ कामभोगिनियो^३” ति !
 अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपा-
 चेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०...ता उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिगया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि
 5 वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
 छब्बगिगया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छन्ती
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिगया
 भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं,
 10 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

४२. “या पन भिक्खुनी नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय
 गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 351

नच्चं नाम यं किञ्चि नच्चं । गीतं नाम यं किञ्चि गीतं ।
 वादितं नाम यं किञ्चि वादितं ।

R. 268

४४. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति
 वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं^३ विजहित्वा पुनप्पुनं
 20 पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति,
 आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

४५. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति वा सुणाति वा, भिक्खुनिया
 25 ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा नच्चन्ति वा
 गायन्ति वा वादेन्ति वा, पटिपथं गच्छन्ती पस्सति वा सुणाति वा, सति

करणीये गन्त्वा पस्सति वा सुणाति वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मकाया ति ।

*लसुणवग्गो पठमो ।

§ ११. एकादसमपाचित्तियं (रत्तन्धकारे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दुत्तेणसेनोवत्थु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासि-
निया भिक्खुनिया ज्ञातको पुरिसो गामका सावत्थि अगमासि केनचिदेव 5
करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी तेन पुरिसेन सद्धि रत्तन्धकारे अप्पदीपे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी रत्तन्धकारे
अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि 10
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति
पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

B. 352

४७. “या पन भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एके-
नेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रत्तन्धकारे ति ओग्गते सुरिये' । अप्पदीपे ति अनालोके ।

20

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उदानं दिस्सति:-

लसुणं संहरे लोमं तलमट्टञ्च सुद्धिकं ।

भुञ्जन्तामकधञ्जेन द्वे विघासेन दस्सना ति ॥

१. सुरिये – म० ।

R. 269

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्चू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सिद्धिं ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

5 सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सिद्धिं सन्ति-
10 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६. अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विञ्चू दुतियो^३ होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज-
विहिता^४ सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ १२. बारसमपाचित्तियं

(पटिच्छन्ने सन्तिट्ठते)

(१) भद्वाअन्तेवासिनीवत्थु

५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्वाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया
B. 353 15 भिक्खुनिया ज्ञातको पुरिसो गामका सावत्थियं अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्खुनी — “भगवता पटिक्खत्तं रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन
सिद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं” ति तेनेव पुरिसेन सिद्धिं पटिच्छन्ने ओकासे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...
ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी पटिच्छन्ने
20 ओकासे पुरिसेन सिद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सिद्धिं
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सिद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति

१. या — स्या० । २. काचि — स्या० । ३. दुतिया — स्या० । ४. अञ्जाविहिता —
स्या०, रो० ।

पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु—

५१. “या पन भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका
सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पटिच्छन्नो नाम ओकासो कुट्टेन^१ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा
साणिपाकारेण वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थल्लिकाय^२ वा येन केनचि
पटिच्छन्नो होति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो 10
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि- 15
त्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज- 20 B. 354
विहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

(अण्णोकासे सन्तिट्ठिते)

(१) भान्तवासेनीवत्थु

५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनिया

R. 270

- भिक्षुनिया ज्ञातको पुरिसो गामका सार्वत्थि अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
 अथ खो सा भिक्षुनी – “भगवता पटिक्खत्तं पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन
 सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं” ति तेनेव पुरिसेन सद्धि अज्झोकासे एके-
 नेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
 5 ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्षुनी अज्झोकासे
 पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति
 पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

- विगरहि वुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनी
 10 अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि !
 नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
 भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

५५. “या पन भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य
 वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अज्झोकासो नाम अप्पटिच्छन्नो होति कुट्टेन वा कवाटेन वा किल-
 ज्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थल्लिकाय वा, येन
 केनचि अप्पटिच्छन्नो होति ।

- B. 355 20 पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो,
 विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्षुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति
 25 पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छागतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विञ्चू^३ दुतियो^४ होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज-
विहिता^५ सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १४. चतुर्दशसमपाचित्तियं

(रथिकादीसु सन्तिट्ठिते)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय^१ पि
ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि 5
निकण्णिकं^२ पि जप्पेति दुतियिकं पि भिक्खुनि उय्योजेति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति^३
दुतियिकं पि भिक्खुनि उय्योजेस्सती ति ... पे ०... सच्चं किर, भिक्खवे, 10
थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि निकण्णिकं पि जप्पेति दुतियिकं पि
भिक्खुनि उय्योजेती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका 15
सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति दुतियिकं
पि भिक्खुनि उय्योजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

B. 356

५९. “या पन भिक्खुनी रथिकाय वा ब्यूहे वा सिङ्घाटके वा पुरिसेन
सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा निकण्णिकं वा जप्पेय्य दुतियिकं 20
वा भिक्खुनि उय्योजेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 271

१. या — स्या० । २. काचि — स्या० । ३. दुतिया — स्या० । ४. अञ्जाविहिता — स्या० ।
रो० । ५. रथियाय — स्या०, रो०, सी० । ६. निकण्णिकं — सी० । ७. जप्पेस्सति — सी० ।

(३) विभङ्गो

६०. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रथिका नाम रच्छा वुच्चति । ब्यूहं नाम येनेव पविसन्ति तेनेव निक्कमन्ति । सिङ्घाटको नाम चच्चरं वुच्चति । पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो
5 न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।
सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 निक्कण्णिकं वा जप्पेय्या ति पुरिसस्स उपकण्णके आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुतियिकं वा भिक्खुनिं उय्योजेय्या ति अनाचारं आचरितुकामा
दुतियिकं पि^१ भिक्खुनिं उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं^२ वा
सवनूपचारं^३ वा विजहन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति
15 पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६१. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा,
20 अञ्जविहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, न अनाचारं आचरितुकामा, सति
करणीये दुतियिकं भिक्खुनिं उय्योजेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ १५. पञ्चदसमपाचित्तियं

(पुरेभत्तं कुलूपसङ्क्रमने)

(१) दासिया आसनपक्खपनवधु

B. 357

६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी अञ्जतरस्स

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. दस्सनूपचारं - रो०, स्या० । ३. सवनूपचारं - रो०,

कुलस्स कुलूपिका^१ होति निच्चभत्तिका । अथ खो सा भिक्खुनी पुब्बण्ह-
समयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा
आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामि । तस्स कुलस्स दासी घरं
सम्मज्जन्ती तं^२ आसनं भाजनन्तरिकाय पक्खिपि । मनुस्सा तं आसनं
अपस्सन्ता तं भिक्खुनि एतदवोचुं — “कहं तं, अय्ये, आसनं” ति ? “नाहं तं,
आवुसो, आसनं पस्सामी” ति । “देथाय्ये^३, तं आसनं” ति परिभासित्वा
निच्चभत्तं^४ पच्छिन्दिमु^५ । अथ खो ते मनुस्सा घरं सोधेन्ता तं आसनं
भाजनन्तरिकाय पस्सित्वा तं भिक्खुनि खमापेत्वा निच्चभत्तं पट्टपेसुं । अथ
खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिथ्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अना-
पुच्छा पक्कमिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पुरेभत्तं
कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामी^६
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 272

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे भिक्खुनी
पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्क-
मिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

६३. “या पन भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने
निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्य, पाचित्तियं” ति ।

20

(३) विभङ्गो

६४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरेभत्तं नाम अरुणुगमनं^१ उपादाय याव मज्झन्तिका^२ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं,
सुद्धकुलं ।

25

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति ।

B. 356

१. कुलूपिका — स्या०, रो० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. देथय्ये — रो०; देहय्ये — सी०,
स्या० । ४. निच्चभत्तिकं — रो०; निच्चभत्तकं — सी० । ५. उच्छिन्दिमु — सी० । ६. पक्कमती —
स्या० । ७. अरुणुगं — रो० । ८. मज्झन्हिका — म० ।

निसीदित्वा ति तस्मिं निसीदित्वा ।

सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्या ति यो तस्मिं कुले मनुस्सो विञ्जूं^१
तं अनापुच्छा अनोवस्सकं^२ अतिक्कामेन्तिया^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अज्झोकासे उपचारं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 5 ६५. अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
पुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित्त-
सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।
10 आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति आपुच्छा गच्छति, असंहारिमे, गिलानाय, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १६. सोळसमपाचित्तियं

(पच्छाभत्तं कुलूपसङ्कुमने)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

R. 273

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं
15 कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभि-
निपज्जति पि । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं हिरीयमाना^४ आसने नेव
अभिनिसीदन्ति न अभिनिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कुमित्वा
सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पी”
20 ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि
B. 359 उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिप-
ज्जिस्सति पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
25 पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभि-
निसीदति पि अभिनिपज्जति पी ति ? “सच्चं, भगवा ’ति ।

१. सामिको दातुं - स्या० । २. अनोवस्सिकं - स्या० । ३. अतिक्कमन्तिया - स्या० ।

४. हिरीयमाना - स्या०, रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

६८. “या पन भिक्खुनी पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके 5
अनापुच्छा आसने अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

६९. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पच्छाभत्तं नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अत्थङ्गते सुरिये^२ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, 10
सुद्धकुलं ।

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मिं कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं अनापुच्छा ।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति ।

15

अभिनिसीदेय्या ति तस्मिं अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मिं अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७०. अनापुच्छित्ते अनापुच्छितसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते 20
आपुच्छितसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित-
सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।
आपुच्छित्ते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

B. 360

25

७१. अनापत्ति आपुच्छा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, धुवपञ्जत्ते, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

R. 274

§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं

(विकाले कुलपसङ्क्रमः)

(१) ब्राह्मणकुले ओकासगहणदशु

७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सावत्थि गच्छन्तियो^२ सायं अञ्जतरं गामं उपगन्त्वा अञ्जतरं
ब्राह्मणकुलं उपसङ्क्रमित्वा ओकासं याचिसु । अथ खो सा ब्राह्मणी ता
5 भिक्खुनियो एतदवोच - “आगमेथ, अय्ये, याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति ।
भिक्खुनियो - “याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति सेय्यं सन्थरित्वा एकच्चा
निसीदिसु एकच्चा निपज्जिसु । अथ खो सो ब्राह्मणो रत्ति आगन्त्वा तं
ब्राह्मणि एतदवोच - “का इमा” ति ? “भिक्खुनियो, अय्या” ति । “निकक-
ड्ढथ इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३” ति, घरतो^४ निककड्ढापेसि । अथ खो ता
10 भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं
सन्थरित्वा^५ अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पी ति ...पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके
15 अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपज्जन्ति पी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा
अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
20 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु -

७३. “या पन भिक्खुनी विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके
अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनि-
पज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

B. 361

१. जनपदे - म० । २. गच्छन्ती - सी०; गच्छन्ता - स्या०, रो० । ३. बन्धकिनियो -
सी० । ४. सी० पोत्यके नत्थि । ५. एत्थ स्या० पोत्यके ‘सन्थरापेत्वा’ ति अधिको पाठो
दिस्सति ।

(३) विभङ्गो

७४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

विकालो नाम अत्थङ्गते सुरिये याव अरुणुग्गमना ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं,
सुहकुलं ।

5

उपसङ्कुमत्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं
अनापुच्छा ।

सेय्यं नाम अन्तमसो पण्णसन्थारो पि ।

R. 275

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा । सन्थरापेत्वा ति अञ्चं
सन्थरापेत्वा ।

10

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मि अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७५. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छिते वेमतिका सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति
वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्जा
सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

20

७६. अनापत्ति आपुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभि-
निसीदति वा अभिनिपज्जति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १८. अट्टारसमपाचित्तियं

(परं उज्जापने)¹

(१) भद्वाअन्तेवासिनीवत्थु

७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी¹
भिक्खुनी भद्दं कापिलानि सक्कच्चं उपट्ठेति । भद्दा कापिलानी भिक्खुनियो

25 B. 362

१. अन्तेवासी - सी०, रो० ।

एतदवोच - “अयं मं, अय्ये, भिक्खुनी सक्कचं उपट्ठेति, इमिस्साहं चीवरं दस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेसि - “अहं किराय्ये, अय्यं न सक्कचं उपट्ठेमि, न किर मे अय्या चीवरं दस्सती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति 5 खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा 10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

७८. “या पन भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

७९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुग्गहितेना ति अञ्जथा गहितेन ।

दूपधारितेना ति अञ्जथा उपधारितेन ।

परं ति उपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

८०. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्ति पाचि- 20 त्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उप- सम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्क- टस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 ८१. अनापत्ति उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १६. ऊनवीसतिसपाचित्तियं (अत्तानं परं वा अभिसपने)

(१) चण्डकाळिया भण्डपुच्छनवत्थु

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तनो भण्डकं
अपस्सन्तियो चण्डकाळिं^१ भिक्खुनिं एतदवोचुं — “अपाय्ये^२, अम्हाकं, भण्डकं
पस्सेय्यासी” ति ? चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “अह-
मेव नून चोरी, अहमेव नून अलज्जिनी, या^३ अय्यायो^४ अत्तनो भण्डकं अपस्स- 5
न्तियो ता मं एवमाहंसु — ‘अपाय्ये, अम्हाकं भण्डकं पस्सेय्यासी’ ति ? सचाहं,
अय्ये, तुम्हाकं भण्डकं गण्हामि, अस्समणी होमि, ब्रह्मचरिया चवामि, निरयं
उपपज्जामि^५; या पन मं अभूतेन एवमाह सा पि अस्समणी होतु, ब्रह्मचरिया
चवतु, निरयं उपपज्जतू” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी 10
अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती^६ ति ... पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि
ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सति ! 15
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

८३. “या पन भिक्खुनी अत्तानं वा परं वा निरयेन वा ब्रह्मचरि-
येन वा अभिसपेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 20
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । परं ति उपसम्पन्नं । निरयेन वा ब्रह्मचरि-
येन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. चण्डकाळि — सी०, स्या०, रो० । २. अपाय्ये — सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्थके
नत्थि । ४. अय्या — सी०, स्या० । ५. उपपज्जामि — सी० । ६. अभिसपती — स्या०, रो०; अभि-
सपेसी — सी० ।

R. 277

८५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
- 5 तिरच्छानयोनिया वा पेत्तिविसयेन^१ वा मनुस्सदोभग्गेन वा अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
- 10 ८६. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २०. वीसतिमपाचित्तियं

(अत्तानं वधित्वा रोदने)

(१) चण्डकाळीरोदनवत्थु

८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी भिक्खुनी भिक्खुनीहि सद्धिं भण्डित्वा अत्तानं^३ वधित्वा वधित्वा रोदति । या ता भिक्खुनियो
- 15 अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
- 20 भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

B. 365

८८. “या पन भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

१. पित्तिविसयेन — स्या० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय — सी०, स्या०, रो० । ३. अत्ताना — स्या० ।

(३) विभङ्गो

८६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । वधित्वा^१ वधित्वा^२ रोदति , आपत्ति पाचित्तियस्स । वधति न रोदति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोदति न वधति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

९०. अनापत्ति जातिव्यसनेन^३ वा भोगव्यसनेन^४ वा रोगव्यसनेन^५ वा फुट्ठा^६ रोदति न वधति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* अन्धकारवणो दुत्तियो ।

§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं

(नग्ननहाने)

(१) वेसियाउप्पण्डनवत्थु

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो अचिर-वतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकतित्थे नहायन्ति । वेसिया ता 10 भिक्खुनियो उप्पण्डेसुं^७ – “किं नु खो नाम तुम्हाकं, अय्ये, दहरानं ब्रह्मचरियं चिण्णेन, ननु नाम कामा परिभुञ्जितब्बा ! यदा जिण्णा^८ भविस्सथ तदा ब्रह्मचरियं चरिस्सथ । एवं तुम्हाकं उभो अत्था^९ परिग्गहिता भविस्सन्ती” ति । भिक्खुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मङ्कू अहेसुं । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो 15 भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 278

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जा-

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. वधति – सी० । ३. जातिव्यसनेन – सी० । ४. भोगव्यसनेन – सी० । ५. रोगव्यसनेन – सी० । ६. पुट्ठा – सी० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति-

अन्धकारे पटिच्छन्ने अज्झोकासे सिङ्घाटके ।

द्वेनापुच्छा विकालो च दुग्गही निरये वधी ति ॥

७. उप्पण्डेसुं – स्या० । ८. जिण्णा – सी० । ९. अन्ता – रो० ।

पेस्सामि' दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्खसुट्ठुताय ... पे०... विनयानुगहाय ।
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

B. 366

६२. “या पन भिक्खुनी नग्गा नहायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो .

६३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

नग्गा नहायेय्या ति अनिवत्था वा अपारुता वा नहायति, पयोगे
दुक्कटं । नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६४. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय वा नट्टचीवरिकाय वा, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं

(उदकसाटिककारापने)

(१) छब्बगियां उदकसाटिकावत्थु

१० ६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खुनीनं उदकसाटिका
R. 279 अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्खुनियो - “भगवता उदकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेसुं । पुरतो पि
पच्छतो पि आकड्डन्ता^१ आहिण्डन्ति^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१५ ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो
धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
२० भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

६६. “उदकसाटिकं पन भिक्खुनिया कारयमानाय पमाणिका” कारे-

१. पञ्जपेस्सामि - म० । २. कड्डन्ता - सी० । ३. आहिण्डन्ता - स्या० । ४. पामा-
णिका - रो० ।

तब्बा । तत्रिदं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया;
तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेन्तिया छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

६७. उ. कसाटिका नाम^१ याय निवत्था नहायति ।

B. 367

कारयमानाया ति करोन्तिया वा कारापेन्तिया वा ।

पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्थियो, 5
सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा
कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

६८. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि 10
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६९. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पमा-
णातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं^२ 15
वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं^३ वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

४ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरविसिब्बने)

(१) दुसिब्बितचीवरवत्थु

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरिस्सा भिक्खुनिया महग्घे
चीवरदुस्से चीवरं दुक्कटं होति दुस्सिब्बितं । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं 20 R. 280
भिक्खुनि एतदवोच—“सुन्दरं खो इदं ते, अय्ये, चीवरदुस्सं; चीवरं च
खो दुक्कटं दुस्सिब्बितं” ति । “विसिब्बेमि, अय्ये, सिब्बिस्ससी” ति ?
“आमय्ये”, सिब्बिस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं विसि-
ब्बेत्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी—“सिब्बि-

B. 368

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. भूमत्थरणं—म० । ३. बिम्बोहनं—म० । ४. सिब्बेस्ससी—
सी०, स्या०, रो० । ५. आमय्ये—म० ।

स्सामी सिब्बिस्सामी” ति नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति ।
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति – कथं हि नाम
 अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न
 5 सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
 नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बति न सिब्बा-
 पनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न सिब्बा-
 10 पनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
 एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

१०१. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बेत्वा वा
 विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बेय्य न सिब्बापनाय
 उस्सुक्कं करेय्य, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

15 १०२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया भति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं ।

विसिब्बेत्वा ति सयं विसिब्बेत्वा ।

20 विसिब्बापेत्वा ति अञ्जं विसिब्बापेत्वा ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव सिब्बेय्या ति न सयं सिब्बेय्य ।

न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य ।

अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा ति ठपेत्वा चतूहपञ्चाहं । नेव सिब्बि-

25 स्सामि न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

१०३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरं विसिब्बेत्वा वा
 विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय

उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्प-
न्नाय वेमतिका चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरा-
यिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूह-
पञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरं
विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति 5
न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

अञ्जं परिक्षारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा
अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र
चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय चीवरं वा अञ्जं वा 10 R. 281
परिक्षारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी
नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

१०४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, करोन्ती^१
चतूहपञ्चाहं अतिकामेति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

§ २४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं

(सङ्गट्टिवारनिकमने)

(१) चीवरनिक्खपनवत्थु

१०५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे 20
चीवरं निक्खपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमन्ति । तानि चीवरानि
चिरं निक्खत्तानि कण्णकितानि होन्ति । तानि भिक्खुनियो ओतापेन्ति ।
भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं — “कस्सिमानि, अय्ये, चीवरानि
कण्णकितानी” ति ? अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनीनं एतमत्थं आरो-
चेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति 25

B. 370

विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपद-
चारिकं पक्कमन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमि-
स्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१०६. “या पन भिक्खुनी पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं” अतिक्कामेय्य,
10 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१०७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

- पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्या ति पञ्चमं दिवसं पञ्च
चीवरानि नेव निवासेति न पारुपति न ओतापेति, पञ्चमं दिवसं अतिक्का-
15 मेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०८. पञ्चाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
R. 282 पञ्चाहातिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते अन-
तिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- पञ्चाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चा-
20 हानतिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चाहानतिक्कन्ते अनति-
क्कन्तसञ्जा, अनापत्ति ।

१०९. अनापत्ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि निवासेति वा
पारुपति वा ओतापेति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)

(१) अल्लचीवरवत्थु

११०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी पिण्डाय
 चरित्वा अल्लचीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि । अञ्जतरा भिक्खुनी तं
 चीवरं पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । सा निक्खमित्वा भिक्खुनियो
 पुच्छि -- “अपय्ये^१, मय्हं चीवरं पस्सेय्याथा” ति ? भिक्खुनियो तस्सा भिक्खु- 5
 निया एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी उज्झायति खियति विपा-
 चेति -- “कथं हि नाम भिक्खुनी मय्हं चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती” ति !
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा ... पे०...ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -- कथं हि नाम
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती ति ... पे० ... सच्चं 10
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपी^२ ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 371

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं 15
 उद्दिस्सन्तु --

१११. “या पन, भिक्खुनी चीवरसङ्क्रमणीयं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

११२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चीवरसङ्क्रमणीयं नाम उपसम्पन्नाय पञ्चन्नं चीवरानं अञ्जतरं 20
 चीवरं तस्सा वा अदिन्नं तं वा अनापुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

११३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्क्रमणीयं धारेति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरसङ्क्रमणीयं धारेति,

१. अपाय्ये -- म० । २. पारुपती -- स्या० ।

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्कमनीयं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 283

अनुपसम्पन्नाय चीवरसङ्कमनीयं धारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११४. अनापत्ति सा वा देति, तं वा आपुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१ २६. छब्बीसतिमपाचित्तियं

(गणलाभन्तरायकरणे)

(१) चीवरवेय्यधम्मअन्तरायवत्थु

B. 372 10

११५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच — “भिक्खुनीसङ्घस्स”, अय्ये, चीवरं दस्सामा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी—“तुम्हे बहुकिच्चा बहुकरणीया” ति अन्तरायं अकासि । तेन खो पन समयेन तस्स कुलस्स घरं ड्य्हति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अम्हाकं देय्यधम्मं अन्तरायं करिस्सति ! उभयेनाम्ह^१ परिबाहिरा^२, भोगेहि च पुञ्जेन चा” ति । अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं अकासी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-

१. भिक्खुनिसङ्घस्स — म० । २. उभयेनाम्ह — स्या०, रो०; उभयेनम्हा — सी०

३. परिहीना — सी० । ४. करोती — स्या० ।

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिशन्तु —

११६. “या पन भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

११७. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं^१ पच्छिमं ।

अन्तरायं करेय्या ति कथं इमे^२ चीवरं न^३ ददेय्युं ति अन्तरायं 10
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जं परिक्रारं अन्तरायं करोति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सम्बहुलानं भिक्खुनीनं वा एकभिक्खुनिया वा अनुपसम्पन्नाय
वा चीवरं वा अञ्जं वा परिक्रारं अन्तरायं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११८. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

R. 284

B. 373

— ० —

§ २७. सप्तवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरविभङ्गपटिबाहन)

(१) चीवरभाजनवत्थु

११९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं
उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो तं चीवरं भाजेतुकामो सन्निपत्ति । तेन
खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनियो^४ भिक्खुनियो पक्कन्ता
होन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतदवोच — “अय्ये, भिक्खु-
नियो पक्कन्ता, न ताव चीवरं भाजियिस्सती” ति । *चीवरविभङ्गं पटि- 20
बाहि^५ । भिक्खुनियो न ताव चीवरं भाजियिस्सती ति पक्कमिंसु^६ । थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी अन्तेवासिनीसु भिक्खुनीसु आगतासु तं चीवरं भाजापेसि ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —

20

१. विकप्पनुपगं — सी० । २. इमं — स्या०, रो० । ३. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४.
अन्तेवासी — सी० । * . एत्थ सी० पोत्थके ‘धम्मिकं’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ५. पटिबाहति —
रो० । ६. विप्पक्कमिंसु — स्या०, रो० ।

कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाही ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 5 भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१२०. “या पन भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

10 १२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

धम्मिको नाम चीवरविभङ्गो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपत्तिवा भाजेति ।

R. 285

पटिबाहेय्या ति कथं इमं चीवरं न भाजेय्या ति पटिबाहति, आपत्ति 15 पाचित्तियस्स ।

B. 374

१२२. धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, 20 अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय, आदि-कम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं

(समञ्चीवरदाने)

(१) थुल्लनन्दाय नटानं चीवरदानवत्थु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि

नटकानं पि लङ्घकानं^१ पि सोकज्झायिकानं^२ पि कुम्भथूणिकानं^३ पि समणचीवरं
 देति — “मय्हं परिसति वण्णं भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि
 सोकज्झायिका^४ पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वण्णं
 भासन्ति— “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा^५ धम्मि कथं
 कातुं; देथ अय्याय, करोथ अय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 5
 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
 थुल्लनन्दा अगारिकस्स^६ समणचीवरं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं देती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10
 भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु —

१२५. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बा-
 जिकाय वा समणचीवरं ददेय्य, पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

१२६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ...अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

B. 375

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बा-
 जकसमापन्तो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा
 या काचि परिब्बाजिकसमापन्ता ।

समणचीवरं नाम कप्पकतं वुच्चति । देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 286

१२७. अनापत्ति मातापितूनं देति, तावकालिकं देति, उम्मत्तिकाय,
 आदिकम्मिकाया ति । 25

—o—

§ २६. ऊनतिसतिमपाचित्तियं

(चीवरकालातिक्कामने)

(१) चीवरपच्चासावत्थु

१२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं
 थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच - “सचे मयं, अय्ये, सक्कोम, भिक्खुनी-
 सङ्घस्स चीवरं दस्सामा” ति । तेन खो पन समयेन वस्सं^१ वुत्था^२ भिक्खुनियो
 ५ चीवरं भाजेतुकामा सन्निपात्ति^३सु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतद-
 वोच - “आगमेथ, अय्ये, अत्थि भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरपच्चासा” ति ।
 भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोचुं - “गच्छाय्ये^३, तं चीवरं जानाही”
 ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते मनुस्से
 एतदवोच - “देथावुसो, भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं” ति । “न मयं, अय्ये,
 १० सक्कोम भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं दातु” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खु-
 नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०... ता उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा दुब्बलचीवर-
 पच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 १५ भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अति-
 क्कामेसी^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

B. 3 6

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सति ! नेतं,
 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -

२० १२९. “या पन भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं
 अतिक्कामेय, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३०. या पना ति या यादिसा...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. वस्संवुट्ठा - म० । २. गच्छाय्ये - स्या०, रो० । ३. अतिक्कामेती - स्या० ।

दुब्बलचीवरपच्चासा नाम सचे मयं सक्कोम, दस्साम करिस्सामा
ति वाचा भिन्ना होति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

R. 287

चीवरकालसमयं अतिक्कामेय्या ति अनत्थते कठिने वस्सानस्स 5
पच्छिमं दिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थते कठिने कठिनु-
द्वारदिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३१. दुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा चीवरकालसमयं अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुब्बलचीवरे वेमतिका चीवरकालसमयं
अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा 10
चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, अनापत्ति ।

अदुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बल-
चीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा,
अनापत्ति ।

१३२. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि- 15
कम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३०. तिसत्तिमपाचित्तियं (कठिनुद्वारपटिबाहने)

(१) कठिनुद्वारवत्थु

१३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन उपासकेन सङ्घं
उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो तस्स विहारस्स महे उभतोसङ्घस्स
अकालचीवरं दातुकामो होति । तेन खो पन समयेन उभतोसङ्घस्स कठिनं 20
अत्थतं होति । अथ खो सो उपासको सङ्घं उपसङ्गमित्वा कठिनुद्वारं याचि ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि
पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे,
कठिनं उद्धरितुं । एवं च पन भिक्खवे कठिनं उद्धरितव्वं । व्यत्तेन भिक्खुना

पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो -

१३४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो कठिनं उद्धरेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो कठिनं उद्धरति । यस्सायस्मतो
५ खमति कठिनस्स उद्धारो, सो तुण्हस्स ; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उब्भतं सङ्घेन कठिनं, खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R. 288

१३५. अथ खो सो उपासको भिक्खुनीसङ्घं उपसङ्कमित्वा कठिनुद्धारं
याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “चीवरं अम्हाकं भविस्सती” ति कठिनुद्धारं
१० पटिबाहि । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति -
“कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं कठिनुद्धारं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहिस्सती
१५ ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनु-
द्धारं पटिबाही’ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

B. 373

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
२० उद्दिसन्तु -

१३६. “या पन भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३७. या पना ति या यादिसा...पे०...भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

५ धम्मिको नाम कठिनुद्धारो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपतित्वा
उद्धरति ।

पटिबाहेय्या ति कथं इदं कठिनं न^१ उद्धरेय्या ति पटिबाहति,

आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३८. धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मिके वेमत्तिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, 5
अनापत्ति ।

१३९. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

* नग्गवग्गो तत्तियो ।

— ० —

§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं (एकमञ्चे तुवट्टने)

(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु

१४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टन्ति । 10
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो' कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो 15
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 379

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

20

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति —

नग्गोदकं विसिब्बेत्वा पञ्चाह संकमानियं ।

गणविभङ्गं समणं दुब्बलकठिनेन चा ति ॥

१. गिही — सी० ।

पाचित्तियं — ५०.

R. 289

१४१. “या पन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्युं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनियो ति उप-
सम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्युं ति एकाय निपन्नाय अपरा निपज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा
पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४३. अनापत्ति एकाय निपन्नाय अपरा निसीदति, उभो वा निसी-
दन्ति, उम्मत्तिकानं, आदिकम्मिकानं ति ।

— ० —

§ ३२. द्वत्तिसतिमपाचित्तियं

(एकत्थरणपावुरणतुवट्टेने)

(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्टेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो
भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ती ति ...पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१४५. “या पन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेय्युं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४६. या पना ति या यादिसा...पे०...भिक्खुनियो ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेय्युं ति तञ्जेव अत्थरित्वा तञ्जेव 5 पारुपन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४७. एकत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्जा तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे वेमतिका तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्जा तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

एकत्थरणे नानापावुरणसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणे एकपावुरणसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्जा, अनापत्ति ।

१४८. अनापत्ति ववत्थानं दस्सेत्वा निपज्जन्ति, उम्मत्तिकानं, आदि- 15 कम्मिकानं ति ।

— ० —

४ ३३. तेत्तिसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिया अफासुकरणे)

(१) थुल्लनन्दा-भट्टाकापिलानीवत्थु

१४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि^२ कथं^३ कातुं । भट्टा पि कापिलानी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथं कातुं उल्लारसम्भाविता । 20 मनुस्सा — “अय्या भट्टा कापिलानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथं कातुं उल्लारसम्भाविता” ति भट्टं कापिलानि पठमं पयिरुपासित्वा, पच्छा थुल्लनन्दं भिक्खुनि पयिरुपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता

B. 381,
R. 290

- “इमा किर अप्पिच्छा सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्जात्ति-
बहुला विञ्जात्तिबहुला विहरन्ती” ति भद्दाय कापिलानिया पुरतो चङ्कमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति उद्दिंसति पि उद्दिंसापेति
पि सज्झायं पि करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा-
5 यन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय
भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासुं करिस्सती ति ...पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासुं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
10 भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासुं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

१५०. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सञ्चिच्च अफासुं करेय्या,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 १५१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

सञ्चिच्चा ति जानन्ती सञ्जानन्ती चेच्च अभिवितरित्वा
वोतिक्कमो ।

- 20 अफासुं करेय्या ति — “इमिना इमिस्सा अफासुं^२ भविस्सती” ति
अनापुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दि-
सति वा उद्दिंसापेति वा सज्झायं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 382

१५२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासुं करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका सञ्चिच्च अफासुं करोति,
R. 291 25 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासुं
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय सञ्चिच्च अफासुं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. खियन्ति — सी०, स्या०, रो० । २. अफासुं — सी०, स्या० ।

अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

१५३. अनापत्तिं न अफासुं कत्तुकामा आपुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दिशति वा उद्दिशापेति वा सञ्जायं वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३४. चतुत्तिसंतिमपाचित्तियं

(सहजीविनीअनुपट्ठाने)

(१) दुक्खितासहजीविनीवत्थु

१५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं
सहजीविनिं नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम 10
अय्या थुल्लनन्दा दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं
करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं
सहजीविनिं नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 15
भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करि-
स्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१५५. “या पन भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेय्य न
उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति । 20

(३) विभङ्गो

१५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुक्खिता नाम गिलाना वुच्चति

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति

नेव उपट्ठेय्या ति न सयं^१ उपट्ठेय्य ।

न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्चं आणापेय्य ।

नेव उपट्ठेस्सामि न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं
निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । अन्तेवासिनि^२ वा अनुपसम्पन्नं वा
५ नेव उपट्ठेति, न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 292

१५७. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३५. पञ्चतिसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्खुनीनिककङ्कुने)

(१) भद्दाथुल्लनन्दावत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दा कापिलानी साकेते वस्सं उप-
१० गता होति । सा केनचिदेव करणीयेन उब्बाब्हा^३ थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
सन्तिके दूतं पाहेसि — “सचे मे अय्या थुल्लनन्दा उपस्सयं ददेय्य आगच्छेय्या-
महं^४ सावत्थि” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह — “आगच्छतु, दस्सामी”
ति । अथ खो भद्दा कापिलानी साकेता सावत्थि अगमासि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं अदासि । तेन खो पन समयेन
१५ थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्ठा^५ धम्मि^६
कथं^७ कातुं । भद्दा पि कापिलानी बहुस्सुता येव^८ होति भाणिका विसारदा
पट्ठा धम्मि कथं कातुं उळारसम्भाविता । मनुस्सा — “अय्या भद्दा कापि-
लानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्ठा धम्मि कथं कातुं उळारसम्भाविता”
ति भद्दं कापिलानि पठमं पयिरूपासित्वा पच्छा थुल्लनन्दं भिक्खुनि
B. 384 २० पयिरूपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता — “इमा किर अप्पिच्छा
सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्जत्तिबहुला विञ्जत्तिबहुला विह-
रन्ती” ति कुपिता अनत्तमना भद्दं कापिलानि उपस्सया निक्कङ्कि । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा
२५ कुपिता अनत्तमना निक्कङ्किस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

१. अन्तेवासिं — रो० । २. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. गच्छेय्यामहं — स्या० । ४.
पट्ठा — स्या०, रो० । ५-५. धम्मकथं — सी०, रो० । ६. सी०, स्या०, पोत्थकेसु नत्थि ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढि-
स्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, 5
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१५६. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उपस्सयं दत्वा कुपिता
अनत्तमना निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

उपस्सयो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

दत्वा ति सयं दत्वा ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

निक्कड्ढेय्या ति गब्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन
पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 293

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं
आणत्ता बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६१. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्त- 20
मना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय
वेमत्तिका उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उपस्सयं दत्वा
कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 385

तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्क- 25
टस्स । अकवाटबद्धा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नं कवाटबद्धा वा अकवाटबद्धा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,
आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,

आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१६२. अनापत्ति अलज्जिर्नि' निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा
5 परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तिकं निक्कड्ढति वा निक्क-
ड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारिकं
... पे० ... कलहकारिकं ... विवादकारिकं ... भस्सकारिकं ... सङ्खे अधिकरण-
कारिकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा
निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिनि वा सट्ठिविहारिनि वा न सम्मा वत्तन्ति
10 निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति
वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ३६. छत्तिसत्तिमपाचित्तियं

(संसट्ठविहारे)

(१) संसट्ठा चण्डकाळीवत्थु

१६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी' भिक्खुनी संसट्ठा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन^३ पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
15 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी संसट्ठा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पी ति ... पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी संसट्ठा विहरति गहपतिना पि
गहपतिपुत्तेन पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 386

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
R 291 भिक्खुनी संसट्ठा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ! नेतं, भिक्खवे,
20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१६४. "या पन भिक्खुनी संसट्ठा विहारेय्य गहपतिना वा गहपति-
पुत्तेन वा सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया - 'माय्ये, संसट्ठा

विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये^१; विवेकञ्जेव भगि-
निया सङ्घो वण्णेती^२ ति । एवञ्च पन सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथेव पगण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावत्तित्तियं समनुभासितब्बा तस्स
पटिनिस्सग्गाय । यावत्तित्तियञ्चे समनुभासियमाना^३ तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं
कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तियं^४ ति ।

5

(३) विभङ्गो

१६५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम यो^३ कोचि^४ पुत्तभातरो ।

10

सा भिक्खुनी ति या सा संसट्ठा भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अज्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा – “माय्ये, संसट्ठा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ।
विविच्चाय्ये; विवेकञ्जेव भगिनिया सङ्घो वण्णेती” ति । दुत्तियं पि
वत्तब्बा । तत्तियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो
चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – “माय्ये, संसट्ठा
विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये; विवेकञ्जेव-
भगिनिया सङ्घो वण्णेती” ति । दुत्तियं पि वत्तब्बा । तत्तियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे,
समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो –

15

20

B. 387

१६६. “सुणानु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति ।
यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

25

“सुणानु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा विहरति
गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो

१. विविच्चाय्ये – सी०, रो०; विविच्चाहय्ये – स्या० । २. समनुभासीयमाना – म० ।

३-३. ये केचि – म० ।

पाचित्तियं – ५१.

इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि
5 ...पे०... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय; खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R. 295

जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 १६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
15 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१६८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३७. सत्तत्तिसतिमपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायें)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्क-
सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति' विपाचेन्ति — कथं
हि नाम भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका
चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे
25 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B. 388

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्टे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहसन्तु -

१७०. “या पन भिक्खुनी अन्तोरट्टे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये अस- 5
त्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 10
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोरट्टे ति यस्स विजिते विहरति, तस्स रट्टे ।

सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तो- 10
कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो
दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन । 15

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते' गामे गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१७२. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 20

—•—

§ ३८. अटुतिसतिमपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायं)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तिरोरट्टे सासङ्क-

B. 389,
R. 296

- सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे
- 5 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- 10 इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु –

१७४. “या पन भिक्खुनी तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- 15 तिरोरट्ठे ति यस्स विजिते विहरति, तं ठपेत्वा अञ्जस्स रट्ठे ।
- सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भत्तो-कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

- सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
- 20 दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 १७६. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमं अप्पटिभये गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ३६. अनवतारीसतिमपाचित्तियं

(अन्तोवस्सचारिकायं)

(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु

B. 390

१७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति हरितानि तिणानि च^१ सम्मदन्ता^२, एक-
न्द्रियं जीवं विहेठेन्ता, बहू खुद्दके पाणे सङ्घातं आपादेन्ता” ति ! अस्सोसुं 5
खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

10

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु –

१७८. “या पन भिक्खुनी अन्तोवस्सं चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 15 R. 297
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोवस्सं ति पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं अवसित्वा ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति
पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

20

१८०. अनापत्ति सत्ताहकरणीयेन गच्छति, केनचि उब्बाब्हा
गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं
(वस्सानन्तरं अप्पक्कमने)

(१) आहुन्दरिकावत्थु

१८१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तत्थेव राजगहे वस्सं वसन्ति, तत्थ
हेमन्तं, तत्थ गिम्हं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“आहुन्दरिका
भिक्खुनीनं दिसा अन्धकारा, न इमासं दिसा पक्खायन्ती” ति । अस्सोसुं
५ खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ
खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जा-
१० पेस्सामि’ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खसुट्ठुताय ...पे०... सद्धम्मट्ठितिया विन-
यानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —
१८२. “या पन भिक्खुनी वस्सं^१ वुत्था^२ चारिकं न पक्कमेय्य
अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१८३. या पना^३ ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
१५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं वुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं वुट्ठा ।

“चारिकं न पक्कमिस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी” ति
धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१८४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुत्तियिकं भिक्खुनिं न
२० लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* तुवट्टवग्गो चतुत्थो ।

—०—

१. पञ्जपेस्सामि — म० । २-२. वस्संवुट्ठा — म० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं
उद्धानं दिस्सति —

सेय्यत्थरण अफासुकं दुक्खिता उपस्सयेन च ।

संसट्ठा दुवेरट्ठा अन्तोवस्सेन चारिका ति ॥

§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं (चित्तागारवस्सने)

(१) कोसलराजचित्तागारवत्थु

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन रज्जो पसेनदिस्स^१ कोसलस्स^२
उय्याने चित्तागारे पटिभानचित्तं कतं होति । बहू मनुस्सा चित्तागारं
दस्सनाय गच्छन्ति । छब्बगिया पि भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय अग-
मंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खु- 5
नियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभो-
गिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो चित्ता-
गारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया 10
भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 298

B. 392

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिंसन्तु -

15

१८६. “या पन भिक्खुनी राजागारं वा चित्तागारं वा आरामं वा
उय्यानं वा पोक्खरणिं वा दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१८७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

राजागारं नाम यत्थ कत्थचि रज्जो कीळितुं रमितुं कतं होति ।

20

चित्तागारं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।

आरामो नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतो होति ।

उय्यानं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।

पोक्खरणी नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कता होति ।

१८८. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति,
5 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 393,
R. 299

१८९. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति, गच्छन्ती वा आगच्छन्ती वा पस्सति, सति करणीये गत्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ४२. द्वाचत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(आसन्दिपरिभोगे)

(१) आसन्दिपल्लङ्कभोगवत्थु

१९०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं ।
15 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
20 आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि-
सन्तु —

१६१. “या पन भिक्खुनी आसन्दि वा पल्लङ्गं वा परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आसन्दी^१ नाम अतिक्कन्तप्पमाणा वुच्चति ।

5

पल्लङ्गो नाम आहरिमेहि वाळेहि^२ कतो होति ।

परिभुञ्जेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६३. अनापत्ति आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुञ्जति, पल्लङ्गस्स वाळे^३ भिन्दित्वा^४ परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 394

10

— ० —

§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(सुत्तकन्तने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 300

15

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

20

१. आसन्दि — स्या०, रो० । २. वालेहि — सी०, स्या०, रो० । ३. वाले — सी०, स्या०, रो० । ४. छिन्दित्वा — सी०, रो० ।

१६५. “या पन भिक्खुनी सुत्तं कन्तेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सुत्तं नाम छ सुत्तानि – खोमं, कप्पासिकं, कोसेय्यं, कम्बलं, साणं,
5 भङ्गं ।

कन्तेय्या ति सयं कन्तति, पयोगे दुक्कटं । उज्जवुज्जवे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७. अनापत्ति कन्तितसुत्तं कन्तति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(गिहिवेय्यावच्चकरणे)

(१) गिहिवेय्यावच्चवत्थु

B. 395 10

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं
करोन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ती ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करोन्ती ति ?
15 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

१६९. “या पन भिक्खुनी गिहिवेय्यावच्चं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20

२००. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 301

गिहिवेय्यावच्चं नाम अगारिकस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं^१
वा पचति, साटकं वा वेठनं^२ वा धोवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२०१. अनापत्ति यागुपाने, सङ्घभत्ते, चेतियपूजाय, अत्तनो वेय्यावच्चकरस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा वेठनं वा धोवति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(अधिकरणवूपसमने)

(१) थुल्लनन्दा भिक्खुनीवत्थु

२०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी थुल्लनन्दं 5
भिक्खुनिं उपसङ्गमित्वा एतदवोच — “एहाय्ये^१, इमं अधिकरणं वूपसमेही” ति ।
थुल्लनन्दा भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^२ नेव वूपसमेति न वूपसमाय
उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति
— “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया^३ — ‘एहाय्ये’, इमं अधिकरणं 10
वूपसमेही’ ति वुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न
वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया — ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही’ ति वुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 396

15

(२) पञ्जात्त

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया — ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही’ ति वुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

20

२०३. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया — ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं
वूपसमेही’ ति वुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा सा पच्छा अनन्त-
रायिकिनी^४ नेव वूपसमेय्य न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

१. एहाय्ये — सी०, स्या०, रो० । २. पटिस्सुणित्वा — सी०, रो० । ३. भिक्खुनियो —
स्या० । ४. अन्तरायिकिनी — सी० ।

(३) विभङ्गो

२०४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनु-
5 वादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

एहाय्ये इमं अधिकरणं वूपसमेही ति एहाय्ये इमं अधिकरणं
विनिच्छेहि ।

R. 302

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव वूपसमेय्या ति न सयं वूपसमेय्य ।

10 न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव वूप-
समेस्सामि न वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

B. 397

२०५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा अधिकरणं नेव वूपसमेति न
वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका
15 अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूप-
समाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति
20 दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२०६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४६. छत्रतारीसतिमपाचित्तियं

(नटादीनं लावनीयवाने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
25 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि नट-

कानं पि लङ्घकानं^१ पि सोकज्झायिकानं^२ पि कुम्भथूणिकानं पि सहत्था खादनीयं भोजनीयं देति — “मय्हं परिसत्ति^३ वण्णं भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि सोकज्झायिका पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसत्ति वण्णं भासन्ति — “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा^४ धम्मि कथं कातुं; देथाय्याय, करोथाय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो 5
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं देती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10
भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

२०८. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बा- B. 398
जिकाय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेय्य, पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

२०९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि—उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि—ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं । 25

ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति द्रवकटस्स ।

R. 303

१. लङ्घिकानं — सी०, स्या० । २. सोकसायिकानं — सी० । ३. परिसत्ति — सी० ।

४. पट्टा — स्या०, रो० ।

२१०. अनापत्ति दापेत्ति न देति, उपनिक्खपित्वा देति, बाहिरालेपं^१ देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(आवसथचीवरपरिभोगे)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

२११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी आवसथ-
५ चीवरं अनिस्सज्जित्वा^२ परिभुञ्जति । अञ्जा उतुनियो भिक्षुनियो न
लभन्ति । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा
परिभुञ्जिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी
आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 399

(२) पञ्जात्ति

१० विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्षुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२१२. “या पन भिक्षुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभु-
१५ ङ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

आवसथचीवरं नाम उतुनियो भिक्षुनियो परिभुञ्जन्तू ति दिन्नं
होति ।

२० अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्या ति द्वे तिस्सो रत्तियो परिभुञ्जित्वा
चतुत्थदिवसे धोवित्वा भिक्षुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया^३ वा
अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१४. अनिस्सज्जिते' अनिस्सज्जितसञ्जा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमतिका परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते 5 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा अनापत्ति ।

२१५. अनापत्ति निस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, पुन परियायेन परिभुञ्जति, अञ्जा उतुनियो भिक्खुनियो' न होन्ति, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४८. अट्टवत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(चारिकपक्कमने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 B. 400,
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं R. 304
अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खु-
निया आवसथो ड्य्हति । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “हन्दाय्ये^१, भण्डकं नीह-
रामा” ति । एकच्चा एवमाहंसु — “न मयं, अय्ये, नीहरिस्साम । यं किञ्चि
नट्टं सब्बं अम्हे अभियुञ्जिस्सती” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुनदेव तं 15
आवसथं पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो पुच्छि — “अपाय्ये^२, भण्डकं नीहरित्था”
ति ? “न मयं, अय्ये, नीहरिम्हा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी उज्झायति
खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्य्हमाने भण्डकं
न नीहरिस्सन्ती” ति ! या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — *कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथं 20
अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कामी^३ ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

१. अनिस्सजिते — सी० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. हन्दाय्ये — सी०, स्या०, रो० ।
४. अपय्ये — सी०, स्या०; अय्ये — रो० । * एत्थ ‘कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्य्हमाने
भण्डकं न नीहरिस्सन्ती ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति’ इति अधिको पाठो सी० पोत्थके अत्थि । ५. पक्कमी ति — सी०; पक्कमती ति — स्या० ।

(२) मञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

- 5 २१७. “या पन भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसथो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

- 10 अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्या ति भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया वा अनिस्सज्जित्वा परिक्खित्तस्स आवसथस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया' आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आवसथस्स उपचारं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१९. अनिस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 401

अकवाटबद्धं अनिस्सज्जित्वा पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा, अनापत्ति ।

R. 305 20

२२०. अनापत्ति निस्सज्जित्वा पक्कमति, सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४९. ऊनपङ्जासमपाचित्तियं

(तिरच्छानविज्जापरियापणने)

(१) छब्बगिया भिक्खुनीवत्थु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छान-

विज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो' कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया 5 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प- 10 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिंसन्तु —

२२२. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं परियापुणेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२२३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

परियापुणेय्या ति पदेन परियापुणाति, पदं पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय परियापुणाति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 402

२२४. अनापत्ति लेखं परियापुणाति, धारणं परियापुणाति, गुत्तत्थाय 20 परित्तं परियापुणाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५०. पञ्चासमपाचित्तियं

(तिरच्छानविज्जावाचने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो

R. 306

१-१. गिही कामभोगिनियो — सी०; गिहिकामभोगिनियो — रो० ।

तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति –
 “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहि-
 नियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
 उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
 5 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
 छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 10 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिसन्तु –

२२६. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं वाचेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२२७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

15 तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे.पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्ख-
 राय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 403

२२८. अनापत्ति लेखं वाचेति, धारणं वाचेति, गुत्तत्थाय परित्तं
 वाचेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* चित्तागारवग्गो पञ्चमो ।

— ० —

§ ५१. एकपञ्जासमपाचित्तियं

(अनापुच्छा आरामपवेसने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

20 २२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गामकावासे

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –

राजासन्दि युत्तञ्च गिही कूपसमेन च ।

ददे चीवरावसथं परियापुण वाचणे ति ॥

एकचीवरा चीवरकम्मं करोन्ति । भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

5

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे^१, भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

“या पन भिक्खुनी अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

10

(३) पठमानुपञ्जात्ति

२३०. तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमिसु । भिक्खुनियो — “अय्या पक्कन्ता” ति, आरामं नागमंसु^२ । अथ खो ते भिक्खू पुनदेव तं आवासं पच्चागच्छिसु । भिक्खुनियो — “अय्या आगता” ति, आपुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचुं — “किस्स तुम्हे, भगिनियो, आरामं नेव सम्मज्जित्थ न पानीयं^३ परिभोजनीयं^४ उपट्ठापित्था^५ ति ? भगवता, अय्या, सिक्खापदं पञ्जात्तं होति^६ — “न अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो ति । तेन मयं न आगमिम्हा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा आरामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

R. 307

15

20 B. 404

“या पन भिक्खुनी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(४) दुतियानुपञ्जात्ति

२३१. तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमित्वा

25

१. स्या० पोत्यके नत्थि । २. नागमिसु — सी० । ३-३. पानियं परिभोजनियं — रो० ।

४. उपट्ठपित्था — स्या० । ५. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि ।

पुनदेव तं आवासं पच्चागच्छिसु । भिक्खुनियो – “अय्या पक्कन्ता” ति
 अनापुच्छा आरामं पविसिंसु । तासं कुक्कुच्चं अहोसि – “भगवता भिक्खु-
 नीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं – ‘न सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो’
 ति । मयञ्चम्हा’ सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसिम्हा । कच्चि नु खो
 5 मयं पाचित्तियं आपत्तिं आपन्ना” ति ? भगवतो एमत्थं आरोचेसुं । अथ खो
 भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु –

२३२. “या पन भिक्खुनी जानं सभिक्खुकं आरामं अनापुच्छा पवि-
 सेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

10 २३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, ते
 वा आरोचेन्ति ।

सभिक्खुको नाम आरामो यत्थ भिक्खू रुक्खमूले पि वसन्ति ।

15 अनापुच्छा आरामं पविसेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं
 वा अनापुच्छा परिक्खित्तस्स आरामस्स परिक्खेपं अतिकामेन्तिया” आपत्ति
 पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आरामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

B. 405 20 २३४. सभिक्खुके सभिक्खुकसञ्जा सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं
 पविसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सभिक्खुके वेमतिका सन्तं भिक्खुं अना-
 पुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति दुक्कटस्स । सभिक्खुके अभिक्खुकसञ्जा
 सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, अनापत्ति ।

R. 308 अभिक्खुके सभिक्खुकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके
 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके अभिक्खुकसञ्जा, अनापत्ति ।

25 २३५. अनापत्ति सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं
 अनापुच्छा पविसति, सीसानुलोकिका गच्छति, यत्थ भिक्खुनियो सन्निपतिता

१. आरामं – सी० । २. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. मयञ्च – रो०, स्या० ।
 ४. अतिकमन्तिया – स्या० ।

होन्ति तत्थ गच्छति, आरामेन मग्गो होति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४.५२. द्वापञ्जासमपाचित्तियं

(भिक्षुं अक्कोसने)

(१) कप्पितक-छब्बगियाकलहवत्थु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपालिस्स उपज्झायो आयस्मा
कप्पितको सुसाने विहरति । तेन खो पन समयेन छब्बगियानं भिक्षुनीनं 5
महत्तरा^१ भिक्षुनी कालङ्कता^२ होति । छब्बगिया भिक्षुनियो तं भिक्षुनि
नीहरित्वा आयस्मतो कप्पितकस्स विहारस्स अविदूरे ज्ञापेत्वा^३ थूपं कत्वा
गन्त्वा तस्मिं थूपे रोदन्ति । अथ खो आयस्मा कप्पितको तेन सद्देन उब्बा-
ब्धो तं थूपं भिन्दित्वा विप्पकिरेसि^४ । छब्बगिया भिक्षुनियो — “इमिना
कप्पितकेन अम्हाकं अय्याय थूपो भिन्नो, हन्द नं^५ घातेमा” ति, मन्तेसुं । 10
अज्जतरा भिक्षुनी आयस्मतो उपालिस्स एतमत्थं आरोचेसि । आयस्मा
उपालि आयस्मतो कप्पितकस्स एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो आयस्मा
कप्पितको विहारा निक्खमित्वा निलीनो अच्छि । अथ खो छब्बगिया
भिक्षुनियो येनायस्मतो कप्पितकस्स विहारो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा
आयस्मतो कप्पितकस्स विहारं पासाणेहि च लेड्डूहि च ओत्थरापेत्वा, “मतो 15
कप्पितको” ति पक्कमिसु ।

अथ खो आयस्मा कप्पितको तस्मा रत्तिया अच्चयेन पुब्बण्हसमयं
निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय वेसालिं पिण्डाय पाविसि । अद्दसंसु खो छब्ब-
गिया भिक्षुनियो आयस्मन्तं कप्पितकं पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान एवमाहंसु
— “अयं कप्पितको जीवति, को नु खो अम्हाकं मन्तं संहरी^६” ति ? अस्सोसुं 20
खो छब्बगिया भिक्षुनियो — “अय्येन किर उपालिना अम्हाकं मन्तो संहटो”
ति । ता आयस्मन्तं उपालिं अक्कोसिसु — कथं हि नाम अयं कासावटो^७
मलमज्जनो निहीनजच्चो अम्हाकं मन्तं संहरिस्सती ति ! या ता भिक्षु-

B. 406

१. महत्तरा — सी० । २. कालकता — स्या०, सी० । ३. तं ज्ञापेत्वा — स्या० । ४.
पकिरेसि — सी०, म०, रो० । ५. तं — सी० । ६. संहर्त्ती — स्या०, रो० । ७. कसावटो —
स्या०, रो० ।

R. 309

नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो अय्यं उपालिं अक्कोसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उपालिं अक्कोसन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उपालिं अक्कोसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु –

२३७. “या पन भिक्खुनी भिक्खुं अक्कोसेय्य वा परिभासेय्य वा,
10 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुं तिउपसम्पन्नं । अक्कोसेय्य वा ति दसहि वा अक्कोसवत्थूहि अक्कोसति एतेसं वा अज्जतरेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 15 परिभासेय्य वा ति भयं उपदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३९. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसज्जा अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसज्जा^१ अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 20 अनुपसम्पन्नं अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 407

२४०. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५३. तेपञ्चासमपाचित्तियं

(गणपरिभासने)

(१) भण्डनकारिकाचण्डकाळीवत्थु

२४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भण्डन-
 कारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे अधिकरण-
 कारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२ पटिवकोसति ।
 तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । 5
 अथ खो भिक्खुनीसङ्घो – “थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति चण्डकाळि
 भिक्खुनि आपत्तिया अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं
 करणीयं तीरेत्वा पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि^३ । चण्डकाळी भिक्खुनी
 थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि^४ न पादोदकं
 पादपीठं पादकथलिकं^५ उपनिक्खिपि; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि 10
 न पानीयेन^६ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनि एतद-
 वोच – “किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि न
 पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपि; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं
 पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एवं हेतं, अय्ये, होति यथा तं अना-
 थाया” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा” ति ? “इमा मं, अय्ये, भिक्खु- 15
 नियो – “अयं अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि इमिस्सा काचिं पतिवत्ता” ति,
 आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिसू” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “बाला एता
 अव्यत्ता^७ एता नेता^८ जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्म-
 सम्पत्तिं वा ति, चण्डीकता गणं परिभासि”^९ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या 20
 थुल्लनन्दा चण्डीकता गणं परिभासिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासी ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

R. 310

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

१. चण्डकाली – सी०, स्या० रो०, । २. करियमाने – रो०; कयिरमाने – स्या०, सी० ।

३. पच्चागच्छि – सी० । ४. पञ्जापेसि – म० । ५. पादकथलिकं – सी०, म० । ६. पानीयेन – रो० ।

७. कोचि – स्या०, रो० । ८. अव्यत्ता – सी० । ९. नेव – रो० । १०. परिभासति – स्या० ।

B. 408

भिक्षुनी चण्डीकता गणं परिभासिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२४२. “या पन भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासेय्य, पाचि-
5 त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२४३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चण्डीकता नाम कोधना वुच्चति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो^१ वुच्चति

10 परिभासेय्या ति ‘बाला एता अब्बत्ता एता नेता जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा’ ति परिभासति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सम्बहुला भिक्खुनियो वा एकं भिक्खुनिं वा अनुपसम्पन्नं वा परिभासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४४. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-
15 पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५४. चतुपञ्चासमपाचित्तियं

(निमन्तितस्सा^३ने)

(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु

२४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्खुनियो
निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता जातिकुलानि गन्त्वा
R. 311 एकच्चा भुञ्जिसु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
20 पटिविस्सके एतदवोच - “भिक्खुनियो मया अय्या सन्तप्पिता, एथ तुम्हे
पि सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहंसु - “किं त्वं, अय्य^३, अम्हे सन्तप्पे-
स्ससि ! या पि तया निमन्तिता ता पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चा

१. भिक्खुनिसङ्घो - म० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय - सो०, स्या० । ३. अय्ये - सी०;
अय्यो - रो०, म० ।

भुञ्जिसु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसू” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खियति विपाचेति – “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं घरे भुञ्जित्वा अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति, न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्जायन्तस्स खियन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति 5 विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 10 वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु –

२४६. “या पन भिक्खुनी निमन्तिता वा पवारिता वा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२४७. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

निमन्तिता नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेण भोजनेन निमन्तिता ।

पवारिता नाम असनं^१ पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हत्थपासे ठिता अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यागुं यामकालिकं सत्ताहकालिकं 20 यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

२४८. निमन्तिते* निमन्तितसञ्जा खादनीयं वा भोजनीयं वा

१. आसनं – सी०, स्या० ।

पाचित्तियं – ५४.

B. 410

खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिका खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्जा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स* ।

5

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४६. अनापत्ति अनिमन्तिता^१ अप्पवारिता, यागुं पिवति, सामिके अपलोकेत्वा भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं

(कुलमच्छेरे)

(१) कुलमच्छरिनीवत्थु

R. 312 10

२५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी सावत्थियं
अञ्जतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन अञ्जतरं कुलं तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुनि
भोजेत्वा एतदवोचुं — “अञ्जा पि, अय्ये, भिक्खुनियो आगच्छन्तू” ति ।
15 अथ खो सा भिक्खुनी, कथं हि नाम^२ भिक्खुनियो नागच्छेय्युं ति, भिक्खुनियो
उपसङ्गमित्वा एतदवोच — “अमुक्स्मि, अय्ये, ओकासे वाळा^३ सुनखा चण्डो
बलिबद्धो^४ चिक्खल्लो ओकासो । मा खो तत्थ अगमित्था” ति । अञ्जतरा
पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुनि
20 भोजेत्वा एतदवोचुं — “किस्स, अय्ये, भिक्खुनियो न आगच्छन्ती” ति ?
अथ खो सा भिक्खुनी तेसं मनुस्सानं एतमत्थं आरोचेसि । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सती
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायती ति ?
B. 411 “सच्चं, भगवा” ति ।

-. ‘निमन्तिते निमन्तितसञ्जा ... पाचित्तियस्स’ इति पाठो सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

१. निमन्तिता — म०, रो० । २. सी० पोत्यके नत्थि ; अय्या — स्या० । ३. वाला — स्या०, रो० ।

४. बलिबद्धो — सी० ; बलोबद्धो — रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे ० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे ० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२५१. “या पन भिक्खुनी कुलमच्छरिनी अस्स, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२५२. या पना ति या यादिसा ... पे ० ... भिक्खुनी ति ... पे ० ... ५
अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं ।

मच्छरिनी अस्सा ति कथं भिक्खुनियो नागच्छेय्युं ति भिक्खुनीनं सन्तिके कुलस्स अवण्णं भासति,^१ आपत्ति पाचित्तियस्स । कुलस्स वा सन्तिके 10
भिक्खुनीनं अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५३. अनापत्ति कुलं न मच्छरायन्ति सन्तं येव आदीनवं आचि-
क्खति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं .

(अभिक्खुकावासे वस्सुपगमने)

(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्थु

२५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे 15
वस्सं^२ वुत्था^३ सावत्थि अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं -
“कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था ? कच्चि ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “नत्थय्ये^३,
तत्थ भिक्खू; कुतो ओवादो इद्धो भविस्सती” ति ! या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ...पे ० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ती ति ...पे ० ... सच्चं किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे, वस्सं वसन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

R. 313

(२) पञ्जात्ति

B. 412

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

५ २५५. “या पन भिक्खुनी अभिक्खुके आवासे वस्सं वसेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अभिक्खुको नाम आवासो न सक्का होति ओवादाय वा संवासाय
१० वा गन्तुं । वस्सं वसिस्सामी ति सेनासनं पञ्जापेति^१ पानीयं परिभोजनीयं
उपट्ठापेति^२ परिवेणं सम्मज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सह अरुणुग्गमना
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५७. अनापत्ति वस्सुपगता^३ भिक्खू पक्कन्ता वा होन्ति विव्वन्ता
वा कालङ्कता^४ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
१५ काया ति ।

— ० —

§ ५७. सत्तपञ्जासमपाचित्तियं

(न पवारणे)

(१) वस्संवुत्थाभिक्खुनीवत्थु

R. 314

२५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामका-
वासे वस्सं वुत्था सावत्थियं अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं—
“कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था ; कत्थं भिक्खुसङ्घो पवारितो” ति ? “न मयं,
२० अय्ये, भिक्खुसङ्घं पवारेमा” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो वस्सं वुत्था
भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो

१. पञ्जापेति — म० । २. उपट्ठापेति — स्या०, म० । ३. वस्सुपगता — सी० । ४. काल-
कता — सी०, स्या० ।

वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२५६. “या पन भिक्खुनी वस्सं वुत्था उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेय्य दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं वुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं वुत्था । उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेस्सामि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५८. अट्टपञ्जासमपाचित्तियं

(न ओवावगमने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रो-
धारामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं^१ उपसङ्क-
मित्वा छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बग्गिया भिक्खु-
नियो एतदवोचुं — “एथाय्ये^२ ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं पि मयं, अय्ये,
गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बग्गिया इधेव आगन्त्वा^३ अम्हे
ओवदन्ती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न

१. भिक्खुनूपस्सयं — म० । २. एथाय्ये — सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि ।

गच्छिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

R. 315 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
ग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

B. 414 २६३. “या पन भिक्खुनी ओवादाय वा संवासाय वा न गच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्म ।

संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खाता' । ओवादाय वा
संवासाय वा न गच्छिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनिं न
15 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५६. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं

(उपोसथपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

२६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छन्ति
ओवादं पि न याचन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचि-
20 स्सन्ती' ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उपोसथं पि न
पुच्छन्ति ओवादं पि न याचन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो

उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२६७. “अन्वद्धमासं” भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासि-
सितब्बा^१ - उपोसथपुच्छकं च ओवादूपसङ्कमनं च । तं अतिक्कामेन्तिया 5
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६८. अन्वद्धमासं ति अनुपोसथिकं ।

B. 415

उपोसथो नाम द्वे उपोसथा - चातुद्दसिको च पन्नरसिको^३ च ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्मा । उपोसथं पि न पुच्छिस्सामि ओवादं
पि न याचिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२६९. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनिं
न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६०. सट्टिमपाचित्तियं

(पसाखगण्डभेदापन)

(१) पसाखगण्डवत्थु

२७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी पसाखे जातं
गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसि । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुनिं 15
दूसेतुं उपक्कमि । सा^४ विस्सरमकासि । भिक्खुनियो उपधावित्वा तं
भिक्खुनिं एतदवोचुं - “किस्स त्वं, अय्ये, विस्सरमकासी” ति ? अथ खो
सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी
पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

R. 316

(३) पड्डात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी

१. अन्वद्धमासं - स्या० । २. पच्चासीसितब्बा - म० । ३. पण्णरसिको - सी० । ४. सा
भिक्खुनी - स्या० ।

पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

२७१. “या पन भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं वा रुहितं वा अनप-
लोकेत्वा सद्धं वा गणं वा पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेय्य वा फालापेय्य वा
धोवापेय्य वा आलिम्पापेय्य वा बन्धापेय्य वा मोचापेय्य वा, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 416

२७२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

10

पसाखं नाम अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं ।

जातं ति तत्थ जातं ।

गण्डो नाम यो कोचि गण्डो ।

रुहितं नाम यं किञ्चि वणो^१ ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

15

सद्धो नाम भिक्खुनीसद्धो वुच्चति ।

गणो नाम सम्बहुला भिक्खुनियो वुच्चन्ति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो, न पेतो, न तिरच्छानगतो,
विञ्जू पटिबलो दूसेतुं ।

सद्धि ति एकतो ।

20

एकेना ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

R. 317

२७३. भिन्दा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्ने आपत्ति
पाचित्तियस्स । फालेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । फालिते आपत्ति
पाचित्तियस्स । धोवा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोविते^२ आपत्ति
पाचित्तियस्स । आलिम्पा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । लित्ते
आपत्ति पाचित्तियस्स । बन्धाही^३ ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
बद्धे^४ आपत्ति पाचित्तियस्स । मोचेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
मुत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. रुहितं - म० । २. वणं - स्या०, म० । ३. धोते - स्या०, रो० । ४. बन्धा - सी० ।
५. बन्धे - सी०, स्या० ।

२७४. अनापत्तिं अपलोकेत्वा भेदापेति वा फालापेति वा धोवापेति वा आलिम्पापेति वा बन्धापेति वा मोचापेति वा, या काचि विञ्जू दुतियिका^१ होति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* आरामवग्गो छट्ठो ।

— ० —

§ ६१. एकसट्टिमपाचित्तियं

(गम्भिनीवुट्ठापने)

(१) गम्भिनीभिक्षुनीवत्थु

२७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गम्भिनि वुट्ठा- 5
पेन्ति । सा^२ पिण्डाय चरति^३ । मनुस्सा एवमाहंसु — “देथय्याय^४ भिक्खं,
गरुभारा अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
नाम भिक्षुनियो गम्भिनि वुट्ठापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम 10
भिक्षुनियो गम्भिनि वुट्ठापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो गम्भिनि वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 417

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो गम्भिनि वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — 15

२७६. “या पन भिक्षुनी गम्भिनि वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२७७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

गम्भिनी नाम आपन्नसत्ता वुच्चति । वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

१. दुतिया — स्या० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति—

आरामक्कोस चण्डी च भुञ्जेय्य कुलमच्छरी ।

वस्सपन्नारणो वादा द्वे धम्मा पसाखेन चा ति ॥

२. ता — सी० । ३. चरन्ति — सी० । ४. देथाय्याय — म० ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स^१ ।

- 5 २७८. गब्भिनिया गब्भिनिसञ्जा^२ बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्ति-
यस्स । गब्भिनिया वेमतिका बुद्धापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । गब्भिनिया
R. 318 अगब्भिनिसञ्जा^३ बुद्धापेति, अनापत्ति । अगब्भिनिया गब्भिनिसञ्जा,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अगब्भिनिया वेमतिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अगब्भिनिया
अगब्भिनिसञ्जा, अनापत्ति ।

- 10 २७९. अनापत्तिं गब्भिनिं अगब्भिनिसञ्जा बुद्धापेति, अगब्भिनिं
अगब्भिनिसञ्जा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६२. बासट्टिमपाचित्तियं

(पायन्तीबुद्धापने)

(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु

B. 418

२८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापेन्ति ।
सा पिण्डाय चरति । मनुस्सा एवमाहंसु — “देथय्याय भिक्खं, सदुत्ति-
15 यिका” अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षु-
20 नियो पायन्ति बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
पायन्ति बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...

१. पाचित्तियस्स — सी० । २. गब्भिनीसञ्जा — सी०, स्या०, रो० । ३. अगब्भिनी-
सञ्जा — सी०, स्या०, रो० । ४. सदुत्तिया — स्या० ।

एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

२८१. “या पन भिक्खुनी पायन्ति वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२८२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पायन्ती नाम माता वा होति^१ धाती^१ वा ।

5

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिशे-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

२८३. पायन्तिया पायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पायन्तिया वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा^२ वुट्ठापेति, अनापत्ति । अपायन्तिया पायन्तिसञ्जा, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अपायन्तिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अपायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा, अनापत्ति ।

15

२८४. अनापत्ति पायन्ति अपायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, अपायन्ति
अपायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 419

§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं

(असिक्खितसिक्खावुट्ठापने)

(१) छधम्मसिक्खावत्थु

२८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेन्ति । ता बाला होन्ति अव्यत्ता 20
न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं

R. 319

- किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं
सिक्खमानं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असि-
क्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
5 पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -
“अनुजानामि, भिक्खवे, सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय सिक्खमानाय सङ्घं
उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं
निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा
10 इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना । सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचित्त्वा । ततियं पि याचित्त्वा ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो-

२८६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय सिक्खमाना सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं याचति ।
15 यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

B. 420

- “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
सिक्खमाना सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो
इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं देति ।
20 यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स ; यस्सा नखमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

२८७. सा सिक्खमाना एवं वदेही ति वत्तब्बा - “पाणातिपाता
25 वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^१ समादानं समादियामि । अदिन्नादाना
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^२ समादानं समादियामि । अब्रह्मचरिया
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^३ समादानं समादियामि । मुसावादा
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^३ समादानं समादियामि । सुरामेरय-
मज्जप्पमादट्ठाना^३ वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^३ समादानं समादि-

१. सिक्खासम्मुति - स्या० । २. अवीतिकम्म - सी०, स्या० । ३. सुरामेरयमज्जप्पमा-
दट्ठाना - सी०, स्या०, रो० ।

यामि । विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिककम्म समादानं समादियामी” ति ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय '...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि सन्तु —

२८८. “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं 5
सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२८९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा 10 R. 320
कुपिता ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 421

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

२९१. अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं
वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६४. चतुसट्ठिमपाचित्तियं

(असम्मतं वुट्ठापने)

(१) वुट्ठानसम्मुतिवत्थु

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
 धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ति । भिक्खुनियो
 एवमाहंसु – “एथ, सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना
 5 अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु – “न मयं, अय्ये, सिक्ख-
 माना । भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
 ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
 छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ती ति
 ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
 10 सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे,
 भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन
 असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
 विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

15 “अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय
 सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय द्वे
 वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा
 B. 422 एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
 R. 321 अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो – ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
 20 अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं वुट्ठान-
 सम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
 व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो –

२६३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
 अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं वुट्ठान-
 25 सम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि
 छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा
 जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिया दानं, 5 सा तुण्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं ; खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर- 10
ताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

२६४. “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 15

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

B. 423

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मता नाम जत्तिदुत्तियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, 20
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

२६६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

धम्मकम्मे वेमत्तिका वुट्ठापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।, अथम्मकम्मे अथम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६७. अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन सम्मतं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६५. पञ्चसट्ठिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सवुट्ठापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु

२६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहि-
गतं^१ वुट्ठापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय
डंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं^२ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं ।
उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनागं दुक्खानं तिब्बानं^३ खरानं कटुकानं असातानं
अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका^४ होन्ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

B. 424, 15
R. 322

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेस्सन्ति ! ऊनद्वादसवस्सा^५, भिक्खवे, गिहि-
गता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवाता-
तपसिरिसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारी-
रिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाण-
हरानं अनधिवासकजातिका होति । द्वादसवस्सा च खो, भिक्खवे, गिहिगता
क्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरि-
सपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं

१. गिहीगतं — सी० । २. डंसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सानं — म० । ३. तिप्पानं — सी० ।
४. अनधिवासिकजातिका — सी० । ५. ऊनद्वादसवस्सानि — सी० ।

वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

२६६. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं बुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

5

(३) विभङ्गो

३००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

बुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

10

बुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०१. ऊनद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा बुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनद्वादसवस्साय वेमतिका बुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्जा बुट्ठापेति, अनापत्ति ।

15

परिपुण्णद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्साय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

B. 425

20

३०२. अनापत्ति ऊनद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुट्ठापेति, परिपुण्णद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६६. छसट्ठिमपाचिरि यं

(आसोक्खतासक्खावुट्ठापे)

(१) असिक्खितसिक्खावत्थु

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुट्ठापेन्ति । ता बाला

25

होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
5 परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा
R. 323 10 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा
15 एवमस्स वचनीयो – ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं^१ याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं ति याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्घो जापेतब्बो –

B. 426

३०४. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य ।
20 एसा जति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।
25

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

“सा परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता एवं वदेही ति वत्तब्बा —‘पाणा-
तिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म’ समादानं’ समादियामि ... पे० ... 5
विकालभोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादि-
यामी” ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहत्वा दुब्भर-
ताय^१ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३०५. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं^३ द्वे वस्सानि 10
छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३०६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

15

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न, दिन्ना होति, दिन्ना वा
सिक्खा कुपिता ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये- 20 B. 427
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति^२, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१-१. अवीतिकम्मसमादानं — सी०, स्या० । २. दुब्भरताय — सी० । ३. गिहीगतं — सी० ।
४. सी०, स्या० पोत्यकेसु नस्थि ।

अधम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०८. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ६७. सत्तसट्ठिमपाचित्तियं

(असम्मत्तबुद्धापने)

(१) बुद्धानसम्मत्तवत्थु

३०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मत्तं बुद्धापेत्ति ।
भिक्खुनियो एवमाहंसु — “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं
आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु — “न मयं,
अय्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन
असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परि-
पुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन अस-
म्मत्तं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे... कथं
हि नाम भिक्खवे भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पस-
न्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

B. 428

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि

- छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मत्तिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे,
दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं
पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता
द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा, सङ्घं बुद्धानसम्मत्तिं याचामी’ ति ।
दुतियं पि याचित्त्वा । ततियं पि याचित्त्वा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटि-
बलाय सङ्घो जापेत्तब्बो ।

R. 324

३१०. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-
सिक्खा सङ्खं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थ-
न्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-
सिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

5

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्खं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

10

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

15

(२) पञ्जत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

३११. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 429

20

(३) विभङ्गो

३१२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

25

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मता नाम जत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुट्टापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

- 5 ३१३. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुट्टापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका बुट्टापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुट्टापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

३१४. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन सम्मतं बुट्टापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

§ ६८. अट्ठसट्ठिमपाचित्तियं (सहजीविनीअननुगणहे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

३१५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि
B. 430 बुट्टापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हाति न अनुगण्हापेति । ता बाला होन्ति
अव्यत्ता ; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
R. 325 थुल्लनन्दा सहजीविनि बुट्टापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हिस्सति न अनु-
20 गण्हापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
सहजीविनि बुट्टापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हाति न अनुगण्हापेती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनि बुट्टापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगण्हिस्सति न अनुग-
25 ण्हापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,

भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

३१६. “या पन भिक्षुनी सहजीविनि वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगणहेय्य न अनुगगणहापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

5

सहजीविनी नाम सद्विविहारिनी वुच्चति ।

वुट्ठापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

नेव अनुगगणहेय्या ति न सयं अनुगगणहेय्य उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया ।

10

न अनुगगणहापेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य द्वे वस्सानि नेव अनुगगणहिस्सामि न अनुगगणहापेस्सामी ति धुरं निविस्सत्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१८. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ६६. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं

(वुट्ठापितपवत्तिनीअननुबन्धने)

(१) वुट्ठापितपवत्तिनीवत्थु

३१९. तेन समयेन वुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनिं
द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
वा अकप्पियं वा । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे
वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो
वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

15

B. 431

20

(२) पञ्जति

विगरहि वुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्प-

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिंसन्तु -

R. 326

३२०. “या पन भिक्खुनी बुद्धापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

5 ३२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

बुद्धापितं ति उपसम्पादितं ।

पवत्तिनी नाम उपज्झाया वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

10 नानुबन्धेय्या ति न सयं^१ उपदुहेय्य ।

द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

३२२. अनापत्ति उपज्झाया^२ बाला वा होति अलज्जिनी वा, गिला-
नाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(अवूपकासे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

15 ३२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं
बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेति^३ न वूपकासापेति^३ । सामिको अग्गहेसि । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -

B. 422 20 कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सहजीविनिं बुद्धापेत्वा नेव वूपका-
सेस्सति न वूपकासापेस्सति, सामिको अग्गहेसि ! सचायं भिक्खुनी
पक्कन्ता अस्स, न च सामिको गणहेय्या ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेसि^४ न वूपकासापेसि^४,
सामिको अग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी० पौत्थके नत्थि । २. उपज्झा - रो० । ३-३. वूपकासेसि न वूपकासापेसि - सी०,
रो० । ४ - ४. वूपकासेसि न वूपकासापेसि - स्या० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेस्सति न वूपकासापेस्सति,
सामिको अग्गहेसि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३२४. “या पन भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेय्य 5
न वूपकासापेय्य अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

बुद्धापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

नेव वूपकासेय्या ति न सयं वूपकासेय्य ।

न वूपकासापेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य ।

नेव वूपकासेस्सामि न वूपकासापेस्सामि^१ अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि
पी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुत्तियिकं भिक्खुनिं न 15
लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

गम्भिनिवग्गो^१ सत्तमो* ।

§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(कुमारिभूताबुद्धापने)

(१) ऊनवीसतिवस्सकुमारीवत्थु

३२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं
कुमारिभूतं^१ बुद्धापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय

B. 433

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. गम्भिनीवग्गो - सी०, स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं
उद्दानं दिस्सति-

गम्भि पायन्ति छ धम्मे असम्मत्तूनद्वादस ।

परिपुणञ्च सङ्गेन सहबुद्धा छ पञ्च च ॥

३. कुमारीभूतं - स्या० ।

पाचित्तियं-५७.

पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचन-
पथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं^१ खरानं कटुकानं
असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका होन्ति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
5 भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेस्सन्ति ! ऊनवीसतिवस्सा, भिक्खवे,
10 कुमारिभूता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अनधिवा-
सकजातिका होति । वीसतिवस्सा च खो, भिक्खवे, कुमारिभूता खमा होति
सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु –
15 ३२८. “या पन भिक्खुनी ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनवीसतिवस्सा नाम अप्पत्तवीसतिवस्सा ।

20 कुमारिभूता नाम सामणेरी^२ वुच्चति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
25 त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३०. ऊनवीसतिवस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्साय वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसति-

वस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

३३१. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, परिपुण्ण-वीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 5

— 0 —

§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं

(कुमारिभूतावुट्ठापने)

(१) छसिक्खासम्मुतिवत्थु

३३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं
कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेन्ति । ता
बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झार्यान्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं 10
हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे ०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खित-
सिक्खं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारि- 15
भूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि —

“अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं दातुं । एवं च पन भिक्खवे दातब्बा । ताय 20
अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्घं करित्वा
भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो — ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारि-
भूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं

पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो -

B. 435

३३३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

“सा अट्टारसवस्सा कुमारिभूता एवं वदेही ति वत्तब्बा-‘पाणातिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिककम्म’ समादानं’ समादियामि ... पे०... विकाल-भोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिककम्म समादानं समादियामी” ति ।

(२) पञ्जज्जति

अथ खो भगवा तां भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भ-
२० रताय^१ ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु-

३३४. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३३५. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

२५ परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परि-
येसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि 5
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 436

३३६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति' पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३३७. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

— ० —

४ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं

(असम्मताबुद्धापने)

(१) बुद्धानसम्मतिवत्थु

३३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं
कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धा-
पेन्ति । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ,
इमं आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु — 20
“न मयं, अय्ये, सिक्खमाना; भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि-
तसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि- 25

तसिक्खं सङ्घेन असम्मत्तं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नामं, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मत्तं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहित्वा

B. 437

5 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा
10 भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो -

15 ३३६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

20 “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
25 वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जात्ति

30

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-

ताय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३४०. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 438

(३) विभङ्गो

३४१. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 5 R.329
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

10

असम्मता नाम अत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

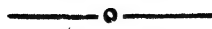
वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, 'आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४३. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन' सम्मतं' वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-कम्मिकाया ति ।

25

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवस्सावुट्ठापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सावत्थु

३४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठा-
पेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । सद्धि-
विहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं
५ वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
१० ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –
३४५. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४६. या पना त्ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१५ ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२० गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४७. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं
(असम्मताबुद्धापने)

(१) बुद्धापनसम्मुतिबत्थु

३४८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
सङ्घेन असम्मता बुद्धापेन्ति । ता बाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
वा अकप्पियं वा । सद्धिविहारिनियो पि बाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति
कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झा- 5
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
सङ्घेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, 10
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि –

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
पनसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादस-
वस्साय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ 15
भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो – ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं बुद्धा-
पनसम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
सा भिक्खुनी सङ्घेन परिच्छिन्दितब्बा^२ – “व्यत्तायं” भिक्खुनी लज्जिनी”
ति । सचे बाला च होति अलज्जिनी च, न दातब्बा । सचे बाला होति 20
लज्जिनी, न दातब्बा । सचे व्यत्ता होति अलज्जिनी, न दातब्बा । सचे
व्यत्ता च होति लज्जिनी च, दातब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्ताय
भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो –

३४९. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्ण-
द्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं बुद्धापनसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, 25

१. बुद्धापनसम्मुति – स्या० । २. बुद्धानं – सी० । ३. परिच्छिन्दितब्बा – रो० । ४.
व्यत्तासि – सी० ।

सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मतिं ददेय्य ।
एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा
भिक्खुनी सङ्खं वुट्ठापनसम्मतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादस-
वस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-
माय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मतिया दानं, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठा-
पनसम्मति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जात्ति

B. 441 10

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुब्भरताय' ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु -

३५० “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खन असम्मता
वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

15

३५१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

असम्मता नाम जत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठापनसम्मति न दिन्ना होति ।

R. 331

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

20

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५३. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खेन सम्मता वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं

(खीयनधम्मापज्जने)

(१) चण्डकाळीवुट्ठापनसम्मृतिवत्थु

३५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी' भिक्खुनी भिक्खुनी-
सङ्घं^१ उपसङ्कमित्वा वुट्ठापनसम्मृतिं याचति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो
चण्डकाळिं भिक्खुनिं परिच्छिन्दित्वा^२ — “अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना”
ति, वुट्ठापनसम्मृतिं न अदासि । चण्डकाळी भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणि ।
तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीनं वुट्ठापनसम्मृतिं 10
देति । चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति^३ विपाचेति — “अहमेव
नून वाला, अहमेव नून^४ अलज्जिनी; यं सङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीनं वुट्ठा-
पनसम्मृतिं देति, मय्हमेव न देती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी — ‘अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना’ ति वुच्चमाना ‘साधू’ ति 15
पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं^५ आपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, ‘चण्डकाळी भिक्खुनी अलं ताव ते अय्ये वुट्ठापितेना’ ति
वुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^६ पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20
भिक्खुनी — ‘अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना’ ति वुच्चमाना ‘साधू’ ति पटि-
स्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं

१. चण्डकाली — सी०, स्या०, रो० । २. भिक्खुनिसङ्घं — म० । ३. परिच्छित्वा —
रो० । ४. खीयति — सी०, स्या०, रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६. खीयधम्मं —
रो० । ७. पटिस्सुणित्वा — सी० ।

वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

३५५. “या पन भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति वुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जेय्य, 5 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना ति अलं ताव ते, अय्ये, उपसम्पादितेन । ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जति, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स ।

३५७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं खिय्यति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(अबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

३५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा सिक्खमाना थुल्ल-
15 नन्दं भिक्खुनिं उपसङ्गमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं
सिक्खमानं - “सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी” ति
वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना
भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
20 सिक्खमानं - ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’
ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं - ‘सचे मे त्वं, अय्ये,
चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय
उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 443,
R. 332

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं — ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

5

३५९. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं — ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

10

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सचे मे त्वं अय्ये चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव बुद्धापेय्या ति न सयं बुद्धापेय्य ।

15

न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 444

३६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

20

— ० —

§ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं

(अबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा सिक्खमाना थुल्लनन्दं भिक्खुनिं उपसङ्कमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्खमानं एतदवोच — “सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धा-

R. 333

- पेस्सामी” ति वत्वा, नेव वुट्ठापेति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एत्तमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि
- 5 एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति वत्वा, नेव वुट्ठापेस्सति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति वत्वा, नेव वुट्ठापेति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- 10 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति वत्वा, नेव वुट्ठापेस्सति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—
- 15 ३६३. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – ‘सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी’ ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव वुट्ठापेय्य न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 445

(३) विभङ्गो

३६४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- 20 सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा । सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससी ति द्वे संवच्छरानि उपट्ठहिस्ससि ।
- एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।
सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।
- 25 नेव वुट्ठापेय्या ति न सयं वुट्ठापेय्य ।
- न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव वुट्ठापेस्सामि न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७६. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(पुरिससंसद्वावुट्ठापने)

(१) चण्डकाळीवुट्ठापनवत्थु

३६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिससंसद्वं
कुमारकसंसद्वं चण्डिं सोकावासं चण्डकाळिं^१ सिक्खमानं वुट्ठापेति । या ता 5
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पुरिससंसद्वं कुमारकसंसद्वं चण्डिं सोकावासं
चण्डकाळिं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पुरिससंसद्वं कुमारकसंसद्वं चण्डिं सोकावासं चण्डकाळिं सिक्ख-
मानं वुट्ठापेसी^१ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खव, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी पुरिससंसद्वं कुमारकसंसद्वं चण्डिं सोकावासं चण्डकाळिं सिक्खमानं
वुट्ठापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, 15
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — •

३६७. “या पन भिक्खुनी पुरिससंसद्वं कुमारकसंसद्वं चण्डिं सोका- 15
वासं सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरिसो नाम पत्तवीसतिवस्सो ।

कुमारको नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो ।

संसद्वा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसद्वा ।

चण्डी नाम कोधना वुच्चति ।

१. सोकवस्सं — सी०; सोकावस्सं — स्या० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. वुट्ठापेती —

सोकावासा नाम परेसं दुक्खं उप्पादेति, सोकं आविसति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स; गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३६६. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ८०. असीतिमपाचित्तियं

(अननुज्जाताबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

- 10 ३७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी मातापितूहि पि
सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेति । मातापितरो पि सामिको पि
B. 447 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
अम्हेहि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो
15 मातापितूनं पि सामिकस्स पि उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं
बुद्धापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी,
मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेती ति ? “सच्चं,
20 भगवा” ति ।

(२) पज्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

ञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

मातापितरो नाम जनका वुच्चन्ति ।

सामिको नाम येन परिगगहिता होति ।

5

अननुञ्जाता ति अनापुच्छा ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

३७३. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, अपलोकेत्वा बुद्धापेति, उम्म-
त्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(पारिवासिकछन्ददानेन बुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय देवदत्तपक्खगमनवत्थु

३७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवासे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “सिक्खमानं बुद्धा-
पेस्सामी” ति थेरे भिक्खू सन्निपातेत्वा पहूतं खादनीयं भोजनीयं पस्सित्वा —
“न तावाहं, अय्या, सिक्खमानं बुद्धापेस्सामी” ति थेरे भिक्खू उय्योजेत्वा
देवदत्तं कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं^१ खण्डदेविया पुत्तं समुद्दत्तं सन्निपातेत्वा
सिक्खमानं बुद्धापेसि^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पारिवासिक-
छन्ददानेन^३ सिक्खमानं बुद्धापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

B. 448

१. कटमोरकतिस्सकं — सी०, स्या०, रो० । २. बुद्धापेति — स्या० । ३. पारिवासिकछ-
न्ददानेन — स्या० ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं वुट्ठापेसी' ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं वुट्ठापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
5 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३७५. “या पन भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं वुट्ठा-
पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 336

पारिवासिकछन्ददानेना ति वुट्ठिताय परिसाय ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
15 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७७. अनापत्ति अवुट्ठिताय परिसाय वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं

(अनुवस्सं वुट्ठापने)

(१) अनुवस्सं वुट्ठापनवत्थु

20 ३७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेन्ति,
उपस्सयो न सम्मति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं
हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेस्सन्ति, उपस्सयो न सम्मती” ति !

B. 449

१. वुट्ठापेति - स्या० ।

अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ५
अनुवस्सं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३७६. “या पन भिक्खुनी अनुवस्सं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०... 10
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अनुवस्सं ति अनुसंवच्छरं ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्ति एकन्तरिकं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

१ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं

(द्वे वुट्ठापने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठा- 20
पेन्ति । उपस्सयो तथेव न सम्मति । मनुस्सा* तथेव उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ति !
उपस्सयो तथेव न सम्मती ” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं

B. 450

R. 337

*. एत्थ सी० पोत्थके ‘विहारचारिकं ग्राहिण्डन्ता पस्सित्वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति

उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३८३. “या पन भिक्खुनी एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेय्य, पाचिच्चित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एकं वस्सं ति एकं संवच्छरं ।

द्वे वुट्ठापेय्या ति द्वे उपसम्पादेय्य ।

- द्वे वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परि-
येसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
15 कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३८५. अनापत्तिं, एकन्तरिकं एकं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

*कुमारिभूतवग्गो अट्ठमो ।

— ० —

§ ८४. चतुरासीतिमपाचिच्चित्तियं

(छत्तुपाहनवारणे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

३८६. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तु-

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति -

कुमारी द्वे च सङ्खेन द्वादसा सम्मतेन च ।

अलं चीवर द्वे वस्सं संसट्ठा सामिकेन च ।

परिवासिकानुवस्सं दुवे वुट्ठापनेन चा ति ॥

पाहनं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति^१, सेय्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो 5 छत्तुपाहनं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — 10
 “या पन भिक्खुनी छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।
 एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति - गिलाने

३८७. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया छत्तुपाहनं । एवं 15 च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —
 ३८८. “या पन भिक्खुनी अगिलाना छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३८९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 20
 अगिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं^२ फासु होति ।
 गिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति ।
 छत्तं नाम तीणि छत्तानि — सेतच्छत्तं^३, किलञ्जच्छत्तं, पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं^४ सलाकबद्धं^५ ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

१. छत्तुपाहनं — सी० । २. छत्तुपाहना — सी० । ३. सेतच्छत्तं — रो० । ४. मण्डलबद्धं — स्या०, रो० । ५. स्या० पोथ्यके नत्थि ।

३६०. अगिलाना अगिलानसञ्जा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना वेमटिका छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 452

छत्तं धारेति न उपाहनं, आपत्ति दुक्कटस्स । उपाहनं धारेति न छत्तं, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।

३६१. अनापत्ति गिलानाय, आरामे आरामूपचारे^१ धारेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं

(यानगमने)

(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
15 खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
20 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

R. 339

“या पन भिक्षुनी यानेन यायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति — गिलाने

३६३. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी गिलाना होति,

१. आरामुपचारे — स्या०, रो० ।

न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्षवे, गिलानाय भिक्षुनियो यानं । एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३६४. “या पन भिक्षुनी अगिलाना यानेन यायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 453

(४) विभङ्गो

३६५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... 5

अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम सक्कोति पदसा गन्तुं ।

गिलाना नाम न सक्कोति पदसा गन्तुं ।

यानं नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की ।

यायेय्या ति सकिं पि यानेन^१ यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

३६६. अगिलाना अगिलानसञ्जा यानेन यायति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । अगिलाना वेमतिका यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलाना गिलानसञ्जा यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति । 15

३६७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं

(सङ्घाणोधारेण)

(१) सङ्घाणोवत्थु

३६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी अञ्जतरिस्सा
इत्थिया कुलूपिका होति । अथ खो सा इत्थी^२ तं भिक्षुनि एतदवोच — 20
“हन्दाय्ये”, इमं सङ्घाणि अमुकाय नाम इत्थिया देही” ति । अथ खो सा
भिक्षुनी — “सचाहं पत्तेन आदाय गच्छामि विस्सरो मे भविस्सती” ति
पटिमुञ्चित्वा अगमासि । तस्सा रथिकाय^४ सुत्तके छिन्ने विप्पकिरियिंसु ।

१. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. इत्थि—रो० । ३. हन्दाय्ये—सी०, स्या०, रो० ।

४. रथियाय—सी०, स्या०, रो० ।

B. 454

मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो सङ्घाणि धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो^२” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या

R. 340

ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 5 कथं हि नाम भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेसी^३” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

10

३६६. “या पन भिक्खुनी सङ्घाणि धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
 अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सङ्घाणि नाम या काचिं कटूपगा ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

४०१. अनापत्ति आबाधपच्चया^३ कटिसुत्तकं धारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(अलङ्कारधारणे)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो इत्था-
 लङ्कारं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
 20 नाम भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगि-
 नियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय-
 न्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति

१-१. गिही कामभोगिनियो - सी०; गिहिकामभोगिनियो - रो० । २. धारेती - स्या० ।

३. आबाधपच्चया - सी०, स्या०, म० ।

खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

5 B. 455

४०३. “या पन भिक्खुनी इत्थालङ्कारं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

10

इत्थालङ्कारो नाम सीसूपगो गीवूपगो हत्थूपगो पादूपगो कटूपगो ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४०५. अनापत्ति आवाधपच्चयां, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं

(गन्धवण्णकनहाने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

४०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनान्ध- पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

15 R. 341

20

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि-
सन्तु -

५ ४०७. “या पन भिक्खुनी गन्धवण्णकेन नहायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 456

गन्धो नाम यो कोचि गन्धो ।

वण्णकं नाम यं किञ्चि वण्णकं ।

10 नहायेय्या ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४०९. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

§ ८९. ऊननवुत्तिमपाचित्तियं

(वासितकपिञ्जाकनहाने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४१०. तेन समयेम बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासित-
केन पिञ्जाकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
“कथं हि नाम भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
20 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया

भिक्षुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिस्सन्तु -

४११. “या पन भिक्षुनी वासितकेन पिञ्जाकेन नहायेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

5

(३) विभङ्गो

४१२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

वासितकं नाम यं किञ्चि गन्धवासितकं ।

पिञ्जाकं नाम तिलपिटुं वुच्चति ।

नहायेया ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति 10
पाचित्तियस्स ।

४१३. अनापत्ति आबाधप्पच्चया, पकतिपिञ्जाकेन नहायति,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 452

१ ६०. नवुत्तिमपाचित्तियं

(परिमहापने)

(१) भिक्षुनीवत्थु

४१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महा- 15
पेन्ति पि परिमहापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया
उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो”
ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति 20
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महापेस्सन्ति
पि परिमहापेस्सन्ति पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो
भिक्खुनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 342

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षु-

नियो' भिक्खुनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे,
अपसन्नानं वा पसादाय ... पे० !. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

४१५. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य
5 वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 परिमहापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 458

४१७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

§ ६१ - ६३. पाचित्तियानि

(उम्महापने परिमहापने)

(१) परिमहापनवत्थु

४१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सिक्खमानाय
15 उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ... पे० ... सामणेरिया उम्महापेन्ति पि
परिमहापेन्ति पि ... पे० ... गिहिनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ।
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्जायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परि-
महापेस्सन्ति पि, सेय्यथापि गिहिनियो^२ कामभोगिनियो^३” ति ! अस्सोसुं
20 खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति
पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेन्ति
पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 343

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. उम्बट्टापेति - सी० । ३-३. गिहिकामभोगिनियो - रो०;
गिही कामभोगिनियो - सी० ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्वापेस्सन्ति पि परिमद्वापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिस्सन्तु -

४१६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानाय’ ... पे० ... सामणेरिया 5
...पे०’... गिहिनिया उम्मद्वापेय्य वा परिमद्वापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२०. या पत्ता ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरी’ नाम दससिक्खापदिका ।

10

गिहिनी नाम अगारिनी वुच्चति ।

उम्मद्वापेय्य वा ति उम्मद्वापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 459

परिमद्वापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्म-काया ति ।

15

४६४. चतुनवृत्तिमपाचित्तियं

(अनापुच्छानिसीदने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जंतवन अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा 20
आसने निसीदन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१-१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि; सामणेरिया गिहिनिया - रो० । २. सामणेरा - सी० । ३. उब्बट्टापेति - सी० । ४. आवाधप्पच्चया - स्या०; आवाधप्पच्चया - रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिस्सन्तु -

- ५ ४२३. “या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्स पुरतो ति उपसम्पन्नस्स पुरतो ।

- 10 अनापुच्छा ति अनपलोकेत्वा ।

आसने निसीदेय्या ति अन्तमसो छमायं^१ पि निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- B. 460 ४२५. अनापुच्छते अनापुच्छतसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छते वेमतिका आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्ति-
R. 344 15 यस्स । अनापुच्छते आपुच्छितसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

आपुच्छते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

४२६. अनापत्ति आपुच्छा आसने निसीदति, गिलानाय, आपदासु,
20 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६५. पञ्चनवुत्तिमपाचित्तियं

(अनोकासकतपञ्चपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्चं पुच्छन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम

भिक्षुनियो अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्षवे, भिक्षुनियो अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छन्ती ति ? “सच्चं.
भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा 5
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

४२८. “या पन भिक्षुनी अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति । 10

अनोकासकतं ति अनापुच्छा । भिक्षुं ति उपसम्पन्नं ।

पञ्हं पुच्छेय्या ति सुत्तन्ते ओकासं कारापेत्वा विनयं वा अभिधम्मं
वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । विनये ओकासं कारापेत्वा सुत्तन्तं वा
अभिधम्मं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अभिधम्मे ओकासं कारापेत्वा
सुत्तन्तं वा विनयं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

४३०. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्जा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 461

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति । 20

४३१. अनापत्ति ओकासं कारापेत्वा पुच्छति, अनोदिस्स ओकासं
कारापेत्वा यत्थ कत्थचि पुच्छति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६६. छनवृत्तिमपाचित्तियं

(असङ्खच्छिकागामपविसने)

(१) वातमण्डलिकावत्थु

४३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी असङ्क-

R. 365

च्छिका' गामं पिण्डाय पाविसि । तस्सा रथिकाय^१ वातमण्डलिका सञ्जा-
टियो उक्खिपिसु । मनुस्सा उक्कुट्ठिं अकंसु - "सुन्दरा' अय्याय थनुदरा"^२
ति । सा भिक्खुनी तेहि^३ मनुस्सेहि उप्पण्डियमाना^४ मङ्कु अहोसि । अथ
खो सा भिक्खुनी उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता
5 भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसिस्सती^५ ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पाविसी^६ ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
10 असङ्कच्छिका गामं पविसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

४३३. "या पन भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसेय्य, पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 462

४३४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

असङ्कच्छिका ति विना सङ्कच्छिकं^७ ।

सङ्कच्छिकं नाम अधक्खकं उव्वभनाभि, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।

गामं पविसेय्या ति परिक्खत्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया^८

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खत्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया
20 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३५. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय^९, नट्टचीवरिकाय, गिलानाय,
अस्सतिया^{१०}, अजानन्तिया, आपदासु^{११}, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

छत्तुपाहनवग्गो^{१२} नवमो ।

— ० —

१. असंकच्छिका - रो०; असङ्कच्छिका - सी०; असंकच्छिका - म० । २. रथियाय - सी०
स्या०, रो० । ३. सुन्दरो - सी०, स्या०, रो० । ४. थनुदरो - सी०, स्या०; तनुदरो - रो० । ५. स्या०,
रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. उप्पण्डियमाना - स्या० । ७. पविसिस्सती - सी० । ८. पविसती -
स्या० । ९. संकच्छिकं - रो०; संकच्छिकं - सी०, म० । १०. अतिक्कमन्तिया - स्या० ।
११. अच्छिन्नचीवरीकाय - सी० । १२. असतिया - सी०, स्या०, रो० । १३. सी० पोत्थके
नत्थि । १४. छत्तवग्गो - रो०; छत्तुपाहनवग्गो - सी० ।

४३६. * उद्दिष्टा खो, अय्यायो, छसट्टिसताः पाचित्तिया धम्मा । तत्था-
य्यायो पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ
परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेतथा-
य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

खुद्दकं समत्तं ।

पाचित्तियकण्डं निद्धितं ।

—:०:—

*. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति —

छत्तं यानञ्च सङ्घाणी लङ्कारागन्ध पिञ्जाका ।
भिक्षुनी सिक्खमाना च साम्णेरा गिह्ठीनिया ।
अनापुच्छा अनोकासा असङ्कच्चिकाय तेरसा ति ॥

वग्गुद्दानं

लसुणं अन्धकारञ्च नग्गा तुवट्टकेन च ।
चित्ताराम गम्भिनी च कुमारी छत्तुपाहना ति ॥

‡ एत्थ कङ्कावित्तरणियं अयं वण्णना दट्टब्बा—

इतो परं मुसावादवग्गादिसु सत्तसु वग्गेसु भिक्षुपातिमोक्खवण्णनायं वुत्तनयेनेव विनिच्छयो
वेदितब्बो ति ।

सोळसवग्गो

उद्दिष्टा खो अय्यायो छसट्टिसता पाचित्तिया धम्माति भिक्षू आरम्भ पञ्जात्ता साधारणा सत्तति
असाधारणा छन्नवुती ति । एवं छसट्टिसता सेसं सब्बत्थ वुत्तानयेवा ति ।

तत्रायं सङ्खेपतो असाधारणसिक्खापदेसु समुद्दानविनिच्छयो गिरग्गसमज्जा चित्तागार सिक्खा-
पदं सङ्घाणी इत्थालङ्कारो गन्धवण्णको वासितपिञ्जाको भिक्षुणी आदीहि उम्मद्दपरिमद्दानानि
इमानि दस सिक्खापदानि अवित्तकानि अकुसलचित्तानि । अयं पनेत्थ अधिप्पायो विना पि चित्तेन
आपज्जितब्बता अचित्तकानि चित्ते पन सति अकुसलेनेव आपज्जितब्बता लोकवज्जानि चेव अकुसल-
चित्तानि च । अवसेसानि अचित्तकानि पञ्जात्तिवज्जानेव चोरिवुट्ठापनं गामन्तरं आरामसिक्खापदं
गम्भिनीवग्गे आदितो पट्ठाय सत्त कुमारीभूतवग्गे आदितो पट्ठाय पञ्च पुरिसादिसंसट्ठं परिवासियछन्द-
दानं अनुवस्सवुट्ठापनं एकन्तरिकवुट्ठापनन्ति इमानि एकूनवीसति सचित्तकानि पञ्जात्तिवज्जानि
अवसेसानि सचित्तकानि लोकवज्जानेवा ति ।

१. तत्थय्यायो — सी०, स्या०, रो० । २. खुद्दकं निद्धितं — सी०, रो०; पाचित्तिया
निद्धिता — स्या० ।

पाचित्तियं — ६१.

५. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' अट्ट पाटिदेसनीया

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाटिदेसनीयं

(सप्पिविज्जापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो सप्पि
विज्जापेत्वा भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं
हि नाम भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
5 मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्षवे, छब्बग्गिया^१, भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जन्ती ति ?
10 “सच्चं, भगवा” ति ।

“ (२) पठमपज्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु –

15 “या पन भिक्षुनी सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताया
भिक्षुनिया – ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपज्जि अस्सप्पायं पाटिदेसनीयं, तं
पटिदेसेमी” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पज्जातं होति ।

(३) अनुपज्जाते

२. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका

१. पनय्यायो सी०, स्या०, रो० । २. स्या० पोत्थके नत्थि ।

भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचुं — “कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति; इदानीं पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्ञापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानाय भिक्षुनिया सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

B. 464

R. 347

३. “या पन भिक्षुनी अगिलाना सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं तां भिक्षुनिया — ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी’” ति ।

(४) विभङ्गो

४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना न फासु होति ।

सप्पि नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि' वा' । येसं मसं कप्पति तेसं सप्पि ।

15

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

५. अगिलाना अगिलानसञ्ञा सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमत्तिका सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्ञा सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

20

गिलाना अगिलानसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ञा, अनापत्ति ।

६. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्ञापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, जातकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

25 B. 465

— ० —

१ २. दुतियादिपाटिदेसनीयानि

(तेलविज्जापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो तेलं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मधुं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०...फाणितं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मच्छं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मंसं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... खीरं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०... दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्षुनियो दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न रुचती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा

10 ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षुनियो दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया

15 भिक्षुनियो दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

“या पन भिक्षुनी दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताया भिक्षुनिया – ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी” ति ।

20 एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति

८. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचुं – “कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जिम्हा”, तेन नो फासु होति, इदानि पन भगवता पटिक्खत्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न

विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं
...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय, भिक्खुनिया दधि विञ्जापेत्वा
भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु –

६. “या पन भिक्खुनी अगिलाना तेलं” ...पे०... मधुं ...पे०... फाणितं
...पे०... मच्छं ... पे० ... मंसं ... पे० ... खीरं ... पे०’... दधि विञ्जापेत्वा 5
भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय भिक्खुनिया – ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपर्ज्जि
असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी” ति ।

R. 384

(४) विभङ्गो

१०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०...अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना दधिना फासु होति ।

10

गिलाना नाम यस्सा विना दधिना न फासु होति ।

तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डकतेलं^१ वसातेलं ।

मधु नाम मक्खिकामधु ।

फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं । •

मच्छो नाम ओदको वुच्चति ।

15

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।

खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा महिसखीरं^३ वा^३ येसं मंसं
कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन 20
भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

११. अगिलाना अगिलानसञ्जा दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, 25
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा अनापत्ति ।

B. 467

१-१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. एरण्डतेलं – स्या०, सी० । ३-३. माहिंसं
वा खीरं – सी०, रो०; महिसखीरं वा – स्या० ।

१२. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, जातकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाटिदेसनीया धम्मा । तत्थाय्यायो
 ५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुत्तियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
 सुद्धा” ? तत्तियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
 य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निद्धितं ।

— : ० : —

६. सेखियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' सेखिया धम्मा

उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन^१ समयेन छब्बगिगया भिक्खुनियो पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^२ निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती
निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभोगिनियो^४” ति ! अस्सोसुं खो 5
भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम छब्बगिगया भिक्खुनियो पुरतो^५ पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^६ निवा-
सेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिगया भिक्खुनियो पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेन्ती^७ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिगया
भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाण्मण्डलं पटिच्छा-
देन्तिया । या अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्ती निवासेति,
आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, आप-

१. पनय्यायो - सी०, स्या०, रो० । २. ओलम्बेन्ता - स्या०; ओलम्बेन्ता - सी०, रो० ।

३. गिहिकामभोगिनियो - रो०; गिही कामभोगिनियो - सी० । ४-४. रो० पोत्थके नत्थि ।

५. निवासेस्सन्ती - सी० ।

दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

... पे० * ...

§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके
उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि
5 करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु-
नियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करि-
स्सन्ती” ति ! अथ खो भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू
R. 350 10 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । ‘अथ खो भगवा ... पे० ... भिक्खू पटिपुच्छि —
“सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करोन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ...
कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं
15 पि खेळं पि करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२२९. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

20 २३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं
... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

25 २३१. “न उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करि-
स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानाय उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । या अनादरियं पटिच्च उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, थले कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^१, 5 आदिकम्मिकाया ति ।

पादुक्कवग्गो सत्तमो ।

— ० —

२३३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सेखिया धम्मा । तत्थाय्यायो^२ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो^३, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

B. 470

सेखियकण्डं निट्ठितं ।

— : ० : —

१. वेदनट्टाय — स्या०, रो० । २. तत्थाय्यायो — स्या०, रो० । ३. परिसुद्धेत्थाय्यायो — स्या०, रो० ।

७. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनाय्यायो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

R. 351

१. उपपन्नुप्पन्नानं^१ अधिकरणानं समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूब्हविनयो दातब्बो, पटिञ्जाय कारेतब्बं, येभ्य्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्थारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तत्थाय्यायो
५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा निट्ठिता ।

—:०:—

३. उद्दिट्ठं खो, अय्यायो, निदानं । उद्दिट्ठा अट्ठ पाराजिका धम्मा । उद्दिट्ठा सत्तरस सङ्घादिसेसा धम्मा । उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
१० धम्मा । उद्दिट्ठा छसट्ठिसत्ता पाचित्तिया धम्मा । उद्दिट्ठा अट्ठ पाटिदेसनीया धम्मा । उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा । उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं^२ उद्देसं आगच्छति । तत्थ सब्बाहेव समग्गाहि सम्मोदमानाहि अविवदमानाहि सिक्खितब्बं ति ।

भिक्खुनीविभङ्गो निट्ठितो^३ ।

पाचित्तियपालि निट्ठिता ।

—:०:—

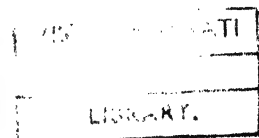
१. उपपन्नुप्पन्नानं — रो० । २. अन्वद्धमासं — स्या० । ३. भिक्खुनी विभङ्गं निट्ठितं — रो० ; एत्थ रो० पोत्थके ‘उभतो विभङ्गं निट्ठितं’ पि अत्थि ।

**विशेषपदानं
अनुवकमणिका**

अ		अञ्जदत्तिकेन, परिक्खारेन	३४२, ३४३, ३४५, ३४६
अकटानुधम्मेन, भिक्खुना	१८४	अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका	३२१, ३२७
अकतकप्पं, नवं नाम	१६४	अञ्जवादकल्लभिकवुत्थु	५६
अकतकम्मा	१७४	अञ्जवादके, विहेसके	५६
अकतसहायो	२६३	अञ्जविञ्जुना पुरिसविग्गेहेन	३७
अकप्पियकतं	११६	अञ्जातको	८८, २३४
अकप्पियं	२८५	अञ्जातब्बं	१६१
अकालचीवरवत्थु	३३२	अञ्जातिकसञ्जी	२३५
अकालचीवरसञ्जा, अकालचीवरे	३३४	अञ्जातिका	८८, २३४
अकालचीवरं	३३३, ३८७	अञ्जुद्दिसिकेन, परिक्खारेन	३४२, ३४३, ३४५
अक्कोसा, द्वे	१२, २३	— महाजनिक्केन	३४३, ३४५
अक्खन्तिया	३२६	— सङ्घिकेन	३४३
अगारिको	३८६, ४१३	अञ्जेनञ्जं पटिचरणे	५६
अगिलानसञ्जी	१२५	अञ्जं चेतापेत्वा, अञ्जं चेतापेय्य	२३६
अगिलाना यानेन यायेय्य	४७१	अञ्जं विञ्जापेत्वा, अञ्जं विञ्जापेय्य	२३७
अगिलानो	१०२, १५८, २४०, २४३, ४६६, ४८५	अटनिया हेट्ठिमाय	२२३, २२४
अगवीजं नाम	५५, ५६	अट्ठिङ्गिको, मग्गो	४१, ४३
अगळट्टुपनाय	७२	अट्ठङ्गुलपादकं	२२३, २२४
अगळवे, चेतिये	२८, ५२, ५४, ७३	अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय	४५१, ४५२
अग्यागारं	१४६	अट्ठिकङ्कलूपमा, कामा	१८१, १८७
अङ्गारकासूपमा, कामा	१८१	अट्ठिमयं	२२२
अङ्गुलिपतोदको	१५२	अट्ठुतेय्यकंसपरमं, चेतापेतब्बं	३५०
अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु	२१६	अट्ठुतेय्यमासा	१६२
अचिरवतिया, नदिया	२१४, ३५४, ३७६	अट्ठुब्बहकोदनं गण्हाति	३३१
— उदके कीळन्ति	१५३	अतिक्कन्तसञ्जा	२३२
अचेलकस्स	१२८	अतिक्कामेय्य	३६०
अच्चायिका, करणीया	२२१	अतिरित्तं	११७
अजाता, पथवी	५३	अतिलोभो, पापको	३५३
अज्जुकं	५६	अतिविसं	५५
अज्झारामो	२१७, २४३	अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य	३७८
अज्झावसथो	२१७	अत्थते कठिने पञ्चमासा	३६१
अज्झोकासनीहट्ठसेनासनवत्थु	६१	अदण्डो	२७०
		अदिट्ठं	५
		अदिन्नं	१२६

अद्धानगमनसमयो	१०५, १६१, १६२	अनिक्खन्तराजके	२१३
अद्धिका	३१	अनिग्गततरतनके	२१३
अधक्खं	२८६-२८६	अनिमन्तितो	२४०
अधम्मकम्मसञ्जी, धम्मकम्मे	२०५	अनिमित्तं, विमोक्खं	४२, ४४
अधम्मकम्मे	२६४	— समाधि	४२, ४४
— धम्मकम्मसञ्जी	२०५	अनियता, द्वे	२८१
अधिकरणउक्कोटने	१७०	अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्य	४१४
अधिकरणकारिका	३०७	अनिहतं	१७१
अधिकरणवूपसमने	४११	अनीकदस्सनं	१४७, १४८
अधिकरणसमथा धम्मा, सत्त	२८१	अनुच्चारितकतं	११६
अधिकरणानं, उप्पन्नप्पन्नानं समथाय	२८१	अनुपखज्ज सेय्यकप्पने	६६
अधिकरणं नाम, चत्तारि अधिकरणानि	१७१	अनुपदं	२७
अधिकरणं वूपसमेहि	४११	अनुपसम्पन्नो	२७, ३०, ६६
अधिद्विता होति	१०८	अनुरुद्धो, अय्यो	६६
अधोजाणुमण्डलं	२८८, २८६	— आयस्मा	३१-३३
अधोनाभि	२२८	अनुवस्सं	४६७
अनतिरित्तेन, भोजनेन	११८	— बुद्धापनवत्थु	४६६
अनतिरित्तं नाम	११६, ११६	अनुवादाधिकरणे	१७१
अनत्थते, कठिने	३६१	अनोकासकतं भिक्खुं, पञ्चं पुच्छेय्य	४७६
अनधिवासकजातिका	४४०, ४५०	अन्तमसो, हमापेक्खो	१६७
अननुञ्जाता	४६५	अन्तरधरे, सुप्पटिच्छन्नां	२४६
अननुलोमिकं	२८५	— सुसंबुतो	२४७
अनन्तरायिकिनी	३८२, ४११, ४१२, ४६१	अन्तरधरं	२३४
अनपलोकेत्वा	४३२	अन्तरायिका, धम्मा	१८०-१८३, १८६-१८८
अनभिरद्धा	३६६	अन्तरायं, करेय्य	३८७
अनवस्सुतो वा अवस्सुतो	३१३	— चीवरलाभं	३८७
अनसिता	२३७	अन्तेवासिनिं	२८४, ३७५
अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया	४१	अन्तोर्द्वे	४०३
अनागामिफलं	३८	अन्तोवस्सचारिकायं	४०५
अनाथपिण्डकस्स आरामे, जेतवने		अन्तोवस्सं, चारिकं चरन्ति	४०५
(‘जेतवने’ इति पदस्स हेट्ठा दट्ठब्बं)		अन्वक्खरं	२७
अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो	२१६	अन्वद्धमासं	१६५, ४३१
अनादरिये, पाचित्तियं	१५५	अपचयस्स	२८६
अनादरो	२६३	अपनिधेय्य	१६७
अनापत्ति	१३१	अपमारिको	१४, १८, २४
अनापुच्छा	४७८	अपरणं	५६, ३६३
— आरामं पविसेय्य	४१६	अप्पच्चुद्धारणसञ्जी	१६६
— निसीदने	४७७	अप्पञ्जाता	४२३
— पक्कमेय्य	३७१, ३७२	अप्पटिगहितकतं	११३
अनालोके	३६५	अप्पटिसंविदितखादनीयपटिग्गहणे	२४१

अप्पटिसंविदितो, पुब्बे	२१३	अल्लचीवरवत्थु	३८५
अप्पटिसंविदितं	२४१, २४३	अवकण्णको	११, १२, १७, २३
अप्पणिहितं, विमोक्खं	४२, ४४	अवगण्डकारकं, न भुंजिस्सामि	२६४
अप्पणिहितं, समाधि	४२, ४४	अवञ्जाय	३२६
अप्पदीपे	३६६	अवरुद्धा, साकियदासका	२४१
अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स	२०७	अवस्सटा	२६०
अप्पमाणिकायो, उदकसाटिकायो	३८०	अवस्सुता, अवस्सुतस्स	२८६, २८७, २६६, ३११
अप्पसहो, अन्तरघरे गमिस्सामि	२५०	अवस्सुतो, अवस्सुताय	२८५
अप्पस्सादा, कामा	१८१, १८६	— वा, अनवस्सुतो वा	३१३
अफासुं करेय्य	३६६	अविञ्जातं	५
अब्भक्खानं	१८२, १८६	अविदूरे	२६६
अब्भगामनं	२६५, २६६	अवुट्ठापने	४६०, ४६१
अब्भुतं	६	अवूपकासे	४४८
अब्भेति	३२८	असक्यधीता	२८७
अब्भ्यत्ता	४४६	असङ्कच्छिका	४८०
अब्रह्मचारिनियो	८२	— गामपविसने	४७६
अभिक्षुकावासे	४२७	असत्थिका	४०२, ४०४, ४०६
अभिण्हदस्सनेन, पटिबद्धचित्ता	२८३	— चारिकायं	४०२, ४०३
अभिहट्ठं, पवारेय्य	११८, ११९	असम्पजाना	२८
अमानुगामसञ्जी	३७	असम्मता	४३६
अमुतं	५	— वुट्ठापने	४४४, ४५३, ४५७
अमूलकानुद्धंसने	१६६	असम्मतो	७८
अमूलकेन, सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेन्ति	१६६	असम्मतं वुट्ठापने	४३८
अमूब्धविनयो, दातव्वो	२८१	अतिक्खितसिक्खा	४४३
अम्बतित्थिकेन, नागेन	१५०	— वुट्ठापने	४३५, ४४१
अम्बतित्थं	१४६	असिसूनूपमा, कामा	१८१
अयोपत्तो	३३०	असेखो, भिक्खु	३३, ४१
अय्यवोसाटितकानि	१२५	असंवासा	२८६, २८७, २६०, २६१
अय्या, थुल्लनन्दा	३८६	अस्सत्थो	५५
— भट्टा	३६५	अस्समणियो	२६६
अय्यो, उदायी	३५	अस्समणी	२८७, ३६७
अरहत्तफलस्स सच्छिकिरिया	४१	अस्सा	१४५
अरहा	३८	अस्सामणकं	२८५
अरहोपेक्खा	३७०	अस्सावो	२२८
अरिट्ठभिक्खुवत्थु	१८०	अस्सुतं	५
अरिट्ठेन भिक्खुना, अकटानुधम्मेन	१८४	अस्सो, तिपुरिसो	१४५
अरिट्ठो, भिक्खु, गद्धबाधिपुब्बो	१८०, २६२	अहत्यपासे कतं	११६
अलङ्कृतप्पटियत्ता	३१, २१५	अहिदट्ठभिक्खुवत्थु	२२०
अलङ्कारधारणे	४७२	अहिरिकायो	६०

आजीवकसेय्यं	२६६
आजीवको	१०६, १२८
आदियेय्या	३५६
आदीनवा, राजन्तेपुरप्पवेसने	२११
आदीनवो	१८१, १८६
आनन्दस्स उपज्जायो	१२१
आनन्दो, अय्यो	६६
आनन्दो, आयस्मा	१११, ११६, १२७, १७५, २११
आपणिकस्स घरे	३४३
आपणिको	३२६
आपत्ताधिकरणं	१७१
आपत्ति, थुल्लच्चयस्स	३०७, ३११
आपत्ति, दुक्कटस्स	३०, ३७, ५२, ६१, ६६, ७६ ६१, ६८, १०७, ११७, १२३, १२६, १४३, १४५-१४८, १५४, १५६, १६८-१७०, १७६, १६१, १६८, २०४, २०५, २१४, २२१, २३०, २३७, २५०, २५७, २६८- २७१, २८७, २६४, ३०३, ३१०, ३२०, ३३४, ३४१, ३४६, ३५८, ३६३, ३७०, ३८६, ४००, ४१२, ४२०, ४०३, ४५३, ४६५-४६८, ४७८, ४८५
— परियन्ता	१५१
— पाचित्तियस्स	१३०, १३१
— पाटिदेसनीयस्स	२४०
आपत्ति, दुट्ठुल्लं	१७२, १७३
आपत्तियो	१२
आबाधा	११
आमकधञ्जाविञ्जापने	३५६
आमकधञ्जं	३५६, ३६०
आमसनं	२८७
आमिससम्भोगो	१८५, १८६
आमिसहेतु	८५
आरञ्जकानि, सेनासनानि	२४१, २४२
आरामूपचारं	२४३
आरामं	४०७
आरोहन्तो नाम, महामत्तो	३५८
आलोकसन्धिपरिकम्माय	७२

आलोपं, पारिमण्डलं	२६२
आवसथचीवरपरिभोगे	४१४
आवसथपिण्डभोजने	१००
आवसथपिण्डो	१०१, १०२
आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु	१०१
आवसथागारं	३१
आवसथं, अनिस्सज्जित्वा	४१६
आवुधपाणिस्स, अगिलानस्स, न धम्मं देसेस्सामि	२७१
आसनं	३७१
आसन्दिपरिभोगे	४०८
आसन्दि	४०८, ४०९
आसादनापेक्खो	११८, ११९
आहच्चपादको, मञ्चो	६२, ७१
आहच्चपादकं, पीठं	७०
आहतचित्ता	३६६
आहारो	१२६
आहारं, मुखद्वारं	१२६
आहुन्दरिकावत्थु	४०६
आळवका, भिक्खु	५२, ५४, ७३
आळवियं	२८, २९, ५२, ५४, ७३

इ

इट्टाकुड्डो	३६२
इट्टापाकारो	३६२
इत्थागारं	२११
इत्थालङ्कारं	४७२, ४७३
इद्धिपादा, चत्तारो	४१, ४३
इन्दखीलो	२१३, २१४
इन्दखीलं, अतिक्कामेय्य	२१४
इरियापथसम्पन्ना	३३२
इसिभासितो	२७, २७०

उ

उक्कट्टा, जाति	१०
उक्कट्टो नाम, पत्तो	३३१
—अक्कोसो	१२
उक्कट्टं नाम, कम्मं	११
— गोत्तं	११
— नामं	११
— लिङ्गं	११
— सिप्यं	१२
उक्कुटिकाय, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५५

उक्कोटेय्य	१७१	उपनन्दो, अय्यो	१३५
उक्खित्तकभिक्षु अनुवत्तेन	२६२	— आयस्मा	५०, १२३, १२६, १३३, १३५,
उक्खित्तसम्भोगे	१८४		१३६, १६४, १६५, १७२
उक्खित्तानुवत्तिका	२६२	— सकयपुत्तो	५०, १२३, १२६-१३३, १३५,
उक्खित्तो	२६२, २६३, ३०६		१३६, १६४, १६५, १७२
उक्खित्तं, भिक्षुनि	३०६	उपरिपासादवरगतो	१५३
उगण्हेय्य	२१७	उपरिवेहासकुटियावत्थु	७०
उच्चारितकत्तं	११७	उपस्सयो	३६६, ४८०
उच्चारो	३६१	उपस्सुतिट्ठाने	२०१
उच्चासद्दो	११६	उपालि, अय्यो	६६
उच्छु	५५	— आयस्मा	४२१
उच्छुम्हा निब्बत्तं	१२४	उपालिदारको	१७४
उज्जगिघकाय न अन्तरघरे गमिस्सामि	२४६	उपासको	२१०
उज्जवनिकाय	६५	उपाहनाल्लहस्स अगिलानस्स	
उज्झानसञ्जी	२६१	न धम्मं देरोस्सामि	२७२
उज्झापनकं	६१	उपोसथपुच्छत्ते	४३०
उण्णभिसि	६२	उपोसथं	४३०
उण्हसमयो	१६०-१६२	उप्पण्डियमाना, वेसियाहि	३७६
उत्तरत्थरणं	६३, ६४	• उब्भक्खकं	२८८, २८९
उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि	३७	उब्भजाणुमण्डलं	२२६, २८६-२८९
उत्तरिदिरत्ततिरत्तं	३०	उभतोअवस्सुते	२८८
उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो	३८	उभतोधारं	२७१
उदकदन्तपोना	१२६, १२७	उम्मद्दापने, परिमद्दापने	४७६
उदकसाटिककारापने	३८०	उम्मारो	१२५
उदकसुद्धिकमादियने	३५६	उर्य्य।नपालो	२१०
उदके हसधम्मो	१५३, १५४	उर्य्याने	४०७
उदकं, सप्पाणकं	१६६, १७०	उर्य्युत्तसेनादस्सने	१४४
उदायिकाकविज्जनवत्थु	१६८	उर्य्युत्ता नाम, सेना	१४५
उदायिभिक्षुवत्थु	३४, ८६	उर्य्योधिकगमने	१४७
उदायी, अय्यो	३५	उसीरमयं	६३
— आयस्मा	३४, ३५, ८६, ६६, १६८, २२६	उसीरं	५५
— पुराणदुत्तियिकावत्थु	६६	उस्सयवादिका	२६६
उदुम्बरो	५५	उस्सवो, सावत्थियं	२३८
उदोसितभाजनवत्थु	२६८	उळारसम्भाविता	३६५
उद्दालनकं	२२५		
उद्दिस्समाने, पातिमोक्खे	१६३-१६५	ऊ	
उपच्चिकाखायितसेनासनवत्थु	६४	ऊनकवीसतिवस्सो, पुगगलो	१७५, २००
उपनन्द-छब्बगियभण्डनवत्थु	५०	ऊनद्वादसवस्सा बुट्ठापने	४४०, ४५६
उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२६, १३१	ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने	१७४
उपनन्दसकयपुत्तवत्थु	१६४	ऊनवीसतिवस्सो	१७६, ४४६
		ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुट्ठापेय्य	४५०

ए

एकचीवरा	४१६
एकतोअवस्सुते	२८६
एकतोधारं	२७१
एकत्थरणपावुरणतुवट्टने	३६४
एकद्वानमगं	१७७
एकमञ्चे, तुवट्टने	३६३
एका, गणम्हा ओहियेय्य	३०७
— गामन्तरं गच्छेय्य	३०४, ३०६
— नदीपां गच्छेय्य	३०७
— रत्तिं विप्पवसेय्य	३०७
एकिन्द्रियं, जीवं	५२, ५५
— विहेठेन्ता	४०५
एकेनेका, भेदापेसि	४३१
— सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि	३६६
एको, एकाय	६६
एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं	६७
एरण्ढतेलं	१२४
एहि, भिक्खु	३३, ४०

ओ

ओक्खित्तचक्खु, अन्तरघरे गमिस्सामि	२४३
ओगुण्ठितसीस्स अगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७४
ओगुण्ठितो न अन्तरघरे गमिस्सामि	१५४
ओजवनिकाय	६५
ओट्टनिल्लेहकं, न भुञ्जिस्सामि	२६७
ओट्टो	२५
ओदनो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
ओमको	३३१
ओमसबादे पाचित्तियं	६, १०
ओरेनद्धमासं नहायेय्य	१६०, १६१
ओवदेय्य	७८
ओवादूपसङ्कुमनं	४३१
ओवादो	४३०

क

कङ्गु	३६०
कच्चानगोत्तं	११
कच्चानो	१३, २३

काञ्चत्थ पारसुद्धा	२३२
कच्छको	५५
कटमोरकतिस्सकं	४६५
कटुकरोहिणी	५५
कटूपगा	४७२
कट्टमयं	३५६
कठिनस्स, उद्धारो	३६२
कठिनुद्धारपटिबाहने	३६१
— वत्थु	३६१
कठिनुद्धारं, धम्मिकं	३६२
कठिनं, अत्यंतं	३३३, ३६१
कण्टकसमणुद्देसवत्थु	१८६
कण्टको, समणुद्देसो	१८७
कण्डु	२२८
कण्डुप्पटिच्छादि नाम	२२७, २२८
कण्णकितानि	३८३
कण्हसप्पो	१५७
कतकम्मा	१६७
कथाय, धम्मिया	२११
कद्दमो	१६४
कन्तेय्य	४१०
कपित्थनो	५५
कपिलवत्थुस्मिं, निग्रोधारामे	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६
कप्पानि, द्वे	३०२
कप्पितकच्छब्बनिगयाकलहवत्थु	४२१
कप्पितको, आयस्मा	४२१
कप्पियकतं	११७
कबळावच्छेदकं न भुञ्जिस्सामि	२६४
कम्बलं, देहि	३४८
— महग्घं	३४७
कम्मकारो, दलिहो	१०८, १०६
कम्मदोसं	३०८, ४२३
कम्मप्पटिबाहने	२०३
कम्मविपत्ति	३०८, ४२३
कम्मसमयो	१६१, १६२
कम्मसम्पत्ति	३०८, ४२३
कम्मिका	१७७
कम्मेन, अत्तिट्ठितियेन	२३७
कम्मं	३०८, ४२३

— अमलोकनकम्भं, धम्मिकं	२०४	कासीसु, जनपदेसु	२१६
— उक्कट्टं, हीनं	११	काळसामं	१६४
कम्भं, नाम द्वे कम्मानि	११*	किच्चाधिकरणं	१७१
करणीया, अच्चायिका	२२१	किच्छलाभो, मातुगामो	२३३
कलन्दकनिवापे, वेळुवने	५६, ६६, १०३, १३६, १५६, १७४, २३५, ३६३, ४०५, ४०६, ४६५	किरपतिको	१०८
कलहकारिका	३०७, ४२३	किलञ्जच्छत्तं	२७०
कलहजातानं, भण्डनजातानं	२०२	किलञ्जेन	३६७
कल्याणाधिप्पाया	१७५	किलासिको	१४, १८, २४
कवाटबद्धो	३६६	किलेसप्पहानं	४१
कमि	११	किलेसा	१२
कस्सको	१४, १८, २४, १४६	कुक्कुच्चउपदहने	२००
कहापणस्स, तेलं	३३८	कुक्कुटसम्पाते, गामे	१७७, १७६
काकच्छमाना	२८	कुट्टिको	१४, १८, २४
काकोरवसद्दो	११६	कुड्डा, तयो	३६२
काचि, वीजनी	३५६	कुड्डो नाम	३६२
काणमाता, उपासिका	११२, ११३	कुदालं	२८३
काणा	११२, ११३	कुद्रुसको	३६०
कापिलानी, भट्टा	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५	कुपितवाचायं	३१७
कापोतिका	१५०	कुपिताचण्डकाळीवत्थु	३१४
कामभोगिनो, गिही	२२४, २४५, २६८	कुपितो, अनत्तमनो	१६७
कामा, अङ्गारकासूपमा	१८१	कुमारको	४६३
— अट्टिकङ्कलूपमा	१८१, १८७	कुमारिभूताबुद्धापने	४५१
— अप्पस्सादा	१८१, १८६	कुम्भकारसिप्पं	११
— असिसूनूपमा	१८१	कुम्भकारो	१४, १८, २४
— तिणुक्कूपमा	१८१	कुम्भयूणिकानं	३८६, ४१३
— मंसपेसूपमा	१८१	कुम्मासो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४१५
— याचितकूपमा	१८१	कुलपरियन्ता	५१
— रुक्खफलूपमा	१८१	कुलमच्छेरे	४२६
— सत्तिसूलूपमा	१८१	कुलवड्डको	११, १२, १७, २३
— सप्पसिरूपमा	१८१, १८७	कुलानि, चत्तारि	१३६, ३७१
— सुपिनकूपमा	१८१	— सेक्खसम्मतानि	२३८-२४०
कायपटिबद्धं	२८८, २८६	कुलीरपादको, मञ्चो	६२, २२५
कायप्पचालकं न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५१	कुलीरपादकं, पीठं	६२, २२५
कायबन्धनं	१६७	कुलूपको	३४, २३६
कायसंसगं	२८५	कुलूपिका	६६, ३७१
कारकसङ्घं	३०६	कुलं नाम, चत्तारि कुलानि	१३६, ४२७
कारका	३४६	कूटवादेन, पापेसि	१०
कालचीवरं	३३३	कूटागारसालायं, महावने	३८, ३६, १०८, १२५, १२७, ४२१
पाञ्चसियं — ६३.			

कोकालिको, अय्यो	६६	गणभोजने, पाचित्तियं	१०३
कोच्छं	६२, ६३	गणलाभन्तरायकरणे	३८६
कोटुकम्मं	११	गणो	४३२
कोटुको	१३, २३	गण्डिको	१४, १८, २४
कोत्थळिकाय	३६७	गण्डो	४३२
कोसम्बिका, उपासका	१५०	गद्धबाधिपुब्बो, अरिट्टो	१८०, १८१, २६२
कोसम्बियं	५६, ७१, १५४, १६०, २६६	गद्गमो	१२, १८, २३, २५
कोसम्बी	२६, १५०	गन्धगन्धिनी	३१
कोसलित्थिआवसथागारवत्थु	३१	गन्धवण्णकनहाने	४७३
कोसलेसु, जनपदेसु	३१, १०१, १७८, २१६, ३०५, ३०६, ३७४	गम्भिनीबुट्टापने	४३३
कोसलो, पसेनदि	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४६	गरुधम्मा, अट्ट	७८, ८१, ४३१, ४३३
कोसियगोत्तं	११	गरुपावुरणचेतापने	३४७
कोसियो	१३, २३	नाम	३४८
कंसनीलं	१६४	गहणं	२८७
		गहपतिस्स कम्मन्तगामो, अनाथपिण्डकस्स	२१६
		गामकावासे	४२७
		गामे, कुक्कुटसम्पाते	१७६
		गामो	१३०
		गिरगसमज्जो	१२०
खज्जभाजकस्स	२०७	गिलानपुच्छका	१२४, १५७, १६०
खण्डदेविया पुत्तो, अय्यो	६६, ४६५	गिलानभिक्षुवत्थु	१२४
खत्तियकुलं	१३६, ३७१	गिलानसमयो	१०५, १११, १६१, १६२
खत्तियो	१२	गिलानातिरिक्तभोजनवत्थु	११६
खन्धबीजं	५५	गिलानामहापजापतिगोतमीवत्थु	८४
खम्भकतो, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५३	गिलानो	१०२, २४३, ४६६, ४८५
खादनीयं	११७, ११६-१२२, १२६, २४४, २३७, २४०-२४३, ४२५	गिहिगता	४४१, ४४३, ४४५
खिय्यनधम्मं	४५६	गिहिनिया	४७७
खिलजाता	३६६	गिहिवेय्यावच्चकरणे	४१०
खीयनधम्मापज्जने	४५६	गिहिसमारम्भो	६७, ६८
खीयनधम्मं	२०३, २०६	गिही, कामभोगिनो	२२४
खीरं	१२४, ४८५	गीतं	३६३, ३६४
खुद्धानुखुद्दकेहि सिकखापदेहि	१६३	गूथकटाहखड्डनवत्थु	३६०
खेळं	२७६	गोणो	१२, १७, १८, २३, २५
खोमं, महग्घं	३४६	गोतमगोत्तं	११
		गोतमी, महापजापति	३५६, ३५७
		गोतमो	१३, २३
		गोत्तं नाम, द्वे गोत्तानि	११
गणको	१४, १८, २४	गोधुमो	३६०
गणना	११	गोपालका	१४६
गणनं, सिकखेय्य	१७४	गोरक्खो	११, १४, १८, २४
गणपरिभासने	४२३		

घोसितारामे	घ ५६, ७१, १५४, १६०, २६६	चीवरपटिवीसो ८७ चीवरपरिवत्तने ३३४ चीवरभाजनवत्थु ३८७
चण्डकाळी, भिक्खुनी	च ३०७, ३०८, ३१४, ३१८, ३७७ ३७८, ४००, ४२३, ४५६	चीवरलाभं, अन्तरायं ३८७ चीवरविकप्पने १६४ चीवरविभङ्गपटिबाहने ३८७ चीवरविभङ्गं, धम्मिकं ३८८ — पटिबाहिं ३८७
चण्डालं	१२, २५	चीवरविसिब्बने ३८१
चण्डी	४६३	चीवरसङ्क्रमणीयं ३८५
चण्डीकता	४२३, ४२४	चीवरं १६४ — १६७, २०७
चण्डी	४२६	— सुगतचीवरप्पमाणं २३०
चतुक्कंसपरमं, चेतापेतब्बं	३४८	चूळपन्थकइद्धिपाटिहारियवत्थु ८१
चतुमासप्पच्चयपवारणा	१४२	चूळपन्थको, अय्यो ८१
चतुमासं	१४०	— आयस्मा ८२
चतुरङ्गुलको	२३०	चेतापेतब्बं, अद्भुतेय्यकंसपरमं ३५०
चत्तारि च पाराजिकानि	१७३	— चतुक्कंसपरमं ३४८
चपुचपुकारकं न भुञ्जिस्सामि	२६५	चेतापेय्य ३४२
चम्मकारसिप्पं	११	चेतिये, अग्गाळवे २८, ५२, ५४, ७३
चम्मकारो	१४, १८, २४	चोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्खुवत्थु १६३
चम्मखण्डो	६३, ६५	चोरा १७७
चातुद्दसिको च पन्नरसिको, द्वे उपोसथा	४३१	चोरी ३०२
चापलसुणे	३५४	चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु ३०१
चारिकपक्कमने	४१५	चोळभिसि ६२
चारिकं चरेय्य	४०३	
— अन्तोवस्सं	४०५	
— पक्कमेय्य	४१६	
चिक्खत्थो, ओकासो	४२६	छतपाणिस्स अगिलानस्स, न धम्मं देसेस्सामि २७०
चित्तागारदस्सने	४०७	छतपाणिस्स गिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि २६६
चिमिलिकं	६३, ६४	छत्तानि, तीणि २७०
चीवरअपनिधाने	१६६	छत्तुपाहनधारणे ४६८
चीवरकम्मं	२०३, २०४	छवम्मसिक्खावत्थु ४३५
चीवरकारसमयो	१०५, ११०, १११, १३६, १४०	छन्दकं ३४१, ३४६
चीवरकारो	१०४, १३८	— संहरित्वा ३४३
चीवरकालसमयं, अतिक्कामेय्य	३६१	छन्दगामिनियो, भिक्खुनियो ३१८, ३२०
— दुब्बलचीवरपच्चासाय	३६०	छन्दं ३०६
चीवरत्थाय, परिक्खारो	३४१	— अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कमेय्य २०५
चीवरदानसमयो	१०४, १०५, १०६, १११, १३६	छन्नभिक्खुवत्थु १५४, १६०
चीवरदाने	१०६, १३८	— विहारवत्थु ७१
चीवरद्दस्से, महग्घे	३८१	छन्नो, आयस्मा ५६, ७१, १५४, १६०
		— भिक्खु ५७, ५८

छपकस्स पजापति गम्भिनी	२७५
छपकी	२७५
छब्बगिगयभिक्षुवत्थु	६, २१, २६, ६६, ७५, ८३, ८५, ९१, ९४, १००, १२३, १९४, २१८, २२४
छब्बगिगया, भिक्षुनियो	८३, २९५, ३३०, ३३२, ३५४, ३६३, ३८०, ४०७, ४०९, ४१६, ४१७, ४२१, ४२९, ४७२, ४७३, ४८२, ४८४
- भिक्षु	६, २१, २६, ३६, ५०, ६६, ६७, ७५, ७७, ८३, ८५, ९१, ९४, १०१, १२०, १२३, १४१, १४४, १४६, १४७, १५०, १५२, १५६, १६६, १६९, १७०, १८४, १८८, १९३, १९४, १९६, १९७, २००, २०१, २०३, २०४, २०६, २०८, २१८, २२४, २२६, २२९, २३५, २४५, २४६, २४७, २५०, २५२-२६१, २६७, २६९, २७१, २७४, २७५, २७७
छळभिञ्जो	३८
छिन्नभत्तो	९७, १०२, १२९, २३३, २३९, २४२
छिन्निका	९०
छुपनं	२८७
छेदनकं, पाचित्तियं	२२३, २२६, २२९, ३८१

ज

जतुमट्टके	३५५
जतुमयं	३५६
जनपदेसु, कासीसु	२१६
- कोसलेसु	२१९
जरादुब्बला	२८५
जवकणको	११, १२, १७, २३
जाता नाम, पठवी	५३
जाति नाम, द्वे जातियो	१०, २२
जातं	४३२
जारो	३५, १२७
जिह्वानिच्छारकं न भुञ्जिस्सामि	२६५
जीविता वीरोपेय्य	१६९
जीवं, एकिन्नियं	५२, ५५

जेनवने, अनाथपिण्डिकस्स आरामे	३, ६, २१, २६, ३१, ३४, ५०, ६१, ६४, ६६, ६७, ७०, ७५, ८१, ८५, ८७, ८९, ९१, ९४, ९६, १००, ११२, ११५, ११७, १२१, १२३, १२९, १३१, १३३, १३५, १४४, १४६, १४७, १५२, १५३, १५६, १६३, १६४, १६६, १६८-१७८, १८०, १८४, १८६, १७२, १७६, १९२, १९४, १९६, १९७, १९९-२०४, २०८, २१०, २१८, २२४, २२५, २२७, २२९, २३०, २३३, २३७, २४५, २४६-२७३, २७५, २७७, २७८, २८३, २८६, २९२, २९५, २९८, ३०३, ३०७, ३१२, ३१४, ३१७, ३२१, ३२४, ३३०, ३३२, ३३४, ३३६, ३३८, ३३९, ३४१, ३४२, ३४४, ३४६, ३४७, ३४९, ३५२, ३५४, ३५५, ३५६, ३६०, ३६२, ३६५, ३७०, ३७२, ३७४, ३७५, ३७७, ३७९, ३८०, ३८१, ३८३, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८, ३९०, ३९३, ३९४, ३९७, ४००, ४०३, ४०७-४१२, ४१४-४१८, ४२३, ४२४, ४२६-४२८, ४३०, ४३१, ४३३, ४३४, ४४१, ४४४, ४४९, ४५१, ४५७, ४६६, ४७२, ४७५, ४७९, ४८२, ४८४, ४८७
जोतिविसिब्बने	१५७

झ

ज्ञानं	४१
ञ	
जत्ति, एसा	७६
जत्तिकम्मं	२०४
जत्तिचतुत्थेन कम्मेन	३३, ४१
जत्तिदुत्तियं कम्मं	२०४, २३७
जत्तिया दुक्कटं	१८४, ३१७, ३२७, ४५६
जाणदस्सत्तं	४१
जातिका	८८, २३४

ठ

ठिता होन्ति वोसासन्तियो	२३५
ठितोकासो	२४२

त	थुल्लचवयस्स, आपत्ति	३०७, ३११
तक्कसिलायं	थुल्लचवया	३१७, ३२७
तट्टिकं, सेय्यं	थुल्लचवयं, अज्झापन्नोसि	१६
तदिदं, पमाणं	थुल्लनन्दा, अय्या	२६०, ३८६, ४६५
तपोदे, राजगहे	- भिक्खुनी	६६, २६२, २६८, ३०१, ३०२,
तलघातकं		३०७, ३२४, ३३४, ३४६,
तलसत्तिकउग्गिरणे		३७२, ३८६, ३६०, ४११,
तलसत्तिकं		४२३, ४४६, ४६०, ४६६
तस्सपापियसिका	थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	६६, ३३४, ३७२
तावकालिकं	थुल्लनन्दाभिक्खुनिया, उपट्टाककुलं	३८६
तिणभिसि	थुल्लनन्दासप्पितेलविज्जापनवत्थु	३३६
तिणवत्थारको	थेय्यसत्थसञ्जी	१७८
तिणसन्धारकं	थेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने	१७६
तिणसन्धारो	- सद्धि	१७७
तिणुक्कूपमा, कामा	थेय्यसत्थो	१७७, १७८
तित्थियसञ्जी	द	
तिरच्छानकथं	दण्डपाणिस्स अगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७०
तिरच्छानगतो १२, १७, १८, २३, २५, ३६६	दण्डो, चतुहत्थो	२७०
तिरच्छानविज्जा	अधि	१२४, ४८५
तिरच्छानविज्जापरियापुणने	दधिं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४
- वाचने	दन्तकारपवारणावत्थु	२२१
तिरोकुड्डुड्डुने	दन्तकारो	२२१
तिरोकुड्डे	दन्तपोनखादने	१२५
तिरोरुट्टे	दन्तमयं	२२२
तिलतेलं	दब्बो, आयस्मा	५६, २०६
तीहि, सरणगमनेहि, उपसम्पन्नो भिक्खु	- मल्लपुत्तो	५६, ६०, २०६
तूलानि, तीणि	दलिदकम्मकारवत्थु	१०८
तूलोनद्धमञ्चपीठकारापने	दलिदो, कम्मकारो	१०८, १०९
तेजोधातुं समापज्जित्वा	दवा भणति	८
तेलसम्पाके	दस्सनूपचारं	१३०
तेलादिविज्जापने	दातुं, सेक्खसम्मुतिं	२३८
तेलेन अत्थो	दायका	३४६
तेलं, कहापणस्स	दारका सहायका, सत्तरसवग्गिया	१७४
- विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति	दास्कुड्डो	३६२
तेविज्जो	दारुपाकारो	३६२
थ	दिट्ठिगतं	८१, १८७
थविका	दिट्ठं	५
थविकं, पञ्चसतानं	दिन्नो, भिक्खुनीसङ्घस्स	२६६
थुल्लकच्छं	दुक्कटस्स, आपत्ति	
	('आपत्ति दुक्कटस्सा' ति पदस्स हेद्वा दद्वब्बं)	

दुक्कटं, अज्झापन्नोसि	१६
— पयोगे	२२६, ३३६
— पयोगे	१२५
दुक्खिता, सहजीविनीवत्थु	३६७
दुग्गन्धो मातुगामो	३५७
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं	१७६
दुट्ठुल्ला, नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि	
तेरस च सञ्जादिसेसा	५१, १७३
दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने	१७२
— सञ्जी	५२, १७३
दुस्निहितं	१७१
दुब्बचभूते	१६०
दुब्बणकरणं	१६३, १६४
दुब्बलचीवरपच्चासा	३६१
दुब्बलचीवरो	२०६
दुब्बल्या	३२६
दुब्भासितं अज्झापन्नो	१६
दुब्भक्खा, वज्जी	३८
देवताभासितो	२७, २७०
देवता, रुक्खे अधिवत्था	५४
देवदत्तवत्थु	१०३
देवदत्तो	६७, ४६५
— परिहीनलाभसक्कारो	१०३
देविया, मल्लिकाय	१५३, २११
देसेय्य	३७
दोसगामिनियो, भिक्खुनिया	३१८
दुक्क, गुलपब्बपरमं	३५७
द्वारदुभिक्षुनीवत्थु	३५६
द्वे उपोसया, चातुद्दसिको च पन्नरसिको च	४३१
द्वे एकमञ्चे तुवट्ठेय्यं	३६४

ध

धनिट्टुको	११, १२, १७, २३
धम्मकम्मसञ्जा	२६५, ३२०, ३२३, ३२८
धम्मकम्मसञ्जी अधम्मकम्मे	२०५
— धम्मकम्मे	२०४, २०५, २०७
धम्मरक्खितो	२३
धम्मसम्भोगो	१८५, १८६
धम्मसवनागतभिक्खु	२८
धम्मा, अन्तरायिका	१८०-१८३, १८६-१८८
धम्मानावरियं	१५५

धम्मिकं, कठिनुद्वारं	३६२
— कम्मं अपलोकनकम्मं ...	२०४
— चीवरविभङ्गं	३८८
धम्मिया, कथाय	२११
धम्मि कथं कातुं, पट्टा	३४६, ३४६
धम्मो	२७, ३७, १६५
— स्वाक्खातो	३१५
धारेय्य	४६६
धुत्तथाय	१६२
धुत्तिका	६०
धुवफलो, अम्बो	२७४

न

नगरं	१३०
नग्ननहाने	३७६
नग्गा	२८
— एकतित्थे नहायन्ति	३५४
नच्चगीतवादितगमने	३६३
नच्चं	३६३, ३६४
नटका	३८६, ४१३
नटपुब्बको, भिक्खु	२६६
नटा	३८६, ४१३
नटादीनं खादनीयदाने	४१२
नदीतरणवत्थु	३०४
नदीपारं	३०४
नन्दवती	२८३
नन्दा	२८३
नन्दिविसालबलिवद्दकथा	६
नन्दिविसालो, बलिवद्दो	६, १०
नन्दो, आयस्मा	२३०
न पवारणे	४२८
नवकतरा	२८४
नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु	५२, ७३
नवकम्मं	५२, ५४, १६१
नवनीतं	१२४
नवं	१६४, २२३
नवं नाम, अकतकप्पं	१६४
— करणं उपादाय	२२३
न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करेय्य	३८२
नहाने	१५६
नहापितसिप्पं	११

नहापितो	१४, १८, २४	नव वृषसमेय्य	४१२
नळकारसिप्यं	११	नेव सिब्बेय्य	३८२
नळकारो	१४, १८, २४	नेसादो	१२, २५
नळो	५५		
नागेन अम्बतित्थेन	१५०	प	
नागो पटिसेवति	१४६	पच्चत्थरणं	६५
नातिमहन्तं कबळं	२६१	पच्चयपवारणासादियने	१४०
नावाभिरुहनसमयो	१०५	पच्चाकता	३१६
नावाय कीळन्ति	६४	पच्छा खीयनधम्मं आपज्जेय्य	२०७
नासित्तकसामणे रसम्भोगे	१८६	पच्छाभत्तं	१३८, १३९, ३७३
नाळिकोदनं गण्हति	३३१	पजापति	३१, ३०१
निकण्णिकं पि जप्पेति	३६६	पञ्चसतानं, थविकं	२१४
निखादनं	२८३	पञ्चिन्द्रियानि	४१, ४३
निगमो	१३०	पञ्चं पुच्छेय्य, अनोकासकत्तं भिक्खुं	४७६
निगोवाराभे, कपिलवत्थुस्मि	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६	पटिगहितकत्तं	११७
निगोधो	५५	पटिच्छन्नो	३६७
निच्चभत्तिका	६६, ३७१	पटिच्छादेय्य	१७३
निदानं	२८१	पटिञ्जाय, कारेतब्बं	२८१
निपन्नोकासो	२४२	पटिबद्धचित्ता अभिण्हदस्सनेन	२८३
निब्बिट्टराजभटो	३६०	पटिबलो	१०६, ३६६
निमन्तिताखादने	४२४	पटिबाहेय्य	३८८
निमन्तितो सभत्तो	१३६, २४०, ४२५	पटिभानचित्तं	८६, ४०७
निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपेय्य	३७७	पटियालोकं राजगहा	१७६
निविट्टोकासो, चोरानं	२४२	पटिलातं उक्खिपति	१५६
निसिन्नोकासो	२४२	पटिसंविदितं	२४३
निसीदनकारापने	२२५	पट्टो	८६
निमीदनं	६५, १६७, २२५-२२७	पठमापत्तिका, नव	३२८
निस्सग्गिया, तिस	२८१	पठमापत्तिकं धम्मं	३०२-३०७, ३१३
निस्सग्गिया, निस्सग्गियं	१५२	पणीतभोजनविञ्जापने	१२३
निस्सग्गियं, पाचित्तियं	३३०	पणीतभोजनानि	१२३, १२५
निस्सज्जं कप्पेय्य	१००	पण्डको	२८८, ३६६
निस्सारणीयं	३००, ३०२, ३०४-३०७, ३११, ३१३, ३१५, ३१६, ३२०, ३२१, ३२५, ३२८	पण्णच्छत्तं, मण्डलबद्धं सलाकबद्धं	२७०
निहताधिकरणं	१७१	पण्णभिसि	६३
नीलं नाम, द्वे नीलानि	१६४	पण्णसन्थारो	६५
नेरयिको	१७, १८, २३, २५	पतिवत्ता	४२३
नेव वत्तापेय्य	४६१	पत्तिल्लेहकं, न भुञ्जिस्सामि	२६७
		पत्तसन्निचयं	३३०
		पत्ता, सब्बसोवण्णमया	३५३
		पत्ति, सरहत्था	१४५

पत्थोदर्नं गण्हाति	३३१	पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स	
पथविसञ्जो	५३	न धम्मं देसेस्सामि	२७३
पथवीखणने	५२	पवत्तिनिं	४४८
पथवी, नाम द्वे पथवियो	५३	पवारितो	११६, ११६, ४२५
पथाविनो	१४६	पसाखगण्डभेदापने	४३१
पदसो धम्मवाचने	२६	पसाखगण्डवत्थु	४३१
पमाणं	३८१	पसाखे जातं, गण्डं	४३१, ४३२
पयोगे, दुक्कटं	२२६, ३३६	पसाखं	४३२
पयोगे पयोगे, दुक्कटं	१२५	पसुपालका	१४६
पयोपानं	२६६	पसेनदिकम्बलवत्थु	३४७
परम्परभोजने, पाचित्तियं	१०८	पसेनदिकोसलअभुय्यानवत्थु	१४४
परम्मुखाविकप्पना	१६५, १६६	पसेनदि, कोसलो	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४६, ४०७
परामसनसादिते	२८३	पसेनदिखामवत्थु	३४६
परामसनं	२८७	पस्सावो	२७६, ३६१
परिक्खारनिक्खपनवत्थु	३४१	पहरणं	२७१
परिक्खारेन अञ्जदत्थिकेन	३४२-३४६	पहारदाने	१६६
परिक्खारेन, अञ्जुदिसिकेन	३४२-३४६	पहारसमुच्चिता	१६७
परिक्खारो, चीवरत्थाय	३४१	पाकारा, तयो	३६२
परिणतं	२०६	पाचित्तियस्स, आपत्ति	१३०, १४३
परिपाचितं	६८	पाचित्तिया, द्वेनवृत्ति	२३२, २८१
परिपुण्णद्वादसवस्सा	४४३, ४४४	पाचित्तियं अज्झापन्नो	१६
परिपुण्णवीसतिवस्सो	४५१, ४५२	पाचित्तियं, अनादरिये	१५५
परिब्बाजको	१२८, १२६, ३८६, ४१३	— छेदनके	२२३
परिब्बाजिका	१२६, ३८६, ४१३	पाटङ्गी	२७२
परिभवेन	४२६	पाटिदेसनीयस्स, आपत्ति	२४०
परिमण्डलं, आलोपं	२६२	पाटिदेसनीया, चत्तारो	२८१, २४४
— निवासेस्सामि	२४५, ४८७	पाटिदेसनीयं, अज्झापन्नो	१६
परिमद्वापने	४७५	पाणो नाम, तिरच्छानगतपाणो	१६८
परियायो	८१	पातिमोक्खे, उद्दिस्समाने	१६३-१६५
परिवासं	५०, १७२	पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
परिवेणवासिका, भिक्खुनियो	३४२, ३४४	पादकठलिकं	३०८
परिवेणं सम्मज्जित्वा	७८	पादपीठं	३०८
परिसुद्धा कच्चित्थ	२३२	पादपुञ्छनिं	६३
परिहीनलाभसक्कारो, वेवदत्तो	१०३	पादुकारूळहस्स अगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७२
परिळाहसमयो	१६०-१६२	पादोदकं	३०८
पलण्डुके	३५४	पानीयथालकं	२६७, २६८, ३५८
पलासनीलं	१६४	पापकं, दिट्ठिगतं	१८३
पलिबुद्धित्वा	३५६	पापसद्दा	३२१-३२७
पल्लङ्कं	४०८, ४०६	पापसिलोका	३२१, ३२२, ३२५-३२७
पल्लत्थिकाय, न अन्तरघरे निसीदित्सामि	२५५		

पापाचारा	३२१, ३२२, ३२५-३२७	पोखरार्णि	४०७
पामाणिका	२२६	पोटकितूलं	२२५
पायन्तीबुट्टापने	४३४	पंसुकूलिकभिक्षुवत्थु	१२५
पाराजिका, चत्तारो	२८१	फ	
पाराजिकानि, चत्तारि	१७३		
पाराजिकापत्तिपटिच्छादने	२८६		
पाराजिकं अज्झापघ्नो	१६, १८		
पारिवत्तकचीवरवत्थु	८८		
पारिवासिकच्छन्ददानेन बुट्टापने	४६५, ४६६	फणिज्जकं	५६
पासादिकताय	१६२	फलकपीठं	६३
पासादिकस्स	२८६	फलभाजकस्स	२०७
पिट्ठमयं	३५६	फलसच्छिकिरिया	४१
पिण्डुक्खेपकं, न भुञ्जिस्सामि	२६३	फळवीजं	५५
पिलक्खो	५५	फाणितं	१२४, ४८५
पीठानि, चत्तारि	६२, २२५	ब	
पीळका	२२८		
पुक्कुसो	१२, २५		
पुगलानादरियं	१२५		
पुगलो, ऊनकवीसतिवस्सो	१७५		
— ऊनवीसतिवस्सो	२००	बदरिकारामे	२६
पुण्णपत्तं	२१५	बन्धकिनियो	२६६, ३७४
पुनकम्माय	१७१	बब्बजमयं	६३
पुण्णद्धुककम्मं	११	बलग्गं	१४७, १४८
पुब्बण्णं	५६, ३६३	बलानि, पञ्च	३१, ४३
पुराणदुत्तियिका	३५८	बलिबद्धो	४२६
पुराणराजोरोधा	३५६	— नन्दिविसालो	६, १०
पुराणासिकोद्धो	२२६	वहारामकोद्धो	२८४
पुरिसपुगलो	२८७, २६६, ३११, ३१३	बहुदुक्खा	१८४
पुरिसो	४३२, ४६१	— कण्टको	१८६
पुरेभत्तं	१३७-१३९, ३७१	बहू खुद्दे पाणे, सज्जातं आपादेन्ता	४०५
— कुलूपसङ्कमने	३७०	बहूपायासा	१८१, १८६
पूगो	३०२	बाराणसियं	२७५
पूर्व-मन्थपटिग्गहणे	११२	बाला	४४६
पूर्वं, दापेसि	११३	बाहुप्पचालकं, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५२
पेतस्स	२८८	बिम्बिसारतपोदानहानवत्थु	१५६
पेती, न	३३, १७६	बिम्बिसारो, सेनियो	१०६, १५६, १६०
पेसकारसिप्यं	११	बिम्बोहनं	२२७, २२८, २३१
पेसकारो	१४, १८, २४	बीजजातानि, पञ्च	५५
पेसला, भिक्षू	२०१	बीजबीजं	५५
पेसुञ्जं	२१, २२	बुद्धप्पमुखस्स, भिक्षुसङ्घस्स	१०८
		बुद्धभासितो	२७, २७०
		बुद्धरक्खितो	१३, २३
		बुद्धं, पञ्चार्चिकखामि	३१४-३१६
		बुद्धिकावद्धो	६२, २२५
		बेलट्टसीसथेरवत्थु	१२१
		बेलट्टसीसो, आयस्मा	१२२
		बोज्झङ्गा, सत्त	४१, ४३

ब्रूहं	३७०
ब्राह्मणकुलं	१३६, ३७१
ब्राह्मणस्स पजापति	३५३
ब्राह्मणो	१२

भ

भगवतो, मातुच्छापुत्तो	२३०
भग्गेसु	१५७, २६७, २६८
भञ्जनके	३५४
भण्डनकारिका	३०७, ४२३
भण्डनजातानं, भिक्खूनां	२०२
भत्तपच्चासा	१०६, १११
भत्तपटिपाटि	१०८
भत्तुदेसकस्स	२०७
भत्तं	१३०
भद्दमूत्तकं	५५
भद्दवत्तिका	१४६, १५०
भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६६, ३७५
भद्दा, अय्या	३६५
भद्दाकापिलानियअन्तेवासिनीवत्थु	३०३
भद्दा, कापिलानी	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५
भद्रो, भिक्खु	३३, ४१
भयगामिनियो	३१८, ३२०
भस्सकारिका	३०७, ४२३
भाणिका	३४६
भारद्वाजगोत्तं	११
भारद्वाजो	१३ २३
भिक्खुना, अकटानुधम्ममेन	१८४
भिक्खुनिक्कट्टुने	६७
भिक्खुनिया, अञ्जातिकाय	२३४
— अफासुकरणे	३६५
— उपस्सयं दत्त्वा	३६६
भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं	६८
भिक्खुनीवत्थु	४६७
भिक्खुनीसङ्कस्स, दिग्घो	२६६
— विहेसिका	३२१-३२७
भिक्खुनुपस्सयुपसङ्कमने	८३
भिक्खुनुपस्सयं	८३, ३६१
भिक्खुनोवादकथेरानुधंसने	८५

भिक्खुनोवादकस्स सम्मुत्ति	६७
भिक्खुनोवादकं सम्मभित्तुं	७५
भिक्खुपेसुञ्जे	२२
भिक्खुं अक्कोसने	४२१
भिक्खू उज्झापने	५६

— भिक्खू, छब्बगिया

(‘छब्बगिया’ति पदस्स हेट्ठा दट्ठब्बं)

— सत्तरसवगिया

भिन्नपटधरो	३३, ४०
भिसि	६२, ६४, २२७
भिसापने	१५६
भुत्ताविना कतं	११७
भुत्तावी	११६, ११६
भुत्तोकासो	२४२
भुम्मत्थरणं	६३, ६४, २२७, २२८, २३१
भूतगामपातव्यताय	५५
भूतगामो	५५
भेसकळावने मिगदाये, सुसुमारगिरे	१७५, २६७, २६८
भेसज्जं	१४०
— चेतापेत्वा परिभुञ्जिसु	३४३
भोजनानि, पञ्च	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
भोजनीयं	(तत्थेव)
भोजनुपट्टाने	३५८

म

मक्खिकामघु	१२४
मग्गप्पटिपन्ना	३०४
— भिक्खुनीवत्थु	३०५
मग्गभावना	४१, ४३
मग्गो, अट्टङ्गिको	४१, ४३
मच्छरिनी, अस्स	४२७
मच्छो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मज्झिमो	३३१
मञ्चपीठकारापने	२२३
मञ्चा, चत्तारो	६२, २२५
मत्तिकापत्तो	३३०

मत्तिकाभयं	३५६	मातुच्छापुत्तो, भगवतो	२३०
मधु	१२४, ४८५	मातुलो, सेनाय गिलानो	१४५
मधुकतेलं	१२४	मानतं	३२८
मधुमेहिको	१५, २४	माससूपं	२५८
मधुमेहो	११	मिगदाये, भेसकळावने, सुसुमारगिरे	१५७, २६७, २६८
मधुं विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४	मिगारनत्ता, साळ्हो	२८३, २८४, २८६
मनुस्समंसं	१२६	मिगारमाता, विसाखा	२१५
मनुस्सिस्थी	१७६	मिच्छादिद्वयं	१८०
मल्लपुत्तो, बब्बो	५६, ६०, २०६	मुखद्वारं, आहारं	१२६
मल्लिकाय, देविया	१५३, २११	मुग्गसूषो	२५८
मसारको	६२, २२५	मुञ्जमयं	६३
महाघे, चीवरदुस्से	३८१	मुट्टस्सती	२८
महल्लकं	१३२	मुण्डगहपतिकस्स	१२८
महाकच्चानो, अय्यो	६६	मुण्डा	२६६
महाकप्पिनो, अय्यो	६६	मुत्तं	५
महाकोट्ठितो, अय्यो	६६	मुत्ति	१६५
महाचुन्दो, अय्यो	६६	मुद्दा	११
महाजनिकेन, अञ्जुदिसिकेन	३४३, ३४५	मुद्दिको	१४, १८, २४
महानामभेसज्जपवारणवत्थु	१४०	मुद्दावसित्तो	२१३
महानामो, सक्को	१४०	मुसावादे	३
महापजापति, गौतमी	८४, ३५६, ३५७	मूलबीजं	५५
महामत्ते, बोहारिके	२६६	मूलाय, पटिकस्सति	३२८
महामत्तो, आरोहन्तो		मेण्डो	१२, १७, १८, २३, २५
महामोगलानो, अय्यो	६६	मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षुखिय्यनवत्थु	६०
महावने, कूटागारसालायं	३८, ३९, १०८	मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षुवत्थु	५६
	१२५, १२७, ४२१	मेत्तियभुम्मज्जका, भिक्षू	५६, ६०
महाविहारं	६७	मोगल्लानगोत्तं	११
महासद्धो	११६	मोगल्लानो	१३, २३
महासमयो	१०५	मोवपुरिसा	५५, ६०, ६४, ८३, ८६, ९४, १२३, १४६, १४८, १८८, २००, २२२
महेसी	२१२	मोहगामिनियो, भिक्षुनियो	३१८
मागधकं	३५३	मोहनके	१६४
मागधो, राजा सेनियो	१५६, १६०	मंसपेसूपमा	१८१
मातापितरो	४६५	मंससम्पाके	३५४
मातुगामसञ्जी	३४, ३७	मंसं	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मातुगामस्स, धम्मदस्सने	३४		
- धम्मं देसेय्य	३५	य	
मातुगामेन, सहसेय्यं	३३	यक्खस्स	२८८
मातुगामो	३३, ३७, १३४, १३५, १७६	यक्खिनी	३३
- किञ्छलाभो	२३३		
- दुग्गन्धो	३५७		

वज्रज्जपटिच्छादिका	२६०	विनयधरं	१६०, १६२
वज्जी, दुग्भिक्खा	३८	विनयानुगहाय	२६, ११४, १२८, २८६
वज्ज्जा	३०२	विनिच्छयकथाय	२०५
वठरो	१२५	विनीवरणता, चित्तस्स	४१
वणिज्जा	११	विमोक्खो	४१
वत्थुस्स पटिनिस्सगाय	३१७	विमोक्खं, अनिमित्तं	४२, ४४
वरको	३६०	— अप्पणिहितं	४२, ४४
वसातेलं	१२४	— सुञ्जातं	४२, ४४
वस्ससत्तूपसम्पन्नाय	७८	विरियारम्भस्स	२८६
वस्सानस्स पच्छिमो भासो	३६१	विवाक्कारिका, भिक्खुनियो	३०७, ४२३
वस्सिकसाटिकारापणे	२२६	विवादाधिकरणं	१७१
वस्सिकसाटिका	२२६	विवादापन्नानं	२०२
वस्सं, वसेय्य	४२८	विसाखाआभरणमण्डिकवत्थु	२१५
— वुत्था	४०६	विसाखा, सारमाता	२१५
— भिक्खुनीवत्थु	४२८	विसाणमयं	२२२
वाकभिसि	६२	विसिब्बनापेक्खो	१५७, १५८
वाकमयं	६३	विसिब्बेत्वा	३८२
वाणिजा	१८	विस्सरो	१८४, ३०५, ४७१
वातमण्डलिका	४८०	विहारचारिकं	४०८
वातवुट्टिसमयो	१६२	विहारपालस्स	१३१
वादक्खितो	३	विहारो	७२
वादितं	३६३, ३६४	विहेडेन्ता, एकिन्द्रियं जीवं	४०५
वासिदुगोत्तं	११	विहेसके, अञ्जावादके	५६
वासिट्ठो	१३, ८३	विहेसको	५८
वासितकपिञ्जाकनहाने	४७४	वैभहि	३६०
वाळा	४२६	वुट्ठानसम्मृत्ति	४५४
विकप्पना, द्वे	१६५	वुट्ठापितपवत्तिनीअननुबन्धने	४४७
विकालगामप्पविसने	२१८	वुट्ठापितं	४४८
विकालसञ्जी	१२१	वुट्ठापेय्य	४६५
विकाले, गामं पविसेय्य	२१६	वुट्ठतरा	२८४
विकूजमाना	२८	वेठितसीसस्स, अगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७४
विघासादनं, पूवं देहि	१२७	वेणा	२५
विघासं	३६१	वेनं	१२
विज्जा, तिस्सो	४४	वेभस्सिया	३२६
विञ्जातिबहुला	३६६	वेसालियं	३८, १०८, १२५, १२७, ३०१, ४२१
विञ्जातं	५	वेसियाउप्पण्डनवत्थु	३७६
विञ्जू	३६६	वेसियाहि, सिद्धि	३५४
वितानं	२२७, २२८, २३१	वेस्सकुलं	१३६, ३७१
विदिता	३०२	वेहासकुटि	७०
विधूपनं	३५६	वेळु	५५

वेळुवने कैलन्दकनिवापे	५६, ६६, १०३, १२०, १३६,	सङ्घिकेन, संयाचिकेन	३४२
	१५६, १७४, २०६, २३५,	सङ्घिकं	६२, ६४, ६६, २०७, २०८
	२६३, ४०५, ४०६, ४६५	सङ्घे अधिकरणकारका	४२३
बोसासन्तियो, ठिता होन्ति	२३५	सङ्घे विनिच्छयकथा	२०५
बोसासमानरूपा	२३६	सङ्घो	४३२
बोहारिके, महामत्ते	२६६	सङ्घं पञ्चाचिक्खामि	३१४, ३१५
		सचीवरभत्तं, सङ्घस्स	२०८
		सञ्चिच्च	१६६, २००
सकटं	२७२	सञ्चेतनिकं, सुक्कविस्सट्ठि	१७२
सकदागामिफलस्स सञ्चिकिरिया	४१	सञ्जत्तिबहुला	३६६
सकदागामिफलं	४३	सत्तिपट्टाना, चत्तारो	४१, ४३
सकदागामी	३८	सत्तिविनयो दातब्बो	२८१
सक्केसु	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६	सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु	१२०
सक्को, महानामो	१४०	— छब्बगियभिक्षुकलहवत्थु	६७
सक्यधीतरो	३१४ - ३१६	सत्तरसवगिया, दारका सहायका	१७४
सक्यपुत्तिया, समणा	५२, ५५, १०१, १०३, १४६,	— भिक्षू ६४, ६७, १२०, १५३, १५६, १६६	१६६
	१४७, १७४, २२२, २२४,	सत्तरस, सङ्घादिसेसा	२६८
	२३७, २६८	सत्ताहकालिकं	११६, २३५, २४१, २४३,
— सुखसीला	१७४		२४४, ४२५
सक्यपुत्तो, उपनन्दो	१२, २६, ५०, १३०-१३६,	सत्तिसूलूपमा, कामा	१८१
	१६४, १६५, १७२, २२३	सत्तु	४, १३, ११७, ११६, १२१
— हत्थको			१२२, १२६, २४०, २४४,
सङ्कुच्छिकं	४८०		२४५, ३११
सङ्कारं	३६१	सत्थगमनीयो	६२, ६३
सङ्काफुसुताय	२६, ११४, २२८, २६६	सत्थपाणिस्स अगिलानस्स, न धम्मं देसेस्सामि	२७१
सङ्गभेदो	१७३, २०५	सत्थं	२७१
सङ्गरक्खितो	१३, २३	सद्धम्मट्ठितिया	२६, १२८, २८६
सङ्गराजि	१७३, २०५	सद्धि	४३२
सङ्गसुद्धुताय	२६, ११४, १२८, २८६	सन्तिट्ठेय्य	३७०
सङ्गाटिकण्णगहणं	२६५, २६६	सन्दमानिका	२७२
सङ्गाटिवारनिककमने	३८३	सन्निधिकारकसञ्जी	१२२
सङ्गाणीधारणे	४७१	सन्निधिकारकं	१२२
सङ्गातं आपादेन्ता, बहू खुद्दके पाणे	४०५	सपदानं, पिण्डपातं, भुञ्जिस्सामि	२५८
सङ्गादिसेसा, तेरस	५१, २८१	सप्पटिभयानि, सासङ्कुसम्मतानि	२४१ - २४३
— धम्मा सत्तरस	३०७, ३२८	सप्पसिरूपमा, कामा	१८१, १८७
सङ्गादिसेसेन अनुद्धसेन्ति अमूलकेन	१६६	सप्पाणकउदकपाणे	१६६
सङ्गादिसेसं अज्झापन्नो	१६	सप्पि	१२३
— निस्सारणीयं	३०२	सप्पिना, अत्थो	३३८
सङ्घिकलाभपरिणामने	२०८	सप्पिविञ्जापने	४८२
सङ्घिकेन, अञ्जुहिसिकेन	३४२	सप्पिं आहरित्वा, कहापणस्स	३३६

सर्पि विञ्जापेत्वा, भुञ्जेय्य	४८२	सवनूपचारं	१३०
सब्बपासपिण्डकभत्तं	१०६	सविट्ठको	११-१३, २३
सब्बपंसुकूलिको	१२५,	सस्सकाले	३५६
सब्बसोवणमया, पत्ता	३५३	सहजीविनीअनुगहे	४४६
सभत्तो, निमन्तितो	१३७-१३६	सहजीविनीअनुपट्टाने	३६७
सभिक्षुकं आरामं, अनापुच्छा पविसेय्य	४२०	सहजीविनिं बुट्टापेत्वा, नेव वूपकासेय्य	४४६
समग्गो	२०७, २६३	सहत्थाखादनीयपटिग्गहणे	२३७
समञ्जाय	३३, ४०	सहधम्मिकं	१६१
समणचीवरदाने	३८८	सहसेय्यं	२८, ३०
समणपरिब्बाजको	३००	मातुगामेन	३३
समणभत्तसमयो	१०६	सहा	३४
समणा, सवयपुत्तिया	२६८	साकियदासकवत्थु	२४१
समणियो	३१४, ३१६	साकियदासका, अवहट्ठा	२४१
समणुद्देशो	१८७, १८८	साकियानियो	२४१
समनुभट्टा	३१७, ३२४	साकेता, सार्वत्थि अद्धानमग्गप्पटिप्पना	६२, ६४
समनुभासना	३१७	सागतो, आयस्मा	१५०, १५१
समन्धकारा	८१	साणिपाकारं	२२७, २२८, २३१, ३६७
समसूपकं, पिण्डपातं भुञ्जिस्सामि	२५८	सादुं कस्स न रुच्चति	१०३
समाधि	४१	सा पच्छा अनन्तरायिकिनी	३८२
समाधिं, अनिमित्तं	४२, ४४	सामणेरी	१६५, २३५, २३७, ४७७
— अप्पणिहितं	४२, ४४	सामणेरो	१६५
— सुञ्जातं	४२, ४४	सामिके अनापुच्छा	३७३, ३७५
समानच्छन्दा	१७५	सामिको	४६५
समानसीमायं	२०७, २६३	सामिसेन हत्थेन	२६८
समापत्ति	४१	साम्भं	१६५
समुद्दक्खायिकं	२१८	सारिपुत्तो, अय्यो	६६
समुद्दत्तो, अय्यो	६६	— आयस्मा	१०१
सम्पजानमुसावादो	५	सारो, भिक्षु	३३, ४१
सम्पन्नं	१२३	सालि	३६०
— कस्स न मनापं	१०३	सावकभासितो	२७, २७०
सम्बाधे लोमं संहारापेय्य, पाचित्तियं	३५४	सावत्थिउस्सववत्थु	२३८
सम्भोगो	१८५, १८६	सावत्थिया राजभट्टा	१६३
सम्मदन्ता, हरितानि तिणानि	४०५	सावत्थियं	
सम्मप्पधाना, चत्तारो	४१	('जेतवने' इति पदस्स हेट्ठा दट्ठब्बं)	
सम्मुखाविकप्पना	१६५, १६६	— उस्सवो	२१५, २३८, ३५२
सम्मुखाविनयो, दातब्बो	२८१	सार्वत्थि, साकेता अद्धानमग्गप्पटिप्पना	६२, ६४, १६३, ३०४, ३०६
सयनगतस्स अगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७३	— गच्छन्ता	२०६, ३०५
सयनिघरं	१३१, १३२, २१४	सासङ्कसम्मतानि, सप्पटिभयानि	२४१, २४२
सल्लपेय्य	३७०	सासङ्कसम्मतानि, सेनासनानि	२४१, २४२
सल्लेखो	१६२, २८६		

सासङ्गः	६३, २४२, २४३
सासपतेलं	१२४
साळवे	३५४
साळहो, मिगारनत्ता	२८३, २८४, २८६
सिक्खमाना	१६५, २३५, २३७, ३३८, ४६०, ४६१, ४६४, ४६५, ४७७
सिक्खमानेन	१६२
सिक्खमानं वुट्ठापेय्य	४३७
सिक्खा, करणीया	२४५
सिक्खापदविषण्णके	१६२, १६३
सिक्खापदेहि, खुदानुखुद्देहि	१६३
सिक्खासम्मुति	४२६, ४५२
सिक्खितसिक्खा, छमु धम्मसे	४३८, ४५५
सिक्खं, पञ्चासिक्खामि	३१४-३१६
सिङ्गिपेरं	५५
सिङ्घाटको	३७०
सिथ्यावकारकं न भुञ्जिस्सामि	२६५
सिपं नाम, द्वे सिप्पानि	११
सिलाकुड्डो	३६२
सिलापाकारो	३६२
सिविका	२७२
सीतिकतो	२६६
सीसच्छिन्नो	२८७
सीसप्पचालकं, न अन्तरघरे भिस्सामि	२५३
सुक्कविस्सट्ठि, सञ्चेतनिकं	१७२
सुक्ककुरं,	१२२
सुखसीला, सकयपुत्तिया	१७४
सुगतङ्गुत्तेन	२२३, २२४
सुगतचीवरप्पमाणवीवरकारापणे	२३०
सुगतविदत्थिया	२२६, २२६, २३०, ३८१
सुङ्कं वा परिहरन्ति	१७७
सुचिमंसूपसेचनो	२७६
सुञ्जातं विमोक्खं	४२, ४४
— समधि	४२, ४४
सुञ्जागारे अभिरति	४१
सुतं	५
सुत्तकन्तने	४०६
सुत्तपरियापधं	२८१
सुत्तागतो	१६५
सुद्धकलं	१३६, ३७१

सुनखा	४२६
सुन्दरीनन्दा अय्या	२८५
सुन्दरीनन्दा, भिक्खुनी	२८३, २८४, २६०, ३१०, ३१२, ३५३
सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३, ३१०, ३१२
सुपिनकूपमा, कामा	१८१
सुप्पटिच्छन्तो, अन्तरघरे	२४६
सुप्पोसताय	२८६
सुभरताय	२८६
सुरापाने	१४६
सुरामेरयपाने पाचित्तियं	१५१
सुरुगुरुकारकं, खीरं पिबन्ति	२६६
— न भुञ्जिस्सामि	२६६
सुसाने	१२५
सुभिरकट्टजोतिवत्थु	१५७
सुसंवृत्तो, अन्तरघरे	२४७
सुसुमारगिरे भेसकळावने	१५७, २६७, २६८
सूचिघरकारापने	२२१
सूचिघरं	१६७, २२१, २२२
सूपसम्पाके	३५४
सूपा, द्वे	२५८
सूपं	२६०
सेक्खसम्मतकुलवत्थु	२३७
सेक्खसम्मतानि, कुलानि	२२८, २३६, २४०
सेक्खसम्मुति	२३७, २३८
सेखिया, धम्मा	२८१
सेखो, भिक्खु	३३, ४१
सेणि	३०२
सेतच्छतं	२७०
सेना	१४५
सेनाव्यूहं	१४७, १४८
सेनाय गिलानो, भातुलो	१४५
सेनासनेनुद्धरणे	६१
सेनासनपञ्चापकस्स	२०७
सेनासनानि, सासङ्कसम्मतानि	२४१, २४२
सेनियो बिम्बिसारो मागधो	१०६, १५६, १६०
सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, उय्युत्तं	१४५
सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो	३६३, ३६४, ४०७, ४०८

सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छन्नो		संसट्टविहारे	४००
अभब्बो पुन विरूहिहया एवमेव		संसट्टा	४००, ४६३
भिक्षुनी अट्टमं वत्थुं परिपूरेत्ती		संसट्टाचण्डकाळीवत्थु	४००
अस्समणी होति असक्कधीता	२६७	संसट्टा विहरन्ति	३२२, ३२३
सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना		संहरापेय्य	३५४
पमुत्तो अभब्बो हरितत्ताय	२६१	स्वाक्खातो धम्मो	३१५
सेय्या नाम	३४		
सेय्यं कप्पेय्य	३०, ३४, ६७	ह	
सेय्यं उत्तरत्थरणं	६४	हत्थको, सक्कपुत्तो	३
— चम्मखण्डो	६५	हत्थग्गहणसादियने	२६५
— चिमलिका	६४	हत्थग्गहणं	२६५, २६६
— तट्टिका	६४	हत्थनिद्धनकं न भुञ्जिस्सामि	२६४
— तिणसन्धारो	६५	हत्थनिल्लेहकं न भुञ्जिस्सामि	२६६
— निसोदिनं	६५	हत्थपासे कतं	११७
— पच्चत्थरणं	६५	हत्थी	१४५
— पण्णसन्धारो	६५	हत्थी, द्वादसपुरिसो	१४५
— भिसि	६४	हरितानि, तिणानि सम्महन्ता	४०५
— भुम्मत्थरणं	६४	हरीतके	३५४
सोकञ्जायिका	३८६, ४१३	हलिद्दि	५५
सोकावासा	४६४	हसधम्मो	१५३, १५४
सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया	४१	हसापेक्खो	१६७
सोतापत्तिफलं	४३	हिरिवेरं	५६
सोतापत्तिसमापत्ति, उक्कट्टा	१२	हीना, जाति	१०
सोतापन्नो	१६, १८, २५, ३८	हीनो, अक्कोसो	१२
सोवण्हंसराजवत्थु	३५३	होतं, कम्मं	११
सोसिको	१४, १८, २४	—गोत्तं, नामं, लिङ्गं, सिप्पं	११
संवासाय	४३०	हेट्ठिमाय, अटनिया	२२३, २२४
संविधाय	१७७, १७६	हंसयोनि उपपज्जि	३५३

:०:

सुद्धिपण्णं

पिट्ठे पन्थियं असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिट्ठे पन्थियं असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
३ (सिरो) दुतियोभागो	दुतियो भागो	५४ २२ भिक्खं	भिक्खुं
१४ १ वम्भेतुकामो	वम्भेतुकामो	५५ १७ फळबीजं	फळुबीजं
१६ ६ दुक्कट्टस्स	दुक्कट्टस्स	५७ ६ व्यत्तन	व्यत्तेन
२१ १८ जेतवन	जेतवने	६१ १४ अत्तुकामो	कत्तुकामो
२५ १ उपसहरति	उपसहरति	७२ ५ सन्निपातापत्त्वा	सन्निपातापत्त्वा
२७ १४ अवससो	अवसेसो	७३ १६ चतिये	चेतिये
२८ ४ उपसम्पन्न	उपसम्पन्ने	७३ १८ त	ते

पिट्टे पन्तिथं असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिट्टे पन्तिथं असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
७७ २ भिक्षू	भिक्षू	२४८ (सिरो) सेखिय	सेखियं
८० २० समग	समगं	*२६५ (सिरो) ० भिक्षुनीवत्थु	० भिक्षुनीवत्थु
८० २० भिक्षुनीसङ्घ	भिक्षुनीसङ्घं	३०१ १६ भिक्षुनी	भिक्षुनीसु
८१ (सिरो) ओवादाने	ओवाददाने	३०१ १६ सुपब्बजिता	पब्बजिता
८५ २ पसम्पन्नाय	उपसम्पन्नाय	३२७ २३ वत्थुस्सप	वत्थुस्स
८८ २५ अपरिपाचिते-	अपरिपाचिते	३२७ २३ टिनिस्सग्गाय	पटिनिस्सग्गाय
१०० १ चच्छुस्स	चच्छुस्स	३३४ १७ सहरित्वा	संहरित्वा
१०४ २ धम्मिकथं	धम्मि कथं	३४५ ४ महाजनिकेन	महाजनिकेन
१०८ २५ यन	येन	३५६ (सिरो) द्वारट्टभिक्षुनीवत्थ	द्वारट्टभिक्षुनीवत्थु
१११ १ आसन	आसने	३६६ (सिरो) पटिच्छन्न सन्तिट्टे	पटिच्छन्ने सन्तिट्टित्ते
१२४ १३ पणीतभोजानि	पणीतभोजनानि	३७१ १५ भिक्षवं	भिक्षवे,
१२४ २० वसातले	वसातलं	३७४ (सिरो) कुलपसङ्कमने	कुलूपसङ्कमने
१२४ २२ निब्बत्त	निब्बत्तं	३६० १ तन	तेन
१२४ २५ यसं	येसं	३६६ २ निक्कड्ढी	निक्कड्ढी
१२४ २५ मसं	मंसं	४०२ (सिरो) ० चारिकाये	० चारिकायं
१३५ १५ पासादाय	पसादाय	४१८ २० जेतवन	जेतवने
१४५ ३ सेनाय	सेनाय	४२२ १३ तिउपसम्पन्नं	ति उपसम्पन्नं
१४७ ११ वमतिको	वेमतिको	*४३१ (सिरो) पसाखण्डभेदापने	पसाखण्डभेदापने
१५६ १७ भिक्ष	भिक्षू	४३८ ३ असम्मत्तं	असम्मत्तं
१८१ १६ पटिसेतो	पटिसेवतो	४३६ ४ द्वं	द्वे
१८७ (अथो) अट्टिकल्लूपमा	अट्टिकल्लूपमा	४४१ (सिरो) असिक्खितासक्खा-	असिक्खितसिक्खा-
१९१ (अथो) धत्ताय	धुत्ताय	वुट्ठापे	वुट्ठापने
१९३ १३ विलंखाय	विलेखाय		
२३४ १७ पतितो	पितितो	४५८ १३ सङ्कन	सङ्कने
२४० २ अय	अयं	४६४ १६ माता पितूहि	मातापितूहि
२४६ १ तन	तेन	४७४ (सिरो) ० पिञ्जाकनहाने	० पिञ्जाकनहाने
२४६, २४७, २५०,		४७७ १६ जेतवन	जेतवने
२५१, २५६, २६२,		४७८ (सिरो) भिक्षुनीवत्थु	भिक्षुनीवत्थु
२७१ (सिरो) सेखियं	सेखियं		

प्रकाशक : भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल,

बिहार, नालन्दा (पटना)

मुद्रक : श्री कृष्णचन्द्र बेरी, विद्यामन्दिर प्रेस प्राइवेट लिमिटेड,

सी० १५।२४, मानमन्दिर, वाराणसी-१.

